

ARITHMETIKA HORVATSZKA,

Koju

Za Obchinſzku vſzega Orſzaga haſzen, y potrebochu z-vnogemi izebranemi Példami obilnò iztolnachil, y na ſzvetlo dál je:

MIHALY SILLOBOD,

Drugàch

BOLSSICH,

MARTINSZKE VESZI

PLEBANUS.

ZAGRABIÆ,

Typis Antoni Reiner, Inclyti Regni Croatiæ Typographi Privilegiati. Anno 1758.

PREDGOVOR.

PLato, glaſzoviti negdaſnyega vremena Skolnik, buduchi opitan: kakovje navuk chloveku naybolye potreben znati? Nato muder, y vekivechnoga vreden, odgovor dal je: dà vſzem lyudem vſza niſzu potrebna (*a*) Navuki vendar Rachunov, ni ſzamò vſzem, nego y vſzakomu takſzu potrebni: dà koteri rachunati, ali konchema broiti nezna, iz broja vſzeh lyudih zbriſzatiſze mora. Ar drugach, niti priatelſztvo medy terſczi, niti lyubav medy ſzuſzedi, niti ſzloſnoſzt vu obchine, niti pravicza vu pravde ſztalnò prebivati nemore. Koju iſztinu nekoi narodi ochiveſztò zpoznajuchi, haſznovitejſſe

✝ 2 z-do-

(*a*) *Plato, qualis Reſpublica eſſe deberet; Cicero autem, qualis eſſet, diſſeruit.* Macrob. 1. Somn. 1.

z-domachem, nego z-diachkē je-
zikom, vnoge rachunov kniſicze
ſzebe napravili jeſzu: iz kojeh ni
ſzamò zmoſni vu chaſzti, nego
takayſe priproſzti vu obchine
chudnovitò napreduju: dapachè
y malahna detchicza, ni pervo
govoriti nego broiti navuchajuſze.
Vu naſſem pakò orſzagu
drugeh takoveh kníg nevidimo,
nego ali ſztranſzkeh, ali vekſsêm
talôm po papereh napiſzaneh.
Dà andà y mi doma imali budemo,
kay do ſzadà od drugeh poſzudgyevali
jeſzmo: ovo ja tebe,
vſzeh rachunov kniſiczu, kakti
verna pchelicza, méd iz czvetja,
iz vnogeh diachkeh, y latinſzkeh
kníg jeſzem ſzkūp ſzpravil, y ne
za vuchene vucheno, nego za
priproſzte priproſztó naymrè onak
zpiſzal, kakſzemſze uffal laglyè,

glyè, y bolyè tebe vuputiti (b) Jeſzem haymrè, vſze Navuke na tulikò kotrigov, iliti ſztran razdelil, kulikoſzem teskoch vu kojem meſztu nahagyal; y vſzaku poſzlednyu Példu teſejſſu od perveh poſztavil. Kayti pako ovde, jeden Navuk vu ſzebe drugoga zaderſava: kakti vu lanczeku kolobar kolobaricza za ſzobum vleche: jeſzemti takay ſzkerblivò zdola podpiſzal, kade pòleg kojeh Navukov, y kotrigov rachunati moras. Kak ſzám marlivo chtejuch ochiveſztò zpoznati hoches: akò ſzamò ni preſzkokcze, kàk nekoji vu znanyu nagli chiné, nego od pochetka prichemſsi, redôm chtal budes. Na kulikŏ pakò z-neplodnem naſſem jezikom, tebe vuputiti niſzem

✝ 3 mo-

(b) *Doctor tanto prudentior eſt, quanto ſeſe magis indoctorum ingeniis accommodat.* Melch. Canus lib. 2. Cap. 4.

mogel, tulikoſzemſze terſzil z-vugodnemi példami iztolnachiti: imajuchi pred ochimah vſzigdar, y vſzigde najbolye tó: dà kakti vu drugeh navukeh, tàk y vnogò bolyè vu rachuneh vech valya jedna Quinticza dobre példe, nego ſztò fúntov prazneh rechih. (c) Akò vendar kadè koje broje vu ſzvojem meſztu, aliti budi redu poſztavlyene nebi naſſel, proſzimte dobrovolnyome zprichay. Ar ja zbog duhovneh mojeh poſzlóv, niſzem mogel vſzigdar pòleg Stampara ſzedeti, y nyega vu tàk oſzebujnem poſzlu ravnati: ali akobi y mogel bil, doklam bude Stamparov, takovem falingam nebude koncza.

Pokehdob pakò, daſze ni joſche rodil, kojbi vſzem lyudem vgodil,

(c) *Longa via per praecepta, brevis per exempla.* Seneca Epiſt. 6.

dil, nedvoim: dà vſzem nebûdu vſza povolyna: tèr mozibiti takovem; koteri, ali rachúnov nerazmeju (*d*) ali akò razmeju, ove kniſicze vnogò preglédali niſzu: y záto, ni ſzamò mojemu trudu, kojegaſzem czelo leto, medy drugemi poſzlí piſzuch podneſzel; nego takayſſe y dobromu hotenyu, kayſzem vnogem poſzluſiti ſelel, (*e*) proſztiti nethe. Od kojeh takoveh, y neizbrojeneh oſztaleh prigovorov, mogelbi y ja zmirom biti, kakſzu vnogi drugi od mene vrednejſſi, y vnogò vuchenejſſi; dabi nebil ſzám z-ſzobum vech puti premiſslaval: dà chlovek ſzám ſzebe nemora ſiveti. Dà andà ja vſzem priproſztem, neznajuchem rachunov, ali nemajuchē diachkeh takoveh knig, po-

(*d*) *Plerique damnant, quæ non intelligunt.* Fab. 10 Y.
(*e*) *Quaſi mures qui ſemper alienum cibum edunt.* Plauto

poszmerti takaysse sivel budem (f) na moje Navuke, zmosne poniznò, veksse pokornò, à vsze szkùpa dobrovolyò; detczu pakò, y marlive diake lyublyenò, y szerchenò ovak pozivam.

Ad mea dilecti juvenes, præcepta venite;
Simodo discendæ vos habet artis amor.
Nam satis est notum, quòd ad omne feratur ineptus
Officium, numeri cognitione carens.
Quot crucibus, quot lineolis, variisque figuris,
Et rudibus formis scribere tentat iners.
Qui fors magnificis titulis, & honoribus auctus,
Hâc se privatum cognitione dolet.
Scilicet juveniles errores grandior ætas,
Quàm tua, sed serò culpa, pudórque premit.

Ita

Michaël Sillobod aliter Bolssich Parochus. mppr.

(f) *Unamquemque niti decet, ùt post mortem quóque Reipublicæ prosit.* Plin. Paneg.

KAZITEL NAVUKOV.

Z-Diachkem jezikom iztolnachen. Vu kojem M. znamenuje *Membrum*, iliti Kotrig, kadeſze kakov Rachún zaderſava : à *fol.* znamenuje *folium*.

DEL PERVI.

Od Próſzteh Rachúnov.

DEL DRUGI.

Od Drobiſſev.

pàk

NAVUK CHETERTI.

NAVUK PETI.

NAVUK SESZTI.

NAVUK SZEDMI.

NAVUK OSZMI.

NA-

DEL TRETJI.
Od Triczev.

NA-

NAVUK CHETERTI.

Od Dvoy-verſztnoga Nevupravnoga Tricza. *fol.* 132.

De Regula Trium Compoſita Inverſa, & M. III. *Regula De quinque.*

NAVUK PETI.

Od Paydaſtva. *fol.* 145.

De Regula Societatis ſimplici, & M. II. *De Compoſita.*

NAVUK SESZTI.

Od Detíchev. *fol.* 188.

De Regula Factoria.

NAVUK SZEDMI.

Od Dobichka, y Zgubichka. *fol.* 193.

De *Regula Lucri*, & D*amni.*

NAVUK OSZMI.

Od Poſzudja, y Szmetja. *fol.* 213.

De *Regula Thara*, & *Fuſti*, *ſeu Facis.*

NAVUK DEVETI.

Od Menanya. *fol.* 220.

De *Regula Commutationis.*

NA-

NA-

PRILOSEK.

Od Plache, Intereſſev, y Hiczev.

Accuratè examinatæ, & reviſæ Tabellæ de Stipendiis, Interu-

ſu-

ſuriis, & Jactibus pecuniariis; ut iis absque omni formidine quisque tutò fidere poſſit.

DEL

DÉL PÉRVI,

Od Prószteh Rachúnov.

NAVUK PÉRVI.

Od Brojev.

I. Nà pochetku vszeh drugeh Navukov, znati najpervich potrebnò je; dà vu vszeh rachuneh nenahagyaſze vèch, nego ſzamò dèſzet znameny, najmrè: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0. tó jèſzt: jedèn, dvá, trí, chetíri, pét, ſéſzt, ſzèdem, oſzèm, dèvet, y o. ilí, czifra; koja ſzama pò ſzebe, y takaj prèd vſzemi drugemi broji poſztavlyena, nikàj neznamenuje: odkuda 05. je ſzamò pét: ravnò tàk 003. je ſzamò tri: drugem vendàr zapoſztavlyena povekſſava bròy: odkuda 10. je deſzet, à 302. je triſztó y dvá.

II. Znati takaj moras; dà oni broji, kojſze z-jednêm znamenyem piſſu; zovúſze *jedno-verſztni;* takviſzu ovi: 1. 3. 5. 9. Kojſze pàk z-dvemi piſſu; zovuſze *dvoj-*

verſztni; takviſzu ovi: 10. 25. 31. à *troj-verſztni* ovi: 406. 500. 678. à *chetvero-verſztni* ovi: 1000. 1758.

III. Znati nadalyè moraš; dà vu vſzakom ſzkoro rachunanyu broji, zdeſzna, nà levo piſſuſze: zmèd kojeh, pochemſſi zdeſzna, pérvi, znamenuje jedinke; à drugi, deſzétke; à tretji, ſztotine; à chetérti, jezerá; y takaj jedinke; à drugi, koj je pòleg chetertoga (kakti pervò) deſzétke; à tretji, ſztotine; à chetérti, millione. Dà pako razluchis, kadèſzu jezerá: kadè millioni: obèr vſzakoga chetértoga broja, pervi pùt, poſztavi pikniczu: drugi pùt I. tretji pùt pák pikniczu: à cheterti pùt II. y tak nà dalyè: pò takveh znamenyah razmevajuch tó; dà piknicze, znamenuju jezerá; à I. million; à II. million millionov; à III. million million millionov. kakti ovdè.

jezerá, ſztotine, deſzétke, jedínki — jezerá, ſztotine, deſzétke, jedínki — jezerá, ſztotine, deſzétke, jedínki

III . II . I .
7 6 3 8 1 9 1 0 0 5 9 0 0 1 1 2 3 6 0

millióni, ſztotine, deſzétke, jedínki — millióni, ſztotine, deſzétke, jedínki — millióni, ſztotine, deſzétke, jedínki

Ovi

Ovi broji, morajuſze izrechi ovàk: ſzèdem million million millionov; ſeſzt-ſztó trideſzet y oſzem jezér, million millionov; ſztó y jeden, million millonov; pét jezer, millionov; devetſztó, millionov; ſztó y dvanajeſzt, jezér; triſztó y ſeſzt-deſzet.

IV. Ima pakò jedna ſztotina vu ſzebe, deſzet deſzétkov: jedno jezero, deſzet ſztotín: jeden million, deſzet ſztó jezer, ilí jezero jezér. Odkudà, akobi jeden Kraly imal ſztó orſzagov; vu vſzakom orſzagu, deſzet Imány; takbi imal 1000. Imány. Akobi nà vſzakom Imanyu imal

I . .
jezero ráli zemlye; takbi imal 1000000. velim: million ráli. Akobi nà vſzake ráli poſzadil million zérn; takbi poſzadil

II . I .
1000000000000. velim: million millionov zérn. Akobi pàk iz vſzakoga zérna zraſzlo million zérn; takbi zraſzlo

III . II . I .
1000000000000000000. velim: million million millionov zérn. Tak y nà dalyè, y kak vidis, nà tulikò; dàſze more vèch zpiſzati; negoſze more zrèchi; à vèch zrè-

chi; nego zbrojti. Koja vſza, obilneje razmeti mores iz Navuka povekſſavanya. Pretemtoga vendar potrebnoje znati

NAVUK DRUGI.

Od Pridávanya.

I. Pridavanye Rachúnov, je vèch brojev ſzkùp ſzpravlyanye, dà poznas, kuliko vſzi ſzkùpa chiné; kakti 3. y 5. chiní 8. à 10. y 6. chiní 16.

Ako anda hoches, Rachún Pridavanya napraviti; tak jedinke poſztavi izravèn pod jedinke; à deſzetke pòd deſzetke; ravnò tak ſztotine, pòd ſztotine; à jezerá pòd jezerá; y pòd vſzemi povlechi linyiu: tèr tak poſztavlyene (pochemſſi zdeſzna, od zgora dole; ali od zdola gore) vu pervom redu, jedinke k-jedinkom; à vu drugom redú, deſzetke k-deſzetkom; à vu tretjem redu, ſztotine k-ſztotinam; à vu chetertom redu, jezerá k-jezerám pridaj; y pridane, vſzaki pùt rédom pòd linyiu poſztavi.

Példa. Jeden dúſen je Ranyiski 101. Drugi: Rany: 40. à Tretji Rany 34. Ako hoches

hoches znati kulikoſzu vſzi tri dúſni; poſztavivſſi dúge ovak.

```
 101
  40
  34
----
 175   4X4 proba.
```

Reczi: 4. y 1. je pét; poſztavi anda najpervich pòd linyiu 5. Zatem: 3. y 4. je ſzèdêm; poſztavi anda drugoch 7. Zadnyich ni nego 1. poſztavi anda zadnyich 1. dojde Rany: 175.

II. Akoti iz pervoga réda, tó jèſzt iz pridavanya jedinkov dvoj-verſztni broy (*a*) izide; tak zmèd takoveh ſzamò deſznoga poſztavi pòd linyiu; à lévoga zaderſi: tak, ako izide 35. poſztavi pòd linyiu 5. à 3. zaderſi; zaderſane pak potlàm pridaj k-drugomu redu, tó jeſzt: k-deſzetkom. Akoti takaj iz deſzetkov dvoj-verſztni bròy izide; tak (kakti pervo) deſznoga poſztavi pod linyiu, à lévoga zaderſi; zaderſanoga pridaj k-tretjemu redu; od tretjega k-chetertomu. Akoti troj-verſztni izide; ták takaj jednoga deſznoga poſztavi

(*a*) *Kakvo je vu Navuku Pervem. II.*

pod linyiu, à léva obodva zaderſi; zaderſane pridaj (kakti pervo) k-drugomu rédu, od drugoga k-tretjemu, y tak na dalyè. Zadnyich vendar nikaj nezaderſi; nego kuliko goder dojde, pod linyiu poſztavi.

Példa. Jeden nå terſzje potroſſil je Teſákov, Pervi pùt: 760. Drugi pùt: 456. Tretji pùt: 87. Ako hoches znati, kulikò je vſzega ſzkùpa potroſſil; poſztavivſſi ovak.

760	
456	
87	
1303	7X7 *proba.*

Reczi: 7. y 6. je trinajeſzt; poſztavi anda najpervich pòd linyiu 3, à 1. zaderſi; zaderſanoga pridaj k-drugomu rédu, y reczi: da ov 1. koj je zaderſan, y 8. chiní 9. pàk 5. y 6. chiní 20. poſztavi anda drugoch pòd linyiu 0. à 2. pák zaderſi; zaderſane pridaj k-tretjemu rédu, y reczi: dà zaderſani 2. y 4. je 6. pàk 7. je 13. poſztavi anda zadnyich pod linyiu 13. dojde potroſſench Teſákov 1303.

III.

III. Akobi vu Pridavanyu oo. ilí czifre doſsle; poſztavi pòd linyiu o. tak vendar, ako pervò nikaj niſzi zaderſal.

Példa. Jeden ima gotovoga novcza Rany: 9014. à nà dúgu 1006. Ako hoches znati, kulikò vſzega ſzkùpa ima.

9014
1006
10020

3X3 *proba.*

Reczi: 6. y 4. je deſzet; poſztavi anda najpervich pòd linyiu o. à 1. zaderſi; zaderſanoga pridaj k-drugomu redu, y reczi: da ov 1. y vu drugom redu 1. jeſzu 2. poſztavi anda drugoch pòd linyiu 2. Nadalyè: o. y o. je o. poſztavi anda tretjich pòd linyiu o. zadnyich 1. y 9. je deſzet, poſztavi anda zadnyich pòd linyiu 10. dojde vſzega ſzkupa Rany: 10020.

IV. Ako pak Rachuni niſzu vſzi jedne féle; tak vſzaku félu poſzeb pridaj.

Példa. Jeden Goſzpodar dal je ſzlúge ſzvojemu zà ſzluſbu, Pervi pùt: Ranyiski 6. groſſi 13. y krajczara 2. Drugi pùt: Ranyiski 5. gro. 15. y kraj. 1. Tretji pùt; Rany. 2. gro. 8. y kraj. 2. Ako hoches

znati, kulikò vſzè ſzkùpa chiní; poſztavivſſi ovak:

Rany.	*gro.*	*kra.*	
6	13	2	
5	15	1	
2	8	2	
13	36	5	oXo *prob.*

Pridaj najpervich kraiczare: Potlàm pàk groſſe: Zadnyich Ranyiske. Dojde Rany 13. gr. 36. kra. 5. tó jèſzt: Rany 14. gro. 17. y kra. 2.

Proba. Ilí kazanye iztine, daſzi dobrò rachunal, biva ovak: od vſzeh brojev (vſzakoga rachunajuch, kakti jedinke) kojſzu obèr linyie: kulikò goder puti mores odhiti 9. kulikoti pàk zadnyi pùt oſztane, poſztavi prèd kris. Ravnò tak od oneh, kojſzu pòd linyiu: kuliko goder puti mores odhiti 9. kulikoti pàk zadnyi pùt oſztane: poſztavi zà kris: y akoti nikaj neoſztane; poſztavi o. tèr tak, ako prèd kris, y zà kris jednák bròy, ali o. dojde; dobroſzi rachunal. Ako ſzamò vu czeleh devetch niſzi fàlel.

NAVUK

NAVUK TRETJI.

Od Odnimanya.

I. Odnimanye Rachunov, je menysséga broja od vekséega; ali jednakoga od jednakoga vzimanye; dà poznas, kulikò ofztane. Kakti: ako 2. odnémes od 5. ofztanu 3. ako 5. od 5. ofztane 0. Odkuda vidis; dà ovde nemogu vèch biti, nego fzamò dvá réda brojév: jeden réd menyssi; kojfze (pazi dobro) vfzigdar pofztavlya zdolà; à drugi vekssi, zgorà. Morafze vendar (kakti vu Pridavanyu) jeden bròy izràven pòd drugem pofztaviti, y pòd obodvemi linyia povlechi: ter onda.

Ako hoches Rachún Odnimanya napraviti; tó jèfzt: menysséga dolnyega odnéti od vekséega gornyega: pochemssi zdefzna: odnemi najpervich, pervoga dolnyega, od pervoga gornyega; tó jèfzt: jedinke, od jedinkov. Zatem: drugoga dolnyega, odnemi od drugoga gornyega; tó jèfzt: defzetke, od defzetkov. Ravnò tak, tretjega dolnyega odnemi od tretjega gornyega; y tak nà dalyè. Kulikoti pàk

koj pùt oſztane; tulikò vſzaki pùt zleva, nà deſznò, redôm pòd linyiu podpiſſuj.

Példa. Jeden odneſzel je nà ſzenyem Ranyiski 345. Potroſſil pako je Rany. 132. Ako hoches znati kulikomu je oſztalo.

345
132
―――
213
345 proba.

Pochemſſi zdeſzna. Odnemi najpervich 2. od 5. oſztanu 3. Odnemi drugoch 3. od 4. oſztane 1. Odnemi tretjich 1. od 3. oſztánu 2. à vſzega ſzkùpa 213. Oſztalomu anda je Rany. 213.

II. Ako pak v-gornyem, y v-dolnyem rédu je jednák bròy; ali czifra; tak poſztavi pòd linyiu 0.

Példa. Jeden je dúſen bil Ranyiski 4062. Povernul pako je Rany. 3032. Ako hoches znati, kulikò je joſchè oſztal dúſen

4062
3032
―――
1030
4062 proba.

Odnemi

Odnemi najpervich 2. od 2. oſztane o. Odnemi drugoch 3. od 6. oſztanu 3. Odnemi tretjich o. od o. oſztane o. Odnemi zadnyich 3. od 4. oſztane 1. à vſzega ſzkùpa 1030. Anda oſztal je joſchè duſen Rany. 1030.

III. Ako pak v-dolnyem rédu, je czifra; à v-gornyem obèr czifre, je bròy; tak czeloga gornyega, dolè pòd linyiu preneſzi. Ravnò tak: ako v-dolnyem rédu, zleva, nebi bilo broja, kojegabi od gornyega odnel; tak gornyega (jednoga ali vech) dolè preneſzi.

Példa. Jeden Bogátus, oſztavil je bil negdà ſzinu ſzvojemu: Ranyiski 12643. Szin pako, chèſz malò vremena ni imal; nego ſzamò Rany. 500. Ako hoches znati, kuliko je potroſſil.

12643
500
12143
12643 proba.

Odnemi najpervich o. od 3. oſztanu 3. Odnemi drugoch o. od 4. oſztanu 4. Odnemi tretjich 5. od 6. oſztáne 1. I kajti ni

ni vèch ni-jednoga vu dolnyem rédu broja; zadnyich, od zgora dolè pòd linyiu preneſzi 2. y 1. dojde Rany. 12143. koje nevreden ſzin potroſſil je..

IV. Aliſze vèch puti pripeti; dà akò prèm gornyi réd brojév vèſze ſzkùpa je vekſſi; nego je dolnyi; ni vendar gornyi bròy, vſzaki pò ſzebe vekſſi od vſzakoga dolnyega: zbòg kojega zroka, vſzakoga dolnyega nemores odneti od vſzakoga gornyega. I záto, vu takvom Rachunu, pòleg naj blisnyega levoga dolnyega broja poſztavi pikniczu; terti onda dolnyi bròy, pòleg kojega poſztavil jeſzi pikniczu, z-jedinkom: on pako gornyi, iz kojega pervò niſzi mogel dolnyega odneti, z-deſzetkum vekſſi poſztane.

Példa. Odiſslo je v-tabor Szoldátov 14105. kojeh povernuloſze je ſzamò 5096. Ako hoches znati, kulikoih je oſztalo.

	1	4	1	0	5
	.	5	0.	9.	6
	-	9	0	0	9
	1	*4*	*1*	*0*	*5* *proba.*

Ovde

Ovde vidis, da 6. nemores odneti od 5. ar gdè je pét ondè ni séſzt. Poſztavi anda pòleg najblisnyega levoga broja, tó jèſzt: poleg 9. pikniczu; dà tak iz 5. poſztane 15. Ter onda: Odnemi 6. od 15. oſztane 9. Odnemi drugoch 9. y pikniczu (ar piknicza znamenuje jednoga) tó jèſzt: 10. od 0. vidis takaj dà nemores. Poſztavi anda y pák pòleg levoga tó jèſzt: pòleg 0. pikniczu. Ter onda: Odnemi 10. od 10. oſztane 0. Odnemi tretjich pikniczu (ar 0. nikaj neznamenuje) tó jèſzt: 1. od 1. oſztane 0. Odnemi chetertích 5. od 4. ali kajti nemores, (poſztavivſſi zléva pikniczu) tak odnemi 5. od 14. oſztáne 9. Odnemi zadnyich pikniczu, tó jèſzt 1. od 1. oſztáne 0. ali kak nekoj zadnyich piſſu-Oſztalo anda je Szoldátov 9009.

V. Ako pàk dolnyi; ali gornyi réd brojev, nebi bil jedné féle; tak vſzaku félu zóſzeb poſztavi. (*a*) Zmèd kojeh; akobi drobneiſſe féle dolnyi bròy, menyſſi bil od gornyega iſzté féle; tak vu gornyem rédu, od zernaſztejſſe féle odnemi jedínek; y (obernivſſiga na drobnejſſu

(*a*) *Kakti vu Navuku Drugom. IV.*

nejſſu felu) pridajga k-drobnejſſe féle; da tak gornyi drobis, poſztane vekſſi od dolnyega; veſz ſzkùpa pako rachun oſztane tulik; kulik je pervò bil.

Példa. Jeden rodilſze je, lèta 1693. Meſzecza Szeſzveſchaka; dan 18. Vumerl pako je, leta 1756. Meſzecza Ivanſchaka, dán 13. Ako hoches znati kulikò je lét; Meſzécz; y dán ſivel. Pokehdob dà od Novoga leta, dò Ivanſchaka, je 5. Meſzécz; à dò ſzeſveſchaka, je 10. Meſzécz; moralbi poſztaviti ovak:

	Léta	*Meſz.*	*dne.*
Vumerl.	1756	5	13
Rodil.	1693	10	18

Ali kajti 18. nemores odneti od 13. Nití takaj 10. od 5. Záto: od 5. Meſzécz; odnemi jeden Meſzecz, tó jèſzt (nà diachkò) 30. dán; terje pridaj k-13. dnévom; oſztánu 4. Meſzeczi, à dojdu 43. dnevi. Zatem: od 1756. lét; odnemi jedno leto; tó jèſzt 12. Meſzécz; terjè pridaj k-4. Meſzeczóm; oſztane 1755. lét: à dojde 16. Meſzécz. Tèr onda poſztavivſſi ovak:

Léta

	Léta	Meſz.	dne.
Vumerl.	1 7 5 5	16	43
Rodil.	1 6.9 3	10	1.8
	- - 6 2	-6	25
	1 7 5 5	16	43 prob.

Odnemi najpervich 18. od 43. oſztane 25. Odnemi drugoch 10. od 16. oſztane 6. Odnemi tretjich 1693. od 1755. oſztane 62. Anda takov chlovek ſivel je lét 62. Meſzécz 6. y dán 25.

Proba. Jeſzili dobrò rachunal, biva ovak: one broje (rachunajuch takaj piknicze) kojſzu obèr linyie, pridaj k-onem, kojſzu pod linyiu. Akoti gornyi broji izidu, drobroſzi rachunal.

NAVUK CHETERTI.

Od Povekſſavanya.

I. Povekſſavanye Rachúnov, je jednoga broja z-drugem izviſſavanye: dà poznas, kulikò mèd ſzobum povekſſani chiné. Kakti dvá puti tri, chiní: 6. à tri puti pét, chini 15. Odkuda vidis, dà ovde takaj, dvá réda brojev napervò dohagyaju. Jeden gornyi; à drugi dolnyi

(koj

(koj more biti ali menyſſi, ali vekſſi od gornyega) zmed kojeh, on, koj povekſſava, zoveſze *povekſſitel*; on pako, koj iz povekſſavanya izhagya, zoveſze *povekſſan.* Ako anda hoches Rachún Povekſſavanya vuchiniti; tak, pochemſſi z-deſna: z-vſzakem dolnyem brojem, vſze, y vſzakoga gornyega povekſſaj: y povekſſane poſztavi pòd linyiu.

Példa. Jeden kupil je vina, véder 213. vſzako védro pò Ranyiski 2. Ako hoches znati, kulikò je dál zá vino.

$$\begin{array}{r} 213 \\ 2 \\ \hline 426 \end{array}$$

Reczi: dvá puti tri, je 6. poſztavi anda pòd linyiu 6. Zatem reczi: dva puti jeden, je 2. poſztavi takaj pòd linyiu 2. Nadalyè reczi: dvá puti dvá, je 4. poſztavi zadnyich pòd linyiu 4. dojde Ranyiski: 426. koje kupecz zà vino dál je.

II. Akoje v-dolnyem rédu dvoj-verſztni, troj-verſztni, ali vech-verſztni bròy; (a) tak z-vſzakem póſzeb dolnyêm brojêm,

po-

(a) *Kakovje vu Navuku pervom. II.*

povekſſane gornye broje, nepoſztavlyaj pod linyu onêm redôm, kojêmſze poſztavlyaju vu pridavanyu; nego tak, da drugoga dolnyega broja povekſſan bròy, jednêm redôm bude dalyè od pervoga; à tretji od drugoga, à cheterti od tretjega, y tak nadalye.

Példa. Jeden Terſecz, pogodil je 213. párov Volóv. Vſzaki pár po Ranyiski 31. Ako hoches znati, kuliko zá vſze Vole dati mora.

```
    2 1 3
      3 1
    -----
    2 1 3
  6 3 9
  -------
  6 6 0 3
```

Vzemi najpervich pervoga dolnyega broja, tó jèſzt: 1. y reczi: jeden pùt tri, je 3. poſztavi anda pod linyiu 3. Reczi nadalye: jeden pùt jeden, je 1. poſztavi takaj 1. Reczi zadnyich: jeden pùt dvá, je 2. poſztavi zadnyich 2.

Zatem: Vzemi drugoga dolnyega broja, tó jèſzt 3. y reczi: tri puti tri, je 9. poſztavi anda nisè dole 9. (ali nepoſztavi

pòd pervi réd; tó jèszt: pòd 3. nego jednêm redôm dalyè, tó jèszt pòd 1.) Reczi nadalye: tri puti jeden, je 3. posztavi takaj 3. Reczi zadnyich: tri puti dvá, je 6. posztavi zadnyich 6. Koje vsze (kak vidis) posztavlyene méd linyiami broje, ako pridas; izide Rany: 6603. koje Tersecz zá Vole dati mora.

III. Akobi iz povekssavanya dvojversztni bròy (*a*) izissel; tak szamò desznoga pòd linyu posztavi; à levoga zadersi; zadersanoga pridaj k-drugomu povekssanomu broju; od drugoga k-tretjemu; y tak nadalye. (*b*) Ako o. izide; posztavi o. tak vendar, ako pervò nikaj niszi zadersal.

Példa. Mathusala, jeden Sztaroga Testamenta chlovek; sivel je lét 969. Ako hoches znati, kulikò je sivel dán. Pokehdob, dà vu letu (koje ni preszupno) je dnévov 365. posztavivssi ovak:

969

(*a*) *Kakov je vu Návuku pervom. II.*

(*b*) *Kak je rechono vu Navuku drugom II.*

```
      9 6 9
      3 6 5
    -------
    4 8 4 5
  5 8 1 4
2 9 0 7
-----------
3 5 3 6 8 5
```

Vzemi najpervich pervoga dolnyega broja, tó jèſzt: 5. y reczi: pét puti devet, je 45. poſztavi anda pòd linyiu 5. à 4. zaderſi. Reczi nadalyè: pét puti ſéſzt, je 30. pàk zaderſani 4. je 34. poſztavi takaj 4. à 3. pàk zaderſi. Reczi zadnyich: pét puti devet, je 45. pak zaderſani 3. je 48. (y kajti (*a*) zadnyich nikaj nemoras zaderſati) poſztavi anda czélch 48.

Zathém: vzemi drugoga dolnyega broja, tó jèſzt: 6. y reczi: ſéſzt puti devet, je 54. poſztavi anda nisè dolè 4. (ali, kak je rechenò, y kak vidis, jednêm rédôm dalyè) à 5. zaderſi. Reczi nadalyè: ſéſzt puti ſéſzt, je 36. pàk zaderſaneh 5. je 41. poſztavi takaj 1. à 4. pák zaderſi. Reczi zadnyich: ſéſzt puti devet, je 54. pàk zaderſani 4. je 58. poſztavi anda zadnyich 58.

(*a*) *Pòleg ovoga Dela, Navuka pervoga. II.*

Vzemi takaj tretjega dolnyega broja, tó jèſzt 3. y reczi: tri puti devet, je 27. poſztavi anda zdola 7. (ali, y pák jednêm redôm dalyè) à 2. zaderſi. Reczi nadalyè: tri puti ſeſzt, je 18. à zaderſani 2. je 20. poſztavi takaj 0. à 2. pák zaderſi. Reczi zadnyich: tri puti devet, je 27. pàk zaderſani 2. je 29. poſztavi anda zadnyich 29. Koje vſze tak mèd linyiami poſztavlyene broje, ako pridás; izide: 353685. dnévov.

Akò takaj hoches znati, kulikò je vúr ſivel: tak pokehdob, dà vu vſzákom dnévu z-nochjum ſzkùpa, je vúr 24. povekſſavajuch dnéve z-24. vurami ovak:

	353685
	24
	1414740
	707370
dojde	8488440 . . *vúr*.

Sivel anda je Mathuſala; dán 353685. à vúr 8488440.

Ovem náchinom, mores vnoga vſzakojachka dugovanya zrachunati. Kakti: kulikò je vu kojem taraczu, cziglov; ali vu jednom krovu, deſzék; ſzamò pervò

z-brój

z-brój jeden réd ſiríne; à drugi, dusíne: tèr ſirínu, povekſſaj z-dusínu. Da pachè; mores zrachunati, kulikò je vu jedne vóſe kúpicz vina; ſzamò pervò znaj; kulikò je véder; vu védru, kulikò je pintov; vu pintu, zmeri kulikò je kúpicz.

Példa. Jeden ima vóſu 8. véder: vu vſzakom védru je 16. pintov. Ako hochés znati, kulikò ima pintov.

8
1 6
1 2 8

Reczi: ſeſzt puti oſzem, je 48. poſztavi anda pòd linyiu 8. à 4. zaderſi. Reczi nadalye: jeden pút oſzem, je 8. pàk zaderſani 4. je 12. poſztavi takaj pòd linyiu 12. dojde 128. pintov.

Ako vſzaki pint ima (hochemo rèchi) 20. kupicz tèr hoches znati 128. pintov; kulikò ima kupicz.

1 2 8
2 0
0 0 0
2 5 6
2 5 6 0

Reczi: Ni-jedèn pùt oſzem, je 0. à ni-jeden pùt dva, je 0. à ni-jeden pùt jeden, je takaj 0. poſztavi anda pòd linyiu 000. Zatem reczi: dvá puti oſzem, je 16. poſztavi andà pòd linyiu 6. à 1. zaderſi, y reczi drugoch: dva puti dvá, je 4. pàk zaderſan 1. je 5. poſztavi takaj pòd linyiu 5. Reczi tretjich: dva puti jeden, je 2. poſztavi zadnyich 2. dojde 2560. Anda 8. véder, chiní pintov: 128. à kupicz: 2560.

IV. Nekoj pàk, ſzkradnye czifre nepovekſſavaju; nego ſzamò, k-povekſſanem drugem brojem, tak dolnyè, kak gornyè zadnyi pùt pripiſſuju.

Példa. Jeden ima Ranyiski 3300. Akò hoches znati, kulikò ima krajczaróv. Pokehdób dà jeden Ranyiski noſzi 60. kraj. Nekoj nà kratkom rachunaju ovak:

3 3 0 0
6 0
―――――
1 9 8 0 0 0

Ti pakò rachunaj, kakſze tebe laglyè vidi.

V. Akò pàk niſzu vſzi jedne féle broji; tak, zernaſztejſſe broje, nà drobnejſſe ober-

oberni; y obernyene pridaj: tèr onda pridane, z-povekſſitelom povekſſaj.

Példa. Jeden Goſzpodar, nà ſzvoju druſinu, vſzaki tyeden potroſsí, Ranyiski 3. groſſe 4. y kraj. 2. Ako hoches znati, kulikò nà czélo leto potroſsí. Pokehdob, dà vu groſſu, jeſzu 3. kraj. à vu Rany. 60. kraj. poſztavivſſi ovak:

Rany.	*gro.*	*kraj.*
3	4	2
60	3	
	12	12
180		180
		194
		52
		388
		970
		10088

Povekſſaj najpervich 4. groſſe z-3. krajczari; dojde: 12. krajcz. Zatem: povekſſaj 3. Rany. z-60. krajcz. dojde: 180. krajcz. Andà, vſzega ſzkûpa, na jeden tyeden 194. kraj. Kajti pako vu czelom letu, jeſzu 52. tyedni: povekſſaj 194. kraj. z-52. tyedni dojde chèſz czelo leto nà dru-

drusinu 10088. krajczarov, tó jèszt: (a) Rany. 168$\frac{8}{60}$. velim: Rany. 168. y (b) kraj. 8.

VI. Ali kajti je vnogem vu povekssavanyu teskò pogoditi, kulikò chiní; szèdem puti szészt; ali oszem puti devet: Záto takovem zà Navuk, naj bude ova, krutò hasznovita znati.

Tablicza.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Szadà iz ove Tablicze, ako hoches znati, kulikò dvá broji (menyssi od 11.) mèd szobum povekssani chiné; tak, zmèd takoveh, jednoga zléva nà dészno; à dru-

goga

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pèloga.*
(b) *Pòleg Dela drugoga, Navuka pervoga.*

goga od zgora dolè izraven pelaj: vu kojemſze okénczu obodvá zeſztanu; tulikò mèd ſzobum povekſſani chiné. Tak ſzèdem puti ſéſzt (ali ſéſzt puti ſzèdem, tó je vſze jednò) chiní: 42. à oſzem puti devet, chiní: 72, y tak nà dalyè. Jeden vendar, velim: 1. nikaj nepovekſſáva (kakti nití nerazdeliva) odkuda: jeden pùt devét: ali devet puti jeden; je vſzigdar devet.

VII. Moreſze ovo y nà perſzte pogoditi ovak: pét perſztov je 5. à pálecz naj bude 6. à drugi pòleg pálcza 7. tretji 8. cheterti 9. péti 10. Ter onda: Akò hoches znati (pòſztavemo) kulikò chiní; ſeſzt pùti ſzèdem (Pokehdob, dà pálecz, *kakſzmo rekli*, je 6. à pêrſzt pòleg palcza je 7.) pretegni nà jedne ruke pálecz; à nà druge, dvá perſzta: *vſzaki pretegnyeni, znamennje 10.* Zatem: ſzkerchene nà jedne ruke perſzte 3, à nà druge 4, mèd ſzobum povekſſaj, y reczi: tri puti chetiri, je 12. Oveh 12. pridaj k-pretegnyenem 30. dojde 42. Anda ſéſzt puti ſzèdem, je 42. Ravnò tak: Ako hoches znati kulikò chini, ſzèdem pùti oſzem; pretegni nà jedne

ruke perſzta 2. à nà druge 3. pretegnyeni chiné 50. ſzkercheni pak nà jedne ruke 2. à na druge 3. mèd ſzobum povekſſani (ovak: *dva puti tri je 6.*) chiné 6. Andà ſzèdem pùti oſzem chiní 56. à ſzèdem puti devet, chiní 63. y tak nà dalyè.

Proba. Ovoga Navuka, biva pò Navukü razdelivanya, tó jèſzt: On, ali one broje, koje jeſzi povekſſal z-iſztem povekſſitelom razdéli: akoti on réd brojév, koje pervo jeſzi povekſſival, izide; takſzi dobrò rachunal. Ali, ako joſchè neznas brojév razdelivati; ovoti je takaj.

NAVUK PÉTI.

Od Razdelivanya.

I. Razdelivanye Rachúnov, je brojév nà vèch ſztrán razluchavanye; dà poznas kulikò nà koju ſztrân dojde. Tàk, akò 12. razdelis nà dvoje; nà vſzaku ſztrân dojde 6. Akò nà troje; dojde 4. Odkuda vidis, dà ovde takaj dvá rèda brojév dohagyaju: Zmèd kojeh: On, kojega kanis razdeliti, zoveſze: *délni* y poſztávlyaſze mèd dve linyie, od zgorà dolè povle-

povlechene : à On, z-kojem hoches del-noga razdeliti ; zovefze ; *razdelitel*, y po-fztavlyafze prèd lévu linyiu : koj pakò iz razdelivanya izhagya, zovefze : *razdelyen*, y pofztavlyafze zà defznu linyiu. Akò andà hoches razdelivanya Rachún naprav-viti ; pochemffi zléva : pitajfze naipervich kulikò pùti razdelitela nahagyas vu per-vem delnem broju ? kulikò najdes, (ne-mores pàk nigdar vèch od 9. najti) tulikò zá defznu linyiu pofztavi : y pofztavlye-noga povekffaj z-Razdelitelom : povekffa-noga pàk, odnemi od onoga Delnoga, vu kojem jefzi naffel Razdelitela. Zatem : od zgora dole drugoga Delnoga prenefzi, y kadaga prenefzes ; Pitaifze drugoch : kulikò puti, vu preneffenom od z-gorà dolè proju, nahagyas Razdelitela ? kuliko najdes, tulikò y pák redôm zà defznu li-nyiu pofztavi, y pofztavlyenoga povekffaj (kakti pervò) z-Ràzdelitelom : povekffa-noga pàk, odnemi od onoga preneffeno-ga Delnoga broja, vu kojem, ifzti pùt, jefzi naffel Razdelitela : tak y nadalyè, y tulikò pùti ; doklam vfze délne broje od

z-gorà

z-gorà dolè preneſzes, y preneſſene porachunas. Meteimtogà pakò, dà poznas, kojegà kadà preneſzes; on chaſz, zà nyim poſztavi znamenye ovakvo: ;

Példa. Jeden Otecz vumirajuchi, trem Szinom ſzvojem, oſztavil je, Ranyiski 693. Akò hoches znati kulikò vſzakomu dojde.

```
3 | 6, 9, 3, | 2 3 1
  | 6        |
  | ―        |
  | 0  9     |
       9
       ―
       0  3
          3
          ―
          0
```

Reczi najpervich ovak: Razdelitela, tó jèſzt 3. (arſzu tri Szini) vu 6. nahagyam dvá pùti; poſztavi anda najpervich zà deſznu linyiu 2. ove 2. povekſſaj z-Razdelitelom, y reczi: dvá puti tri, je 6. Odnemi 6. od 6. oſztane pòd pervum linyium 0. Zatem: od z-gorà dolè preneſzi 9. tèr drugoch reczi: 3. vu 9. nahagyam, tri puti, poſztavi anda drugoch zà

linyiu

linyiu 3. ove 3. povekſhaj z-Razdelitelom, y reczi: tri puti tri, je 9. odnemi 9. od 9. oſztane pák pòd druguin linyium o. Zadnyich od z-gorà dolè preneſzi 3. y reczi 3. vu 3. nahagyam jeden pùt; poſztavi anda tretjich zà linyiu 1. à jeden pùt 3. je 3. odnemi 3. od 3. oſztáne takaj pòd tretjum linyium o. à zà deſznu linyiu (vſzakomu ſzinu) dojde Rany. 231.

II. Akoti kaj od Odnímanya oſztane, tèr oſztánek je menyſſi (ar vekſſi od Razdelitela; ali jednák s-nyim nigdar nemore biti) tak k-oſztanku, od z-gorà dolè joſchè jeden Délni brôy preneſzi, ali dà bolyè rechem pripoſztavi. Terſzè onda pitaj: kulikò puti vu oſztánku, y vu pripoſztavlyenem broju, nahagyas Razdelitela: Akò kàj y zadnyi pùt oſztane; tàk oſztanek pòleg razdelyenoga broja, ober Razdelitela poſztavi.

Példa. Jeden Zmeril je Stertínk 659. Ako hoches znati, kulikò je zmeril Vaganov. Pokehdob, dà vu Vagan idu 4. ſztertinke.

```
4 | 6,5,9, | 164 3/4
  | 4      |
  | --     |
  | 2 5    |
  | 2 4    |
    ---
      1 9
      1 6
      ---
        3
```

Reczi najpervich ovak: Razdelitela, tó jèſzt 4. vu 6. nahagyam jeden pùt, poſztavi anda najpervich zà deſznu linyiu 1. à jeden pùt chetiri je 4. Ove 4. odnemi od 6. oſztanu pòd pervum linyium 2. kaj ti pák 4. vu 2. nenahagyas; záto od z-gorà dolè preneſzi, ilí pripoſztavi 5. dojde 25. Tèr onda reczi drugoch: 4. vu 25. nahagyam ſéſzt puti; poſztavi anda drugoch zà linyu 6. à ſéſzt puti chetiri je 24. Oveh 24. odnemi od 25. oſztane pòd drugum linyium 1. y kajti 4. vu 1. nenahagyas; záto pák od z-gorà dolè pripoſztavi 9. dojde 19. Tèr onda reczi tretjich: 4. vu 19. nahagyam chetiri puti; poſztavi anda tretjich zà linyiu 4. à chetiri puti; chetiri, je 16. oveh 16. odnemi od 19. oſztanu

pòd

pòd tretjum linyium 3. ili $\frac{3}{4}$. Zmeril andà je vaganov 164. y $\frac{3}{4}$ to jeſzt (*a*) 3. ſtertinke.

III. Akò pàk nitì vu preneſſenem od z-gorà dolê broju, nebi naſſel Razdelitela; tak onda, zà linyiu poſztavi o. y tó tulikò puti, kulikò goder puti broy, od z-gora dolè bi preneſzel, tèr vu preneſſenem nebi naſſel Razdelitela.

Példa. Nabrojeneh ſeſtícz. 7035. Akò hoches znati, kulikò chiní skúd: Vſzaku skúdu Rachunajuch (*prèz krajczara*) pò 7. ſeſztícz.

7	7, o, 3, 5,	1 o o 5
	7	
	o o 3 5	
	3 5	
	o o	

Reczi najpervich ovak: 7. vu 7. nahagyam jeden pùt, poſztavi anda zà linyiu 1. à jeden pùt ſzèdem je 7. oveh 7. odnemi od 7. oſztane pòd pervum linyium o. Zatem: od z-gorâ dolè preneſzi o. y reczi drugoch: 7. vu o. nenahagyam; poſztavi andà

(*a*) *Pòleg déla drugoga Navuka pervoga, II.*

andà zà linyiu o. Nadalyé: od z-gorà dolè preneszi 3. y reczi tretjich: 7. vu 3. takaj nenahagyam, posztavi anda y pák zà linyiu o. Najpotlam: od z-gorà dolè preneszi 5. dojde 35. Tèr onda reczi chetertich: 7. vu 35. nahagyam, pét puti; posztavi anda zà linyiu 5. à pét puti szèdem je 35. oveh 35. odnemi od 35. osztane pòd drugum linyium oo. à dojde zà desznu linyiu 1005. Andà 7035. szesztiz, chiní: 1005, skúd.

IV. Akoje dvoj-versztni Razdelitel, (a) taksze onda pitaj, kulikò puti vu dveh perveh Delneh brojeh? Akoje troj-versztni? taksze pitaj kulikò vu treh; Ako chetvero-versztni? (y tàk nà dalye) taksze pitaj, kulikò puti vu chetireh Delneh brojeh, takvoga nahagyas Razdelitela?

Példa. Nà 13. Ráli zemlyé zrazlo je szitka 312. vaganov. Ako hoches znati kulikò je nà jedne ráli zraszlo.

```
13|3 1, 2, |24
  |2.6     |
  ------
   0 5 2
     5 2
   -----
     0 0
```

Reczi

(a) *Kakov je, vu Navuku pervom. II.*

Reczi najpervich ovak: 13. vu jednem delnem broju, tó jèszt: vu 3. nenahagyam; à vu dveh, tó jèszt: vu 31. nahagyam dvá puti; posztavi anda zà linyiu 2. à dvá puti trinajeszt, je 26. oveh 26. odnemi od 31. osztáne pod pervum linyium 5. I kajti vu 5. nenahagyas 13. záto od zgorà dolè priposztavi 2. dojde: 52. Ter onda reczi drugoch: 13. vu 52. nahagyam che-tiri puti, posztavi anda zà linyiu 4. à che-tiri puti trinajeszt, je 52. oveh 52. odne-mi od 52. osztáne pòd drúgrum linyium 00. à dojde zà desznu linyiu 24. ráli.

V. Ako pàk jedno-versztnoga Razde-litela nebi nassel vu jednem pervem Del-nem broju; taksze pitaj, kulikoga puti nahagyas vu dveh. Ravnò tak: ako dvoj-versztnoga nebi nassel vu dveh; taksze pitaj kulikoga puti nahagyas vu treh; à troj-versztnoga vu chetireh Delneh bro-jeh: y tak nadalye.

Példa. Jeden ima dohotka nà leto, Rany. 2964. Akò hoches znati kulikomu dohagya nà tyeden. Pokehdob, dà vu letu je tyednov 52.

```
52|2 9 6,4,|57
  |2 6 0   |
  |0 3 6 4 |
     3 6 4
     0 0 0
```

Reczi najpervich ovak: 52. niti vu 2. nitì vu 29. nenahagyam: à vu 296. nahagyam pét puti; poſztavi anda zà linyiu 5. à pét puti pedeſzet y dvá, je 260. oveh 260. odnemi od 296. oſztane pòd pervum linyium 36. y kajti vu 36. nenahagyas 52. záto, od zgorà dole pripoſztavi 4. dojde: 364. Ter onda reczi drugoch: 52. vu 364. nahagyam ſzedem puti; poſztavi anda zà linyiu 7. à ſzedem puti pedeſzet y dvá, je 364. oveh 364. odnemi od 364. oſztane pòd drugum linyium 000. à zà linyiu dohodka nà tyeden, dojde Rany. 57.

VI. Akoti je teskò pogoditi, kulikoſze puti Razdelitel, vu délnem rachúnu nahagya; tak pazi: kulikoſze puti konchemà pérvi lévi Razdelitela bròy; vu pérvem délnem jednem, ali vu dveh nahagya: ar kulikoſze tàk nahagya, moguche je, daſze

tuliko

tuliko mora, zà linyiu poſztaviti: y akoſze nebi pravò poſztavilo; ſzamaſze falinga pokaſe. Ar kadaſze prevech za linyiu poſztavi: y poſztavlyen z-Razdelitelom povekſſa: tak povekſſan broy vekſſi izide; nego je délni on, vu kojem jeſzi iſzkal Razdelitela. Zbog kojega zroka, dolnyi nemoreſze odneti od gornyega: y zátoſze mora menye zà linyiu poſztaviti. Kadaſze pak premalo za linyiu poſztavi: y poſztavlyen z-Razdelitom povekſſa: y povekſſan od onoga Délnoga odneme, vu kojem jeſzi naſſel Razdelitela: tak vekſſi izide oſztanek, nego je Razdelitel: y záto moraſze vech zà lynyiu poſztaviti.

Példa. Jeden ima na leto (kak je v-gornye példe recheno) Rany. 2964. Ako hoches znati kulikomu dojde nà dan. Pokehdob, da vu letu (koje ni preſztupno) je dân 365. Poſztavivſſi ovak:

3 6 5	2 9 6 4,	9
	3 2 8 5	

Ovde vidis da je tesko pogoditi, kuliko puti Razdelitela, tó jeſzt 365. naha-

gyas vu 2964. Pazi anda: kulikò puti, konchemà pérvoga lévoga broja nahagyas vu pérvem délnem; tó jèſzt vu 2. ali (kajti vu 2. nenahagyas) vu 29. Pokehdob pako nahagyas devet puti; poſztavi anda zà linyiu 9. Oveh 9. akò povekſſas z-Razdelitelom, tó jeſzt z-365. izide (kak vidis) vekſſi povekſſan bròy, negò je délni: kadà pàk vekſſi izide, ondà nemores (*a*) vekſſega odneti od menyſſega. Znamenye anda je daſzi prevech zà linyiu poſztavil. Poſztavi andà drugoch menyè, tó jeſzt 7. ovak:

3 6 5	2 9 6 4	7
	2 5 5 5	
	– 4 0 9	

Oveh takaj 7. akò povekſſas z-365. dojde 2555. akò povekſſaneh 2555. odnemes od 2964. oſztane 409. Kadà pàk oſztanek je tulik, kulik je Razdelitel, ali vekſſi od razdelitela, znamenye je; dáſzi premalò zà linyiu poſztavil. Poſztavi anda tretjich 8. ovak:

365

(*a*). *Pòleg ovoga Déla Navuka Tretjega. I.*

3 6 5	2 9 6 4	$8\frac{44}{365}$
	2 9 2 0	
	- - 4 4	

Szadà akò 8. povekſſas z-365. dojde 2920. koji broji, kajti niſzu vekſſi, negoſzu vſzi délni; znamenye je, dà niſzi prevech zà linyiu poſztavil; odnemi anda 2920. od 2964. oſztane 44. Kajti pàk, niti oſztanek ni tulik, kulik je Razdelitel, znamenye je, dà takaj niſzi premalò zà linyiu poſztavil. Dobrò anda poſztavil, y rachunal jeſzi: dà ako nà czelo leto dojde Rany. 2964. tak nà jeden dán dojde Rany. $8\frac{44}{365}$ velim: Rany. 8. y. (a) krajcz. $7\frac{85}{365}$.

VII. Akò pàk niſzu vſzi jedne féle délni broji, tak pervò zernaſzteiſſe, nà drobneiſſe oberni (b) y obernyene pridaj: tèr onda pridáne z-Razdelitelom razdeli.

Példa. Pét Pajdaſſev, podroſſilo je Rany. 3. groſſi 6. y krajcz. 2. Akò hoches znati, kulikò je vſzaki potroſſil. Pokehdob, da vu groſſu jeſzu krajcz. 3. à vu Rany. je kraijcz. 60. poſztavivſſi ovak:

(a) *Pòleg Dela drugoga, Navuka pervoga. V.*
(b) *Kakje vu ovoga Dela, Navuku Petom. VII.*

Rany.	*gro.*	*kraj.*
3	6	2
60	3	
180	18	18
		180

5 | 2 0, 0, | 40
2 0
-- -- 0

povekſſay naypervich 6. groſſi, z-3. krajcz. (*a*) doyde: 18. krajcz. Zatem: povekſſay: 3. Rany. z-60. krajcz. doyde 180. krajcz. à vſzega ſzkùpa: 200. krajcz. Ter onda: akò 200. krajcz. razdelis z-Razdelitelom; tó jèſzt: z-5. doyde nà vſzakoga pajdaſſa 40. krajcz. tó jèſzt groſſi: 13 $\frac{1}{3}$

Rachún.

3 | 4, 0 | 13 $\frac{1}{3}$
3
1 0
9

Proba. Razdelivanya, bjva z-Povekſſavanyem tak, dà akò razdelyen bròy povekſſas z-Razdelitelom (y akò je kay pervò oſztalo, oſztanek k-povekſſanomu pridás) terti izide délni bròy; dobroſzi rachunal.

(*a*) *Kakti vu ovoga déla, Navuku chetertom. V.*

DÉL DRUGI.

Od Drobissev.

NAVUK PÉRVI.

Kay znamenuju Drobissi?

I. Pò Drobissu, ovde razmevam dél, ili sztrán kakvoga zernasztoga; aliti budi, czeloga dugovanya: kakti je gros, pròti czelomu Ranyisku: ali krajczar, pròti grossu: ali pínt, pròti védru: ali stertinka, pròti vaganu. Odkuda Drobissi, vu Rachuneh, dvá drobna réda brojév zadersavaju. Jednoga ober linyie *Brojtela*, koj broji, y káse kulikò je délov? à drugoga pòd linyiu *Imenitela*, koj imenuje, y káse kakov je dél, ili drobis? Takovi jeszu ovi:

$$\frac{1}{2}\quad\frac{2}{3}\quad\frac{3}{4}\quad\frac{4}{5}\quad\frac{5}{6}\quad\frac{6}{7}\quad\frac{7}{8}\quad\frac{8}{9}\quad\frac{9}{10}$$

Izgovarjajusze pàk ovak: jeden dvoják, dvá tretjáki, trí chetertáki, chetiri petáki, pét sesztákov, sészt szedmákov, szédem oszmákov, oszèm devetákov, dèvet deszetákov. I tàk nadalye. More pàk,

vu drobiſſeh gornyi bròy, tó jeſzt: Brojtel, né ſzamò menyſſi biti od dólnyega broja, tó jèſzt: od Imenitela; negò takaj, y jednák z-Imenitelom; dà pàche, y vekſſi od Imenitela. I záto pàzi dobrò.

II. Akoje Brojtel jednák z-Imenitelom, tàk obodvá jednoga czeloga broja chiné. Kaktì: $\frac{1}{1}$. ali: $\frac{3}{3}$. ali: $\frac{60}{60}$. ali: $\frac{100}{100}$. vſzigdè chiní: ſzamò 1. Odkudà Ranyiska (ali kakvoga godeř drugoga drugovanya) $\frac{1}{1}$ tó jeſzt: jeden jedínek, chiní: jednoga Ranyiska jednu ſztran, tó, ieſzt: 1. Rany: Ravnò tak: $\frac{33}{33}$ tó jeſzt: jednoga Ranyiska nà troje razdelyenoga, vſze tri ſztrani, ali: $\frac{60}{60}$ tó jeſzt: jednoga Ranyiska nà ſeſztdeſzet ſztrán razdelyenoga, vſzeh ſeſztdeſzet ſztrán, ilí: 60. krajczarov, chiní: 1. Rany.

$$\frac{1}{1} \times \frac{3}{3} \qquad \frac{1}{1} \times \frac{60}{60}$$

3 . . . 3 *proba.* 60 . . . 60 *proba.*

Ovêm nachinôm: 9$\frac{1}{1}$ chiní: 10. à 99$\frac{2}{2}$ ali: 99$\frac{5}{5}$ chini: 100.

III.

III. Akoje Imenitel jedinek, velim: 1. Brojtel pàk je vech, negò 1. tàk takov drobis, tulikò czéleh brojév chiní, kulik je Brojtel. Tàk $\frac{2}{1}$ chiní: czéle 2. à $\frac{5}{1}$ chiní: czeleh 5. à $\frac{40}{1}$ chiní: czéleh 40. Odkudà Rany. $\frac{2}{1}$ chiní: Rany. 2. à $\frac{5}{1}$ chiní: 5.

$$\frac{2}{1} \times \frac{2}{1} \qquad\qquad \frac{5}{1} \times \frac{5}{1}$$

2 . . . 2 *proba.* 5 . . . 5 *proba.*

IV. Akò Imenitel ni 1. negò vech, tó jeſzt: 2. 10. 15. ali kakov godet drugi bròy: Brojtel pakò je vekſſi od Imenitela: tèr hoches znati, kulikò takov drobis czéleh brojev chiní; tàk Brojtela z-Imenitelom razdéli: (*a*) y akoti kaj od razdelivanya oſztane, pòleg razdelyenoga broja poſztavi. Tàk: $\frac{6}{3}$ chiní: czéle 2. à $\frac{12}{4}$ chiní: czéle 3. à $\frac{106}{25}$ chiní: czéle $4\frac{1}{2}$ Odkudà Ranyiska $\frac{30}{3}$ chiní: Rany. 10. à $\frac{32}{8}$ chiní: 4.

$$\frac{30}{3} \times \frac{10}{1} \qquad\qquad \frac{32}{8} \times \frac{4}{1}$$

30 . . . 30 *proba.* 32 . . . 32 *proba.*

(*a*) *Pòleg Déla Pervoga Navuka Pétoga.*

V. Akoje Imenitel vekſſi negò je Brojtel; tàk Brojtela povekſſay (a) z-takvem drobiſſèm, kakovſze vu czélem broju nahagya: y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom. Ondà razdelyen bròy, tulikò takveh drobneh brojév chiníl bude; kulik je on drobis, z-kojem povekſſal jeſzi Brojtela. Tàk akoje drobis Ranyiska, tèr hoches znati poſztavemo: $\frac{9}{30}$ (tó jeſzt jednoga Ranyiska nà trideſzet ſztrán razdelyenoga, dévet ſztrán) kulikò chiní groſſi? Pokehdob dà jeden Ranyiski noſzi: 20. groſſi. Povekſſaj Broitela, tó jeſzt: 9. z-20. groſſi; y povekſſànoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt: z-30. dojde: 6. groſſi. Akò pàk hoches znati, jednoga Ranyiska $\frac{9}{30}$ kuliko chiní krajczarov? Pokehdob dà jeden Ranyiski noſſi: 60. krajczarov: tàk Brojtela, tó jeſzt: 9. povekſſaj z-60. krajczari: y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt: z-30. doyde 18. krajcz. Rachunay pàk ovak:

Nà

(a) *Pòleg Déla Pérvoga Navuka Chetertoga.*

Nà Grosse.	*Nà Krajczare.*
9 9	9 9
30 . . . 20	30 . . . 60
. . . |180|6. *Gr.*	. . . |540,|18 *Kr.*
|180|	|30|
- - -	240
	240
	- - -

Andà jednoga Ranyiska $\frac{9}{30}$ chiní: 6. grossi, ilití: 18. krajcz. Velim: $\frac{6}{20}$ iliti: $\frac{18}{60}$.

$\frac{9}{30} \times \frac{6}{20}$ 180 . . 180 *proba.* $\frac{9}{30} \times \frac{18}{60}$ 540 . . 540 *proba.*

Ovêm nachinom, Ranyiska: $\frac{36}{40}$ akò hoches znati kulikò chiní novácz? Pokehdob dà jeden Ranyiski noszi: 80. novácz, tàk Brojtela, tó jeszt: 36. povekssay z-80. nóvozi: y povekssanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeszt: z-40. Dojdu: 72. Novcza. Akò pàk hoches znati Ranyiska $\frac{36}{40}$ kulikò chini gyukeszóv? Pokehdob dà jeden Ranyiski noszi: 100. gyukeszóv; tàk Brojtela, tó jeszt: 36. povekssay z-100

Gyu-

Gyukeſzi: y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt: z-40. Doyde: 90. Gyukeſzóv. Rachunay pàk ovak:

Nà Novcze. *Nà Gyukeſze.*

$\frac{36}{40}$ ... 36 — 80 — 2880,0, | 72 *Nov.* — 280 — - - 80 — 80 — - -

$\frac{36}{40}$ .. 36 — 100 — 3600,0, | 90 *Gyuk.* — 360 — - - - 0

Andà jednoga Ranyiska: $\frac{36}{40}$ chiní: 72. Novcza, iliti: 90. Gyukeſzov: velim: $\frac{72}{80}$ iliti: $\frac{90}{100}$

$$\frac{36}{40} \times \frac{72}{80} \qquad \frac{36}{40} \times \frac{90}{100}$$

2880 ... 2880 *próba.* 3600 ... 3600 *próba.*

Akoje drobis Védra (ali Vagana) tèr hoches znati poſztavemo: $\frac{5}{6}$ (tó jeſzt: jednoga Védra nà ſéſzt Sztrán razdelyénoga, pét Sztrán) kulikò chiní Pintov? Akò vu jedno Védro ide 16. Pintov; tak Brojtela, tó jeſzt, 5. povekſſaj z-16. Pinti, y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt,

jeſzt, z-6. Dojde: Pintov $13\frac{2}{6}$ velim 13. Pintov, y cheternajeſztoga Pinta nà 6. Sztrán razdelyenoga, 2. Sztrani.

Akò takay znati hoches, jednoga Pinta (koj dersí 4. Méczlye) nà 6. Sztrán razdelyenoga, 2 Sztráni, kulikò chiní Méczlyev? Povekſſày Brojtela, tó jeſzt, 2. z-4 Méczli: y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt, z-6. Doyde, Meczely $1\frac{2}{6}$ Velim: 1 Meczely, y drugoga meczlya nà 6. Sztrán razdelyenoga (ali akò hoches nà 6 Kúpicz razlejanoga) dvé Sztráni: aliti-budi dvé Kupicze. Rachunay pàk ovak:

Nà Pinte.

$\frac{5}{6}$ 5

16

. . . . . . |8,0,| $13\frac{2}{6}$ Pint.

6

20

18 *Nà Méczlye.*

– 2 2

4

. . . . 6| 8 | $1\frac{2}{6}$ Mécz.

6

2

Andà

Andà jednoga Védra $\frac{5}{6}$ chiní Pintov 13 $\frac{2}{6}$ y Meczely 1 $\frac{2}{6}$ tó jeſzt (akò vſzaki Pint derſi 4. Méczlye, ter 13. Pintóv obérnes (a) nà Méczlye) vſzega ſzkùpa Méczlyev: 53 $\frac{2}{6}$ Velim: $\frac{53}{64}$ (ar jedno védro dersí 64 Méczlye) y jednoga Meczlya na 6. Sztrán razdelyenoga, 2. Sztrani.

$$\frac{5}{6} \times \frac{53}{64} \cdots\cdots \frac{2}{6}$$

320	318
	2
320	320 *proba.*

Ravnò tàk, jednoga Fùntą (koj ima 32 Lòta) $\frac{10}{25}$. Akò hoches znati kulikò chiní Lotóv? Povekſſay Brojtela, tó jeſzt, 10. z-32 Lòti: y povekſſanoga razdéli z-Imenitelom tó jeſzt z-25. Doyde Lotóv 12 $\frac{20}{25}$. Velim 12 Lotóv, y trinajeſztoga Lòta nà 25 Sztrán razdelyenoga: 20 Sztrán.

Akò takay znati hoches jednoga Lòta $\frac{20}{25}$, kulikò chiní Quintìcz? Pokehdob dà vſzaki Lòt ima, 4 Quintìcze; povekſſay Brojtela, tó jeſzt 20. z-4 Quinticzami, y po-

(a) *Pòleg Déla Pérvoga Navuka Chetertoga.*

povekſſanoga razdéli z-Imenitelom, tó jeſzt z-25. Doydu: Quinticze $3\frac{5}{25}$. Rachunay pàk ovak:

Nà Lòte.

$\frac{10}{25}$ 10

32

.... | 32,0, | $12\frac{20}{25}$ *Lotóv.*

25

−70

50 *Nà Quinticze.*

20 20

4

.... 25 | 80 | $3\frac{5}{25}$ *Quint.*

75

−5

Andà jednoga Funta $\frac{10}{25}$ chini Lotóv 12. y Quinticze $3\frac{5}{25}$, tó jeſzt (ako: 12 Lotov, povekſſas (*a*) z-4 Quinticzami) vſzega ſzkùpa Quinticz $51\frac{5}{25}$. Velim: jednoga Fùnta $\frac{51}{128}$ (ar akò vſzaki Lòt ima 4 Quinticze, tàk 32 Lòta, *tó jeſzt, jeden Funt,* ima 128 Quintìcz) y jedne Quinticze, nà 25 Sztrán razdelyene, 5 Sztrán.

$\frac{10}{25}$

(*a*) *Pòleg Déla Pervoga Navuka Chetertoga.*

$$\frac{10}{25} \times \frac{51}{128} \cdots\cdots \frac{5}{25}$$

1280....1275
5
1280 1280 *proba.*

VI. Akò vu Rachúnu niſzu vſzi jedne féle Drobiſſi; tàk zernaſzteiſſe féle Drobiſſe oberni nà najdrobnejſſu félu (*a*) tèr tak obernyene (*b*) priday. Odkudà akò gdo ima jednoga Ranyiska $\frac{3}{4}$ y jednoga groſſa $\frac{2}{3}$ y takay, jednoga novcza $\frac{1}{2}$ tèr hoches znati, kulikò ima Novácz. Povekſſay naypervich vu Ranyisku Brojtela, tó jeſzt 3. z-80 (ar jeden Ranyiski noſzi, 80 novácz) y povekſſane razdeli z-Imenitelom, tó jeſzt z-4. Doyde 60 Novácz. Zatem, povekſſay vu groſſu Brojtela, tó jeſzt 2. z-4 (ar jeden gròſs noſzi 4 novcze) y povekſſane razdeli z-Imenitelom, tó jeſzt z-3. Doydu, Novczi $2\frac{2}{3}$. tó jeſzt, (z-pridavkom takay $\frac{1}{2}$) vſzega ſzkùpa Novác $63\frac{1}{6}$. Rachunay pàk ovak:

Rany.

(*a*) *Kakje vu Délu Pérvom Navuku Pétom VII.*
(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Séſztoga.*

Rany.	*Groſſ.*	*Novcz.*
$\frac{1}{4}$....3 ; 8 0 ; ..4 | 2 4, 0, | 60 ; 2 4 ; - - 0	$\frac{2}{3}$...2 ; 4 ; ...3 | 8 | 2 $\frac{2}{3}$; 6 ; 2	$\frac{1}{2}$ X $\frac{2}{3}$; 4 ; 3 ; 6 | 7 | 1 $\frac{1}{6}$; 6 ; 1

Anda jednoga Ranyiska $\frac{3}{4}$ chiní: Noczév 60. à jednoga Groſſà $\frac{2}{3}$ chiní: Novcza 2 $\frac{2}{3}$ tó jeſzt (z-pridavkom takay $\frac{1}{2}$) vſzega ſzkùpa Novácz: 63 $\frac{1}{6}$.

Ran. $\frac{3}{4} \times \frac{60}{80}$ 240..240 *pro.* *Gro.* $\frac{2}{3} \times \frac{2}{4}$ 8 6 ... $\frac{2}{3}$ ... 2 ; 8...8 *pro.* *Nov.* $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$ 2..2 *pro.*

Proba. Biva ovak: Pérvi Drobis povekſſay nà kris z-onem Drobiſſem, koj je iz Rachuna iziſſel, tó jeſzt: Pervoga Drobiſſa Brojtela povekſſay z-Imenitelom drugoga Drobiſſa. Ravnò tak drugoga Drobiſſa Brojtela povekſſay z-Imenitelom pervoga Drobiſſa (y akoje kay oſztalo, k-povekſſanomu priday.) Akoti iz obod-

veh tàk povekſſaneh jednak bròy izide; dobroſzi Rachunal.

NAVUK DRUGI.

Kay Znamenuje Drobis Drobiſſa?

I. Ovde *Drobis drobiſſa*, znamenuje takov Drobis, koj od drugoga Drobiſſa je odnet. Kakti: akò od jednoga Vagana odnemes jednu Stertínku; tak odnemes: $\frac{1}{4}$ Akò pàk od: $\frac{1}{4}$ odnemes: $\frac{1}{2}$ tàk od Vagana odnemes: $\frac{1}{8}$. Andà: $\frac{1}{2}$ od: $\frac{1}{4}$ je: $\frac{1}{8}$ tó jeſzt: *Drobis od Drobiſſa.* Takovi pakò Rachúni bivaju ovak: Jednoga Brojtela povekſſay z-drugem Brojtelom: dà tàk iz dveh Brojtelov doyde jeden Brojtel. Ravnò tàk: jednoga Imenitela povekſſay z-drugem Imenitelom; dà takay iz dveh Imenitelov doyde jeden Imenitel: tèr tàk iz dveh Drobiſſev doyde jeden Drobis I ondà drobis drobiſſa, tulikò chinil bude; kulikò tak povekſſani Brojteli, y Imeniteli chiné.

Példa.

Példa. Jeden Terſecz obechal je: dà, akomu Bogh dá nà 100. Ranyiski, dobiti: $\frac{2}{5}$ tàk od $\frac{2}{5}$ nà Czirkvu hoche dati $\frac{3}{8}$. Akò hoches znati kulikobi moral dati? Poſztaviviſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{3}{8} \text{ od } \frac{2}{5} \text{ — } \frac{6}{40}$$

Reczi: 3. puti 2. je 6. à 8. puti 5. je 40. Andà Terſecz od 100. Ranyiskov moralbi dati: $\frac{6}{40}$ tó jeſzt (*a*) 15 Rany. Rachunajuch naymre ovak:

$$\frac{6}{40} \cdots\cdots 6$$

	1 0 0	
40	6 0, 0,	15 *Rany.*
	4 0	
	2 0 0	
	2 0 0	
	- - -	

Ravnò tàk: akoje drobis jednoga Ranyiska tèr hoches znati (poſztavemo) $\frac{1}{4}$ od $\frac{2}{3}$ kulikò chini? tak poſztaviviſſi ovak:

(*a*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pìrvoga V.*

Rachún.

$\frac{3}{4}$ *od* $\frac{2}{3}$ — $\frac{6}{12}$

Reczi: 3. puti: 2. je: 6. à: 4. puti: 3. je: 12. Andà jednoga Ranyiska $\frac{3}{4}$ od $\frac{2}{3}$ chiní: $\frac{6}{12}$ Velim (a) $\frac{1}{2}$ Rany.

II. Akoſzu trí (ali chetiri) *Drobiſſi* od *Drobiſſev*: tàk kadà jednoga Brojtelà povekſſas z-drugem Brojtelom (ali Imenitela z-Imenitelom) povekſſanoga, povekſſay z-tretjem Brojtelom: à tretjega z-chetertem: y tak nà dalyè: doklam vſze povekſſas, y iz vſzeh jeden drobis napravis. Ovêm nachinôm:

Példa. Jeden imajuchi Védro vina: Pervi dan potroſſil je tulikò, daſzumu oſztali: $\frac{2}{3}$ Drugi dan od $\frac{2}{3}$ oſztalmu je $\frac{1}{4}$ Tretji dan od $\frac{1}{4}$ nimu oſztalo negò ſzamo $\frac{2}{5}$. Akò hoches znati kulikomu je tretji dan oſztalò? Poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$\frac{2}{5}$ *od* $\frac{1}{4}$ *od* $\frac{2}{3}$ — $\frac{4}{60}$

Re-

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pétoga IV.*

Reczi: 2. puti 1. je 2. à 2. puti 2. je 4. Zatem reczi: 5. puti: 4. je: 20. à 20. puti: 3. je 60. Ovak andà tretji dan oſztaloje jednoga vedra: $\frac{4}{60}$ tó jeſzt (a) Meczlyi: $4\frac{16}{60}$ Vſzako védro rachunajuch po 64. Meczlye: naymre ovak:

$$\frac{4}{60} \cdots\cdots 4$$

$$\begin{array}{r|r|l} & 64 & \\ \ldots 60 & 256 & 4\frac{16}{60} \\ & 240 & \\ \hline & -16 & \end{array}$$

Példa. Jeden Igrás imal je: Ranyiski 1. z-kojem kadabi pervi pùt iſſel igrat: zgubilje. Oſztaliſzumu vendar $\frac{3}{5}$ Drugi pùt: od $\frac{3}{5}$ oſztaliſzumu $\frac{2}{3}$ Tretji pùt: od $\frac{2}{3}$ oſztaliſzumu ſzamo $\frac{3}{4}$. Akò hoches znati kulikomu je Trerji pùt oſztalo? Poſztaviviſſi ovàk: *Rachún*.

$$\frac{3}{4} \cdots od \cdots \frac{2}{3} \cdots od \cdots \frac{3}{5} \text{ — } \frac{18}{60}$$

Reczi: trí puti dvá je 6. à ſéſzt puti trí, je 18. Zatem reczi: chetiri puti trí, je 12. à dvanajeſzt puti pét, je 60. Tretji

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pervoga V.*

anda put oſztalo je Igraſſu od jednoga Ranyiska: $\frac{18}{60}$. tó jeſzt: 6 Groſſi. Rachunajuch naymre ovak (*a*).

```
18........1 8
60          2 0
:......60|3 6 0| 6 Gro.
         |3 6 0|
          - - -
```

Proba. Vu ove (kaktí takay vu gorneh példah) je ochiveſzta. Ar akò od jednoga Ranyiska odnemes: $\frac{3}{5}$ tàk odnemes: 12. Groſſi. Ar jednoga Ranyiska na: 5. Sztrán razdelyenoga, jedna Sztran chiní: 4. Groſſe; anda trí takve Sztrani chiné: 12. Groſſi. Akò pàk od $\frac{3}{5}$ odnemes: $\frac{2}{3}$ tàk od 12. Groſſi odnemes: 8. Groſſi: ar 12. Groſſev na 3. Sztrane razdelyeneh, jedna Sztran chini: 4. Groſſe; andà dvé takve Sztrani, chiné: 8. Groſſi. Akò pàk od $\frac{2}{3}$ odnemes: $\frac{3}{4}$ tàk od 8. Groſſi odnemes: 6. Groſſi; ar 8. Groſſev na 4. Sztrane razdelyeneh, jedna Sztran chiní: 2. Groſſa; andà tri takve Sztrani chiné: 6. Groſſi. Akò andà

(*a*) *Pólég ovoga Déla Navuka Pérvoga V.*

andà Igrassu od jednoga Ranyiska, pervi pùt jeszu osztali: $\frac{1}{5}$ à drugi pùt od $\frac{1}{5}$ jeszu osztali: $\frac{2}{3}$ tàk tretji pùt od $\frac{2}{3}$ osztali jeszu, Jednoga Ranyiska $\frac{18}{60}$. Velim: (*a*) $\frac{3}{10}$ tó jeszt: (*b*) 6. Grossi.

NAVUK TRETJI.

Kakszc more Drobis nà czél bròy, ali pàk czél bròy na Drobis obernuti?

I. Pokehdob dà vech puti vu Rachúne Brojtel doyti more jednak z-Imenitelom; dapàchè y vekssi od Imenitela. Kakti takay: pòleg drobissa doyti more czél bròy: y tó tàk; daszе Rachún drugach znati, ali napraviti nemore; doklamsze drobis nà czél bròy: ali pàk czél bròy na drobis neoberne. Drobis vendar, nemoresze nà czél bròy obernuti: akò Brojtel ni jednak z-Imenitelom: ali vekssi od Imenitela; ar (pokehdob dà vszaki Imenitel je kakti Razdelitel) menyssega nemores razdeliti z-vekssem. I záto pazi dobro.

(*a*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pétoga.*
(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga V.*

Akò je Brojtel jednak, ali vekſſi od Imenitela, tèr hoches znati (poſztavemo) Ranyiska: $\frac{12}{4}$ ali: $\frac{14}{5}$, kulikò chiní czéleh Ranyiskov; tàk Brojtelo razdéli z-Imeniteli, y akò kay od razdelivanya oſztane pòleg razdelyenoga poſztavi.

Rachún.

$$\frac{12}{4}\Big|\begin{matrix}1&2\\1&2\end{matrix}\Big|\,3$$

Rachún.

$$\frac{14}{5}\Big|\begin{matrix}1&4\\1&0\end{matrix}\Big|\,2\tfrac{4}{5}$$

Ovak andà Ranyiska: $\frac{12}{4}$ chiní czele Rany. 3. à $\frac{14}{5}$ chiní: $2\frac{4}{5}$.

$$3 \times 4 = \frac{12}{4}\ \textit{proba.}$$

$$2\tfrac{4}{5} \rightarrow \frac{14}{5}\ \textit{proba.}$$

II. Akò pàk czél broy hoches na Drobis obernuti; tàk czél broy povekſſay z-takvem Drobiſſem, kakvóga imati hoches: ali kakovti je mozibiti vu Rachúnu potreben. Ovem nachinôm akò hoches: 6 Groſſi, obernuti na takov Drobis, koy bude znamenuval krajczare; tak 6. povekſſay z-3. ar 3. krajczari jeſzu vu Groſſu:

y pod povekſſane poſztavi: 3. dà tàk doyde: $\frac{18}{3}$ tó jeſzt: 18. krajczarov. Akò pàk 6. Groſſi hoches obernuti na drobis, koy znamenuval bude gyukeſze; tàk 6. povekſſay z-5. ar 5. gyukeſzov je vu jednom Groſſu: y pod povekſſane poſztavi: 5. dà tak doyde: $\frac{30}{5}$ tó jeſzt: 30. gyukeſzov.

Rachún.	*Rachún.*
6	6
3	5
18	30
3	5

Ovak anda 6. Groſſi chini: $\frac{18}{3}$ tó jeſzt: 18. krajczarov: aliti-budi $\frac{30}{5}$ tó jeſzt 30. novácz.

18			30		
3	18 / 18	6 *proba.*	5	30 / 30	6 *proba.*

III. Akoje pòleg czéloga broja drobis; tàk czél bròy z-Imenitelom povekſſay: y k-povekſſanomu priday Brojtela. Ovém nachinôm akò hoches: $2\frac{1}{3}$ obernuti na dro-

drobis; tàk 2. povekſſay z-3. y k-povekſſanomu pridaj 1. dà tàk iz $2\frac{1}{3}$ doyde: $\frac{7}{3}$. Ravnò tàk iz $8\frac{3}{6}$ doyde $\frac{51}{6}$.

Rachún. $2\frac{1}{3}$ · $\frac{7}{3}$ · $8\frac{3}{6}$ *Rachún.* $\frac{51}{6}$

Ovak andà $2\frac{1}{3}$ chini $\frac{7}{3}$ à $8\frac{3}{6}$ chini $\frac{51}{6}$ I tàk nadalyè.

Ovêm nachinôm takay poznati mores dà akò: 1. vagan verhôm namerjen chini razôm vagan. $1\frac{1}{4}$ tak verhôm: 4. chiné razom 5. ar $1\frac{1}{4}$ na drobis obernyen chini $\frac{5}{4}$ Ravnò tak: akò veliko vedro 1. chini Poſunſzko $1\frac{12}{64}$ velim (a) $1\frac{3}{16}$ tak velikeh 16. chini Poſunſzkeh 19. ar $1\frac{3}{16}$ na drobis obernyen chini $\frac{19}{16}$ Odkuda: akobi ti kupil jeden czent olya tàk, dati je vſzaki funt doſſel po Groſſi $3\frac{11}{20}$ Priatel pak tvoy neznajuchi kay je tó: $\frac{11}{20}$ proſzi; dabimu odpuſztil nekulikò funtov

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pétoga. IV.*

funtov prez drobiſſa : onu vendar czenu kakſzi ti kupil. Ti andà moralbimu odpuſzttiti funtov 20. za Groſſi 71. ar $3\frac{11}{20}$ na drobis obernyeni chiné : $\frac{71}{20}$. Koja vſza obilneje tolnáchi : Déla Tretjega Navuk Pervi.

Proba. Akoſzi drobis na czél bròy obernul; biva ovak : czél bròy povekſſay z-Imenitelom, akoti pérvi drobis izide; dobroſzi rachunal. Akoſzi pàk czél bròy na drobis obernul, tàk Brojtela razdeli z-Imenitelom : akoti pérvi bròy izide; takayſzi dobrò rachunal.

NAVUK CHETERTI.

Kakſze Drobiſſi na jednake Imenitele obrachaju?

I. Dobromu Rachunitelu potrebnoje takay znati (naymre, vu odnimanyu drobiſſev) jeli jeden drobis vekſſi od drugoga : y kulikoje vekſſi, ali menyſſi? Ovoſze pako znati drugach nemore; doklamſze drobiſſi na jednake Imenitele ne obernu.

Akò

Akò anda dvá drobiſſa na jednakę Imęnitele obernuti hoches; tàk jednoga drobiſſa Brojtela, z-drugoga drobiſſa Imenitelom na kris povekſſay (metemtoga vendar pazi dobro, dà povekſzan bròy, na onu Sztran poſztavis, na koju Sztran je Brojtel) dà tak drugi dvá Brojteli doydu. Zatem: Imenitele takay med ſzobum povekſſay y povekſſąne, pod obodvá Brojtele poſztavi: dà tak drugi dvá drobiſſi obodvá z-jednem Imenitelom doydu: koj niſtarmanye tulikò chiné kulikoſzu chinili pérvi. Ovêm nachinom: akò hoches: $\frac{2}{5}$ y $\frac{3}{4}$ na jednake Imenitele obernuti; poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{2}{5} \times \frac{3}{4}$$

$$\frac{8}{20} \quad \frac{15}{20}$$

Povekſſay Brojtele z-Imeniteli na kris, y reczi: 2. puti 4. je 8. à 3. puti 5. je 15. Zatem: povekſſay takay Imenitele, y reczi 4. puti 5. je 20. Koje akò pod 8. y pod

pod 15. poſztavis; doyde $\frac{8}{20}$ y $\frac{15}{20}$. Andà $\frac{2}{5}$ chine $\frac{8}{20}$ à $\frac{3}{4}$ chiné $\frac{15}{20}$. Dà pakò vſze jedno je $\frac{2}{5}$ ali $\frac{8}{20}$ I takay $\frac{3}{4}$ ali $\frac{15}{20}$ Ovoje:

$$\frac{2}{5} \times \frac{8}{20} \qquad \frac{3}{4} \times \frac{15}{20}$$

40 . . . 40 *proba.* 60 . . . 60 *proba.*

II. Akò pàk iz povekſſaneh na kris drobiſev, nebi jednak bròy iziſſel; takje znamenye, dà jeden drobis je vekſſi od drugoga. Kakti: jednoga groſſa $\frac{2}{3}$ tó jeſzt dvá krajczara, je vech; nego je $\frac{3}{5}$ tó jeſzt: tri gyukeſzi, ar na kris rachunajuch ovak:

$$\frac{2}{3} \times \frac{3}{5}$$

$$\frac{10}{15} \qquad \frac{9}{15}$$

Dvá puti 5. chini 10. à tri puti 3. chini 9. povekſſani pak Imeniteli chiné 15. Andà 2. krajczara, jednoga groſſa $\frac{1}{15}$ vech chiné; nego chine 3. gyukeſzi: ar kak vidis, $\frac{2}{3}$ chiné jednoga groſſa $\frac{10}{15}$ à $\frac{3}{5}$ chiné

chiné $\frac{9}{15}$. Dà pakò $\frac{2}{3}$ chine $\frac{10}{15}$. I takay $\frac{3}{5}$ chiné $\frac{9}{15}$ ovotj je:

$$\frac{2}{3} \times \frac{10}{15} \qquad \frac{3}{5} \times \frac{9}{15}$$
$$30 \ldots 30 \text{ proba.} \qquad 45 \ldots 45 \text{ proba.}$$

Ovêm nachinom poldrusicza, tó jeszt novecz $1\frac{1}{2}$ ali da bolye rechem (*a*) jednoga grossa $\frac{3}{8}$ chiné $\frac{1}{24}$ vech; nego chiní 1: krajczar. Velim $\frac{1}{3}$ ar $\frac{3}{8}$ chine $\frac{9}{24}$ à $\frac{1}{3}$ chiní $\frac{8}{24}$ Rachunajuch naymre ovak:

$$\frac{3}{8} \times \frac{1}{3}$$
$$\frac{9}{24} \ldots \frac{8}{24}$$
$$24 \ldots 24$$

Dà pakò $\frac{3}{8}$ chiné $\frac{9}{24}$ I takay $\frac{1}{3}$ chini $\frac{8}{24}$ Ovoje.

$$\frac{3}{8} \times \frac{9}{24} \qquad \frac{1}{3} \times \frac{8}{24}$$
$$72 \ldots 72 \text{ proba.} \qquad 24 \ldots 24 \text{ proba.}$$

Vu takvom vendar Rachunu, krutò jakò (kakje zgora recheno) pazi dà povekssan na kris¦bròy na onu Sztran posztavis, na koju Sztran je Brojtel. III.

(*a*) *Pòleg Déla Tretjega Navuka Pérvoga. IV.*

III. Akò hoches trí, ali chetiri Brojtele vſze na jednake Imenitele obernuti, y poznati, kulikò koy je vekſſi, ali menyſſi; tak naypervich pervoga Imenitela povekſſay z-drugem Imenitelom; povekſſanoga drugoga povekſſay z-tretjem, y tàk nadalyè. Onda povekſſan zadnyi Imenitel bude obchinſzki, kojſze pod vſze Brojtelè poſztaviti mora. Zatem: iſztoga obchinſzkoga Imenitela z-vſzakem poſzeb Brojtelom povekſſay, y povekſſanoga razdeli z-Imenitelom. Ondà razdelyeni broy budu drugi Brojteli pod koje akò poſztavis obchinſzkoga Imenitela, izidu drugi drobiſſi, vſzi z-jednem Imenitelom.

Ovêm nachinom akò hoches: $\frac{2}{3}$ y $\frac{3}{4}$ y $\frac{4}{5}$ vſze na jednake Imenitelę obernuti; tak pochemſſi zleva.

```
   2....            3....            4....
....3   :        ....4   :        ....5   :
  6 0   :          6 0   :          6 0   :
    2...:            3...:            4...:
3|1 2,0,|40      4|1 8,0,|45      5|2 4,0,|48
 |1 2   |60       |1 6   |60       |2 0   |60
 - - 0            - 2 0            |- 4 0 |
                    2 0               4 0
                    - -               - -
```

Reczi: 3. puti 4. je 12. à 12. puti 5. je 60. Obchinſzki andà Imenitel je 60. Oveh 60. akò povekſſas z-vſzakem Brojtelom, y povekſſane razdelis zvſakem Imenitelom; onda razdelyeni broy budu drugi Brojteli: pod koje, akò poſztavis iſztoga obchinſzkoga Imenitala, to jeſzt: 60. Doydu drugi tri Drobiſſi, vſzi tri z-jednem Imenitelom; naymre $\frac{40}{60}$ $\frac{45}{60}$ $\frac{48}{60}$ koy vendar nechiné vech negoſzu chinili: $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{5}$ Ako neverujes? Ovoti je:

$$\frac{2}{3} \times \frac{40}{60} \qquad \frac{3}{4} \times \frac{45}{60} \qquad \frac{4}{5} \times \frac{48}{60}$$

120 . . . 120 *pro.* 180 . . . 180 *pro.* 240 . . . 240 *pro.*

IV. Ako hoches dà jeden àli dvá drobiſſi kakvoga göder tebe mozibiti znati potrebnoga Imenitela imali budu. Kakti: akò hoches znati $\frac{3}{4}$ kulikò chini oſzmakov? tak 3. povekſſay z-8. y povekſſane razdéli z-4. Dojde 6. oſzmakov.

Rachún.

$\frac{3}{4}$ . . . . $\frac{3}{8}$

: . . 4 | 24 | 6
| 24 |

Ovak

Ovak anda $\frac{3}{4}$ chine $\frac{6}{8}$ y tó takay ſzvedochi:

$$\frac{3}{4} \times \frac{6}{8}$$
$$24 \ldots 24 \textit{ proba.}$$

V. Akò Imenitel povekſſanoga broytela nebi mogel razdeliti prez oſztanka; tak pod oſztanek poſztavi Razdelitela; y ondaſze takov oſztanek *Drobis drobiſſa* (*a*) zvál bude. Ovêm nachinôm, akobi hotel jednoga Réſſa $\frac{2}{3}$ obernuti na fertalye. Pokehdob, dà vu vſzakem Réſſu jeſzu 4. fertalyi, tak 2. povekſſay z-4. y povekſſane razdéli z-3. doydu fertalyi $2\frac{2}{3}$

Rachún.

$\frac{2}{3}$ 2
4
..3 | 8 | $2\frac{2}{3}$
6
2

Anda jednoga Réſſa $\frac{2}{3}$ chiné fertalya $2\frac{2}{3}$

E $\frac{2}{3}$

(*a*) *Kakovje vu ovoga Déla Navuku Drugom.*

$$\frac{2}{3} \text{ od } \frac{2}{4} \times \frac{2}{3}$$

$$\begin{array}{cc} 6 & 8 \\ 2 & \\ \hline 8 & 8 \end{array} \textit{ proba.}$$

Proba. (kak vidis) biva na kris, kakje zgora recheno; naymre pak, vu ovoga Déla Navuku Pérvom.

NAVUK PÉTI.

Kakſze veliki Drobiſſi na menye ſzpravlyaju?

I. Pokehdob dà vech puti vu Rachune more doyti tàk velik drobis, dagaje teskò razmeti kay znamenuje? Kakti je teskò razmeti: jednoga Ranyiska $\frac{30}{60}$ ali $\frac{15}{45}$ kulikò chini? Lehkoje pàk razmeti dà $\frac{1}{2}$ chini; pól Ranyiska, à $\frac{1}{3}$ chini 20. krajczaróv. Niſtarmanye, vſze-jedno je $\frac{30}{60}$ ali $\frac{1}{2}$ I takay $\frac{15}{45}$ ali $\frac{1}{3}$

$$\frac{30}{60} \times \frac{1}{2} \qquad \frac{15}{45} \times \frac{1}{3}$$

60 . . . 60 *proba.* 45 . . . 45 *proba.*

Akò

Akò andà drobiſſe na menye hoches ſzpraviti, tàk moras Brojtela y Imenitela z-jednem ſztanovitem Razdelitelom tàk razdeliti, dà od nijednoga nikay neoſztane. Koy je pakò takov Razdelitel, z-kojembi mogel obodva prez oſztanka razdeliti? Najdesga ovak:

Razdéli Imenitela z-Brojtelom. Kayti pàk pervi put od razdelivanya oſztane, z-iſztem oſztankom razdéli takay Brojtela. Akoti kay y drugi put od razdelivanya oſztane; tak pérvoga oſztanka razdéli z-drugem oſztankom. Ravnò tak drugoga z-tretjem, à tretjega z-chetertem. I tàk nadalye, y tulikò puti: doklam ti od razdelivanya nikay neoſztane. Ondà zâdnyi oſztanek, bude takov Razdelitel z-kojem budes mogel tàk Brojtela kak Imenitela prez oſztanka razdeliti: iliti na menye ſzpraviti. Ovêm nachinôm: akò hoches: $\frac{144}{234}$ na menye ſzpraviti; tàk razdéli naypervich (kak zdola vidis) Imenitela: A. z-Brojtelom: B. oſztane: C. Razdéli drugoch: Brojtela: B. z-oſztankom: C. oſztane: D. Razdéli tretjich, oſzranek: C. z-

 oſztan-

ofztankom : D. ofztane : E. Razdéli chetertich ; ofztanek : D. z-ofztankom : E. ofztane : F. Razdéli petich, ofztanek : E. z-ofztankom : F. ofztane : G. Zadnyi andà ofztanek : F. tó jefzt 18. bude takov Razdelitel, koy Imenitela, y Brojtela prez ofztanka razdelí.

	H.	I.
A. 234	18 | 144 | 8	18 | 234 | 13
B. 144	144	18
C. 90	---	- 54
D. 54		54
E. 36		--
F. 18		
G. 0		

Ar akò andà pod Literum H. 144. à pod Literum I. 234. razdelis z-18. doyde 8. y 13. Andà $\frac{144}{234}$ chini $\frac{8}{13}$

$$\frac{144}{234} \times \frac{8}{13}$$

1872... 1872 *proba.*

II. Akobi pàk od razdelivanya zadnyi put ofztal 1. takje znamenye, dafze drobis nemore na menye fzpraviti. Takov je ov $\frac{15}{47}$. Ar (kak zdola vidis) akò Imenitela

nitela A. razdelis z-Brojtelom B. ofztane C. Akò Brojtela B. razdelis z-ofztankom C. ofztane D. iliti 1. Andà $\frac{15}{47}$ nemore menyfsi biti.

A. 47
B. 15
C. 2
D. 1

III. Je josche jeden vnogo lagfsi nachim Drobiffe na menye fzpravlyati. Naymre: Akò na Brojtelu, y na Imenitelu, pervi z-defzna bròy je 0. ali 5. takfze obodvá (negda y po vech puti) razdeliti mogu z-5. Takovi pak Razdeliteli ober linyie pofztavlyajufze. Ovêm nachinom $\frac{50}{75}$ na $\frac{2}{3}$ fzpraviti mores ovak:

$$\begin{array}{c|cc} 5 & 5 & \\ \frac{50}{75} & \frac{10}{15} & \frac{2}{3} \end{array}$$

Ar ako $\frac{50}{70}$ razdelis z-5. doyde $\frac{10}{15}$ Akò takay $\frac{10}{15}$ razdelis z-5. doyde $\frac{2}{3}$ Andà $\frac{50}{75}$ chini $\frac{2}{3}$

$$\frac{50}{75} \times \frac{2}{3}$$

150 . . . 150 *proba.*

IV. Akò na Brojtelu, y na Imenitelu pervi z-deszna bròji jeszu párni, kaktiszu 2. 4. 6. 8. takszc (negda y po vech puti) razdeliti mogu ali z-2. ali z-4. ali z-6. ali z-8. Ovêm nachinôm $\frac{288}{384}$ z-takvemi Razdeliteli razdeliti, y na $\frac{3}{4}$ szpraviti mores ovak :

$$\begin{array}{c|c|c|c|c} 6 & 2 & 4 & 2 & \\ \frac{288}{384} & \frac{48}{64} & \frac{24}{32} & \frac{6}{8} & \frac{3}{4} \end{array}$$

Andà $\frac{288}{384}$ chini $\frac{3}{4}$ kàk szvedochi ova :

$$\frac{288}{384} \times \frac{3}{4}$$

1152 . 1152 *proba.*

V. Akò jeden z-deszna bròy je par ; à drugi impar, takſze obodvá (ali ne vſzigdar) razdeliti mogu ali z-3. ali z-7. ali z-9. ali z-11. ali z-13. Ovêm nachinôm $\frac{3003}{9009}$ z-takvemi Razdeliteli, razdeliti, y na $\frac{1}{3}$ szpraviti mores ovak :

$$\begin{array}{c|c|c|c|c} 7 & 3 & 13 & 11 & \\ \frac{3003}{9009} & \frac{429}{1287} & \frac{143}{429} & \frac{11}{33} & \frac{1}{3} \end{array}$$

Andà

Andà $\frac{3003}{9009}$ chini $\frac{1}{3}$ I potverdgyuje ova:

$$\frac{3003}{9009} \times \frac{1}{3}$$
$$9009 . 9009 \quad \textit{proba.}$$

VI. Akò vu Brojtelu, y vu Imenitelu, vszi broji (rachunajuch vszakoga poszeb, kakti jedinke) chiné jeden put: ali dvá puti 9. takſze vszigdar mogu razdeliti z-9. Ovêm nachinôm $\frac{1458}{2187}$ razdeliti, y na $\frac{1}{3}$ szpraviti moresovak:

$$\begin{array}{c|c|c|c} & 9 & 9 & 9 \\ \frac{1458}{2187} & \frac{162}{243} & \frac{18}{27} & \frac{2}{3} \end{array}$$

Andà $\frac{1458}{2187}$ chini $\frac{2}{3}$ kak veli ova:

$$\frac{1458}{2187} \times \frac{2}{3}$$
$$4374 .. 4374 \quad \textit{proba.}$$

VII. Akò na Brojtelu, y Imenitelu z-deszna je 0. ali 00. tak ni potrebno vszega drobissa razdelivati; negoje doszti zgora, y zdola zbriszati 0. ali 00. Nezbrissi vendar v-jednem mesztu vech, nego v-drugem. Ovêm nachinom $\frac{1500}{6000}$ na $\frac{1}{4}$ szpraviti mores ovak:

$$\begin{array}{c|c|c|c} 00 & 5 & 3 & \\ \frac{1500}{6000} & \frac{15}{60} & \frac{3}{12} & \frac{1}{4} \end{array}$$

Anda $\frac{1500}{6000}$ chini $\frac{1}{4}$ I dà tó verujes: ovoje:

$$\frac{1500}{6000} \times \frac{1}{4}$$

$$\overline{6000\,..\,6000}\ \textit{proba.}$$

Proba ovoga Navuka biva na kris. Kakje zgora recheno: vu ovoga Déla Navuku Pérvom.

NAVUK SÉSZTI.

Kakſze Drobiſſi Pridavaju?

I. Pridavanye Drobiſſèv je vech Brojtelov koji jednake Imenitele imaju ſzkùp ſzpravlyanye. Akò andà Imeniteli jeſzu jednaki, tèr hoches znati kulikò vſzi ſzùpa drobiſſi chiné; tak Brojtele priday k-Brojtelom: y pridane (akoſzu vekſſi od Imenitela) z-Imenitelom razdéli. Ovém nachinom, pod Rachunom: A. $\frac{3}{6}\ \frac{4}{6}\ \frac{5}{6}$ pridani, chiné czele: 2. à pod Rachunom: B. $\frac{3}{9}\ \frac{7}{9}\ \frac{6}{9}$ chine $1\frac{7}{9}$

Ra-

Rachún : A.

$\frac{3}{6}\ \frac{4}{6}\ \frac{5}{6}$

5
4
3
—
6 | 12 | 2
  | 12 |
—
- -

Rachún : B.

$\frac{3}{9}\ \frac{7}{9}\ \frac{6}{9}$

6
7
3
—
9 | 16 | 1 $\frac{7}{9}$
  | 9 |
—
-7

II. Akò pàk drobiſſi nimaju jednake Imenitele, takje napravi jednake (*a*) Tèr onda tak obernyene Brojtele priday k-Brojtelom, y pridane z-Imenitelom razdéli. Ovêm nachinom, ako (pod Rachunom A) $\frac{2}{5}$ hoches pridati k-$\frac{3}{4}$ ali akò (pod Rachunom B) $\frac{1}{6}$ hoches pridati k-$\frac{10}{15}$ tak poſztavivſſi ovak :

Rachún : A.

$\frac{2}{5} \times \frac{3}{4}$

8 15
........8
20 | 23 | 1 $\frac{3}{20}$
   | 20 |
—
3

Rachún : B.

$\frac{1}{6} \times \frac{10}{15}$

15 60
........15
90 | 75 | $\frac{75}{90}$

Re-

(*a*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Chetertoga I.*

Reczi: pod Rachunom A. 3. puti 5. je 15. à 2. puti 4. je 8. tó jeszt: vszega szkùpa 23. Povekſſani pàk Imeniteli chiné 20. Ar 4. puti 5. je 20. z-kojemi akò razdelis 23. doyde $1\frac{3}{20}$ Andà $\frac{2}{5}$ y $\frac{3}{4}$ chiné $1\frac{3}{20}$

Pod Rachunom B. 6. puti 10. je 60. à 1. put 15. je 15. tó jeszt: vszega szkùpa 75. Povekſſani pak Imeniteli chiné 90. z-kojemi kayti nemores razdeliti 75. Osztàne $\frac{75}{90}$ Andà $\frac{1}{6}$ y $\frac{10}{15}$ chini $\frac{75}{90}$ tó jeszt (a) $\frac{5}{6}$

III. Akoszu pòleg drobiſſev czeli broji tak zoszeb drobiſſe: à zoszeb czéle broje priday. Ovêm nachinom: ako hoches pridati $6\frac{2}{5}$ y $2\frac{4}{5}$ y 3. Posztavivſſi ovak:

Rachún.

$$
\begin{array}{r}
6\frac{2}{5} \\
2\frac{4}{5} \\
3 \\
\hline
11\frac{6}{5} \\
\hline
12\frac{1}{5}
\end{array}
$$

Reczi:

(a) Pòleg ovoga Déla Navuka Pàoga. III.

Reczi: 4. y 2. je 6. velim $\frac{6}{5}$ à 3. y 2. y 6. je 11. Andà $6\frac{2}{5}$ y $2\frac{4}{5}$ y 3. pridani, chiné $11\frac{6}{5}$ velim (a) $12\frac{1}{5}$

IV. Akoſzu trí, ali chetiri drobiſſi vſzaki z-drugem Imenitelom, tàk naypervich dvá drobiſſa, jednoga k-drugomu priday: potlam pàk k-pridanem dvem, priday tretjega, k-tretjemu cheterroga: I tak nadalye; Niſtarmanye, akobi koy czéli broji bili; tàk zoſzeb czéle priday: Ovêm nachinôm, ako hoches pridati $3\frac{1}{2}$ y $1\frac{2}{3}$ y $5\frac{1}{4}$ y $4\frac{2}{5}$: tàk pod Rachunom: A. priday czéle broje, à pod Rachunom: B. priday drobiſſe.

Ra-

(a) Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga IV.

Rachún: A. **Rachún: B.**

$3\frac{1}{2}$
$1\frac{2}{3}$
$5\frac{1}{4}$
$4\frac{2}{5}$
13
$14\frac{98}{120}$

$\frac{1}{2} \times \frac{2}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{2}{5}$
4
3
$\frac{7}{6} \times \frac{1}{4}$
6
28
$\frac{34}{24} \times \frac{2}{5}$
48
170
120 | 218 | $1\frac{98}{120}$ | $\frac{49}{60}$
120
98

Ovak andà czéli broji (pod Rachunom A.) chiné 13. Drobiſſi pàk (pod Rachunom B.) chine $1\frac{94}{120}$ toj jeſzt, vſzega ſzkùpa $14\frac{98}{120}$.

Proba. Biva ovak, od vſzeh pridaneh, vſzakoga pridanoga odnemi. Akoti zadnyich nikay neoſztane; dobroſzi rachunal.

NAVUK

NAVUK SZEDMI.

Kakſze Drobiſſi Odnimaju?

I. Ovde takay paziti moras, jeſzuli obodva Imeniteli jednaki, ali ne? Akòſzu jednaki? tèr menyſſega hoches odnéti od vekſſega (ar (*a*) vekſſega nemores odneti od menyſſega) tàk menyſſega Brojtela odnemi od vekſſega Brojtela, y pod oſztanek poſztavi Imenitela. Ovêm nachinôm akò $\frac{2}{7}$ hoches odnéti od $\frac{6}{7}$ tak 2. odnemi od 6. Oſztanu 4. iliti $\frac{4}{7}$ Ravnò tàk akò $\frac{38}{60}$ hoches odnéti od $\frac{53}{60}$ tak 38. odnemi od 53. Oſztane 15. iliti $\frac{15}{60}$.

II. Akô pak Imeniteli niſzu jednaki takje oberni dà budu jednaki: tèr ondà menyſſega Brojtela odnemi od vekſſega Brojtela. Ovêm nachinôm, akò (pod Rachunom A.) $\frac{2}{5}$ hoches odneti od $\frac{3}{4}$ tak obodvá drobiſſa na jeden Imenitel oberni (*b*) dà tak, iz $\frac{2}{5}$ doyde $\frac{8}{20}$ à iz $\frac{3}{4}$ doyde $\frac{15}{20}$

Tèr

(*a*) *Pòlég ovoga Déla Navuka Szedmoga.*
(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Chétervoga II.*

Tèr ondà 8. odnemi od 15. Ofztane 7. Velim $\frac{7}{20}$ Ravnò tak, akò (pod Rachúnom B) $\frac{4}{15}$ hoches odneti od $\frac{3}{8}$ tàk obodvá drobiſſa na jeden Imenitel oberni, dà tàk iz $\frac{4}{15}$ doyde $\frac{32}{120}$ à iz $\frac{3}{8}$ doyde $\frac{45}{120}$ Tèr ondà 32. odnemi od 45. Ofztane 13. Velim $\frac{13}{120}$

Rachún A.	*Rachún* B.
$\frac{2}{5} \times \frac{3}{4}$	$\frac{4}{15} \times \frac{3}{8}$
15	45
8	32
7	13
20	120

Akò andà $\frac{2}{5}$ odnemes od $\frac{3}{4}$ Ofztane $\frac{7}{20}$
Akò pàk $\frac{4}{15}$ odnemes od $\frac{3}{8}$ Ofztane $\frac{13}{120}$

III. Akò hoches jednoga drobiſſa odneti od dveh, ali pak dvá od jednoga; tàk takva dvá drobiſſa pervò moras pridati nego rachún odnimanya napravis. Ovêm nachinom, akò $\frac{4}{5}$ hoches odnéti od $\frac{2}{3}$ y od $\frac{1}{4}$ tàk (pod Rachúnom A.) $\frac{2}{3}$ y $\frac{1}{4}$ pri-

day

day (*a*) dà tàk iz $\frac{2}{3}$ y $\frac{1}{4}$ doyde $\frac{11}{12}$ Ter ondà akò (pod Rachúnom B.) $\frac{4}{5}$ odnemes od $\frac{11}{12}$ ofztane $\frac{7}{60}$

Rachún A.	*Rachún* B.
$\frac{2}{3}$ X $\frac{1}{4}$	$\frac{4}{5}$ X $\frac{11}{12}$
3	5 5
8	4. 8
$\frac{11}{12}$	$\frac{7}{60}$

Akò andà $\frac{4}{5}$ odnemes od $\frac{2}{3}$ y od $\frac{1}{4}$ ofztane $\frac{7}{60}$

IV. Akò czél bròy, pòleg kojega ni drobis hoches odneti od czéloga broja, pòleg kojegaje drobis; tàk czél bròy odnemi od czeloga, y pòleg ofztanka pofztavi drobis. Ovêm nachinôm: akò (pod Rachúnom A) czéle 2. hoches odnéti od $7\frac{1}{4}$ tàk 2. odnemi od 7. Ofztane $5\frac{1}{4}$ Akò pàk (pod Rachúnom B) 18. hoches odnéti od $26\frac{3}{10}$ tàk 18. odnemi od 26. ofztane $8\frac{3}{10}$

Ra-

(*a*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Sefztoga II.*

Rachún A.	*Rachún* B.
$7\frac{1}{4}$	$26\frac{3}{10}$
2	18
$5\frac{1}{4}$	$-8\frac{3}{10}$

Akò anda 2. odnemes od $7\frac{1}{4}$ oſztane $5\frac{1}{4}$ Akò pak 18. odnemes od $26\frac{3}{10}$ oſztane $8\frac{3}{10}$

V. Szuprotivnêm nachinôm: akò czél bròy, pòleg kojega je drobis, hoches odneti od czeloga, pòleg kojega nikakvoga ni drobiſſa; tak od czeloga gornyega odnemi 1. (*a*) y oberniga na drobis. Tèr ondà dolnyega odnemi od gornyega. Ovêm nachinôm, ako $5\frac{2}{3}$ hoces odneti od 14. tak od 14. odnemi 1. y oberniga na drobis (*b*) dà tak iz 14. doyde $13\frac{3}{3}$ Tèr onda poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\begin{array}{r} 13\frac{3}{3} \\ 5\frac{2}{3} \\ \hline -8\frac{1}{3} \end{array}$$

Odnemi

(*a*) *Kakti vu Déla Pérvoga Navuku Tretjem. V.*
(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Tretjega. II.*

Odnemi naypervich $\frac{2}{3}$ od $\frac{3}{3}$ Oſztane $\frac{1}{3}$ Zatem: Odnemi 5. od 13. Oſztane 8. Akò andà $5\frac{2}{3}$ odnemes od 14. oſztane $8\frac{1}{3}$.

Ravnò tàk rachunay onda, kadaje gornyi drobis menyſſi od dolnyega. Odkudà akò $2\frac{6}{7}$ hoches odnéti od $9\frac{1}{7}$ Pokehdob dà $\frac{6}{7}$ nemores odnéti od $\frac{1}{7}$ tàk od 9. odnemi 1. y oberniga na drobis, dà tàk iz $9\frac{1}{7}$ doyde $8\frac{8}{7}$ Tèr ondà poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$
\begin{array}{r}
8\frac{8}{7} \\
2\frac{6}{7} \\
\hline
6\frac{2}{7}
\end{array}
$$

Odnemi naypervich $\frac{6}{7}$ od $\frac{8}{7}$ oſztane $\frac{2}{7}$ Zatem: odnemi 2. od 8. oſztane 6. Akò anda $2\frac{6}{7}$ odnemes od $9\frac{1}{7}$ oſztane $6\frac{2}{7}$

VI. Akò obodvá drobiſſi nimaju jednake Imenitele; takje oberni dà budu jednaki. Tèr ondà dolnyega menyſſega odnemi od gornyega vekſſega. I tó neſzamò ondà, kadaſzu obodva drobiſſi prez czéloga broja (kakje zgora vu pérve példę

recheno) nego takay ; kadaje pòleg czeloga broja drobis jeden : ali obodvá. Ovêm nachinôm, akò $1\frac{1}{2}$ hoches odnéti od $3\frac{2}{3}$ tàk pérvo $\frac{1}{2}$ y $\frac{2}{3}$ na jednake Imenitele oberni, dà tak iz $\frac{1}{2}$ doydu $\frac{3}{6}$ à iz $\frac{2}{3}$ doydu $\frac{4}{6}$ Tèr ondà poleg drobissev posztavivssi czéle broje ovak :

Rachún.

$$\frac{1}{2} \times \frac{2}{3}$$

$$\begin{array}{c} 3\frac{4}{6} \\ 1\frac{3}{6} \\ \hline 2\frac{1}{6} \end{array}$$

Odnemi naypervich $\frac{3}{6}$ od $\frac{4}{6}$ Osztane $\frac{1}{6}$ Zatem: odnemi 1. od 3. Osztanu 2. Akò anda $1\frac{1}{2}$ odnemes od $3\frac{2}{3}$ osztanu $2\frac{1}{6}$.

Ravnò tàk : akò $\frac{1}{2}$ hoches odnéti od $4\frac{1}{3}$ tàk $\frac{1}{2}$ y $\frac{1}{3}$ na jednake Imenitele oberni: dà tàk iz $\frac{1}{2}$ doydu $\frac{3}{6}$ à iz $\frac{1}{3}$ doydu $\frac{2}{6}$ Tèr onda $\frac{3}{6}$ odnemi od $4\frac{2}{6}$ Ali kayti josche $\frac{3}{6}$ nemores odnéti od $\frac{2}{6}$ Záto (kakje malo

pervò

pervò recheno) od 4. odnemi 1. y oberniga na drobis dà tak iz $4\frac{2}{6}$ doydu $3\frac{8}{6}$ Tèr onda poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\begin{array}{r} 3\frac{8}{6} \\ \frac{3}{6} \\ \hline 3\frac{5}{6} \end{array}$$

Odnemi naypervich $\frac{3}{6}$ od $\frac{8}{6}$ Oſztane $\frac{5}{6}$ Zatem (*a*) od zgora dolè preneſzes 3. Oſztanu $3\frac{5}{6}$ Akò anda $\frac{1}{2}$ odnemes od $4\frac{1}{3}$ Oſztanu $3\frac{5}{6}$

Proba ovoga Navuka (*b*) biva po Navuku Pridavanya.

NAVUK OSZMI.

Kakſze Drobiſſi Povekſſavaju?

I. Akò hoches drobiſſe povekſſati, tàk Brojtela povekſſay z-Brojtelom: à Imenitela z-Imenitelom, dà tàk iz dveh Brojtelov doyde: jeden Brojtel. Ravnò tak

(*a*) *Pòleg Déla Pérvoga Navuka Tretjega. III.*
(*b*) *Kakti Déla Pérvoga Navuka Tretjega.*

tak iz dveh Imenitelov jeden Imenitel. Ovêm nachinôm: akò $\frac{2}{3}$ hoches povekſſati z-$\frac{3}{4}$ tak poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{2}{3} \cdots\cdots \frac{3}{4}$$
$$\overline{\frac{6}{12}}$$

Reczi 2. puti 3. je 6. à 3. puti 4. je 12. Anda $\frac{2}{3}$ povekſſani z-$\frac{3}{4}$ chiné $\frac{6}{12}$ iliti (a) $\frac{1}{2}$

Ravnò tàk, akò $\frac{2}{5}$ hoches povekſſati z-$\frac{1}{3}$ tàk poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{2}{5} \cdots\cdots \frac{1}{3}$$
$$\overline{\frac{2}{15}}$$

Reczi 1. put 2. je 2. à 3. puti 5. je 15. Andà $\frac{2}{5}$ povekſſani z-$\frac{1}{3}$ chiné $\frac{2}{15}$

II. Akoje pòleg jednoga, ali obodveh drobiſſev czél bròy; tàk czél bròy na drobis oberni. Tér ondà Brojtela povekſſay z-Brojtelom: à Imenitela z-Imenitelom. Ovêm

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Petoga.*

Ovêm nachinôm, akò $1\frac{3}{4}$ hoches povekſſati z-$4\frac{2}{3}$ tak pervò czéle broje na drobis oberni (*a*) dà tak iz $1\frac{3}{4}$ doyde $\frac{7}{4}$ à iz $4\frac{2}{3}$ doyde $\frac{14}{3}$ Tèr onda poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$1\frac{3}{4} \qquad 4\frac{2}{3}$$

$$\frac{7}{4} \cdots\cdots \frac{14}{3}$$

$$\frac{98}{12}$$

Reczi 7. puti 14. je 98. à 3. puti 4. je 12. Andà $1\frac{3}{4}$ povekſſani z-$4\frac{2}{3}$ chiné $\frac{98}{12}$ tó jeſzt (*b*) $9\frac{2}{12}$ Velim 9 y (*c*) $\frac{1}{6}$

Ravnò tak akò $2\frac{2}{5}$ hoches povekſſati z-$\frac{1}{2}$ tàk 2. obernivſſi na drobis y poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$2\frac{2}{5}$$

$$\frac{12}{5} \cdots\cdots \frac{1}{2}$$

$$\frac{12}{10}$$

F 3 Reczi

(*a*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Tretjega.*
(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga IV.*
(*c*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pétoga. IV.*

Reczi 1. put 12. je 12. à 2. puti 5. je 10. Anda $2\frac{2}{5}$ povekſſani z-$\frac{1}{2}$ chiné $\frac{12}{10}$ tó jeſzt $1\frac{1}{5}$

III. Akò pàk drobis hoches povekſſati z-czélem brojem : ali pak czél bròy z-drobiſſem ; tak pod czél bròy poſztavi 1. dà tàk czél bròy poſztane kakti drobis : aliti budi Brojtel. Tèr onda Brojtela povekſſay z-Brojtelom : à Imenitela z-Imenitelom. Ovêm nachinom : akò 5. hoches povekſſati z-$\frac{2}{3}$ tàk pod 5. poſztavivſſi 1. ovak :

Rachún.

$$\frac{5}{1}\cdots\cdots\frac{2}{3}$$

$$\frac{10}{3}$$

Reczi 2. puti 5. je 10. à 1. put 3. je 3. Anda 5. povekſſani z-$\frac{2}{3}$ chiné $\frac{10}{3}$ tó jeſzt $3\frac{1}{3}$

Zakay pàk iz povekſſaneh drobiſſev menyſſi bròy izhagya, negoje pervo bil? Zrokje ov : kayti vſzaki drobis (imajuchi menyſſega Brojtela nego je Imenitel) je menyſſi ; nego je czél 1. Zbog iſztoga anda

anda zroka, takay povekſſan z-drobiſſem broy, mora menyſſi biti negoje pervo bil.

Proba ovoga Navuka (*a*) biva po Navuku Razdelivanya. Ovotije pàk:

NAVUK DÉVETI.

Kakſze Drobiſſi Razdelivaju?

I. Akò obodvá drobiſſi jednake imaju Imenitele tàk (poſztavivſſi vſzigdar z-leva on drobis z-kojem hoches razdeliti) deſznoga Brojtela razdéli z-levem Brojtelom, iliti: Razdelitom: y akò kay oſztane; iſztoga Razdelitela pod oſztanek poſztavi. Ovêm nachinôm, akò $\frac{5}{7}$ hoches razdeliti z $\frac{2}{7}$ tàk poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{2}{7} \quad \frac{5}{7}$$

$$2 \ldots\ldots \left| \begin{matrix} 5 \\ 4 \end{matrix} \right| 2\frac{1}{2}$$

$$\frac{}{1}$$

Razdéli 5. z-2. doydu $2\frac{1}{2}$ Akò andâ $\frac{5}{7}$ razdelis z $\frac{2}{7}$ chini $2\frac{1}{2}$

(*a*) *Kakti Déla Pérvoga Navuka Chetertoga.*

Ravnò tak: akò $\frac{5}{9}$ hoches razdeliti z-$\frac{3}{9}$ tàk poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{3}{9} \qquad \frac{5}{9}$$

$$3 \ldots\ldots \left| \frac{5}{\frac{3}{2}} \right| 1\frac{2}{3}$$

Razdéli 5. z-3. doyde $1\frac{2}{3}$ Akò andà $\frac{5}{9}$ razdelis z-$\frac{3}{9}$ chini $1\frac{2}{3}$

II. Akò pàk drobiſſi nimaju jednake Imenitele; tàk Brojtele z-Imeniteli na kris povekſſay: y povekſſanoga deſznoga razdéli z-povekſſanem levem. Ovêm nachinôm akò $\frac{6}{7}$ hoches razdeliti z-$\frac{3}{4}$ tak $\frac{6}{7}$ y $\frac{3}{4}$ na kris povekſſay, dà tàk iz $\frac{6}{7}$ doyde 24. à iz $\frac{3}{4}$ doyde 21. Tèr ondà poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{3}{4} \times \frac{6}{7}$$

$$21 \ldots\ldots \left| \frac{24}{\frac{21}{3}} \right| 1\frac{3}{21} \left| \frac{1}{7} \right.$$

Raz-

Razdéli 24. z-21. doyde $1\frac{3}{21}$ Akò anda $\frac{6}{7}$ razdelis z $\frac{3}{4}$ chini $1\frac{3}{21}$ Velim $1\frac{1}{7}$

Ravnò tak akò $\frac{3}{4}$ hoches razdeliti z $\frac{4}{5}$ tak $\frac{3}{4}$ y $\frac{4}{5}$ na kris povekſſay. Dà tak iz $\frac{3}{4}$ doyde 16. à iz $\frac{4}{5}$ doyde 15. Tèr onda poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{4}{5} \times \frac{3}{4}$$

$$16 \mid 15\frac{15}{16}$$

Razdéli 15. z-16. Ali dà bolye rechem: kayti razdeliti nemores; oſztane $\frac{15}{16}$ Akò anda $\frac{3}{4}$ razdelis z $\frac{4}{5}$ chini $\frac{15}{16}$

III. Akoje pòleg jednoga: ali obòdveh drobiſſev czél bròy, tàk czél bròy na drobis oberni, tèr tak obernyene na kris povekſſay y povekſſanoga deſznoga razdeli z-povekſſanem lévem. Ovêm nachinôm: akò $3\frac{2}{5}$ hoches razdeliti z-$2\frac{1}{4}$ tàk pervò czéle broje na drobis oberni: dà tàk iz $3\frac{2}{5}$ doyde $\frac{17}{5}$ à iz $2\frac{1}{4}$ doyde. $\frac{9}{4}$ Zatem

 ober-

obernyene na kris povekſſay: dà tàk iz $\frac{17}{5}$ doyde 68. à iz $\frac{9}{4}$ doyde 45. Tèr ondà poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$2\frac{1}{4}$ — $3\frac{2}{5}$

$\frac{9}{4}$ X $\frac{17}{5}$

45 | 68 | $1\frac{23}{45}$
45
23

Razdéli 68. z-45. doyde $1\frac{23}{45}$ Akò ondà $3\frac{2}{5}$ razdelis z-$2\frac{1}{4}$ chini $1\frac{23}{45}$

Ravnò tàk: akò $1\frac{2}{3}$ hoches razdeliti z-$2\frac{3}{4}$ tàk czéle broje na drobis oberni: dà tàk iz $1\frac{2}{3}$ doyde $\frac{5}{3}$ à iz $2\frac{3}{4}$ doyde $\frac{11}{4}$ Zatem obernyene na kris povekſſay: dà tàk iz $\frac{5}{3}$ doyde 20. à iz $\frac{11}{4}$ doyde 33. Tèr ondà poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$2\frac{3}{4}$ — $1\frac{2}{3}$

$\frac{11}{4}$ X $\frac{5}{3}$

33 | 20 | $\frac{20}{33}$

Raz-

Razdéli 20. z-33. Ali kayti razdeliti nemores; ofztane $\frac{20}{33}$ Akò andà $1\frac{2}{3}$ razdelis z-$2\frac{3}{4}$ chini $\frac{20}{33}$

IV. Akò pàk czél bròy hoches razdeliti z-drobiſſem: ali drobis z-czelem broјem; tak pod czél bròy poſztavi 1. dà tak czél bròy poſztane kakdabi drobis bil. Ovêm nachinom: ako 8. hoches razdeliti z-$\frac{4}{7}$ tak pod 8. poſztavi 1. dà tàk iz 8. doyde $\frac{8}{1}$ à iz $\frac{4}{7}$ doyde 56. Tèr ondà poſztavivſſi ovak:

Rachún.

$$\frac{4}{7} \times \frac{8}{1}$$

```
4......|5,6,|14
       |4   |
       ------
        1 6
        1 6
        ---
        - -
```

Razdéli 56. z-4. doyde 14. Akò andà 8. razdelis z-$\frac{4}{7}$ chini 14.

Ravnò tak akò $\frac{7}{10}$ hoches razdeliti z-6. tak poſztavivſſi ovak:

Ra-

Rachún.

$$\frac{6}{1} \times \frac{7}{10}$$

$$60 \ldots | \; 7\frac{7}{60}$$

Razdéli 7. z-60. Ali kayti razdeliti nemores ofztane $\frac{7}{60}$ Akò andà $\frac{7}{10}$ razdelis z-6. chini $\frac{7}{60}$

Zakay pàk razdelyen drobis vekſſi dohagya; negò je pervò bil? Zrok je ov: kayti vſzaki drobis (imajuchi menyſſega Brojtela, nego je Imenitel) je menyſſi, nego je czel 1. zbog iſztoga andà zroka takay razdelyen z-drobiſſem broy, mora vekſſi biti, nego je pervo bil.

Proba ovoga Navuka (*a*) biva po Navuku povekſſavanya.

DEL

(*a*) *Kakti Déla Pervoga Navuka Pétoga.*

DÉL TRETJI.

Od Triczev.

NAVUK PÉRVI.

Od jedno-verſztnoga vupravnoga Tricza.

I. Akoprèm vſzi dò ſzáda ſzpomenuti Navuki: kakti pochetek buducheh Rachúnov znati krutò potrebni jeſzu. Ov vendar med oſztalemi plemenitejſſi, y nogo boljè haſznovit je. Odkudà zbòg vrednoſzti, y lepote ſzvoje, od nekojeh Rachunitelov: *Zlati*; od nekojeh pakò: *Tricz* (diachki: *Regula De-Tri*, ſivè *Trium*) imenujeſze: kajti iz treh znaneh brojev, rachunajuch, moreſze cheterti neznan pogoditi. Takovi pakò tri broji, z-leva na deſzno redôm, y razlucheno poſztavlyajuſze. Zmèd kojeh on, vu kojemje pitanye: vſzigdar mora biti tretji; à ſzpodoben k-tretjemu, mora biti pérvi; ſzpodoben pakò k-chetertomu, mora biti ſzrednyi. Tó jeſzt: akoje tretji od Ranyiskov; tàk y pérvi mora biti od Ranyiskov. Akoje cheterti, za kojega pitas, od

od Réffov; tàk y ſzrednyi mora biti od Réffov. Niſtarmanye vſzakiſze Tricz niti nerachuna; niti neoziva jednakò. Ar akoſze tretji mora povekſſati z-ſzrednyem y povekſſan razdeliti z-pérvem; takſze zove: *Tricz Vupravni* (diachki: *Regula Trium Directa*) Akò pak pérvi moraſze povekſſati z-ſzrednyem; y povekſſan razdeliti z-tretjem; takſze zove: *Tricz Nevupravniti* (diachki: *Regula Trium Inverſa*) Dà vendar poznas kojſze kàda z-kojem povekſſati, y razdeliti mora; tèr tàk *Vupravnoga* razluchis od *Nevupravnoga*: pazi dobro!

II. Jeli pérvi (aliti budi tretji) bròy povekſſan povekſſava ſzrednyega? Tó jeſzt: akobi pérvi bil vekſſi, bili takay ſzredny moral biti vekſſi? Akobi moral biti vekſſi? tak je znamenye, daje *Vupravni Tricz*. I záto: tretji moraſze povekſſati z-ſzrednyem; y povekſſan razdeliti z-pérvem. Kakti:

Példa. Akoje gdo za Ranyiski 4. kupil ſzukna Réffov 6. tèr hoches znati kulikobi Réffov kupiti mògel za Rany 12?

Vidis

Vidis dà pitanye je: kulikobi Réffov kupiti mogel za Rany 12? Poſztavi andà vu tretje meſzto 12. Rany: à vu pérvo meſzto 4. Rany: à vu ſzredinu 6. Réffov. Naymre ovak:

Rany	*Réff*	*Rany*
4.	6.	12?

Vidis takay: dà zmed tàk poſztavlyeneh pérvi povekſſan povekſſava ſzrednyega. Ar za vech Ranyiskov moreſze vech Réffov kupiti. Povekſſay andà (*a*) tretjega z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdéli (*b*) z-pérvem. Doyde 18.

Rachún.

```
Rany        Réff        Rany
 4.          6.         1 2?
 :           :..........6
 :                    ____
 .....................4|7, 2,|18 Réffov
                       |4    |
                       ___
                        3 2
                        3 2
                        - -
```

Akò

(*a*) ***Pòleg Déla Pérvoga Navuka Chetertoga.***
(*b*) ***Pòleg Déla Pérvoga Navuka Pétoga.***

Akò andà gdo za 4. Rany kupil je 6. Réffov; tàk za 12. Rany, kupiti more 18. Réffov. Ravnò tàk:

Példa. Akoje gdo 10. Véder vina kupil za Rany 16. tàk 65. véder kupiti more za Rany 104.

Rachún.

```
Véd. 10.    Rany 16.    Véd. 65?
                               16
                              ---
                              390
                              65
                             ----
              10 | 1,0,4,0, | 104 Rany.
                 | 1 0      |
                 | - - 4 0  |
                       4 0
                       ---
                       - -
```

Példa. Akò 4. vagani verhôm namerjeni, chiné rázôm 5. vag.; tàk 68. vaganov verhôm namerjeneh, chiní razom 85.

```
Verb. 4.    Raz. 5.    Verb. 68?
                             5
              4 | 3 4,0, | 85 Raz.
                | 3 2
                  ---
                    2 0
                    2 0
                    ---
                    - -
```

Példa.

Példa. Akò na Glavneh Rany 100. dohagya Intereſſa Rany 5. tàk na Glavneh Rany 432. doyde: Rany $21\frac{60}{100}$ Velim Rany 21. y (*a*) 12. Groſſi.

Rachún.

Glavn.	*Inter.*	*Glavn.*
100.	5.	432 ?

```
100. ........ 5. ........ 432 ?
                 ............ 5
 ...........100|2 1 6,0,|21 60|6|3
               |2 0 0   |   100|10|5
               - 1 6 0
                 1 0 0
               - 6 0
```

III. Akoſze prèm pakò Példa nepovéda onêm redôm, kojemſze moraju broji vu Rachún poſztaviti. Ti vendar ſzám (pòleg gornyega vuputchenya) paziti moras, kojega vu koje meſzto poſztavis. Kakti akò:

Példa. Pita gdo: pochembiſze moglo 7. Réffov platna kupiti, kojega jedna Bala 28. Réffov velika, je po Rany 26.

 Vidis

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pérvoga V.*

Vidis daje ovo govorenye vſze zmeſſano: nitiſze nemogu ovêm redôm broji vu Rachún poſztaviti. Záto rechi moras drugach. Naymre ovak: Akò jedna Bala, tó jeſzt 28. Réffov je za Ranyiski 26. tàk 7. Réffov doyde za Rany $6\frac{14}{28}$ Velim (*a*) za Rany $6\frac{1}{2}$

Rachún.

Réff	*Rany*	*Réff*
28.	26.	7?

$$\frac{7 \cdot 26 = 182}{28} \quad 182 - 168 = 14 \quad 6\frac{14}{28} = 6\frac{1}{2}$$

Példa. Akò na Glavneh Ranyiskov : 100. ide Intereſſa na leto Rany 6. tèr hoches znati, na kuliko lét Interes Glavne penezi doneſze; Reczi: Akò Rany 6. ide na leto: 1. tak Rany: 100. doyde na lét $16\frac{4}{6}$ Velim: na lét 16. y (*b*) na 8. Meſzécz.

Ra-

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga. IV.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pérvoga. V.*

Rachún.

Rany 6. *Leto* 1. *Rany* 1 0 0?

: . . . . 6 | 1 0, 0, | 16 $\frac{4}{6}$
| . 6
4 0
3 . 6
- 4

Odkuda vidis, y dobro pazi:

IV. Akoje v-ſzrednyem: ali v-tretjem meſztu jeden; velim 1. takſze tretji nemore povekſſati z-ſzrednyem. Ar 1. (*a*) niti more povekſſati: niti razdeliti Rachuna. I záto doſztà bude tretjega; ali ſzrednyega razdeliti z-pérvem. Ovêm nachinôm.

Példa. Akò 17. Devetícz chini (prez krajczara) Skúdu 1. tèr hoches znati 255. Deveticz kulikò chini Skúd? tàk ſzamò 255. razdéli z-17. doyde 15. Skúd.

Rachún.

Dev. 17. *Skúd.* 1. *Dev.* 2 5 5?

: . . . . 17 | 2 5, 5, | 15 *Skúd.*
| 1 . 7
- 8 5
8 5
- -

 Ovak

(*a*) *Pòleg Déla Pérvoga Navuka Chetertoga. VI.*

Ovak andà 255. Devetícz chini: 15. Skúd. Ravnò tàk.

Példa. Akoje gdo 1. Czent olya kupil za Ranyiski 16. tèr hoches znati za kulikobi mogel kupiti czentov 7. tàk 7. povekſſay z-16. doyde Rany 112.

Rachún.

Czent.	*Rany.*	*Czent.*
1.	16.	7 ?
	:	16
		112 *Rany.*

Ovak andà Czentov 7. kupiti more za Rany 112.

V. Akojé pòleg czeloga broja drobis; tàk czél bròy na drobis oberni (*a*) tèr onda tretjega povekſſay z-ſzrednyem: y ponavekſſanoga razdéli z-pervem. Ovêm nachinom:

Példa. Akò Intereſſa Rany 6. dohagya na Glavneh Ranyiskov 100. tèr hoches znati, na kulikò Glavneh, dohagya Intereſſa Rany 6 ? y Groſſi 12. velim Rany $6\frac{12}{20}$ aliti budi (*b*) Rany $6\frac{3}{5}$ tàk Rany $3\frac{3}{5}$ na drobis

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Tretjega.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Petoga. IV.*

drobis oberni: dà tàk iz $3\frac{3}{5}$ doyde $\frac{18}{5}$ Tèr ondà, akò $\frac{18}{5}$ povekſſas (*a*) z-100. y povekſſane razdelis (*b*) z-6. doyde Rany 60.

Rachún.

Inter.	*Glavn.*	*Inter.*
6.	100.	$3\frac{3}{5}$?

$$\frac{100}{1} \cdots\cdots \frac{18}{5}$$

$$\frac{6}{1} \times \frac{1800}{5}$$

30 | 180,0, | 60 *Rany.*
180
--- 0.

Ovak andà Intereſſa Rany: $3\frac{12}{20}$ doyde na Glavneh Rany 60. Ravnò tàk.

Példa. Akoje gdo Vugerſzki Réff 1. kupil ſzukna, za Rany $2\frac{1}{2}$ tàk Horvatſzki Réff 1. (koj chini Vugerſzki $1\frac{1}{10}$ doyde po Rany $2\frac{15}{20}$ Velim: po Rany $2\frac{3}{4}$

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Oſzmoga.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Devetoga.*

Rachún.

Réff.	*Rany.*	*Réff.*
1.	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{10}$
	5	11
	2	10

$20 \mid 55 \mid 2\frac{15}{20} \mid \frac{3}{4}$

40

15

Példa. Akoje gdo za vina védre $3\frac{1}{5}$ dál Rany 4. y gr. 6. Velim Rany $4\frac{6}{20}$ aliti budi (*a*) Rany $4\frac{3}{10}$ tàk za véder $10\frac{2}{3}$ dati mora Rany $14\frac{160}{480}$ Velim (*a*) Rany $14\frac{1}{3}$

Rachún.

Véd.	*Rany.*	*Véd.*
$3\frac{1}{5}$	$4\frac{3}{10}$	$10\frac{2}{3}$
16	43	32
5	10	3

$\frac{16}{5} \times \frac{1376}{30}$

$480 \mid 688,0, \mid 14\frac{160}{480} \mid \frac{16}{48} \mid \frac{1}{3}$

480

2080

1920

160

Példa

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga IV.*

Példa. Akò iz jedne voſe, vu poldruge vure; Velim vu Vure $1\frac{1}{2}$ z'czurelo je vina pint $1\frac{1}{4}$ tak vu 12. vurah zczurelobi bilo pintov 10.

Rachún.

Vura.	*Pint.*	*Vúr.*
$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{4}$	12
$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{4}$	$\frac{12}{1}$

$$\frac{3}{2} \times \frac{60}{4}$$

| 1 2,0, | 10. *Pintov.*
| 1 2
-- -- 0

Példa. Akò 1. Groſs, chini 5. Gyukeſzov, tàk 2. krajczara, tó jeſzt: jednoga groſſa $\frac{2}{3}$ chiné Gyukeſze $3\frac{1}{3}$ Velim Gyukeſze: 3. y chetertoga Gyukeſza na troje razdelyenoga jednu ſztran.

Rachún.

Gro. *Gyuk.* *Gro.*

1

5 2

1 . . . . 3.

3 | 1 0 | $3\frac{1}{3}$ *Gyuk.*

| 9 |

1

Példa. Akò 1. groff. aliti budi (*a*) $\frac{5}{5}$ tó jefzt : 5. Gyukefzov chini krajczare 3. tak 2. Gyukefzi : tó jefzt jednoga groffa $\frac{2}{5}$ chiné kray. $1\frac{1}{5}$

Rachún.

Gyuk. *Kray.* *Gyuk.*

$\frac{5}{5}$ — 3 . . . . 2 — 1 5

. . . . $\frac{5}{5}$ X $\frac{6}{5}$

25 | 3 0 | $1\frac{5}{25}$ | $\frac{1}{5}$ *Kraj.*

| 25 |

5

VI. Akòfze povekflan tretji bròy nebi mogel razdeliti z-pérvem ; tàk (*b*) pod po-

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pérvoga. II.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Devetoga. II.*

povekſſanoga tretjega, poſztavi pérvoga. Ovêm nachinôm.

Példa. Akò 4. Novczi chiné Groſſ. 1. tàk Poldruſicza: Velim: Novecz $1\frac{1}{2}$ chini jednoga Groſſa $\frac{3}{8}$ Velim: jednoga Groſſa na 8. Sztran razdelyenoga 3. Sztrane.

Rachún.

Nov.	*Gro.*	*Nov.*
4	1	$1\frac{1}{2}$

$$\frac{4}{1} \times \frac{3}{2}$$

8 | 3 | $\frac{3}{8}$ *Gro.*

Példa. Akoje gdo iz Intereſſa (Rachunajnch 5. na 100.) poſzudil, Gyukeſz 1. tàk cheſz leto, na 1. Gyukeſz doyde Intereſſa Gyuk $\frac{5}{100}$ Velim (*a*) $\frac{1}{20}$ Tő jeſzt: jednoga Gyukeſza na 20. délov razdelyenoga 1. dél. *Rachún.*

Glavn.	*Int.*	*Glavn.*
100.	5	1 ?

100 | 5 | $\frac{5}{100}$ | $\frac{1}{20}$ *Gyuk.*

Példa.

(*a*) Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga. III.

Példa. Akò na jedno leto; tó jeſzt: na Dán 365. od jednoga Gyukeſza dohagya Intereſſà Gyuk: $\frac{1}{20}$ tàk na 1. Dán doyde: Gyuk: $\frac{1}{7300}$

Rachûn.

Dán.	*Int.*	*Dan.*
365	$\frac{1}{20}$	$\frac{1}{1}$?

$$\frac{365}{1} \times \frac{1}{20}$$

$$7300 \,|\, 1 \,|\, \frac{1}{7300} \text{ Gyuk.}$$

VII. Akoje vu pérvem, drugem, ali tretjem meſztu vech drobiſſev; tàk takove drobiſſe ſzkùp ſzpravi, iliti: priday. Ovêm nachinôm.

Példa. Akoſze od jednoga Dima na leto dáje ſtibre: Ranyiski 34. tèr hoches znati kulikobiſze moralo dati od: $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ tàk $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ priday (*a*) dà tàk vu tretje meſzto doyde: $\frac{7}{12}$ Tèr onda: akò $\frac{7}{12}$ povekſſas z-34. y povekſſane razdélis (*b*) z-Imenitelom, tó jeſzt: z-12. doyde $19\frac{10}{12}$ *Ra-*

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Seſztoga.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pervoga. IV.*

Rachún.

Dim.	*Rany.*	*Dim.*
1.	34	$\frac{1}{3}$? X $\frac{1}{4}$?

$\frac{34}{1}$ .... $\frac{7}{12}$,, 2

,,12 | 2 3,8, | 1 9 $\frac{10}{12}$ | $\frac{5}{6}$
1 2
1 1 8
1 0 8
— 1 0

Akò andà od jednoga Dima dajeſze Rany 34. tàk od $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ datiſze mora Rany 19$\frac{5}{6}$ Velim: Rany 19. y (*a*) 50. Kraj.

Példa. Akò gdo ſzluge ſzvojemu doſduchemu ſzluſit ò Filipovom, na leto dán obechalje dati gotoveh penéz: Rany 20: y par chiſem za Rany 2. Groſſi: 10. y na dvá para rubja, platna Réffov 10. Vſzaki Réff po 11. krajezarov. Tó jeſzt: na vſze rubje 110. Kraj. Cheſz 4. pakò Meſzecze y 3. tyedne: y 5. dán ſzluga mora odhagyati tèr hoches znati kulikoje Goſzpodar ſzluge ſzvojemu za ovo vreme duſen dati?

Oberni

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pervoga. V.*

Oberni (*a*) Ranyiske y Groſſe na Krajczare: à Meſzecze na dnéve: y obernyene priday: dà tàk vſze plache na leto dán doyde 1460. Krajzarov: à ſzlusbe 149. dán. Rachunajuch naymre ovak:

	Rany.	*Gro.*	*Kraj.*	*Meſzeczi.*	*Dnevi.*
Gotoveh	20	:	:	Filipovſchak	31
Za chiſme	2	10	:	Ivanſchak	30
Za platno			110	Jakopovſchak	31
	22	10	110	Velikomaſnak	31
	60	3		Tri Tyedni	21
	1320	30	30	Dán	5
			1320		
			1460		149

Tèr ondà reczi ovak: Akoje gdo na czelo leto; to jeſzt: na 365. Dán ſzluge ſzvojemu obechal 1460. Krajczarov: tàk na 149 Dán, duſen bude dati 596. Krajtó jeſzt (*b*) 9. Rany: y 56. Krajczarov.

Ra-

(*a*) *Kakti vú Délu pervom Navuku chetertom. V.*
(*b*) *Pòleg Déla Pervoga Navuka Pétoga.*

Rachún.

Dán.	*Kray.*	*Dán.*
365	1460	149?

```
365 ........... 1460 ....... 149?
                             1460
                             ----
                             8940
                            596
                           149
365 | 2175,4,0, | 596 Kraj.
      1.825
      -----
      -3504
       32.8.5
      ------
       -2190
        2190
        ----
        - - -
```

Akobi pàk ſzamò z-vekſſega ovu ſzlusbu rachunati hotel; tàk reczi ovak: Akoje gdo na leto, tó jeſzt na 12. Meſzécz, ſzluge ſzvojemu obechal dati: 1460. krajczarov; tàk na 4. Meſzecze duſen bude dati kraj. $486\frac{8}{12}$ Velim: kraj. $486\frac{2}{3}$

Rachún.

Rachún.

Meſz. 12. *Kraj.* 1460. *Meſz.* 4?

```
 :          :........1460             4
 :..................12| 5,8,4,0,|486 8/12|2/3
                      |48       |
                      |104      |
                        96
                        --80
                          72
                          --8
```

Zatem reczi ovak: Akoje gdo na leto, tó jeſzt: na 52. tyedna obechal ſzluge dati 1460. krajczarov; tàk na 3. tyedne duſen bude dati krajczarov $84\frac{12}{52}$ Velim (*a*) $84\frac{3}{13}$ kraj.

Rachún.

Tyedn. 52. *Kraj.* 1460. *Tyedn.* 3?

```
 :          :.......1460        4
 :..........52|4380,|84 12/52| 3/13 Kraj.
              |416  |
               -220
                208
                -12
```

Zad-

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga.*

Zadnyich reczi ovak: Akò na léto, tó jeszt: na 365. Dán obechalje szluge dati 1460. krajczarov; tak na 5. Dán dusen bude dati: 20. Krajczerov.

Rachún.

Dán. *Kraj.* *Dán.*

365 1460 5 ?

: 1460

: .... 365 | 7 3 0,0, | 20 *Kraj.*

7 3 0

- - - 0

Ovak andà rachunajuch szlusbu, doyde:

	Kraj.	*Pridavanye drobissev*
Na 4. Meszecze ...	$486\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3} \times \frac{3}{13}$
Na 3. Tyedne	$84\frac{3}{13}$	9
Na 5. Dán	20	26

Tó jeszt: vszega szkùpa $590\frac{35}{39}$ Velim kr. $590\frac{35}{39}$

Ovém nachinom takay (ali ne drugach nego po szencze, y na ravnicze) kulikoje koj Turen, ali hraszt viszok, poznati mores ovak: Posztavi jednu paliczu (hochemo rechi: 3. lakte, ali klaftre dugu, y ravnu) na zemlyu. Kadaju pàk posztavis, on

on iſzti chaſz zaznamenuy ſzenczu, kojaje od palicze: y ſzenczu kojaje od turna. Tèr tàk iz ſzame ſzencze, lehkò poznas, kulikje turen? Ar: kulikò goder ſzencza palicze; je menyſſa, ali vekſſa od palicze; tulikò ſzencza turna, mora biti vekſſa, ali menyſſà od turna.

Példa. Od jedne palicze: 3. lakte duge, y oſzovlyene ſzencza je dalekò lakte: 4. ſzencza pakò od turna je dalekò laktov: 56. tèr hoches znati kulikoje lakét turen viſzok? Reczi: Akò ſzencze dalekò lakte: 4. je od palicze viſzoke lakte: 3. tak ſzencze daleko laktov: 56. mora biti od turna: viſzokoga: 42. lakta.

Rachún.

Szencz.	*Palicz.*	*Szencz.*
4.	3.	56?

```
                              56?
              :............  3
:.......................4 | 16,8, | 42 Lakt.
                          | 16    |
                            --8
                              8
                              -
```

Ovak

Ovak andà turen mora biti viſzok 42. lakta. Ravnò tàk.

Pelda. Akò jeden kolecz : 5. klaftrov dug, y oſzovlyen ima ſzenczu dalekò na klaftre $3\frac{1}{3}$. Szencze pakò turna dalekò je klaftrov 12. tèr hoches znati, kakje viſzok turen? Reczi: Akò ſzencze dalekò klaftre $3\frac{1}{3}$ je od kolcza viſzokoga klaftrov 5. tàk ſzencze dalekò klaftrov 12. mora biti od turna viſzokoga klaftrov 18.

Rachún.

Szencz.	*Kol.*	*Szencz.*
$3\frac{1}{3}$	5	12?

$$3\frac{1}{3} = \frac{10}{3}, \qquad 12 \times 5 = 60$$

$$\frac{10}{3} \times \frac{60}{1}$$

10 | 18,0 | 18. *Klaftrov.*
10
—
80
80
—
– –

Ovak andà turen mora biti viſzok klaftrov 18.

Proba. Nayleglyêm nachinôm biva ovak: povekſſay pérvoga meſzta bròy z-chetértem: à drugoga z-tretjem. Akoti iz povekſſaneh jednak bròy izide; dobroſzi rachunal.

NAVUK DRUGI.

Od Dvoj-verſztnoga Vupravnoga Tricza.

I. Zoveſze ov Navuk: Dvoj-verſztni Vupravni Tricz (Diachki: *Regula Trium Compoſita Directa*) daſze têm nachinôm od Jedno-verſztnoga razluchi. Ar on ſzamô tri broje ima. Ov pakò zvun treh glavneh (diachki *præter principales*) ima takay, naymre vu pérvem, y tretjem meſztu, nekoje podglavne: *minus principales*. Kojſze pervo z-glavnemi povekſſati moraju; negoſze Tricz napravi. Kakti:

Példa. Akò 3. Diaki na 10. Meſzécz za koſtu dáli jeſzu Rany 100. tèr hoches znati: 2. diaka na: 12. Meſzécz kulikò moraju dati? Ovde Glavni broji jeſzu diaki; à Podglavni jeſzu Meſzeczi. Pokehdob pakò tàk Glavni, kak Podglavni povekſſani povekſſavaju ſzrednyega (ar akoje vech dia-

kov.

kov, y vech Meſzécz moraſze, y vech Ranyiskov za koſtu dati) znamenye je; dà mora biti Vupravni Tricz. I záto: Podglavni morajuſze poyekſſati z-Glavnemi: dà tak iz Dvoj-verſztnoga Jedno-verſztni Tricz doyde. Poſztavivſſi ànda ovak:

Rachún.

```
                Rany. 100.
Diaki  3.                  2 ? Diaki.
Meſz. 10.                 12 ? Meſz.
       ________________________
       30      100      24
       :        :
       :        :........100
       :
       :...........30|2 4 0,0,|80. Rany.
                     |2 4 0   |
                     |- - - 0 |
```

Povekſſay: 2. diaka z-12. Meſzeczi Ravnô tak: 3. diake povekſſay z-10. Meſzeczi: dà tàk vu tretje meſzto doyde 24. à vu pérvo meſzto 30. Tèr ondà: akò tretjega povekſſas z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdelis z-pérvem doyde 80. Akò andà 3. diaki na 10. Meſzécz dáli jeſzu: 100. Rany. tak: 2. diaka na 12. Meſzécz dati moraju; 80. Rany. Ravnò tàk:

Példa. Akò jednomu ſzoldatu na: 3. Meſzecze ide Rany. 10. tàk 125. Soldatom na: 9. Meſzécz doyde: Rany. 3750.

Rachún.

```
            Rany.
Szold. 1.   10.      125 ? Szold.
Meſz.  3.              9 ? Meſz.
       3    10    1125 ?
       :    :..........10
       :..........3|1 1,2,5,0,|3750 Rany.
                   |.9
                     22
                     21
                     -15
                      15
                     --0
```

Példa. Akò: 12. kopáchev vu: 3. dnéveh ſzkopalo je 5. ráli zemlye; tàk 10. kopáchev vu 9. dneveh ſzkopati more ráli $12\frac{18}{36}$ Velim (*a*) $12\frac{1}{2}$

Ra-

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga VI.*

Rachún.

Ráli. 5.

Kop. 12. 10 ? *Kop.*
Dnévi 3. 9 ? *Dnévi.*

36 5 90

........5

..........36 | 45,0, | 12 $\frac{18}{36}$ | $\frac{2}{4}$ | $\frac{1}{2}$

36

90

72

18

II. Akoje pòleg czéloga broja drobis; tàk czel bròy na drobis oberni. Tèr ondà Podglavne povekſſay z-Glavnemi: y iz tàk povekſſaneh Tricz napravi. Ovêm nachinôm.

Példa. Akoje gdo: 9. véder vina na: 10. míl dalekò vozil za Rany 3. tèr hoches znati vina véder: 12$\frac{1}{2}$ na 6. míl dalekò, za kulikobi mogel voziti; tàk 12$\frac{1}{2}$ na drobis oberni (*a*) y obernyene povekſſay (*b*) z-6. míl. Ravnò tàk: 9. véder po-

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Tretjega. III.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Oſzmoga.*

vekſſay z-10. míl: dà tak, vu tretje meſzto doyde: $\frac{150}{2}$ à vu pérvo meſzto: 90. Tèr ondà: akò tretjega povekſſas (a) z-ſzred-nyem: y povekſſanoga razdelis (b) z-pervem; doyde: $2\frac{90}{180}$ Velim: $2\frac{1}{2}$

Rachún.

Rany. 3.

Véder 9. $12\frac{1}{2}$* *Véder.*

Míl. 10. 6,, ? Míl.

$$*\frac{25}{2}\;\dots\dots\;\frac{6,,}{1}$$

$$90 \qquad \frac{3}{1}\;\dots\;\frac{150}{2}$$

$$\frac{90}{1} \times \frac{450}{2}$$

$$180 \,|\, 450 \,|\, 2\frac{90}{180}\,|\,\frac{9}{18}\,|\,\frac{1}{2}$$

$$360$$

$$90$$

Ovak andà véder: $12\frac{1}{2}$ na: 6. míl da-lekò, vozitibi mogel za Rany $2\frac{1}{2}$ Ravnò tàk.

Példa.

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Oſzmoga.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Devetoga.*

Példa. Akoje gdo zemlyu: 15. klaftrov dugu: à 10. Siroku preczenil, ali prodal za Rany $47\frac{1}{2}$ tàk zemlyu 20. klaftrov dugu à 12. Siroku prodati more za Rany 76.

Rachún.

Rany. $47\frac{1}{2}$

Dusina 15. ... 20? *Dusina.*
Sirina 10. ... 12? *Sirina.*

150 ... $\frac{95}{2}$ .... $\frac{240?}{1}$

.... $\frac{150}{1}$ X $\frac{22800}{2}$

300 | 2 2 8 0,0, | 76. *Rany.*
2 1 0 0
- 1 8 0 0
1 8 0 0
- - - -

III. Akoſzu vu pérvem y tretjem meſztu dvá Podglavni broji, koj takay povekſſani povekſſavaju ſzrednyega, tàk jednoga povekſſay z-drugem; y povekſſanoga drugoga povekſſay z-tretjem: dà tàk iz vſzeh ſzkùpa Jedno-verſztni Tricz doyde. Tèr ondà tretjega povekſſay z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdéli z-pérvem.

Példa. Jeden Grábar z-fztanovitem Gofzpodarom pogodilfze je; damu hoche fzkopati grabu: 3. czepeliffe firoku: à 4. czepeliffe gluboku: à 10. klaftrov dugu: za Rany 2. Malò pàk potlam premifzlilfzi je Gofzpodar, damuje vekffa graba potrebna, naymre: 6. czepeliffev firoka: à 7. czepeliffev gluboka, à 20. klaftrov duga. Záto pita Rachunitela: kulikobi po pravicze platiti moral od takve grabe: y tó poleg perve pogodbe? Pofztavivffi ovak:

Rachún.

Rany. 2

Sir.	3		6 ?	*Sir.*
Glub.	4		7 ?	*Glub.*
Dug.	10		20 ?	*Dug.*
	12		42	
	10		20	
	120	2	840 ?	
			2	
	120		168,0,	14. *Rany.*
			120	
			480	
			480	
			- - -	

Reczi

Reczi vu tretjem meſztu: 6. puti: 7. je: 42. à 42. puti: 20. je 840. Ravnò tàk vu pervem meſztu reczi: 3. puti: 4. je: 12. à 12. puti: 10. je 120. dà tak vu tretje meſzto doyde: 840. à vu pérvo meſzto: 120. Tèr ondà: akò tretjega povekſſas z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdelis z-pérvem; doyde: 14. Akò andà Goſzpodar imati hoche grabu: 6. czepeliſſev ſiroku: à 7. czepeliſſev gluboku: à 20. klaftrov dugu; tàk pòleg pérve pogodbe platiti mora Rany 14. Ravnò tàk.

Példa. Akoje ſzena czent: 1. bil po groſſi: 10. tèr od: 4. volóv, na: 2. Meſzecza za hranu dál jeſzi Rany 12. tàk kadaje ſzena czent: 1. po gro. 14. od: 5. volóv na: 3. Meſzecze dati moras Rany $31\frac{40}{80}$ Velim: $31\frac{1}{2}$

Rachún.

Rany. 12.

Szeno	10		14	? Szeno.
Voli	4		5	? Voli.
Mesz.	2		3	? Mesz.
	40		70	
	2		3	
	80	12	210	?
			12	
			420	
			210	
	80		252,0,	$31\frac{40}{80}\left|\frac{4}{8}\right|\frac{1}{2}$
			240	
			120	
			80	
			40	

IV. Akoje y vu szredine vech brojév; tàk takay jednoga povekſſay z-drugem y povekſſanogà povekſſay z-tretjem : dà tăk iz vſzeh szkùpa, szamò jeden izide: Tĕr ondà tretjega povekſſay z-szrednyem : y povekſſanoga razdéli z-pérvem.

Példa. Jeden kramar imalje szukna : 50. Réffov horvatszkeh. Buduchi pakò opitan, kulikobi mogel imati vugerszkeh Réffov?

Réſſov? Odgovoril je: dà nezna. Tó vendar zná: dà 10. Réſſov horvatſzkeh, chini (hochemo rechi) 14. Réſſov nemskeh: à 12. nemskeh, chini: 16. latinſzkeh: à 20. latinſzkeh, chini: 15. vugerſzkeh. Akò hoches znati 50. Réſſov horvatſzkeh, kulikò chini Réſſov vugerſzkeh? Poſztavivſſi ovak:

Rachún.

```
       Réſſ.           Réſſ.               Réſſ.
Horv. 10 chini...14 Nems. |
Nems. 12 chini...16 Lat.  | Horv. 50?
Lat.  20 chini...15 Vug.  |
      120         224     |
     2400        3360     |
-------------------------------------------
     2400        3360          50?
      :           :.........3360
      :..............2400 |16800,0,|70 Réſſ.
                          |16800   |
                          |-----0  |
```

Reczi vu ſzrednyem meſtu 14. puti: 16. je 224. à 224. puti: 15. je 3360. Ravnò tàk vu pérvem meſztu reczi: 10. puti: 12. je 120. à 120. puti: 20. je 2400. dà tàk vu ſzrednye meſzto doyde 3360. à vu pérvo

pérvo meſzto : 2400. à vu trétje meſzto : 50. Tèr ondà : akò tretjega povekſſas z-ſzrednyem : y povekſſanoga razdelis z-pérvem doyde 70. Ovak andà govorech : 50. Réffov horvatſzkeh chini : 70. Réffov vugerſzkeh.

Proba. Dvoj-verſztnoga Tricza biva kakti Jedno-verſztnoga. Szamò vu povekſſavanyu Podglavneh brojév nay faleti.

NAVUK TRETJI.

Od Jedno-verſztnoga Nevupravnoga Tricza.

I. Iz gore ſzpomenutoga Jednoverſztnoga Tricza obilnò razmeti jeſzi mogel : dà akò pérvi povekſſan povekſava ſzrednyega ; takje Vupravni Tricz : y ondà tretji moraſze povekſſati z-ſzrednyem : y povekſſan razdeliti z-pérvem. Szuprotivnem andà nachinom : akò pérvi povekſſan pomenſſava ſzrednyega ; mora biti Nevupravni Tricz (diachki : *Regula Trium Inverſa*) i záto pérvi moraſze povekſſati z-ſzrednyem y povekſſan razdeliti z-tretjem. Ovêm nachinôm.

Példa.

Példa. Akò 4. koſzczi pokoſzili jeſzu ſinokoſſu: 6. Dán, tèr hoches znati: 12. Koſzczev kulikobi dní pokoſzili bili? Poſztavivſſi ovak:

Rachún.

Koſz.	*Dán*	*Koſz.*
4	6	12?
6		

,,12|24|2
|24|
——
– –

Vidis: dà pérvi povekſſan pomenſſava ſzrednyega. Ar akoje vech Koſzczév berſe ſinokoſſu pokoſze, y menye dnévov potroſſe. Znamenye andà je dà mora biti Nevupravni Tricz. Povekſſay andà pérvoga z-ſzrednyem y povekſſanoga razdéli z-tretjem: Doydu: 2. Ovak andà: 12. Koſzezév pokoſzilibi bili ſinokoſſu: 2. dní. Ravnò tàk.

Példa. Akò: 9. teſákov zgotovilo jè ſztanovito delo vu: 13. Dnéveh; tàk 26. Teſákov iſzto delo zgotoviti more: vu dneveh: $4\frac{13}{26}$ Velim vu: $4\frac{1}{2}$

Rachún.

Tesák	Dán	Tesák
9	13	26 ?,,

13 ....

,,26 | 117 | $4\frac{13}{26}$
| 104 |
-13

II. Akoje teskò pogoditi kakov Tricz mora biti: y kakſze broji poſztaviti moraju; takſzi ti ſzam drugach példu iztolnachi. Kakje zgora recheno (*a*)

Példa. Peter Pavlu, na 3. léta prez Intereſſà, poſzudil je 1200. Rany: próſzechi duſnika: dà vu potreboche buduchemu, on takay prez Intereſſa poſzudi konchema: 800. Rany. Akò hoches znati, na kulikobi lét Pavel Petru prez Intereſſa poſzuditi moral: 800. Rany?

Ovdè mozibiti teskò razmevas, kakov Tricz mora biti, y kakſze moraju broji vu Rachún poſztaviti. Niſtarmanye, akò premiſzlis, dà ſchimvech Ranyiskov Pavel Petru poſzudi, z-temſze berſe dusnoga Intereſſa oſzlobodi: lehko razmeti budes mogel, daje Nevupravni Tricz: y daſze rechi

(*a*) *Vu ovoga Déla Navuku Pérvom. III.*

rechi mora ovak: Akò Peter Pavlu dálje prez Interessá Rany 1200. na: 3. léta tàk Pavel Petru Rany 800. dati mora na lét: $4\frac{400}{800}$ Velim: na $4\frac{1}{2}$

Rachún.

Rany	*Léta*	*Rany*
1200	3	800?

$$\begin{array}{r|r|l}
 & 3 & \\
800 & 3600 & 4\frac{400}{800} \,\Big|\, \frac{4}{8} \,\Big|\, \frac{1}{2} \\
 & 3200 & \\
\hline
 & 400 &
\end{array}$$

Ovak andà Pavel Petru poszuditi mora Rany 800. na léta $4\frac{1}{2}$

III. Akoje pòleg czéloga broja drobis; tàk czél bròy na drobis oberni. Kakje zgora recheno (a) Nistarmanye: vszigdar, y vszigde pazi: jeli pérvi povekssan pomenssava szrednyega? kakti:

Példa. Akoje kojemu szukna sirokoga Réff. $1\frac{1}{2}$ doszta bilo na opravu Reffov. 5. tèr hoches znati kulikobimu Réffov doszta bilo szukna (ali ako hoches platna za podsztavu) sirokoga Réff. $1\frac{2}{3}$ Posztavivssi ovak: *Ra-*

(a) *Vu ovoga Déla Navuku Pervom. V.*

Rachún.

Sirina :	*Réff.* :	*Sirina.*
$1\frac{1}{2}$	5	$1\frac{2}{3}$?

$\frac{3}{2} \ldots\ldots 5$ | $\frac{5}{3}$

$2 \ldots\ldots 1$

$\frac{5}{3} \times \frac{15}{2}$

$10 | 45 | 4\frac{1}{2}$

40

$- 5$

Vidis: dà fchimje firfſe ſzukno, z-temga menye prehagya na opravu. I záto Nevupravni Tricz mora biti. Povekſſay andà (*a*) pérvoga z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdéli (*b*) z-tretjem doyde: $4\frac{5}{10}$ Ovak andà ſzukna ſirokoga Réff: $1\frac{2}{3}$ doſztà bude na opravu Réff: $4\frac{5}{10}$ Velim: $4\frac{1}{2}$ Ovêm nachinom:

Példa. Akoje pſenicze vagan po Rany $1\frac{1}{2}$ takje kruha za krajczar (à negde za novecz) 16. lotóv tèr hoches znati kulikobi kruha moralo biti za krajczar onda, kadaje pſenicze vagan po Rany 2. Poſztavivſſi ovak: *Ra-*

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Oſzmoga. III.*
(*b*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Devetoga. IV.*

Rachún.

Rany.	*Loti.*	*Rany.*
$1\frac{1}{2}$	16	2 ?

$\frac{3}{2}$ .... $\frac{16}{1}$

$\frac{2}{1} \times \frac{48}{2}$

4 | 4,8, | 12. *Lot:*
4
8
8

Vidis: dà schimje dragssu czenu psenicza, z-temje menye lotov kruha za krajczar. I záto Nevupravni Tricz mora biti. Povekssay andà pervoga z-szrednyem: y povekssanoga razdéli z-tretjem. Dojde: 12. Ovak andà kruha za krajczar doyde: 12. Lotov. Ravnò ták biva ova:

Példa. Jeden kupilje szukna 45. Réffov: vszaki Réff po Rany: $1\frac{3}{5}$ Kadabiga pàk bil zmochil; niga dosslo nego szamò 40. Réffov. Ako hoches znati pochem doyde mochenoga Réff. 1. Po-

vekſſay pervoga z-ſzrednyem : y povekſſanoga razdéli z-tretjem. Doyde : $1\frac{160}{200}$

Velim : $1\frac{4}{5}$

Rachún.

Réff.	*Rany.*	*Réff.*
45	$1\frac{3}{5}$	40 ?,,

$\frac{45}{1}$ .... $\frac{8}{5}$

,, $\frac{40}{1} \times \frac{360}{5}$ 0 4

200 | 360 | $1\frac{160}{200}$ | $\frac{16}{20}$ | $\frac{4}{5}$

200

160

Ovak andà mochenoga ſzukna vſzaki Réff doyde po Rany : $1\frac{4}{5}$ Vélim : po Rany 1. y (*c*) po 16. groſſi.

Példa : Vu ſztanovitem Varaſſu pripravlyen je ſztroſſek, y hrana zadovolyna na 6. tyednóv: za 3400. Szoldatov. Kayti pakò od jedne ſztrani priblisavaſze nepriatel, koj nakanil je Varas obſztréti. Od druge pakò ſztrani neuffajuſze pomochi dobiti do 16. tyednóv. Akò hoches znati

(c) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pervoga. V.*

ti kulikoihſze iz Varaſſa razpuſztiti mora, dà do 16. tyednov, oſztalem Szoldatom hrane nezmenka? Povekſſay pérvoga z-ſzrednyem: y povekſſanoga razdéli z-tretjem: Doyde 1275.

Rachún.

Tyed.	*Szold.*	*Tyed.*
6.	3400.	16?

3400.........

16 | 20,4,0,0 | 1275. *Szold.*

1.6

-44

32

120

11.2

-- 80

80

--

Ovak andà: 1275. Szoldatov iz Varaſſa razpuſztitiſze mora, dà oſztalem, na 16. tyednov potrebna hrana nezmenka.

Proba ovoga Navuka biva ovak: Povekſſay tretjega z-chetertem: à pérvoga z-drugem, iliti z-ſzrednyem. Akoti iz

tak povekſſaneh jednak bröy izide; dobroſzi rachunal.

NAVUK CHETÉRTI.

Od Dvoj-verſztnoga Nevupravnoga Tricza.

I. A Koprem Dvoj-verſztni Tricz rechiſze more vſzaki on, koj zvun treh Glavneh brojev ima takay Podglavné: vſzi vendar nebivaju jednakò. Ar, kakje zgora recheno (*a*) akò Glavni, y Podglavni povekſſani povekſſàvaju ſzrednyega; znamenye je, daje Vupravni Tricz. I záto Glavni marajuſze povekſſati z-Podglavnemi. Szuprotivnem andà nachinom: akò jeden zmed takveh (Glavni aliti budi Podglavni) povekſſan povekſſava: à drugi pomenſſava ſzrednyega; znamenye je: dà ni zevſzema vupravni Tricz. I zatoſze Glavni nemogu povekſſati z-Podglavnemi; negò iz takveh morajuſze dvá Jedno-verſztna Tricza napraviti. Naymre: jeden Vupravni: à drugi Nevupravni (Diachi *Regula Trium Compoſita Inverſa*) kakti:

Pel-

Példa. Akò 10. teſakov poſelo je 6. ráli zemlye vu 4. dneveh: tèr hoches znati 8. teſakov, kulikobi dán poſeti moglo 9. ráli? Poſztavivſsi ovak:

Teſaki	10.	*Dnévi.*	8? *Teſaki.*
Ráli	6.	4.	9? *Ráli.*

Vidis: dà Glavni broji jeſzu teſaki: à Podglavni jeſzu ráli. Pokehdob pakò dà Glavni povekſſani pomenſſavaju: à Podglavni povekſſavaju ſzrednyega. (Ar akoje vech teſakov berſe poſenyu; akoje pak vech ráli tàk duſe poſenyu, y vech dnévov potroſſe) znamenye je: dà ni zevſzema Vupravni Tricz. I zátoſze Podglavni broji nemogu z-Glavnemi povekſſati; negoſze moraju dvá Jednoverſztni Triczi napraviti. Naymre: iz Glavneh Tricz Nevupravni: à iz Podglavneh Tricz Vupravni. Reczi andà naypervich ovak: Ako 10. teſakov poſelo je zemlyu: 4, dní; tàk: 8. teſakov poſenye: 5. dán.

Rachún.

Tes.	*Dán.*	*Tes.*
10.	4.	8?

4 . . . . :
„ 8 | 40 | 5. *Dán.*
| 40 |
— —

Zatem (posztavivssi v-szredinu 5. dán) reczi: Akò 6. ráli posenyu (razmevssi 8. tesakov) 5. dán; tak 9. ráli poseti mogu dán $7\frac{3}{6}$ Velim $7\frac{1}{2}$

Rachún.

Ráli.	*Dán.*	*Ráli.*
6.	5.	9?

5.
6 | 45 | $7\frac{3}{6}$ | $\frac{1}{2}$
| 42 |
— 3

Ovák andà 8. tesakov poseti more 9. ráli vu dnéveh $7\frac{1}{2}$ ravnò tàk:

Példa. Akò: 50. czentov szena, dosztaje bilo 42. Konyem, na 4. dní: tèr hoches znati 125. czentov, 60. Konyem, na

na kulikò dní doszta bude? Posztavivssi ovak :

		Dnév.	
Czent.	50.	4.	125? *Cent.*
Kony.	42.		60? *Kony.*

Ovde takay vidis : dà zmed dveh pérveh brojev jeden povekssan povekssava szrednyega ; à drugi pomenssava. (Ar akoje vech czentov szena , vech dnévov terpi : akoje pàk vech konyev ; tàk menye dnévov hranitisze budu mogli.) Znamenye andà je: dá zevszema ni vupravni Tricz. I zatosze dvá Triczi napraviti moraju: jeden Vupravni ; à drugi Nevupravni. Reczi andà : Akò :- 50. czentov dosztaje na 4. dní ; tàk 125. czentov doszta bude na 10. dán.

Rachún.

Czent.	*Dnévi.*	*Czent.*
50.	4.	125?

............4

..................50 | 50,0, | 10. *Dán.*

50

-- 0

Zatem (poſztavivſſi v-ſzredinu 10. dán) reczi: Akoje 42. konyem doſztà ſzéna (razmevajuch 125. czentov) na 10. dán; tàk 60. konyem doſztà bude na 7. Dán.

Rachún.

Kony.	*Dán.*	*Kony.*
42.	10.	60? „

10.......:

„60 | 420 7. *Dán.*
| 420

Ovàk arđà 125. czentov, doſztà bude 60. konyem na 7. Dán.

Pelda. Akò 190. Réffov ſzukna, ſirokoga 2. Réffa, doſztaje bilo na vſzu oprakuvu 30. Szoldatom: tèr hoches znati, kukò Réffov pótrebnò bude ſzukna ſirokoga Réff $1\frac{1}{2}$ Szoldatom 45? Poſztavivſsi ovak: (*d*)

	Réff.	
Sold. 30.	190.	45? *Sold.*
Sirina 2.		$1\frac{1}{2}$? *Sirina.*

Vidis

(*d*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pèrvoga III.*

Vidis od jedne fztrani : dà akobi vech Szoldatov bilo ; takbi y vech Réffov moralo biti. Od druge pakò fztrani : akoje firfse fzukno takga menye na opravu preyde. I záto jeden Tricz mora biti Vupravni ; à drugi Nevupravni, kakti pervò. Reczi anda : Akoje 30. Szoldatom doſztà 190. Réffov tàk 45. Szoldatom doſztà bude 285. Réffov.

Rachún.

Szold.	*Réff.*	*Szold.*
30.	190.	45
		190.
		405.
		45
		30 | 85,5,0, | 285. *Reff.*
		60
		255
		240
		150
		150
		- - -

Zatem (poſztavivſſi v-ſzredinu 285. Réffov) reczi : Akoje ſzukna ſirokòga

Réffa 2. doszta na opravu Reffov 285. tàk szukna sirokoga Réff $1\frac{1}{2}$ doszta bude (e) 380. Réffov.

Rachún.

Sirina.	*Réff.*	*Sirina.*
2.	285.	$1\frac{1}{2}$?
285	:	$\frac{1}{2}$,,

$$,,\frac{3}{2} \times \frac{570}{1}$$

```
3|11,4,0,|380. Réff.
 | ·9    |
 | -24   |
    24
   --0
```

Ovak anda 45. Szoldatom, szukna sirokoga Réff $1\frac{1}{2}$ dsztà bude 380. Réffov.

II. Alije vech puti teskò poznati, koj zmed dveh povekssan povekssava szrednyega? Záto vnogò bolye paziti moras na dugovanya, negò na réchi: naymrè ondà: kadâ Glavni bròy je jedne féle z-Podglavnem. Kakti ovdè.

Példa. Jeden Terfecz na Rany 378. dobil-

(e) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga. V.*

dobilje Rany 28. vu jednom Letu, tó jeszt vu 12. Meszeczeh. Akò hoches znati, vu kulikeh Meszeczeh mogelbi dobiti Rany 30. dabi bil tersil z-Rany 540. Posztavivssi ovak.

Rany.	*Mesz.*	*Rany.*
Glav. 378.	12.	540? *Glavn.*
Dobich. 28.		30? *Dobich.*

Vidis da Glavni, y Podglavni brogi jeszu Rany: I záto ni lehkò poznati, koj zmed oveh povekssan, povekssava szrednyega. Nistarmanye: akò bolye premiszlis, najti hoches: dà schimje vech Glavnoga z-tem vekssi dobichek, à vu menysſem vremenu doyde. Schim pakò vekssi dobichek Tersecz imati hoche z-tem vech Meszécz tersiti mora. Odkudà Glavni bròy povekssan pomenssava szrednyega: à Podglavni povékssava. I záto iz Glavneh mora biti Tricz, Nevupravni: à iz Poglavneh Tricz Vupravni. Reczi anda: Akò na Rany: 378. dobichek doyde vu 12. Meszeczeh; tàk na Rany 540. doy-

döyde vu Meſzeczeh: $8\frac{216}{540}$ Velim (*f*) vu $8\frac{2}{5}$.

Rachún.

	Rany.	*Meſz.*	*Rany.*
Glavn.	378.	12.	540? „

12..........
756
378
„ 540 | 4536 | $8\frac{216}{540}$ | $\frac{24}{60}$ | $\frac{6}{15}$ | $\frac{2}{5}$
4320
-216

Zatem reczi: Akò dobichka Rany; 28. doyde vu Meſzeczeh $8\frac{2}{5}$ tàk Rany 30. doyde vu 9. Meſzecz.

Rachún.

Rany.	*Meſz.*	*Rany.*
28.	$8\frac{2}{5}$	30?

$\frac{42}{5}$ .... $\frac{30}{1}$

$\frac{28}{1}$ X $\frac{1260}{5}$

140 | 1260 | 9. *Meſzécz.*
1260
- - - -

Ovak

(*f*) *Pòleg Déla drugoga Navuka Pétoga. III.*

Ovak andà na Rany 540. dobiti more Rany 30. vu 9. Meſzeczeh.

Példa. Akò 100. Vaganov ſitka, doſztaje bilo 500. Szoldatom, na 24. dní: tèr hoches znati na kulikò dní doſztà bude 150. Vaganov. 1200. Szoldatum? Poſztavivſſi ovak:

Dán.

Vag. 100.	24.	150. *Vag.*
Szold. 500.		1200. *Szold.*

Vidis: dà akobi vech vaganov bilo, takbiſze y vech dnevov Szoldati zderſavati mogli. Akobi pàk vech Szoldatov biło; takbiſze menye dnevov hraniti mogli. Znamenye andà je, dà jeden pervi povekſſan povekſſava ſzrednyega; à drugi pomenſſava. I záto jeden Tricz mora biti Vupravni; à drugi Nevupravni. Reczi andà: Ako 100. Vaganov doſztaje na 24. dní; tàk 150. Vaganov doſztà bude na 36. dán.

Rachún.

Vag.	*Dân.*	*Vag.*
100	24.	150 ?

```
                         150
                          24
                         600
                        300
              100 | 360,0, | 36. Vag.
                  | 300    |
                  | - 600  |
                     600
                     ---
```

Zatem reczi : Akô 500. Szoldatov hranitiſze more (razmevajuch z-150. Vag.) 36. dún tàk 1200. hranitiſze more 15. dán.

Rachún.

Szold.	*Dán*	*Sold.*
500	36	1200 ?

```
         500
          36
        3000
       1500
 1200 | 1800,0, | 15. Dán.
      | 1200    |
      | - 6000  |
         6000
         ----
```

Ovak

Ovak andà 150. Vaganov, doſztà bude 1200. Szoldatom, na 15. dán.

III. Akobi vu pervem, y tretjem meſztu dvá Podglavni broji bili, tér mozibiti Glavni povekſſan bi pomenſſaval ſzrednyega; à obodvà Podglavni bi povekſſavali; tàk vu takovem pripechenyu obodvá Podglavna ſzkùp povekſſay, kakje zgora recheno (*g*) tèr ondà iz vſzeh ſzkùpa dvá Jednoverſztna Tricza napravi. Ovêm nachinòm.

Pêlda. Akò 5. Zidarov, zíd 10. klaftrov dug: à 4. klaftre viſzok zezidali jeſzu vu 12. dneveh, tèr hoches znati kulikobi dán zezidati moglo 15. zidarov: zid 16. klaftrov dug: à 5. klaftrov viſzok? Poſztavivſſi ovak:

Zidari 5.		*Dán.*	15?	*Zidari.*
Duſina 10.		12.	16?	*Duſina.*
Viſina 4.			5?	*Viſina.*
A. 40.		B.	80.	

Vidis: dà chimje vech zidárov z-tem menye dnévov zidaju. Schimje pakò vekſſa duſina, ali viſſina zida, z-tem vech dán

(*g*) *Vu ovoga Déla Navuku Drugom. III*

dán potrosse. Znamenye andà je : da Glavni bròy povekssan pomenssava szrednyega, tó jeszt dnéve; à Podglavni obodvá povekssani povekssavaju. I záto iz Glavneh mora biti Nevupravni Tricz: à iz Podglavneh Vupravni. Ali kayti Podglavni jeszu dvà; zato: jednoga poveksfay z-drugem: tó jeszt: dusinu poveksfay z-vissinum: dà tàk vu pèrvo meszto doyde 40. à vu tretje meszto 80. Kak zgora posztavlyeno vidis pòleg litere A.B. Tèr ondà reczi ovak: Akò 5. zidárov zezidalo je zíd 12. dán; tàk 15. zidarov zezidati more 4. dní.

Rachûn.

Zidari.	*Dán.*	*Zidari.*
5.	12.	15.?

12 ....

15. | 60 | 4. *Dnévi.*
| 60 |

Zatem reczi: Akobi 40. klaftrov zezidali 4. dní; tàk 80. klaftrov zezidati bi mogli 8. dán.

Rachûn.

Klaf. Dán. Klaf.
40. 4. 80?
:.........4
:...............40 | 3 2 0 | 8. Dán.
3 2 0

Ovak andà 15. zidarov zíd 16- klaftrov dug, là 5. klaftrov viſzok zezidati more 8. dán. I tak nadalye vu vſzeh takoveh Példah rachunay.

Proba biva ovak: Vu onom Triçzu, vu kojem tretjega broja jeſzi povekſſal z-ſzrednyem: *povekſſay pervoga z-chetertem: à drugoga z-tretjem.* Vu onom pako Triczu, vu kojem pervoga jeſzi povekſſal z-ſzrednyem: *povekſſay tretjega z-chetertem; à drugoga z-pervem.* Akoti iz tàk poveſſaneh vſzigdè jednak bròy izide; dobroſzi rachunal: ſzamò kàk drugach nay faleti.

NAVUK PÉTI.

Od Paydaſtva.

I. Mèd oſztalemi gore ſzpomenutemi Navuki, ni menye vreden, y haſznovit

novit ov, koj vszakojachke Tricze vu szebe zadersava, y tolnachi, kaksze veliki Rachúni na vech délov chudnovitò razdeliti mogu. Zovesze pakò *Paydaſtvo* (diachki *Regula Societatis*) kayti vekssêm talôm hasznovita je paydassem onem, koj szkùp térse, y dobichek, ali zgubichek szpodobnò, tó jeszt: pòleg glavneh penéz, y blaga, med szobum razdeliti hote. Takovo pàk razdelivanye biva ovak:

Vu tretje z-deszna meszto vszakoga poszeb paydassa glavne penezi; à vu pervo z-léva meszto, iszte penezi szkùp szpravlyene, iliti pridáne; à vu szredinu dobichek, aliti budi zgubìchek redom, y razlucheno posztavi. Zatem: vszakoga poszeb tretjega povekssay z-szrednyem y povekssanoga razdéli z-pérvem: tèr tàk tulikò Jedno-verszneh Vupravneh Triczev napravi, kulikoje paydossev bilo. Dà tàk iz vszakoga Tricza, vszakomu szvoy dobichek, ali zgubichek izide.

Példa. Dvá paydassi, hochemo rechi: A. y B. imali jeszu glavnoga Rany: 600.

Pay-

Paydas A. imalje Rany 240. Paydas B. imalje Rany 360. Z-kojemi kadabi szkùp cersili bili; dobili jeszu Rany 50 Koije pâk veksse glavno imal, hoche szpodoben y dobichek imati. Akò hoches znati kulikò vszakomu dobichka doyde? Reczi (a) Akò na glavneh Rany: 600. dossloje dobichka Rany 50. tàk na glavneh Rany 240. Paydassu A. doyde dobichka Rany 20.

R*achún.*

```
Glavno.        Dobichek.      Glavno.
 600.            50.           240?
  :               :.............50
  :.....................600 |1200 0,0,|20.Dob.
                            |1200     |
                             ----0
```

Zatem reczi: Akò na glavneh Rany 600. dossloje dobichka Rany 50. tâk na glavneh Rany 360. Paydassu B. doyde dobichka Rany 30.

R*achún.*

```
Glavno.        Dobichek       Glavno.
 600.            50.           360.
  :               :.............50.
  .......................600|1800,0,|30.Dob.
                            |1800   |
                            |----0  |
```


(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga*

Ovak andà Paydaſ. A. dobil je Rany 20. Paydas pakò B. dobilje Rany 30. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa 50. Kàk vidis ovde.

Glavno.	*Dobich.*	*Glav.*	*Dob.*
„600.	50.	240?)	A. 20.
		360?)	B. 30.
		600„	50 *proba.*

Példa. Chetiri paydaſſi : na kratkom hochemo rechi : A.B.C.D. poſztavili jeſzu glavnoga Rany 522: Paydas A. poſztavilje Rany 120. Paydas B. 168. Paydas C. 99. Paydas D. 135. Z-kojemi kadabi ſzkùpa terſili bili, vu malom vremenu dobili jeſzu Rany 174. Akò hoches znati kulikò dobichka na vſzakoga doyde? Reczi : Akò vſzi chetiri na Rany 522. dobili jeſzu 174 tak (gledech na glavne vſzakoga penezi) Paydas A. dobilje Rany 40. B. 56. C. 33. D. 45. Kak vidis ovde :

Glav.	*dobich.*	*Glav.*	*Dobich.*
		120?)	A. 40.
		168?)	B. 56.
„ 522.	174.	99?)	C. 33.
		135?)	D. 45.
		522	174. *Praba.*

Ravnò tak rachunajuch, iz szamoga dobichka poznati mores, kulikoje vszaki glavnoga posztavil. Kakti

Pelda. Akò trí paydassi A.B.C. zmetali jeszu glavnoga Rany 475. tèr dobili jeszu Rany 95. y na Paydassa A. dossloje dobichka Rany 25. na B. 30. na C. 40. tàk Paydas A. dálje glavnoga Rany 125. B. 150. C. 200. kàk vidis ovde.

Dobich.	*Glav.*	*Dobich.*	*Glav.*
		25?)	A.125.
,, 95.	475.	30?)	B.150.
		40?)	C.200.
		95 ,,	475.*proba.*

Pelda. Tri Paydassi A. B. C. dobili jeszu Rany 1520. vu koj dobichek Paydas A. dalje glavnoga Rany 1080. Paydas B. Rany 360. kulikoje pàk dál Paydas C? neznasze. Tosze vendar zná dotrò, dagaje dobichka dopalo Rany 240. Akò hoches znati, kulikoje Paydas A. y B. dobichka priel? y kulikoje Paydas C. glavnoga dál?

Odnemi dobichek Paydassa C. od vszega dobichka, tó jeszt, Rany 240. od 1520. dà

tak na pérva dvá paydaſſa oſztane dobichka: ʀany 1280. Tèr ondà reczi ovak: Akò na Paydaſſa A. y B. glavneh penéz ʀany 1440. doſsloje dobichka ʀany 1280. tàk na Paydaſſa A. doyde dobicha ʀany 960. à na Paydaſſà B. ʀany 320. K-kojem, akò pridas dobichek Paydaſſa C. tó jeſzt: ʀany 240 izide vſzeh treh czél dobichek: naymre ʀany 1520. kàk vidis ovde:

Glav.	*Dobich.*	*Glav.*	*Dobich.*
		1080?)	A. 960.
„ 1440.	1280.	360?)	B. 320.
		1440 „	C. 240)
			1520. *proba.*

Iz dobichka pakò dveh paydaſſev lehko poznati mores kulikoje tretji dobil. Ar akò pérvi dvá A. y B. dobili jeſzu ʀany 1280. na glavneh 1440. tàk tretji C. koj je dobil 240. moralje glavnoga poſztaviti 270. kak vidis ovde:

Dob. A. B.	*Glav.* A. B.	*Dob.* C.	*Glav.* C.
1280.	1440.	240?)	270.

Pél-

Pelda. Zmed drugeh treh terſczev Paydas A. dálje glavnoga Rany 100. Paydas B. Rany 200. Paydas pakò C. dálje 80. vaganov ſitka. Zevſzêm ovêm blagom, kadabi dobili bili Rany 400. na Paydaſſa A. doſsloje dobichka Rany $66\frac{2}{3}$ na B. $133\frac{1}{3}$ na C. 200. Akò hoches znati za kulikoje ſitka bilo? Reczi: Akò dobichka Rany $66\frac{2}{3}$ doſsloje na Rany 100. tàk dobichka Rany 200. doytije moralo na ſitku, koj je vreden bil Rany 300. Kàk vidis ovde:

Dobichek.	Glavno.	Dobichek	Glavno.
$66\frac{2}{3}$	100.	200.?)	300.

Pelda. Zmed chetireh terſczev Paydas A. dálje glavnoga Rany 120. Paydas B. dalje pſeniczu. Paydas C. dálje jachmen. Paydas Pakò D. dálje kukuruzu. Z-kojem vſzem kadabi terſili bili; dobili jeſzu Rany 124. Koj dobichek kadabi med ſzobum razdelili bili; tàk na Paydaſſa A. doſsloje $\frac{1}{3}$ na B. $\frac{1}{4}$ na C. $\frac{1}{8}$ na D. $\frac{7}{24}$ Ako hoches znati za kulikoje vſzaki ſitek pro-

prodán ? y kulikoje vſzaki dobil ? Reczi: Akoje Paydas A. $\frac{1}{3}$ dobil na Rany 120. tàk Paydaſſa B. koj je dobil $\frac{1}{4}$ prodána je pſenicza za Rany 90. Paydaſſa C. koj je dobil $\frac{1}{8}$ prodán je jachmen za Rany 45. Paydaſſa pakò D. koj je dobil $\frac{7}{24}$ prodana je kukuruza za Rany 105. Rachunajuch naymrè ovak :

Dobichek.	*Glavno*	*Dobichek.*	*Glavno.*
		$\frac{1}{4}$?)	B. 90. *Pſen.*
A. $\frac{1}{3}$	A. 120.	$\frac{1}{8}$?)	C. 45. *Jach.*
		$\frac{7}{24}$?)	D. 105. *Kuku.*

Szadà akò hoches znati kuliko je vſzaki Rany dobil ? Reczi: Akoſzu vſzi chetiri dobili dobichek 1 (ar $\frac{1}{3}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$. $\frac{7}{24}$. pridani (*b*) chiné 1.) tàk Paydas A. dobilje Rany $41\frac{1}{3}$ B. 31. C. $15\frac{1}{2}$ D. $36\frac{1}{6}$ Kàk vidis ovde.

(*b*) *Pòleg Déla drugoga Nauka Séſztoga. IV.*

1.

		$\frac{1}{3}$)	A. $41\frac{1}{3}$
		$\frac{1}{4}$)	B. 31
,1.	124.	$\frac{1}{8}$)	C. $15\frac{1}{2}$
		$\frac{7}{24}$)	D. $36\frac{1}{6}$
		1,,	124 *proba.*

Példa. Trí terſczi A. B. C. na Rany 1520. dobili jeſzu Rany 190. kulikoje pakò vſzaki glavnoga dál : ali dobichka priel? znatiſze nemore. Toſze vendar zná, daje Terſecz A. glavnoga z-dobichkom priel Rany 1080. Ravnò tàk Terſecz B. Rany 360. à C. Rany 270. Akò hoches znati kulikoje vſzaki glavnoga dál? y kulikoje dobichka priel? Reczi : Akò vſzeh treh glavno z-dobichkom chini 1710. ſzamo pak glavno chini 1520. tàk Terſecz A. dálje glavnoga Rany 960. Terſecz B. 320. Terſecz C. 240. To jeſzt, vſzega ſzkùpa Rany 1520. Kàk vidis ovde :

Glav. y dob.	*Glavno.*	*Glav. y dob.*	*Glavno.*
		1080?)	A. 960.
„ 1710.	1520.	360?)	B. 320.
		270?)	C. 240.
		1710„	1520. *proba*

Szadà pakò lehkò zrachunati mores kulikoje vſzaki dobichka priel? Ar akò na glavnoga Rany 1520. dosſloje dobichka 190. tàk Terſecz A. prijel je dobichka Rany 120. Terſecz B. 40. Terſecz C. 30. Kàk vidis ovde :

Glavno	Dobichek.	*Glavno.*	Dobichek.
		960?)	A. 120.
„ 1520.	190.	320?)	B. 40.
		240?)	C. 30.
		1520„	190. *proba*

Példa. Trí Paydaſſi A.B.C. med ſzobum razdelili jeſzu Rany 760. ovàk: Kadaje A. priel Rany 10. takje B. priel 7. à. C. 2. Akò hoches znati kulikoje vſzaki priel? Reczi: Akoſzu vſzi prieli 760. tàk A. priel je 400. B. 280. C. 80. Tó jeſzt, vſzega ſzkupa 760. Kàk vidis ovde:

„ 19.

		10?)	A. 400.
„ 19.	760.	7?)	B. 280.
		2?)	C. 80.
		19 „	760. *proba.*

Példa. Trí paydaſſi A. B. C. dobili jeſzu rany 360. Akoprèm pakò jeden ni dál vech glavnoga; negoje dál drugi. Niſtarmanye pogodiliſznſze med ſzobum ovak: dà Pérvi, koj vech truda podnaſſa, y bolye za dobichek ſzkerbí; na 100. ranyiski glavneh penéz, nay vzeme 24. rany dobichka: à Drugi 16. Tretji pakò zadovolyen nay bude, akò na 100. rany glavneh, vzeme 10. rany dobichka. Akò hoches znati, kulikoje vſzaki dobil? y kulikoje glavnoga dál? reczi: Akoſzu vſzi dobili: 360. tàk A. dobilje $172\frac{4}{5}$ B. $115\frac{1}{5}$ C. 72. Kàk vidis ovde:

		24?)	A. $172\frac{4}{5}$
„ 50.	360.	16?)	B. $115\frac{1}{5}$
		10?)	C. 72
		50 „	360. *proba.*

Ovo znajuchi; akò nadalye znati hoches kulikoje vſzaki glavnoga dál? reczi: Akò

Akò na glavnch Rany 100. Paydas A. dobilje Rany 24. B. 16. C. 10. tàk pòleg gore poſztavlyenoga dobichka, vſzakije moral glavnoga dati Rany 720. Kàk vidis ovde:

Dobichek.	*Glavno.*	*Dobichek.*	*Glavno.*
24.		$172\frac{4}{5}$?)	A. 720.
16.	100.	$115\frac{1}{5}$?)	B. 720.
10.		72 ?)	C. 720.

Példa. 4. Kapitani, 6. Zaſztavnikov, y 100. proſzteh ſzoldatov, na harachu dobili jeſzu Rany 7240. Dokonchano pakò je; daſzi dobichek razdelé ovak: Kulikogoder puti vſzaki Kapitan vzeme Rany 8. tulikò puti vſzaki Zaſztavnik nay vzeme 5. à vſzaki proſzti ſzoldat 3. Akò hoches znati kulikò na vſzakoga doyde?

Povekſſay 4. Kapitane z-8. Rany: Ravnò tak 6. Zaſztavnikov z-5. Rany: à 100. Szoldatov z-3. Rany: dà tàk na Kapitane doyde 32. à na Zaſztavnike 30. à na proſzte ſzoldate 300. Tèr ondà reczi ovak: Akò vſzi ſzkùpa dobili jeſzu Rany 7240. tàk Kapitani

do-

dobili jeszu Rany 640. Zaszczavniki 600. à proszti Szoldati 6000. Kàk vidis ovde:

		32 ?)	*Kapit.* 640.
,, 362.	7240.	30 ?)	*Zaszt.* 600.
		300 ?)	*Prosz.* 6000.
		362 ,,	7240. *proba.*

Akò pàk Rany 640. razdelis z-4. à 600. z-6. à 6000. z-100. (arszu 4. Kapitani. 6. Zaszczavnikov y 100. proszteh Szoldatov) ochiveszto bude, daje vszaki Kapitan dobil Rany 160. à vszaki Zaszczavnik 100. y vszaki proszti Szoldat 60.

Példa. Jeden vümirajuchi, trem szvojem priatelom osztaje dusen Rany 400. Naymre: Priatelu A. Rany 165. Priatelu B. 90. Priatelu C. 145. Akò nima vech nego Rany 320. Akò takay zroka nima, żakaybi jednoga moral na punom zplatiti z-kvarom drugoga; tàk gledech na dúge, iz Rany 320. moralbi dati Priatelu A. Rany 132. Priatelu B. 72. Priatelu C. 116. Kàk vidis ovde.

Dúg.

Dúg.	*Imetek.*	*Dúg.*	*Imetek.*
		165 ?)	A. 132.
„400.	320.	90 ?)	B. 72.
		145 ?)	C. 116.
		400„	320. *proba.*

Akobi pakò jednak dél med paydaſſi vuchiniti hotel; ochiveſzto je, daſze penezi, ali kakvo goder drugo blago, na tulikò ſztrán razdeliti mora, kulikoje paydaſſev. Ovêm nachinôm biva takay ovakva:

Példa. Trí vredni, y iſztinſzki buduchi poſzlani preczenyat jednoga terſzja: vſzi trí niſzu jednakò czenili: nego jeden je rekel; daje vredno Rany 75. à drugi, Rany 64. à tretji, Rany 80. Akò hoches znati kulikoje vredno?

Ovde czenu Terſzja priday, y pridanu razdéli na troje; arſzu trí preczenyali. Tèr tàk terſzje, po pravicze, vredno bude Rany 73. Kàk vidis ovde:

Rany.

Rany.

75
64
80

3 | 21,9, | 73. *Rany.*
21
-- 9
9
-

Ovêm nachinôm biva takay ova :

Példa. Jeden kupilje hiſu za Rany 1200. Pogodilſzeje pàk ovak : dà Rany 700. poſztaviti hoche cheſz 2. lete. Druge pakò penezi, tó jeſzt : Rany 500. poſztaviti hoche cheſz 4. léta. Metemtoga pakò premiſzlilſzi je, dabi bolye bilo vſze penezi, na jeden put poſztaviti. Povech andà kadabi je duſen poſztaviti?

Povekſſay Rany 700. z-2. à 500. z-4. meſzeczi: dà tàk doyde 1400. y 2000. koj pridáni chiné 3400. Ove pakò 3400. akò razdelis z-1200. izide $2\frac{10}{12}$ Kàk vidis ovde :

```
        1400
        2000
1200 | 3400 | 2 1000/1200 | 10/12
     | 2400 |
        1000
```

Ovàk andà kupecz moralbi vſze penezi poſztaviti cheſz : 2. Lete, y 10. Meſzécz. Ravnò tàk :

Példa. Peter poſzudilje Pavlu 40. Rany do 7. meſzécz ; à 24. Rany do 5. meſzécz : à 22. Rany. do 8. meſzécz. Ako Peter neche na tri puti, nego vſze penezi na jeden put prieti : tèr hoches znati do kulikò vremena, moralbi Pavel, vſze penezi na jeden put poſztaviti ?

Povékſſày Ranyiske z-meſzeczí, y povekſſane priday, y pridane razdéli z-96. (Ar vſzega dúga je Rany 96.) izide 6. meſzècz. Kàk vidis ovde :

```
       280
       120
       176
96 | 576 | 6. Meſzécz.
   | 576 |
     ---
```

Moral-

Moralbi andà Pavel vſzę penezi poſztaviti cheſz 6. Meſzécz. Odkudà vidis:

II. Akobi jednoga paydaſſa glávni penezi vech vremena vu terſtvu bili, negò drugoga; tàk takovo glavno povekſſay z-vremenom: tó jeſzt: z-letom, meſzeczí, ali z-dnévi. Kàk koja példa z-ſzobum donaſſala bude. Kakti ovde:

Példa. Trí Terſczi A. B. C. dáli jeſzu vu terſtvo Rany 1700. Terſecz A. pred 10. Meſzeczí dálje Rany 300. Terſecz B. pred 3. Meſzeczí dálje Rany 600. Terſecz pakò C. pred Meſzeczom $1\frac{1}{2}$ dálje Rany 800. z-koiemi vutom vremenu terſech, zgubili jeſzu Rany 100. Akò hoches znati kulikoję vſzaki zgubil? Vſzakóga glavne penezi povękſſąy z-vremenom *(c)* dà tàk na Terſcza A. doyde 3000. na B. 1800. na C. 1200. à na vſze ſzkùpa 6000. Tèr ondà reczi ovak: Akò vſzi ſzkùpa zgubili jeſzu 100. tàk Terſęcz A. zgubilje 50. B. 30. C. 20. Kak vidis ovde:

L Glav.

(c) *Kakti vu ovoga Déla Navuku Drugom.*

Glav.	*Zgub.*	*Glav.*	*Zgub.*
		3000?)	A. 50.
„ 6000.	100.	1800?)	B. 30.
		1200?)	C. 20.
		6000 „	100. *pro.*

Akobi paydassi vszi jednako glavno posztavili, ne vendar vszi jedno vreme; tàkje doszta szamoga vremena rachún napraviti. Ovêm nachinôm.

Példa. Akoszu trí tersczi: A. B. C. posztavili Rany 300. Tó jeszt: vszaki po 100. y pérvoga penezi biliszu vu terstvu leta $\frac{1}{2}$ à drugoga leto $1\frac{1}{6}$ à tretjega 10. meszécz: tér dobili jeszu Rany 50. tàk (obernivssi (*d*) léta na meszecze) na terszca A. doyde dobichke Rany 10. na B. $23\frac{1}{3}$ na C. $16\frac{2}{3}$ Rachunajúch naymrè ovak:

Mesz.	*Dobich.*	*Mesz.*	*Dobich.*
		6?)	A. 10
„ 30.	50.	14?)	B. $23\frac{1}{3}$
		10?)	C. $16\frac{2}{3}$
		30 „	50. *proba.*

(*d*) *Pòleg Déla II. Navuka pervoga V. Példa.*

Példa. Jeden zmed treh paydassev buduchi opitan kulikoje vremena z-ſzvojemi paydaſſi terſil? kulikoje glavnoga dál? y kulikoje iz terſtva dobil? Ja (veli Paydas A.) dál jeſzem glavnoga Rany 80. y terſil jeſzem jedno leto. Drugi moy Paydas B. terſilje z-menum 8. meſzécz: à tretji Paydas C. 4. meſzécze. Kulikoſzu pakò ovi dvá glavnoga dàli, y dobichka prieli? toga neznam: dapachè, y zábilſzem, kulikoſzem ſzám dobil. Tó vendar znam dobrò; daſzmo vſzi tri dobili Rany 190. y daſzem ja tri puti vech dobil, nego Paydas B. à chetiri puti vech, nego C. Akò hoches znati kulikoje vſzaki glavnoga poſztavil? y kulikoje dobil? Povekſſay Paydaſſa: A. glavne penezi z-ſzojem vremenom, to jeſzt Rany 80. z-12. meſzeczi; dà tàk na Paydaſſa A. doyde 960. Kayti pakò (kakje zgora recheno) na Paydaſſa B. trí puti; à na Paydaſſa C. chetiri puti menye mora doytí, nego na Paydaſſa A. Zatò; razdêli 960. na troje, y na chetvero: dà tàk na Paydaſſa B. doyde 320. à na C. 240. à na vſze ſzkùpa 1520. Tèr ondá akò hoches znati kulikoje vſzaki dobil?

bil? Reczi: Akoſzu vſzi dobili 190. tàk Paydas A. dobilje rany 120. B. 40. C. 30. Kàk vidis ovde:

			Dobichek.
		960?)	A. 120.
1520.	190.	320?)	B. 40.
		240?)	C. 30.
		1520.	190. *pro.*

Ar ovak dobichek Paydaſſa A. je trí puti vekſſi, negoje dobichek Paydaſſa B. à chitiri puti vekſſi, negoje Paydaſſa C.

Akobi pàk rad znati kulihoje Paydas B. y C. glavnoga dál? tàk Paydaſſa B. 320. razdéli na oſzmero. Ravnò tàk, Paydaſſa C. 240. na chetvero. Ar B. dálje glavne penezi na 8. meſzécz à C. na 4. meſzecze. Tèr ondà ochiveſztò bude, dà Paydas B. dálje glavnoga rany 40. à C. 60. obodvá pakò y z-Paydaſſem A. rany 180. Odkudà vidis.

IV. Akoprem vſzeh Paydaſſev ni znano glavno, moreſze vendar iz ſzamoga vremena poznati. Ar akò jednoga Paydaſſa glavno povekſſas s-nyegvem vreménom,

nom, y povekſſano razdeliš z-vremenom drugoga, ali tretjega Paydaſſa; izide glavno išztoga drugoga, ali tretjega Paydaſſa.

Pelda. Peter hotejuchi jedno leto zpoznati napredek vu terſtvu, kupilje blaga za 800. ranyiski. Cheſz trí pakò meſzecze radbi y Pavel z-Petrom terſiti, tàk vendar; dabi na konczu leta, napol dobichek delili. Ali Peter veli Paulu: akò hoches napol dobichek deliti, moras vech penéz dati, nego ja: Ar Ja z-mojemi penezi terſil budem 12. meſzécz. Ti pakò z-tvojemi terſil budes ſzamò 9. meſzécz. Akò hoches znati kulikò rany mora dati Pavel? Povekſſay Petra rany 800. z-12. meſzéczi. Doyde 9600. Oveh 9600. akò razdelis z-9. meſzeczi Pavla, doyde $1066\frac{2}{3}$ Akò anda Pavel hoche terſiti z-Petrom, y na konczu lèta napol dobichek deliti; tàk mora dati rany $1066\frac{2}{3}$

Ravnò tàk iz ſzamoga glavnoga poznati mores rachún vremena. Ar akò jednoga Paydaſſa glavno povekſſaş z-vremenom, y povekſſano razdelis z-glavnem

drugoga Paydafsa; izide rachún vremena isztoga drugoga Paydafsa.

Példa. Peter na pochetku léta, vszakojachkoga blaga kupilje za Rany 800. y vu malom vremenu, veliku haszen, y dobichek zpoznaval. Videchi tó Pavel, ponujaszе on takay vu terstvo, y obeche: dà hoche dati Rany 1200. ali ne pervò, niti potlam; negò vu onom vremenu: dà na konczu lèta jednakò dobichek razdeliti budu mogli. Akò hoches znati na kulikò meszécz Pavel Rany 1200. vu terstvo dati je dusen. Povekssay Petra Rany 800. z-12. meszeczi. Doyde 9600. Oveh 9600. akò razdelis z-penézi Paula, tò jeszt: z-Rany 1200. izide 8. Akoje andà Peter dál Rany 800. na 12. meszécz, tàk Pavel mora dati Rany 1200. na 8. meszécz. I tak nadalyè.

Példa. Zmed treh paydafsev: A. dálje glavnoga Rany 800. na 6. meszécz. Kulikoje pàk paydas B. y C. dál, neznaszе. Toszе vendar zná dobrò, daje: B. 8. meszécz: à C. 10. meszécz tersil: y dà vszi szkûpa dobili jeszu Rany 210. Akò hoches

ches znati kulikoje vſzaki glavnoga dál? y kulikoje dobichka priel? Povekſſay paydaſſa A. glavne penezi z-vremenom: tó jeſzt 800. Rany: z-6. meſzeczí; dà tàk na paydaſſa A. doyde 4800. Oveh 4800. akò razdelis na 8. y na 10. ſztràn (ar paydas B. terſilje 8. meſzécz: à paydas C. 10. meſzecz) doyde na paydaſſa B. glavnoga Rany: 600. à na C. 480.

Szadà akò hoches znati kulikoje vſzaki dobichka priel? Povekſſay vſzako glavno z-ſzvojem vremenom: tó jeſzt paydaſſa A. Rany 800. z-6. meſzeczí; à paydaſſa B. Rany 600. z-8. meſzeczí; paydaſſa pako C. Rany 480. z-10. meſzeezí: dà tàk na vſzakoga doyde 4800. Tèr onda reczi ovak: Akò vſzi trí dobili jeſzu Rany 210. ochiveſzto je daje vſzaki dobil Rany 70. Kàk vidis ovde:

Glav.	*Dobich.*	*Glav.*	*Dobich.*
		4800?)	A. 70.
„ 14400.	210.	4800?)	B. 70.
		4800?)	C. 70.
		14400 „	210. *prob.*

Példa. Trí vu terſtvu paydaſſi, naymre: paydas A. dálje glavnoga Rany 96. na 8. meſzécz. paydas B. na meſzto penéz, dálje ſzól na 9. meſzecz. Paydas pakò C. dálje ſitek na 6. meſzecz. Z-kojem vſzem, kadabi terſili bili; dobili jeſzu Rany 230. Naymrè paydas A. dobilje $\frac{1}{3}$ paydas B. $\frac{1}{2}$ paydas C. $\frac{1}{6}$ Akò hoches znati, podkulikoje Ranyiskih doſsla ſzól, y ſitek? y kulikoje vſzaki dobil? Reezi: Akô Paydaſſa A. koj je priel dobichka $\frac{1}{3}$ glavno (povekſſano z-8. meſzeczi) chiní: 768. tak paydaſſa B. (koj je priel dobichka $\frac{1}{2}$) ſzól chini 1152. Paydaſſa pako C. (koje priel dobichka $\frac{1}{6}$) ſitek chini 384. Kak vidis ovde:

Dobich.	Glavno.	Dobich.	Glavno.
		$\frac{1}{2}$?)	B. 1152.
A. $\frac{1}{3}$	768.		
		$\frac{1}{6}$?)	C. 384.

Szadà akò 1152. razdelis na 9. ſztrán; à 384. na 6. ſztrán (ar B. dálje ſzól na 9. me-

meſzécz, C. pakò na 6. meſzcz) ochiveſzrò bude: daje ſzól bila pod Rany 128. Sitek pako bilje pod Rany 64.

Akô pak hoches znati kulikoje vſzaki đobichka priel? Reczi: Akọ vſzi ſzkùpa prieliſzu Rany 230. tak A. prielje $76\frac{2}{3}$ B. 115. C. $38\frac{1}{3}$ Kak vidis ovde:

		$\frac{1}{3}$?)	A. $76\frac{2}{3}$.
„ 1.	230.	$\frac{1}{2}$?)	B. 115.
		$\frac{1}{6}$?)	C. $38\frac{1}{3}$
		1„	230. pro

Példa. Jeden buduchi opitan kakſze hrani y opravlya? Odgovoril je, dà iz terſtva, iz kojega ſzamo-treyt dobil je Rany 138. Nadalyè buduchi opítan, kulikoje vſzaki vu terſtvo glavnoga dál, y dobichka priel? Odgovoril je: dà Ja (veli Peter) dál jeſzem gotovoga novcza na 1. leto Rany 200. Iz kojeh dopalome je dobichka Rany 60. Pavel pakò drugi moy paydas: znâm daje dâl 240. à neznam na kulikò vremena: dopalogaje vendàr dobichka

Rany 48. Tretji pakò paydas moy Thomas, nemajuchi gotoveh penéz, dálje med nafz fzvojega konya, za kojega chefz 10. mefzécz priel je penezi, y zverhu toga dopalogaje dobichka Rany 30. Akò hoches znati, kakje dugo Pavel z-fzvojemi penézi terfil? y kulikoje Thomás za konya priel? Pokehdob dafze (kakje malo pérvo recheno) glavno mora povekffati z-vremenom. Povekffay andà Rany 200. z-letom, iliti z-12. mefzeczi: dá tàk na Petra doyde 2400. Tèr ondà: akò hoches znati kulikoje mefzécz Pavel z-Rany 240. terfil? Reczi? Akoje Peter dobil Rany 60. na 2400. takje Pavel dobil Rany 48. na 1920. Kak vidis ovde:

Dobich.	*Glav.*	*Dobich.*	*Glav.*
60.	2400.	48?)	1920.

Oveh 1920. akò razdelis z-glavnemi penezi Pavla: tó jefzt: z-Rany 240. doyde 8. Andà Pavel z-fzvojemi Rany 240. terfilje 8. mefzécz.

Zatem: Akò hoches znati kulikoje Thomas za fzvojega konya priel? Reczi: Ako-

Akoje Peter dobil Rany 60. na 2400. takje Thomas dobil Rany 30. na 1200. Kàk vidis ovde ;

Dobich.	*Glav.*	*Dobich.*	*Glav.*
60.	2400.	30?)	1200.

Oveh 1200. akò razdelis z- 10. (arje recheno : daje Thomas 10. meſzécz z-ſzvojem konyem terſil) doyde 120. Andà Pavel za ſzvojega konya priel je Rany 120. Tèr tàk vſzeh treh rachún doyde, kakdabi rekel bil ovak :

Akoje Peter dál Rany 200. na 12. meſzecz : *P*avel Rany 240. na 8. meſzécz : Thomas pako Rany : 120. na 10. meſzecz : tàk (z-povekſſavanyem penéz z-meſzeczi) *P*eter dobilje Rany 60. *P*avel Rany 48. Thomas Rany 30. Kàk vidis ovde :

Glavno.	*Dobich.*	*Glav.*	*Dob.*
		2400?)	*Pet.* 60.
,, 5520.	138.	1920?)	*Pav.* 48.
		1200?)	*Tho.* 30.
		5520,,	138. *pro.*

Pél-

Pelda. Trí paydaſſi A.B.C. na Rany: 180. dobili jeſzu Rany 65. Pérvi na 70. dobilje: 24. Drugi na 60. dobilje: 21. Tretji na 50. dobil je 20. Vſzakije pakò terſil nekulikò meſzécz, koj pridani vſzega ſzkùpa chiné meſzécz $6\frac{9}{16}$ Akò hoches iz ſzamoga glavnoga y dobichka znati, kulikoje meſzécz vſzaki paydas terſil? Ovde glavno poſztavi, kakdabi drobis bil, naymrè ovak: $\frac{24}{70}$. $\frac{21}{60}$. $\frac{20}{50}$. y jedno k-drugomu priday (*e*) dà tàk vſzega ſzkupa doyde: $\frac{229500}{210000}$ Velim (*f*) $\frac{153}{140}$ Tèr ondà reczi ovak: Akò vſzi trí terſili jeſzu meſecz $9\frac{9}{16}$ tàk A. terſilje meſzecze 3. B. $3\frac{1}{16}$ C. $3\frac{1}{2}$ Rachunajuch naymre (g) ovak:

Glav.

(e) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Seſztoga. IV.*

(f) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga.*

(g) *Pòleg Déla Drugoga Navuka oſzmaga, y Devetoga.*

Glav. y Dob.	Mesz.	Glav. y Dob.	Mesz.
		$\frac{24}{70}$?)	A. 3 -
,, $\frac{153.}{140.}$	$9\frac{9}{16}$	$\frac{21}{60}$?)	B. $3\frac{1}{16}$
		$\frac{20}{50}$?)	C. $3\frac{1}{2}$
		$\frac{153}{140}$,,	$9\frac{9}{16}$ pro.

III. Ovêm nachinôm vnoge chudnovite rachúne lehkò napraviti mores. Szamò pazi dobrò, kakvoje pitanye, y kayfze vu kojem rachúnu zaderſava. Kakti ovde:

Példa. Jeden Kraly, vu velike potreboche buduchi poſztavlyen, od ſzvojeh podloſnikov potrebuje Rany 42000. Dokonchano pakò je: dà kulikogoder puti proſzti lyudi dadú Rany 2. tulikò puti Plemeniti moraju dati Rany 3. à kulikò puti Plemeniti dadu Rany 4. tulikò puti Baroni moraju dati Rany 5. kulikò puti pakò Baroni dadú Rany 6. tulikò puti Gròffi moraju dati Rany 7. Akò hoches znati kulikò vſzaki moraju dati, dà ſzpune Rany 42000? Poſztavivſſi ovak:

Pró-

Prószti.	*Plem.*	*Baro.*	*Gròff.*
2.	3.		
	4.	5.	
		6.	7.

Ovde razmeti moras : dà akò proszti jeden put dadú Rany 2. tàk Plemeniti moraju dati jeden put 3. Akò pàk Plemeniti dadú jeden put 3. tèr hoches znati kulikò ondà moraju dati Baroni ? Reczi ; Akò na 4. idu 3. tàk (*h*) na 5. doydu $3\frac{3}{4}$ Kàk vidis ovde :

Rachún.

```
4.              3.          5 ?
:               :.........3
:
:..................4 | 1 5 | 3 3/4
                     | 1 2 |
                     -------
                       - 3
```

Akò pàk na 6. idu $3\frac{3}{4}$ tàk na 7. doydu $4\frac{9}{24}$ Velim: 4. y (*i*) $\frac{3}{8}$ Kàk vidis ovde;

Rachún.

(h) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga.*

(i) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga.*

Rachún.

6. $3\frac{3}{4}$ ... 7 ?

$\frac{15}{4}$ ... $\frac{7}{1}$

$\frac{6}{1} \times \frac{105}{4}$

24 | 105 | $4\frac{9}{24}$ | $\frac{3}{8}$
.9.6
--9

Akobi andà proſzti dáli Rany 2. takbi Plemenitaſi morali dati 3. à Baroni $3\frac{3}{4}$ Gróffi pakò $4\frac{3}{8}$ Tő jeſzt vſzega ſzkùpa $13\frac{1}{8}$ Reczi. Kajti pakò vſzi moraju dati Rany 42000. Zàto: proſzti moraju dati 6400. àPlemeniti 9600. à Baroni 12000. à Gròffi 14000. Kàk vidis ovdè:

2 ?) *Pro.* 6400.
3 ?) *Ple.* 9600.
$13\frac{1}{8}$ 4200. $3\frac{3}{5}$?) *Bar.* 12000.
$4\frac{3}{8}$?) *Gro.* 14000.
$13\frac{1}{8}$ 42000. *pra*

Ar ovdè kulikojegoder puti 2. vu 6400. culi-

tulikoje Puti 3. vu 9600. à kulikoje puti 4. vu 9600. tulikoje puti 5. vu 12000. kulikoje pàk puti 6. vu 12000. tulikoje puti 7. vu 14000. Kak y ſzàm po Razdelivanyu, ochiveſztò poznati mores.

Példa. Jeden Otecz vumirajuchi chetirem ſzvojem ſzinom oſztavilje Rany 7850. z-tem nachinom: daje med ſzobum tazdelé; ali ne jednakò; negò tàk: dà kàda pérvi vzeme Rany 10. tàk drúgi nay vzeme 7. kadà pàk drugi vzeme 14. tàk trétji nay vzeme 3. kàda pàk trétji vzeme 12. tàk chetérti nay vzeme 9. Akò hoches znati, iz Rany 7850. kulikò na vſzakogo doydé? Paſztavivſſi ovak:

Pérvi.	*Drugi.*		
10.	7.	*Tretji.*	
	14.	3.	*Cheterti.*
		12.	9.

Ovde takay razmeti moras: dà akò pérvi vzeme 10. tàk drúgi vzeme 7. Akò pàk drúgi vzeme 7. tèr hoches znati kulikò vzeme trétji? Reczi: Akò na 14. ide 7. tàk na 3. doydé $1\frac{1}{2}$

14.

14 7 3

: : .7 7

.... 14 | 21 / 1.4 | 1 7/14 | 1/2

-7

Akò pak na 12. ide $1\frac{1}{2}$ tàk na 9. doyde $1\frac{1}{8}$

Rachún.

12 $1\frac{1}{2}$ 9?

$\frac{3}{2}$ .... $\frac{9}{1}$

.... $\frac{12}{1} \times \frac{27}{2}$

24 | 27 / 24 | 1 $\frac{3}{24}$ | $\frac{1}{8}$

-3

Akò andà pervi vzeme Rany 10. à drúgi 7. à trétji $1\frac{1}{2}$ á chetérti $1\frac{1}{8}$ tàk vſzi ſzkùpa vzemu $19\frac{5}{8}$ Ali kayti vzeti moraju: 7850. Ar vſzem chetirem oſztavilje Otecz Rany 7850. Záto na pérvoga doyde 4000. na drúgoga 2800. na trétjega 600. à nachetértoga 450. Kàk vidis ovde:

$19\frac{5}{8}$	7950.	10 ?)	*Pér.*	4000.
		7 ?)	*Dru.*	2800.
		$1\frac{1}{2}$?)	*Tret.*	600.
		$1\frac{1}{8}$?)	*Che.*	450.
		$19\frac{5}{8}$		7850. *proba.*

M Ar

Ar ovak kulikoje goder puti 10. vu 4000. tulikoje puti 7. vu 2800. à kulikoje puti 14. vu 2800. tulikoje puti 3. vu 600. à kulikoje puti 12. vu 600. tulikoje puti 9. vu 450.

Példa. Jeden zmed chetireh terſczev buduchi opitan kulikoje vſzaki vu terſtvo glavnoga dál, y dobichka priel? Odgovorilje: dà nezna. Tó ſzamò (velí) zna: daje pervi glavnoga dál Rany 286. y daſzu vſzi ſzkùpa dobîli Rany 340. Koj dobichek kadabi medy ſzobum delili bili, tàk kulikoje goder puti drúgi vzél po Rany 5. tulikoje puti trétji vzél po 9. à kulikoje puti trétji vzél po 7. tulikoje puti chetérti vzel po 11. à kulikoje puti chetérti vzél po 9. tulikoje puti pérvi vzél po 13. Akò hoches znati kulikoje vſzaki dobichka vzél? y kulikoje glavnoga dal? Poſztavivſſi ovak:

Drugi.	*Treti.*	*Cheterti.*	*Pervi.*
5.			
	9.		
	7.	11.	
		9.	13.

Ovdè takay (rachunajuch kakti pervo) razmeti mores: dà akoje pérvi vzel: 13. tak

takje chetérti moral vzeti 9. à tréti $5\frac{8}{11}$ à drúgi $3\frac{2}{11}$ Reczi andà : Akoſzu vſzi vzéli dobichka Rany 340. takje pérvi vzél 143. à chetérti 99. à trétji : 63. à drúgi 35. kàk vidis ovde :

1 „ $30\frac{10}{11}$.	340.	13 ?)	*Pérv.*	143.
		9 ?)	*Chet.*	99.
		$5\frac{8}{11}$?)	*Tret.*	63.
		$3\frac{2}{11}$?)	*Dru.*	35.
		$30\frac{10}{11}$ „		340. *proba.*

Iz dobichka pakò lehkò poznati mores kulikoje vſzaki glavnoga dál. Ar akoje pérvi dobichka priel Rany 143. na glavneh : 286. tàk chetérti, pòleg ſzvojega dobichka, moralje dati glavnoga 198. à trétji 126. à drúgi 70. kàk vidis ovdè :

Dobichek.	*Glavno.*	*Dobichek.*		*Glavno.*
Pèrvoga.	*Pérvoga.*	99 ?)	*Chet.*	198.
143.	286.	93 ?)	*Tret.*	126.
		35 ?)	*Dru.*	70.

Ar ovak (rachunajuch ali glavno, ali dobichek) kulikoje goder puti pri pérvom 13. tulikoje puti pri chetértom 9. à kulikoje puti pri chetértom 11. tulikoje

puti pri trétjem 7. à kulikoje puti pri trétjem 9. kulikoje puti pri drúgom 5. kàk y ſzam zpoznati mores.

IV. Akobi iz vech paydaſſev menyſſi rachún izhagyal; ochiveſzto je, dà ondà Nevupravni Triczi moraju biti (k) Takovêm nachinôm biva takay ova:

Példa. Kadabi jeden hotel hiſu (ali kakovogoder drugo delo) delati; dozvalje naypervich Meſtra A. pitajúchi nyega, kulikobi dán vſzu hiſu zgotoviti mogel? Odgovorilje: dà 30. dán. Zatem: dozove Meſtra B. pitajuchi takay nyega, kulikobi pàk dán onzgotoviti mogel? Odgovorilje: dà 20. dán. Goſzpodárbi pakò rad na friskom hiſu zgotoviti. Záto dozove obodvá Meſtra na delo. Akò hoches znati vu kulikeh dnéveh obodvá duſni budu hiſu zgotoviti? Reczi [k] Akò Meſter A. 30. dán à Meſter B. 20. dán zgotoviti mogu czelu hiſu 1. tàk 1. dan Meſter A. zgotoviti more hiſe $\frac{1}{30}$ à Meſter B. $\frac{1}{20}$ obodvá pakò ſzkùpa $\frac{50}{600}$ Kàk vidis ovde:

Dân,

(*k*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Tretjega.*

Dán.	*Hiſa.*	*Dán.*	*Hiſa.*
A. 30.	1.	1 ? }	A. $\frac{1}{30}$
B. 20.			B. $\frac{1}{20}$
			$\frac{50}{600}$

Akò pàk obodvá ſzkùpa hiſe $\frac{50}{600}$ zgotoviti mogu dan 1. tàk czelu hiſu 1. zgotoviti moraju 12. dán. Kàk vidis ovde:

Rachún.

Hiſa.	*Dán.*	*Hiſa.*
$\frac{50}{600}$ X	$\frac{1}{1}$	1 ?

$$\begin{array}{r|l|l} 50 & 60,0, & 12.\ Dán. \\ & 50 & \\ \hline & 100 & \\ & 100 & \\ \hline & --- & \end{array}$$

Példa. Jeden mlinar buduchi opitan kuliko ima kamenov ? y kulikobiſze dán uffal zemlyeti ſitka 100. vaganóv ? Odgovorilje, dà ima 3. kamene: hochemo rechi A. B. C. y dà kamen A. 100. vaganóv zemlyeti more 24. dní, à kamen B. 30. dán, kamen pako C. 40. dán. Ako hoches znati kuliko dán veſz ſitek zemelye

kamen A. y B. ali B. y C. ali A. y C. ali vſzi tri ſzkùpa? Reczi: Ako kamen A. 24. dní. B. 30. dán. à C. 40. dán zemlyeti more veſz ſitek [razmevajuch 100. vaganov] tak 1. dán A. zemlyeti more ſitka $\frac{1}{24}$ B. $\frac{1}{30}$ C. $\frac{1}{40}$ Kàk vidis ovde:

Dán.	*Sitek.*	*Dán.*	*Sitek.*
A. 24.			A. $\frac{1}{24}$
B. 30.	1.	1?)	B. $\frac{1}{30}$
C. 40.			C. $\frac{1}{40}$

Akò pàk kamen A. y B. zemelye ſitka $\frac{54}{720}$ (ar $\frac{1}{24}$ y $\frac{1}{30}$ (l) chini $\frac{54}{720}$ na dán 1. tàk veſz ſitek zemlyeti mogu dán $13\frac{1}{3}$

Rachún.

Sitek.	*Dân.*	*Sitek.*
A. B. $\frac{54}{720}$ X	$\frac{1}{1}$	1?

54 |72,0,| 5.4 | 13 $\frac{18}{54}$ | $\frac{1}{3}$ A. B. (18)

180

16.2

-18

(l) *Pòleg Déla drugoga Navuka Séſztoga.* Akò

Akò B. y C. zemelye ſitka $\frac{70}{1200}$ (ar $\frac{1}{30}$ y $\frac{1}{40}$ chini $\frac{70}{1200}$) na dán 1. tàk veſz ſitek zemlyeti mogu dán $17\frac{10}{70}$ Velim $17\frac{1}{7}$

Rachún.

Sitek.	*Dán.*	*Sitek.*
B. C. $\frac{70}{1200}$ X	$\frac{1}{1}$	1 ?

$$
70 \,|\, \begin{array}{l} 120{,}0{,} \\ .70 \\ \hline -500 \\ 4.90 \\ \hline -\ 10 \end{array} \quad 17\tfrac{10}{70}\,\Big|\,\tfrac{1}{7}
$$

B. C.

Akò A. y C. zemelye ſitka $\frac{64}{960}$ (ar $\frac{1}{24}$ y $\frac{1}{40}$ chini $\frac{64}{960}$) na dán 1. tàk veſz ſitek zemlyeti mogu dán 15.

Rachún.

Sitek.	*Dán.*	*Sitek.*
A. C. $\frac{64}{960}$ X	$\frac{1}{1}$	1 ?

$$
64 \,|\, \begin{array}{l} 96{,}0{,} \\ 64 \\ \hline 320 \\ 320 \\ \hline \cdots \end{array} \,|\, 15.
$$

A. C.

Akò pàk vſzi 3. kameni zemelyu ſitka $\frac{2880}{28800}$ (ar $\frac{1}{24}$. $\frac{1}{30}$. $\frac{1}{40}$. chini $\frac{2880}{28800}$ na dán 1

tàk vefz fitek zemlyeti mogu 10. dán.

Rachún.

Sitek. *Dán.* *Sitek.*

A. B. C. $\frac{2880}{28800} \times \frac{1}{1}$ 1?

2880 | 2880,0, | 10. A. B. C.
2880
---- 0

Anda 100. vaganov fitka zemlyeti morre kamen A. y B. dán $13\frac{1}{3}$ B. y C. dán $17\frac{1}{7}$ A. y C. dán 15. Vfzi trí pako fzkùpa 10. dán.

V. Drugach vendàr rachunay ondà, kadà znas kulikò chini rachún dveh paydaffev prez tretjega; ali treh prez chetertoga, ali chetireh prez pétoga? Neznas pakò, kulikò chini rachún vfzeh fzkùpa, y vfzakoga pofzeb? kakti ovde.

Példa. Jeden buduchi opitan, kulikoje perfon bilo na gofzti? Odgovorilje dà nezna. Tó vendar [veli] zná, dafzu bili Redovniki, Szveczki, y Sene, y kadaje Redovnike broil z-Szveczkemi, takihje bilo 21. à kadaje Szveczke broil z-Senami, tàkih je bilo 26. kadaje pàk Sene broil z-Redovniki, tàkihje bilo 23. Akò hoches znati kulikoihje bilo vfzeh fzkùpa? y kulikoih-

koihje bilo iz vſzakoga ſztáliſſa ? Poſztavivſsi ovak :

Redov. y Szvecz. 21.
Szvecz. y Sene. 26.
Sene. y Redov. 23.

2 | 7,0, | 35. *Vſeh ſzkùpa:*
6
10
10
--

Ovdè 21. 26. 23. priday. Pridáne pakò, razdeli na dvoje (arſzi dvá, y dvá ztaliſſa broil) izide 35. Andà vſzeh ſzkùpa perſon biloje 35.

Szadà ako hoches znati kulikoihję iz vſzakoga ſztáliſſa bilo ? Odnemi 21. 26. 23. od 35. Izide Szveczkeh 12. Redovnikov 9. Sén 14. Kak vidis ovde :

35.	35.	35.
21.	26.	23.
(*Sene.* 14.	(*Redov* -9.	*Szvecz.* 12.

Ar ovàk 9. y 12. chini 21. à 14. y 12. chini 26. à 14. y 9. chini 23. à vſzi ſzkùpa 35. Kàk vidis ovde :

Redov.	9.	(*Redov. y Szvecz.*	21.
Szvecz.	12.	(*Szvecz. y Sene.*	26.
Sén.	14.	(*Sene y Redov.*	23.
Szkùpa	35.	*proba.*	

Példa. Chetiri brati A.B.C.D. radibi-ſzi jedno Imanye kupiti. Ali nijeden za-doſzta penéz nezmore: niti takay trí prez chetertoga. Ar trí prez chetertoga imaju ſzamo Rany 1260. à trí prez pérvoga imaju: 1560. à trí prez drugoga imaju 1360. á trí prez tretjega imaju 1460. Vſzi vendar chetiri, akobi ſzvoje penezi dáli moglibi kupiti Imanye. Akò hoches znati, zakulikoje Imanye? Tő jeſzt: kulikò vſzi ſzkùpa, y kulikò vſzaki premore penéz? Poſztavivſſi ovak:

A.B.C. 1260.
B.C.D. 1560.
A.C.D. 1360.
A.B.D. 1460.

3 | 5,6,4,0, | 1880. A.B.C.D.
3
26
24
-24
24
--0

Ovde takay: akò vſze gorne pridás, y pridáne razdelis na troje (arſzi treh,

creh

treh bratov penezi broil) tàk vſzi chetiri brati imaju Rany 1880. Andà za tulikò mora biti Imanye.

Akò pàk hoches znati, kulikò vſzaki brat ima? Odnemi vſze gorne penezi vſzake poſzeb (kakti pervo) od 1880. izide na Brata A. Rany 320. na B. 520. na C. 420. na D. 620. Kàk vidis ovde:

1880.	1880.	1880.	1880.
1260	1560	1360	1460
-620. D.)	-320. A.)	-520. B.)	-420. C.

Ar ovak penezi Bratov A. B. C. prez D. chiné 1260. B.C.D. prez A. chiné 1560. A.C.D. prez B. chiné 1360. A. B. D. prez C. chiné 1460. Vſzi ſzkupa pakò chine 1880. Kàk vidis ovde:

A. 320.	(A. B. C. 1260. *prez* D.
B. 520.	(B. C. D. 1560. *prez* A.
C. 420.	(A. C. D. 1360. *prez* B.
D. 620.	(A B. D. 1460. *prez* C.
1880. *proba*.	

Proba ovoga Navuka biva ovak: Vſzeh Paydaſſev dobichek, aliti budi zgubichek, ali kakvogoder drugo dugovanye priday. Akoti iz tàk pridaneh pérvi bròy, kojegaſzi pèrvo medy paydaſsi razdelil, izide; dobroſzi rachunal.

NA-

NAVUK SESZTI.

Od Detichev.

I. AKoprèm do szeh dob od takoveh Rachúnov obilnò govorili jeszmo; kaytisze vendàr joschè od oneh szpomenuli niszmo, koj na meszto paydassev, kakti szvojeh Goszpodarov terse, y za szvoy trud sztanoviti dobichka dél potrebuju. Záto, na szpodobu drugeh Rachunitelov, od takoveh ovde oszebuinò govoriti, y potreben Navuk z-ochiveszremi példami na kratkom iztolnachiti hochemò.

Példa. Zmed dveh paydassev A. posztavilje rany 180. B. 270. Tó jeszt vszega szkùpa 450. Koje penezi, kadabi dáli bili szvojemu detichu, dà nay s-nyimi tersi, kakdabi nyegovi bili: obechaliszumu za trud dati dobichka $\frac{1}{4}$ privolilje detich, y tersil tàk: daje vu malom vremenu dobil rany 120. Akò hoches znati, kulikò dobichka vszakomu doyde? Odnemi naypervich od vszega dobichka $\frac{1}{4}$ Tó jeszt 120. razdeli na chetvero dà tàk na deticha za trud doyde rany 30. Osztane pakò obo-

dvem

dvem paydaſſem 90. Tèr ondà reczi ovak: (*a*) Akoje obodvem paydaſſem od deticha, oſztalo Rany 90. tàk na Paydaſſa A. doyde 36. à na B. 54. k-kojem akò pridas detichevеh 30. izide veſz dobichek na Rany 120. Kàk vidis ovde.

Glavno.	Dobichek.	Glavno:	
" 450.	90.	180)	A. 36.
		270)	B. 54.
		450 "	30.)
			120 *prob.*

II. Akobi y detich ſzvojeh penéz vu terſtvo ripoſztavil; pravichno je: dà zvun truda, y plache mora oſztali takay dobichek z-paydaſsi deliti.

Példa. Zmed treh paydaſſev A. poſztavilje Rany 400. B. 300, C. 200. koje penezi, kadabi bili dáli ſzvojemu detichu, dà s-nyimi marlivò nay terſi za trud, y vekſſu vernoſzt obechaliſzumu dati dobichka $\frac{1}{4}$ y zverhu toga dopuſchajumu vu terſtvo dati Rany 100. Povolyno, y dragoje tó bilo detichu. Ar cheſz nekuliko vremena z-malem trudom dobilje Rany 200. Ako hoches znati kuliko dobichka doyde na deti-

(*a*) *Kakti vú ovoga Déla Navuku pérvom I.*

deticha ? à kuliko na vſze, y vſzakoga paydaſſa ? Razdeli veſz dobichek na chetvero (arſzu paydaſſi obechali za trud $\frac{1}{4}$) dà tàk detichu doyde Rany 50. Vſzem ſzkùpa pakò oſztane 150. Tèr onda reczi ovak: Akoje zvun truda, iliti plache deticheve na vſze ſzkùpa oſztalo dobichka Rany 150. tàk (poleg glavneh vu terſtvo poſztavlieneh penéz) na paydaſſa A. doyde 60. na B. 45. na C. 30. na deticha pakò D. 15. k-kojem vſzem akò pridas 50. koje detich vuzel je za trud; izide veſz dobichek na Rany 200. Kàk vidis ovde:

Glavno.	Dobichek.	Glavno.	Dobichek.
		400 ?	A. 60.
		300 ?)	B. 45.
„ 1000.	150.	200 ?)	C. 30.
		100 ?)	D. 15.
		1000 „	50.)
			200. *proba.*

Akò pàk iſzti detich, zbog ſztanovitoga zroka, za ſzvoy trud nikay nebi mogel potrebuvati; hotelbi vendar imati vſzega dobichka $\frac{1}{4}$ tèr hoches znati, oberh poſztavlyeneh Rany 100. kulikobi joſche duſen

ſen bil glavnoga poſztaviti? Reczi (b) Akò drugi trí paydaſſi za dobichka $\frac{3}{4}$ poſztavili jeſzu glavnoga Rany 900. tàk detich, koj hoche imati dobichka $\frac{1}{4}$ mora poſztaviti glavnoga Rany 300. Kàk vidis ovde;

Dobich.	Glavno.	Dobich.	Glavno.
$\frac{3}{4}$	900.	$\frac{1}{4}$?	300.

Ali kaytije detich pervo poſztavil Rany 100. Záto oſztaje ſzamò duſen poſztaviti 200.

Akobi andà detich poſztavil glavnoga Rany 300. paydas pakò A. 400. B. 300. C. 200. à detich D. 300. tàk iz Rany 200. vſzakomu doyde dobichka; Kàk vidis ovde:

Glavno.	Dobich.	Glavno.	Dobich.
		400?)	A. $66\frac{2}{3}$
„ 1200.	200.	300?)	B. 50.
		200?)	C. $33\frac{1}{3}$
		300?)	D. 50.
		1200 „	200. *proba.*

III. Akò detich med paydaſſe nebi dál ſzvoje penezi vu terſtvo ondà, kadabi dáli drugi;

(b) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pèrvoga.*

gi; takſze glavni penezi moraju povekſſati z-vremenom: Kakje zgora recheno.(c)

Pelda. Dvà paydaſſa poſztavili jeſzu glavnoga Rany 900. naymrè paydas A. poſztavilje 360. B. 540. Koje penezi, kadabi izruchili bili ſzvojemu detichu z-tem nachinom, dà akò vernò, y marlivò terſil bude; datimu hote vſzega dobichka $\frac{1}{4}$ Terſilje detich czéle dvá meſzecza: y buduchi pohlepen za dobichkom, z-privolenyem drugeh paydaſſev, pridalje takay on vu terſtvo Rany 400. y potlamje terſil josſchè 3. meſzecze. Tèr tàk vu 5. meſzeczeh, dobilje Rany 76. Akò hoches znati kulikò detichu? y kulikò vſzakomu paydaſſu dobichka doyde? Odnemi naypervich od vſzega dobichka plachu, y pogodbu deticha; tó jeſzt 76. razdeli na chetvero, dà tàk detichu za trud doyde Rany 19. à vſzem ſzkùpa oſztane 57. Kayti pakò detich z-ſzvojemi penézi ni terſil, negò ſzamò 3. meſzecze; à z-penezi paydaſſev, terſil je 5. meſzécz. Záto vſzakoga glavno povekſſay z-ſzvojem vremenom (d) dà

tàk

(c) *Vu ovoga Déla Navuku Pétom II.*
(d) *Kakti vu ovoga Déla Navuku Pétom. II.*

tàk na Paydaſſa A. doyde 1800. na B. 2700. à na deticha C. 1200. Tèr ondà reczi ovak: Akò na vſze ſzkùpa (zvun plache deticheve) doſsloje dobichka Rany 57. tàk na Paydaſſa A doyde 18 na B. 27. na deticha pakò C. 12. k-kojem akò pridas plachu, tó jeſzt Rany 19. izide veſz dobichek na Rany 76. Kàk vidis ovde:

Glavno.	*Dobich.*	*Glavn.*	*Dobich.*
„ 5700.	57.	1800 ?)	A. 18.
		2700 ?)	B. 27.
		1200 ?)	C. 12.
		5700 „	19.)
			76. *pro.*

Proba ovoga Navuka biva, kakti Navuka Paydaſtva. Naypotlàm vendar, dati veſz dobichek izide, pridati moras ono kayſzi pervo odnel.

NAVUK SZEDMI.

Od Dobichka, y Zgubichka.

I. Dò ſzadà dobichek, y zgubichek paydaſſem, y detichem delili jeſzmo. Ovde pako rachunati hochemo, z-kakvemze dobichkom, ali z-gubichkom dugova-

nya kupuju, y prodajú. Ar vnogi jeſzu, koj dobro znadu terſiti; neznadu vendar povedati rachún dobichka, ali zgubichka; Koja vſza, akoprèm poleg gornyeh Navukov zrachunatiſze bi mogla. Niſtarmanye kayti vnogi Rachuniteli ova oſzebujno navuchaju: záto y mi od takoveh zoſzèb, y na kratkom ſzpomenek imati hochemo.

Ako anda kakova dugovanya jeſzi kupil, kojabi rad z-ſztanovitem dobichkom prodati: tèr hoches znati pochembi moral vſzako poſzeb prodavati? Poſztavi vu pérvo meſzto Tricza ſzamo glavno: à vu drúgo meſzto glavno z-dobichkom: vu tréttje pako meſzto poſztavi czenu, kojuſzi dugovanye kupil. Tèr iz tak poſztavlyeneh Jednoverſztni vupravni Tricz napravi.

Példa. Jeden kúpilje vnoſinu ſitka: vſzaki vagan po 26. groſſi. Zbog ſzvojega pakò truda, y ſztroska, na vſzakem dvanajeſztem vaganu, radbi dobiti: 3. vagane: aliti budi na 12. groſſi 3. groſſe. Akò hoches znati pochembi moral vſzaki vagan prodavati? Reczi (a) Akò na 12. hoche

(a) *Poleg ovoga Déla Navuku Pérvoga.*

che imati 15. tàk na 26. doyde $32\frac{6}{12}$ Velim $32\frac{1}{2}$

Rachún.

12. 15. 26
15
130
26
12 | 390 | $32\frac{6}{12}\Big|\frac{1}{2}$
36
30
24
6

Akò anda na 12. hoche dobiti 3. tàk vſzaki vagan prodavati mora po groſſi $32\frac{1}{2}$. Ar ovak, ali kupi 15. vaganov po groſſi 26. ali 12. vaganov prodá po groſſi $32\frac{1}{2}$ vſzigdar izide 390. groſſi. Ravnò tàk:

Példa. Ako je gdo vina védro 1. ſzkuplyeval po Rany 2. tér na 6. hoche dobiti 7. tàk vſzako védro prodavati mora po Rany $2\frac{1}{3}$

Rachún.

6. 7. 2.
7
6 | 14 | $2\frac{2}{6}\Big|\frac{1}{3}$
12
2

 II

II. Akò pak znás kàk prodajes, ali prodati mores vſzako poſzeb dugovanye: tèr hoches znati pochembi moral z-tanovitem dobichkom kupuvati? tàk poſztavi vu pérvo meſzto glavno z-dobichkom: à vu drúgo meſzto ſzamo glavno: vu trétje pakò meſzto poſztavi czénu, koju dugovanye prodajes.

Példa. Jeden Terſecz iduchi prekuplyevat ſzól, zná: dàſze prodati more vagan 1. po 3. Ranyski. Radbi pakò na 20. dobíti 5. Pochembi andà moral kupuvati? Reczi: Akò 25. ide na 20. tàk na 3. doydu $2\frac{2}{5}$

Rachún.

25. ... 20. ... 3?
20
25 | 60 | $2\frac{10}{25}$ | $\frac{2}{5}$
50
10.

Akò andà na 20. hoche dobiti 5. tàk vſzaki vagan kupuvati mora po Rany $2\frac{2}{5}$ Ar ovak, ali kúpi 25. vaganov po Rany $2\frac{2}{5}$ ali prodá 20. vag. po Rany 3. vſzigdar

gdar izide 60. Rany: Ravnò tàk.

Pelda. Akò gdo prodava olya funt 1. po groſſi 4. y veli: dà dobiva 5. na 200. takje vſzaki funt kupuval po groſſi $3\frac{17}{21}$

Rachún.

105 . . . . . 100. . . . . 4 ?
: 100
: . . . . 105 | 400 | $3\frac{85}{105}$ | $\frac{17}{21}$
| 3.1.5 |
- 85

III. Akò znás z-kakvemje dobichkom prodano dugovanye, tèr hoches znati zakulikoje kuplyeno? tàk takay vu pérvo meſzto poſztavi glavno z-dobichkom: à vu drúgo meſzto ſzamo glavno: vu tréttje pakò meſzto poſztavi czénu, kakvuje dugovanye prodano.

Példa. Jeden kúpilje pár volóv. Koje kadabi prodal bil za Rany 50. veli: daje dobil 20. na 100. Akò hoches znati za kulikoje kúpil? Reczi: Akò 120. ide na 100. tàk na 50. doyde $41\frac{2}{3}$

Rachún.

```
120.         100.       50?
 :            :..........100.
 :.......................120|500,0,|41 80/120 | 8/12
                            |480   |
                            -200
                             120
                            - 80
```

Akoje andà prodal vole za Rany 50. y dobil 20. na 100. takje kúpil za Rany $41\frac{2}{3}$

Példa. Jede Terſecz prekupilje 100. véder vina. Kadabiga pàk prodal bil za Rany 360. veli: dabi bil ſzamò 3. Rany menye dál za vino; takbi bil dobil 10. na 100. Akò hoches znati kulikoje dál za vino? Reczi: Akò 110. ide na 100. tàk na 360. doyde $327\frac{3}{11}$

Rachún.

```
110.         100.       360?
 :            :..........100.
 :.......................|360,0,0,|327 30/110 | 3/11
                         |330
                         -300
                          220
                          800
                          770
                          -30
```

Ako

Akoje andà prodal vino za Rany 360. y dobil 10. na 100. takje moral kúpiti za $327\frac{3}{11}$

Ali kaytije rekel daje 3. Rany viſſe dal; ochiveſzto je: daje moral dati Rany $330\frac{3}{11}$

IV. Szuprotivnêm nachinom akoje gdo zgubil: tèr hoches znati za kulikoje kúpil? tàk zgubichek od glavnoga odnemi: y oſztanek poſztavi vu pérvo meſzto: à vu drúgo meſzto glavno: vu trétje pakò meſzto poſztavi czénu, kojuje dugovanye prodáno.

Példa. Ov iſzti zadà ſzpomenuti Terſecz, kúpilje drugi put 100. véder vina. Koje kadabi prodal bil za Rany 360. povéda: dabi ſzamò 6. Rany vech bil dál za vino; takbi bil zgubil 10. na 100. Akò hoches znati kulikoje dál za vino? Odnemi 10. od 100. y reczi: Akò 90. ide na 100. tàk na 360. doyde 400.

Rachún.

```
90.            100.       360?
:              :..........100
:.....................90 | 360,0,0, | 400.Ran.
                         | 360
                          ---00
```

A-

Akoje andà prodal vino za Rany 360. y zgubil 10. na 100. takje dál za vino 400. Rany. Ali kayti veli: daje josche 6. Rany falelo: zato odnemi 6. od 400. tèr tàk bolye reches: daje dál za vino Rany 394. Ravnò tàk:

Példa. Akò gdo prodaje Konya za Rany 42. y veli dà gubi 16. na 100. takgaje on moral kúpiti za Rany 50.

Rachún.

```
84          100          42 ?
:           :...........100
:.................48 |420,0,| 50. Rany.
                      |420   |
                      --------
                       ---0
```

V. Akobi takov Rachun bil, kojszc nebi mogel na jeden put napraviti, tàk onda dvá Jednoverszna Tricza napravi.

Példa. Jeden kúpilje 15. Réffov szukna: vszaki Réff po 40. groſſi. Radbi pakò na vszem dobiti 45. groſſi. Akò hoches znati pochembi moral vszaki Réff prodavati? zrachunay naypervich, za kulikoszi vsze szukno kúpil, y reczi (b) Akoje *1.* Réff za groſſi 40. tàk *15.* Réffov doyde za groſſi 600. *Ra-*

(b) *Pòlegovoga Déla Navuka Pérvoga IV.*

Rachún.

1. 40. 15 ?
⁝..............40
600

Zatem: k-ovem 600. priday dobichka grossi 45. y reczi: Akò 15. Réffov doyde za grossi 645. tàk 1. Réff doyde za grossi 43.

Rachún.

15. 645. 1 ?
⁝..................15|64, 5, |43. *Grof.*
60
45
45
--

Akoje andà gdo 15. Réffov kúpil po grossi 40. y na vszem hoche dobiti grossi 45. tàk vszaki Réff prodavati mora po 43. grossi.

Példa. Peter zavezalszeje Pavlu chesz lete $2\frac{1}{2}$ posztaviti Rany 350. Pavel pakò buduchi potreben penéz veli: dà akomu Peter taki penezi posztavi vszako leto, hoche zpusztiti 10. na 100. Akò hoches znati kulikobi Peter on chasz moral posztaviti Pavlu? Reczi naypervich ovak; Akò

na 1. leto zpúſcha Rany 10. na 100. tàk na lete $2\frac{1}{2}$ zpuſztiti mora 25. Rany.

Rachún.

Leto.	*Rany.*	*Leta.*
1.	10.	$2\frac{1}{2}$

10 5
1 2

2 | 5,0 | 25. *Rany.*
4
10
10
--

Zatem 25. priday k-100. y reczi: Akò 125. Rany ide na 100. tàk na 350. doyde 280.

Rachún.

125.	100.	350.

.... 100
.... 125 | 350,0,0 | 280. *Rany.*
250
1000
1000
----0

Moralbi andà Peter, on chaſz, poſztaviti Pavlu Rany 280.

Akò pàk Peter nebi mogel, ali hotel

vſze

vſze penezi taki poſztaviti ; nego vſzako leto nekulikò izplachuvati ; tàk ondà tulikò Triczev napravi , kulikò lét penezi izplachuval bude.

Példa. Peter dálje Pavlu hiſe, aliti budi grunta, trí léta vuſivati z-tem zavezom: dà vſzako leto, plachal bude 220. Rany Niſtarmanye, veli Peter: akò Pavel vſzeh treh lét, taki penezi poſztavi, hochemu zpuſztiti 10. na 100. Akò hoches znati kulikobi Pavel duſen bil Petru taki poſztaviti ?

Ovde takay 10. na 100. priday, tér reczi : Akò 110. ide na 100. tàk na 220. za pérvo leto doyde 200. Rany.

Rachún.

110. 100. 220 ?

100'0

110 | 220,0,0, | 200. *Ran.*
220
--- 00

Zatem reczi : Akò 110. ide na 100. tàk na 200. za drugo leto doyde $181\frac{90}{110}$ Velim $181\frac{9}{11}$ Rany.

Rachún.

110. 100. 200?

100

110 | 2 00,0,0, | $181\frac{90}{110}$ | $\frac{9}{11}$

1.1 0

-900

8.80

-200

1.10

-90

Zadnyich reczi: Akò 110. ide na 100. tàk rachunajuch (c) na $181\frac{9}{11}$ za tretje leto doyde $165\frac{350}{1210}$ Velim $165\frac{35}{121}$

Rachún.

110. 100. $181\frac{9}{11}$?

100 2000

1 11

$\frac{110}{1}$ X $\frac{200000}{11}$

1210 | 2 0 0 0,0,0, | $165\frac{350}{1210}$ | $\frac{35}{121}$

1.2.10

7900

72.60

-6400

60.50

-350

Ovak

(c) *Pèleg Déla Tretjega Navuka Pérvoga II.*

Ovak andà Pavel dufenbi bil Petru taki poſztaviti za pervo leto Rany 200. à za drugo leto $181\frac{9}{11}$ za tretje pakò leto $165\frac{35}{121}$ tó jeſzt vſzega ſzkùpa $547\frac{13}{121}$ Rany.

Példa. Peter poſzudilje Pavlu 500. Rany, z-tem nachinom: dà od leta do leta, daval bude intereſſa 10. na 100. y akoga nebi hotel, ali mogel davati; tak takay interes na interes duſen bude dati. Vu treh pakò léteh, Pavel nitije dál glavno, niti interes: hoche vendar Peter obodvoje imati, kakſzuſze pogodili. Akò hoches znati, kulikobi moral vſzega ſzkùpa dati? Reczi: Akò na 100. ide 110. tàk na 500. za pérvo leto, doyde 550. tó jeſzt 500. Rany. Glavnoga; à 50. intereſſa.

Rachún.

Glavno. *Glav. y Int.* *Glav.*
100. 110. 500?
⋮ ⋮.........110
⋮..........100 | 550,0,0, | 550. *Glav. y Int.*
500
-500
500
..

O 3 Za-

Zatem reczi: Akò na 100. ide 110. tàk na 550. za drugo leto doyde 605. to jeszt 500. Rany Glavnoga; à 105. interessa.

Rachún.

Glavno. Glav. y Int. Glav.

```
100.      110.          550.
 :         :............110
 :.................100 |605,0,0, |605. Glav. y Int.
                       |600     |
                        --500
                          500
                          ---
```

Zadnyich reczi: Akò na 100. ide 110. tàk na 605. za tretje leto doyde 665 $\frac{1}{2}$ tó jeszt 500. Rany glavnoga; à 165 $\frac{1}{2}$ interessa.

Rachún.

Glavno. Glav. y Int. Glavno.

```
100.      110.          605.
 :         :............110
 :.................100 |665,5,0, |665 50/100 | 5/10 | 1/2  Gl. y In.
                       |600      |
                        -655
                         600
                        -550
                         500
                         -50
```

Ovak

Ovak andà Pavel, tretje leto, moralbi dati Petru $665\frac{1}{2}$ Rany. Ali kayti takovi intereſſi jeſzu gréſſni, y zovuſze *Uſura*; záto: akoprèm ova lepo, y ſzlobodnò je znati, y rachunati; ni vendar ſzlobodnò chiniti. Hodmo pàk nadalyè.

Példa. Jeden Goſzpon poſzlalje liſzte po poſte, ali akotije dragò rechi, po ſzvojem ſzlobodnyaku. Kadabi pàk ſzlobodnyak vu 3. dnéveh, 18. míl preſſel bil dalekò: poſzlalje Goſzpon drugoga ſzlobodnyaka z-oſtrum zapovedjum, dà naymrè vſzaki dan preyde 10. míl, y kadà pérvoga ſzlobodnyaka doſztigne; nayſze z-liſztmi nazad povérne. Ako hoches znati ches kuliko dní poſzlednyi ſzlobodnyak doſztigne pérvoga?

Ovde prez vſzakoga rachunanya lehko razmeti mores: dà ako pervi ſzlobodnyak, vu 3. dneveh preſſelje 18. míl; tak vſzaki dan, moralje preyti 6. míl. Ako pàk poſzlednyi, vſzaki dan preyde 10. míl, ochiveſzto je: dà vſzaki dan 4. mile vech preyde; nego pervi. Reczi andà ako poſzlednyi 4. mile vech prehagya 1. dan; tak 18. míl preyde dní $4\frac{1}{4}$

Rachún.

Mile	Dan.	Mile.
1.	1.	18.

$$4 \left| \begin{array}{c} 18 \\ 16 \\ \hline -2 \end{array} \right| 4\frac{2}{4} \left| \frac{1}{2} \right.$$

Ako pak hoches znati kuliko míl vſzega ſzkupa preyde? Reczi: Ako na 1. dan preyde míl 10. tàk dní $4\frac{1}{2}$ preyde míl 45.

Rachún.

Dán.	Míle.	Dán.
1.	10.	$4\frac{1}{2}$?
	10............	9
	1	2,,

$$2 \left| \begin{array}{c} 9{,}0, \\ 8 \\ \hline 10 \\ 10 \\ \hline - - \end{array} \right| 45.\ Míl.$$

Ovak anda poſzlednyi ſzlobodnyak doſztigne pérvoga vu dnéveh $4\frac{1}{2}$ to jeſzt na 45. míl. Ar ne ſzamo, ako dní $4\frac{1}{2}$ pomnoſìs z-10. milami, koje vſzaki dan poſzlednyi ſzlobodnyak prehagya, chini 45. míl:

míl: nego takay, akò dní 4 ½ povekſſas z-6 milami, koje vſzaki dan prehagya pérvi ſzlobodnyak, y k-povekſſanem pridas 18. míl; izide 45. míl.

Példa. Tát pokralje penezi jednomu Goſzponu, y vſzaki dan beſalje 12. míl daleko. Za kojem kadabi bil Goſzpon ſztoprav chez 2. dní ſzlugu ſzvojega poſzlal; zapovedalmuje: dà vſzaki dan mora 15. míl hoditi. Akò hoches znati cheſz kulikò dán, y cheſz kuliko míl ſzluga doſztigne táta? Ovde takay razmeti mores: daje tát vu 2. dnéveh 24. mile daleko pobegel, y dà ſzluga vſzaki dan 3. mile berſe ide, nego tát. Reczi anda: Ako ſzluga 3. mile doſztigava 1. dan; tak 24. mile doſztigne 8. dán.

Rachun.

Mile.	*Dán.*	*Mile.*
3.	1.	24?

1 ---------- 1

3 | 24 | 8. *Dán.*
  | 24 |

  --

Ako pak 1. dan hodi 15. míl, tak 8. dan preyde 120. míl.

Rachun.

Dán.	*Mil.*	*Dán.*
1.	15.	8 ?
	:...........	.15
		120 *Mil.*

Ovak anda vszaki preyde 120. mil. Naymre: tát vu 10. dnéveh: à szluga, koj je 2. dní keszneje presfel vu 8. dnéveh.

Példa. Jeden Jagar isselje vu lóv z-kopovi,z-hèrtom. Kadabi pàk kopovi potirali zajcza; vu jednom hipu szkochilje zajecz iz germa, y hèrt (na 46. zajcheveh korachajev buduch dalekò) za zajczem. Kadabi pako hèrt szkochil 3. puti, zajecz je szkochil 4. puti. Ali 2. szkoki hértovi, bilíszu za 3. zajcheve. Akò hoches znati kulikò puti hèrt szkochiti mora, doklam zajcza vulovi?

Ovdè takay razmeti mores: dà akò 2. hertovi szkoki, chiné 3. zajcheve; tàk hèrt na dveh szvojeh dobiva 1. zajchevoga. Reczi andà: Akò 1. dosztigava na 2. tak 46. dosztigne na 92. szkoka.

Rachún.

Zajchev.	*Hertovi.*	*Zajchevi.*
1.	2.	46 ?
	:.............	..2
		92

A-

Akobi pak zajecz dalekò bil od hèrta, na 46. hèrtoveh fzkokov; tak pervo znati moras 46. hèrtoveh fzkokov, kulikò chini zajcheveh? Reczi andà: Ako 2. chine 3. tak 46, chiné 69.

Rachún.

Hertovi	*Zajchevi*	*Hertovi.*
2.	3.	46?

:........... 3
:.................2 | 13,8, | 69. *Zajch.*
12
—
- 18
18
—
- -

Zatem reczi: Akò hèrt zajchevoga 1. dofztigava na fzvojeh 2. tak 69. dofztigne na 138.

Rachun.

Zajchev.	*Hertovi.*	*Zajchevi.*
1.	2.	69.

:................2
138. *Hertovi.*

Akoje andà zajecz 46. zajcheveh fzkokov dalekò bil od hèrta; takga hert dofztigne na 92. fzkoka. Akoje pàk dalekò bil

46. hertoveh fzkokov, takga doſztigne na 138. ſzkokov.

Példa. Dvà ſzuſzedi: pús, y rak (ali ako hoches rechi, y priſzpodobiti dvè kolcze vu vuricze) ſzkùpa doyduchi, obhagyaju jeden zdenecz. Pús okolu obide *1*. put vu 3. fertalyeh. Velim: vu $\frac{3}{4}$ à rak obide vu $\frac{2}{3}$ Obhagyali pako jeſzu tàk dugò, doklamſzuſze zeſztali, kakſzu pervo ſztáli. Akò hoches znati kulikoje puti vſzaki okolu obiſſel? y kakſzu dugò obhagyali?

Ovde takay vidis dà pús $\frac{1}{12}$ keſzneje okolu obide, nego obide rak. Ar (d) $\frac{2}{3}$ chiné $\frac{1}{12}$ menye, nego chiné $\frac{3}{4}$ Reczi andà:

Ako pús $\frac{1}{12}$ keſzneje; à rak berſeje obhagya; tàk (daſze ſzkùpa zeſztanu) pús mora okolu obiti 8. puti; à rak 9. puti. Kàk vidis ovde:

$\frac{1}{12}$ 1. $\frac{2}{3}$?) 8. *Pús.*
$\frac{3}{4}$?) 9. *Rak.*

Akò pàk pús 1. put okolu obide vu vure $\frac{3}{4}$ à ràk vu $\frac{2}{3}$ tàk doklàm pús 8. puti; à rak 9. puti obide: hoche biti 6. vúr. Kàk vidis ovde: 1.

(d) *Fòleg Déla drugoga Navuka Chétertoga. II.*

1. $\frac{3}{4}$ 8 ?) 6. *Vúr Pús.*
$\frac{2}{3}$ 9 !) 6. *Vúr Rak.*

Proba ovoga Navuka, kàk vidis, lehkoſze zpoznati more iz ovoga Déla Navuka Pérvoga.

NAVUK OSZMI.

Od Poſzudja, y Szmetja.

I. POkehdob da Terſczem vech puti dohagya na vágu: poſzudje, y ſakli: à na meru ſzmetje, drosgye, tròp, práh; y oſztala takova, prez kojehſze chiſzt imetek kúpiti, ali prodati nemore. Záto potrebnoje takay znati, kakſze ova (akò niſzu prek pogodgyena) van izneti, ali nadomeſztiti moraju. Hochemo andà naypervich govoriti od takoveh, kojaſze van iznimlyeju.

Példa. Jeden pogodilje z-lagviczum ſzkupa 143. funte olya za Rany 20. z-tem nachinom, damu Primorecz na lagviczu ſzpuſzti 18. funtov, y na vſzakem 25. funtu: 1. funt na tròp, iliti ſzmetje. Ako hoches znati kulikò, y pochem doyde chiſztoga olya funt 1?

Odnemi na lagviczu 18. od 143. oſztane 125. funtov. Akò pak od 25. odnemes 1. funt na tròp; tàk (a) od 125. odnemes 5. funtov.

Rachun.

```
25.                    1.            125 ?
|                      |-----------1
|-----------------------25 | 125 | 5.Funt.
                           | 125 |
                           ----
```

Akò pak 5, odnemes od 125. oſztane 120. Akò andà 120. funtov chiſztoga olya pogodilſzi za Rany 20. Velim: za groſſi 400. tàk vſzaki funt doydepo gro. $3\frac{1}{3}$

Rachun.

```
120.            400.          1 ?
|--------------------120 | 400 | 3 40/120 | 1/3
                         | 360 |
                         - 40
```

Példa. Jeden kerchmár ztochilje 100. véder vina. Ali kaytije vino na drosgyah bilo, hoche: dabimu na 16. véder, védro 1. oſztalo na drosgye: à védro $1\frac{1}{2}$ za trud Tó jeſzt: vſzega ſzkùpa védre $2\frac{1}{8}$ Ako hoches

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoega.*

ches znati kulikò veder kerchmaru oſzta-ne? y kulikò platiti bude moral? Reczi: Akò na 16. véder oſztanu $2\frac{1}{2}$ tàk na 100. oſztane $15\frac{5}{8}$

Rachun.

16 $2\frac{1}{2}$ 100?

5 100

2 1

. . . . 16

$\frac{16}{1} \times \frac{500}{2}$

32 | 50,0, | $15\frac{20}{32}$ | $\frac{5}{8}$

32

180

160

20

Oveh $15\frac{5}{8}$ ako odnemes od 100. vé-der; doyde: da kerchmar platiti bude moral véder $84\frac{3}{8}$

Példa. Sztanovitoga ſzukna kúpitiſze more Réffov 9. za Rany 20. Ali kayti vu jednom ſtaczunu takovo ſzukno jeſzu moli pokvarili, veli kramar: da na vſzakem 5. Réffu hoche ſzpuſztiti: 3. Rany: Akò ho-ches znati, za kuliko doyde 30. Réffov? Reczi: Akò na 5. Réffov zpuſcha Rany 3. tàk na 9. Réffov zpuſztiti mora Rany $5\frac{2}{5}$

Ra-

Rachun.

Réff.	*Rany*	*Réff.*
5.	3.	9?

3

5 | 27 | 5 $\frac{2}{5}$ *Rany.*

25

-2

Oveh 5 $\frac{2}{5}$ ako odnemes od Rany 20. oſztáne 14 $\frac{3}{5}$. Akò anda 9. Réffov prodajeſze za Rany 14 $\frac{3}{5}$ tàk 30. Réffov doyde za Rany 48 $\frac{2}{3}$.

Rachun.

Réff.	*Rany.*	*Réff.*
9.	14 $\frac{3}{5}$	30?

73 ... 30

5 ... 1

$\frac{9}{1}$ X $\frac{2190}{5}$

45 | 219,0, | 48 $\frac{30}{45}$ | $\frac{6}{9}$ | $\frac{2}{3}$

1.80

-390

360

-30

II. Iz ſzada ſzpomenuteh péld zadoſztaſzi razumeti mogel: kadà, i kakſze poſzudje, y hmanyocha odnimati mora. Szadà pakò rachunati moremo: kakſze nadomeſztiti mora.

Pél-

Pelda. Jeden Terſecz pogodilje 300. vaganov pſenicze: vſzaki vagan po Rany 2. Ali kaytije vu pſenicze vnogo praha, y plév; hoche Terſecz: daſze na 32. vag. navergu 3. vagani. Akò hoches znati, za recheneh vag. 300. kuliko bude duſen plátiti? Reczi: Akoje 1. vagan za Rany 2. tàk 32. vagani doydu za Rany 64.

Rachun.

Vag.	*Rany.*	*Vag.*
1.	2.	32?
		2
		64. *Rany.*

Zatem: na 32. zbog praha y plév naverzi 3. vagane, y reczi: Akò 35. vag. je za Rany 64. tàk 300. vag. doyde za Rany $548\frac{4}{7}$

Rachún.

Vag.	*Rany.*	*Vag.*
35.	64.	300?
		64

35 | 192,0,0, | $548\frac{20}{35}$ | $\frac{4}{7}$ (5)

175
- 170
140
300
280
- 20

Példa. Jeden prodaje Czent maſzla velim 100. funtov po Rany 15. Ali kayti maſzlo ni chiſzto: záto kúpecz na 60. funtov, hoche imati 4. funte zviſsè. Akò hoches znati kulikò platiti mora za 200. funtov? Reczi: Akoje 100. funtov po Rany 15. tàk 60. funtov doyde po Rany 9.

Rachún.

```
Fúnti.            Rany.        Fúnti.
100.              15.           60?
:                 :.........15
:....................100|900 | 9. Rany.
                        |900 |
                        ------
                         - - -
```

Zatem: na 60. priday 4. y reczi: Akò 64. funti jeſzu za Rany 9. tàk 200. funtov doyde za Rany 28 $\frac{1}{8}$

Rachún.

```
Funti,            Rany.           Funti.
64.               9.              200?
:                 :............9.
:.......................64|180,0,|28 8/64|1/8
                          |12.8  |
                          --------
                          - 520
                            51.2
                          ------
                          - - 8
```

Pél-

Példa. Jeden Terſecz prodaje 500. ovácz. Ali kayti nekoje jeſzu ſzrablive, hoche kúpecz: dà akomu Terſecz iz vſzake ſztotine 5. prikaſe; tàk 20. ovácz platiti hoche po Rany 32. Akò hoches znati kulikobi moral platiti za 500. ovácz? Reczi: Akò 20. ovácz platiti hoche po Rany 32. tàk 95. (ar 5. na 100. prikaſuje) platiti mora po Rany 152.

Rachún.

```
Ovcze.          Rany.        Ovcze.
20.             32.            95
:               :..............32
:                             ----
:                             190
:                             285
:......................20|30,4,0,|152.Ra.
                         |20
                         ----
                          104
                          100
                          ----
                          --40
                            40
                            --
                            --
```

Zatem: na 95. ovácz verzi 5. y reczi: Akò 100. ovacz hoche platiti po Rany: 152. tàk 500. platiti mora po Rany 760.

Rachún.

Ovcze.	Rany.	Ovcze.
100.	152.	500?

```
:          :........152
:...........100|760,0,0,|760.Ran.
               |700     |
               -600
                600
               ---0
```

Proba ovoga Navuka biva poleg ovoga Déla Navuka Pérvoga.

NAVUK DEVETI.

Od Menanya.

I. ZNanoje vszem, y vszakomu: dà Terszczi szvoja dugovanya, na menanyu, y na veru dragsse czené, y rachunaju negò za gotove novcze. Zato: dasze gdo vutom nevkani, takaysse on, kojbi menyati ali na veru dati hotel, dragsse szvoje dugovanye czeniti mora.

Nachin pakò takoveh Rachunov obdersavay ov: Vu pérvo meszto Tricza, posztavi czénu, koju Tersecz dugovanye szvoje prodaje, ali prodati more za gotove novcze: à vu drugo meszto posztavi

po-

pochembi iſzto dugovanye doſslo na menanyu : vu tretje pakò meſzto poſztavi czénu, kojuſze prodaje, ali prodati more dugovanye ono, za kojebi Terſecz ſzvoje dugovanye menyati hotel. Tèr iz tak poſztavlyeneh Jedno-verſztni Vupravni Tricz napravi.

Példa. Peter prodaje platno za gotoveh groſſi 12. à na menanyu czení, y rachuna po gro. 14. Pavel pako prodaje ſzukno po gro. 26. Akò Peter hoche menyati platno za ſzukno, tèr hoches znati pochembi Pavel rachunati moral ſzukno ? Reczi (a) Akò Peter na 12. hoche imati 14. tak Pavel na 26. mora imati $30\frac{1}{3}$

Rachún.

12. ...... 14. ...... 26 ?
14
104
26
12 | 36,4, | $30\frac{4}{12}$ / $\frac{1}{3}$
36
-- 4

Andà Pavel moralbi rachunati ſzukno po groſſi $30\frac{1}{3}$

(a) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pérvoga.*

Példa. Peter prodaje fito za gotovo po grofli 25. à na menanyu, ali na veru dáje po gro. 27. Pavel pakò prodaje vino za gotovo po gro. 45. Akobi Pavel menayti hotel z-Petrom, ali na veru dati vino, ter hoches znati pochembi moral czeniti, y rachunati vino ? Reczi: Akò Peter na 25. hoche imati 27. tàk Pavel na 45. mora imati $48\frac{3}{5}$

Rachún.

```
25.            27.        45
 .              :........ 27
 .                        ---
 .                        315
 .                        90
 .                      ------
 ..................25 | 1215 | 48 15/25 | 3/5
                       100
                      -----
                      -215
                       200
                      -----
                       -15
```

Andà Pavel moralbi fzvoje vino rachunati po grofli $48\frac{3}{5}$ Velim: po gro. 48. y po 3. gyukefze.

Pelda. Peter dáje jachmen za gotovo po grofli 9. à na menanyu po gro. 12. Pavel pakò radbi dati fito 5. grofli dragffe na menanyu nego za gotovo. Akò hoches zna-

znati pochem Pavel dáje ſito za gotovo? Ovdè razmeti moras dà pokehdob Peter: 3. groſſe dragſſe dáje jachmen na menanyu, negò za gotovo: zato ti takay rèchi moras: Ako 3. dohagyaju na 9. tak 5. doyde na 15.

Rachún.

```
3.            9.            5?
:             :.........9
:.....................3| 4, 5, |15. Gro.
                        | 3
                          15
                          15
                          --
```

Andà Pavel dáje ſito, za gotovo, po groſſi *15.*

II. Akobi takovo menanye bilo daſze na jeden put nebi moglo zrachunati: naymrè onda: kada zvun czéne radbi takay znati: kulikoſze jednoga dugovanya mora zameníti za drugo? y akoſze nezamení, kuliko oſztane duga? tak onda dva Jedno-verſztna Tricza napravi.

Példa. Peter ponuja 60. vaganov pſenicze, akoje drago vzeti ali za vino, ali 2. vagana za 3. Rany: Pavel pako prodaje vina védro 1. po Rany $2\frac{1}{2}$ Akobi ovi

dva

dva hoteli menyati : têr hoches znati, kulikobi Pavel moral dati vina, zą 60. vaganov psenicze? Reczi: Akò 2. vagana jeszu za Rany 3. tak 60. vaganov doyde za Rany 90.

Rachún.

Vag.	*Rany.*	*Vag.*
2.	3.	60.
		3
		2 | 18,0, | 90. *Ra.*
		18
		-- 0

Akoje pak za Rany $2\frac{1}{2}$ vina védro: 1. tak za Rany 90. doyde véder 36.

Rachnn.

Rany.	*Vedra.*	*Rany.*
$2\frac{1}{2}$		90.
	1	1
$\frac{5}{2}$		$\frac{5}{2} \times \frac{90}{1}$
		5 | 18,0, | 36. *Véd.*
		15
		30
		30
		--

Andà Pavel moralbi dati Petru 36. véder vina, za 60. vaganov psenicze.

Példa.

Példa. Peter ima 30. vaganov szoli, koju za gotovo dáje po Rany 3. à na menanyu po Rany $3\frac{1}{2}$ Pavel pakò prodaje sitek po Rany 1. y odmerilje 96. vaganov sitka za szol. Akò hoches znati pochem doyde sitek na menanyu? y gdo kojemu, y kulikò osztaje dúsen? Reczi (b) Ako Peter za gotovo dáje szol po Rany 3. à menanyu rachuna po Rany $3\frac{1}{2}$ tak takay Pavel, koy prodaje sitek za gotovo po Rany 1. na menanyu rachunati more po Rany $1\frac{1}{6}$.

Rachún.

$$3. \qquad 3\frac{1}{2} \qquad 1?$$

$$\frac{3}{1} \times \frac{7}{2}$$

$$6 \,|\, 7 \,|\, 1\tfrac{1}{6} \text{ Rany.}$$

$$\frac{6}{1}$$

Zatem reczi; Akò Peter 1. vagan szoli na menanyu dáje za Rany $3\frac{1}{2}$ tak 30. vaganov dati mora za Rany 105.

R Ra-

(b) *Pòleg ovoga Déla Navuku Pérvoga IV. V.*

Rachún.

Vag.	Rany.	Vag.
1.	$3\frac{1}{2}$.	90?

7 30

1, 2 1

2 | 2,1,0, | 105. *Rany.*

2

10

10

--

Akò andà Pavel na menanyu za Rany $1\frac{1}{6}$. daje ſitka vag. 1. tak za Rany 105. dati more 90. vaganov.

Rachún.

Rany.	Vagan.	Rany.
$1\frac{1}{6}$	1	105?

6 1

$\frac{7}{6}$ .... $\frac{7}{6}$ X $\frac{105}{1}$

7 | 63,0, | 90. *Vag.*

63

-- 0

Ali kayti je dàl 96. Zato oveh 6. vag. ſitka, Peter oſztaje duſen Paulu platiti, kakſze za gotovo prodaje: to jeſzt po Rany 1.

Példa. Jeden ima ſzoli 20. vaganov vſza-

vszaki vagán radbi prodavati po Rany 5. Ali kayti nemore kúpcza dobiti: zato szól za sitek menyati mora. Videchi andà daje psenicze vagan po Rany 2. hersi po Rany $1\frac{2}{3}$ kukuruze po Rany $1\frac{1}{3}$ radbi szól dati za sitek tak, dabimu tulikò iznesszel sitek, kulikò dabi szol za gotovo prodal bil: y dabimu 5. Rany. zvissega dosslo za trud: y dabi jednoga sitka vech nevuzel, nego drugoga. Akò hoches znati kulikobi moral vszakoga sitka za szol vzeti?

Ovde znati naypervich moras: dà ako 1. vagan szoli je za Rany 3. tak 20. vaganov doyde za Rany 60.

Rachún.

1. 3. 20
.... 3

60. *Rany.*

Zatem: znati takay moras: dà ako psenicze vag. 1. je po Rany 2

Hersi po Rany .... $1\frac{2}{3}$

Kukuruze po Rany .... $1\frac{1}{3}$

tak vszakoga sitka vag. 1. doyde za Ra. 5.

Reezi andà: Akò vszakoga sitka vag. 1. je za Rany 5. tak za Rany 60. ali dà bolye

rechem za 65. (ar za trud radbi 5. rany zvisse dobiti) doyde 13. vaganov. Tó jeszt vszega szkùpa 36. *Vag.*

Rachún.

Rany.	*Vag.*	*Rany.*
5.	1.	65.

5 | 6,5, | 13. *Vag.*
5
15
15
--

Proba ovoga Navuka zpoznatisze more iz ovoga Déla Navuka Pérvoga.

NAVUK DESZETI.

Od Messanya.

I. ZOveszе ov Navuk Messanye (diachki: *Regula Mistionis* seu *Alligationis*) kayti navucha, kaksze vech dugovanye szkùpa kupuje, ali prodaje: dà poznas kulikò vszakoga kupiti, ali prodati moras: naymrè czenu takovu, koja (pazi dobrò) nitije vekssa, niti menyssa od czene vszeh szkupa dugovany; negò ali szrednya, ali z-kojumgoder drugum jednaka.

Akò

Akò andà vech dugovany ſztanovitu czénu kupiti, ali prodati hoches; tàk med dvé linyie od zgora dole povlechene poſztavi czénu, kojuſze vſzako poſzeb dugovanye prodaje: à z-léva poſztavi czénu, kojubi rad takoveh dugovany ſzkùp kupiti: z-deſzna pako poſztavi Razluku (diachki: *differentiam*) Tó jeſzt tuliko, kulikoje levi bròy vekſſi, ali menyſſi od vſzakoga poſzeb med linyiami poſztavlyenoga broja, iliti: czéne; ali tak: da razluka vekſſa, bude ſzuprot czéne menyſſe: à menyſſa ſzuprot vekſſe.

Zatem: iſzte razluke priday, y pridáne poſztavi vu pérvo meſzto Tricza: à vu drugo poſztavi tulikò, kulikò dugovany kupiti hoches: vu tretje pakò meſzto poſztavi vſzaku poſzeb razluku: tèr iz tàk poſztavlyeneh tuliko Jedno-verſzteh Triczev napravi, kulikoje razlukih vu rachúnu. Koja vſza obilneje z-példami pokazati; negò z-rechmi iztolnachiti hochu.

Példa. Jeden ima dvóje vino naproday. Pérvoga pint 1. je po 20. krajczarov; à drugoga po 12. kraj. Ti nimas vech, negò 17. krajczarov; radbi vendar

iz obodvojega imati pint. 1. Akò hoches znati kulikobi vszakoga kerchmar dati moral? Posztavivssi ovak:

$$17 \left| \begin{matrix} 20 \\ 12 \end{matrix} \right| \begin{matrix} 5. \\ 3. \\ \hline 8 \end{matrix}$$

Vidis: dà 20. je 3. vech; à 12. je 5. menye, nego je 17. Andà szuprot 20. posztavi 5. à szuprot 12. posztavi 3. To jeszt vszega szkupa 8. Tèr ondà reczi ovak (a) Akò 8. chini 1. tak 5. chini $\frac{5}{8}$ à 3. chini $\frac{3}{8}$ Kak vidis ovde:

Pint.

8.	1.	5?) $\frac{5}{8}$ *Pérvoga, za kraj.*	$12\frac{1}{2}$
		3?) $\frac{3}{8}$ *Drugoga, za kraj.*	$4\frac{1}{2}$
		1. *proba.*	17. *pr.*

Akobi anda obodvojega vina rad kupiti pint 1. tàk pérvoga moralbi kupiti pinta $\frac{5}{8}$ à drugoga $\frac{3}{8}$ To jeszt $\frac{8}{8}$ iliti (b) 1. pint za 17. krajczarov.

Példa. Peter radbi kupiti 3. funte puskenoga praha: vszaki funt po 10. grossi. Ali veli kramar: dà nima praha, nego po 8. y po 13. grossi. Nistarmanye akobi

(a) *Poleg ovoga Déla Navuku Pérvoga. IV.*
(b) *Pòleg Déla drugoga Navuku pérvoga II.*

bi napraviti hotel funt 1. po 10. groſſi, kulikobi vſzakoga zmeſſati moral? Poſztavivſſi ovak:

10	8	3.
	13	2.
		5

Ovde takay vidis: dà 8. je 2. menye, negoje 10. à 13. je 3. vech. Andà ſzuprot 8. poſztavi 3. à ſzuprot 13. poſztavi 2. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa 5. Ter reczi ovak: Akò 5. chini 3. tak 3. chiné $1\frac{4}{5}$ à 2. chiné $1\frac{1}{5}$ Kàk vidis ovde:

		Funti.	
	Funti.	3?) $1\frac{4}{5}$ *Gorſſega, za gro.*	$14\frac{2}{5}$
5.	3.	2?) $1\frac{1}{5}$ *Bolſſega, za gro.*	$15\frac{3}{5}$
		3. *proba.*	30.

Akò andà iz obodvojega praha napraviti hoche funt 1. po 10. groſſi; tak gorſſega primeſſati mora funt $1\frac{4}{5}$ à bolſſega funt $1\frac{1}{5}$ Tó jeſzt funti 3. za 30. groſſi: tèr tak vſzaki funt doyde po 10. groſſi.

Példa. Kramari prodaju olova funt 1. po groſſi 3. à koſzitra po gro. 12. Peter pakò radbi olovo z-koſzitrom zmeſſati, y iz 20. funtov, tuczet zdél zleati tak, dabimu vſzaki funt doſſel po groſſi 9. Ako hoches znati kulikobi moral olova, y koſzitra kupiti? Poſztavivſſi ovak.

9	3	3.
	12	6.
		9

Vidis da 3. je 6. menye; à 12. je 3. vech, nego je 9. Poſztivivſſi andà 3. ſzuprot 3. à 6. ſzuprot 12. reczi: Akò 9. chini 20. tak 3. chine $6\frac{6}{9}$ à 6. chiné $13\frac{3}{9}$ Kàk vidis ovde:

	Funti.		*Funti.*		
		3?)	$6\frac{6}{9}$	*Olova za gro.*	20.
9.	20.	6?)	$13\frac{3}{9}$	*Koſzitra za gr.*	160.
			20. *proba.*		180.

Moralbi andà Peter kupiti olova funtov $6\frac{6}{9}$ à koſzitera funtov $13\frac{3}{9}$ Tó jeſzt funtov 20. za groſſi 180. ter tak vſzaki funt doyde po 9. groſſi.

II. Akobi vech dugovany zméſz kúpiti hotel; ochiveſzto je: dà y levi bròy, po vech puti mora biti vekſſi, y menyſſi od brojev iliti czéne med linyjami poſztavlyene. Zátoſzé takay vech puti y razluka z-deſzna poſztaviti mora.

Példa. Troji ſitek, je troju czénu. Naymrè: pſenicza po groſſi 30. à jachmen po gro. 28 à ſito po gro. 25. Tibi pak ovo tàk rad zmeſſati, dabiti vſzaki vagan

gan doſſel po groſſi 27. Akò hoches znati kulikobi vſzakoga zmeſſati moral? Poſztavivſſi ovak:

	30	2.	
27	28	2.	
	25	3.	1.
		8.	

Vidis: dà: 30. je: 3. vech, à 28. je: 1. vech, negòje: 27. Andà ſzuprot menyſſemu, tó jeſzt: ſzuprot: 25. poſztavi: 3. y 1. Kayti pakò: 25. je: 2. menye; záto ſzuprot vſzakomu vekſſemu poſztavi: 2. dà tàk vſzega ſzkùpa doyde: 8. Tèr ondà reczi ovak: Akò 8. chini: 24. tàk; 2. y 2. chiné: 6. y 6. à 4. chiné: 12. kàk vidis ovde.

Vagani.		*Vagani.*		
		2?)	6. *Pſen: za gro:*	180.
8	24.	2?)	6. *Jacb. za gro:*	168.
		4;)	12. *Sito za gro:*	300.
			24. *proba.*	648

Moralbi andà pſenicze, y jachmena zmeſſati: 6. vaganov; à ſita: 12. vag: Tó jeſzt vſzega ſzkùpa: 24. vag. za: 648. groſſi: Tèr tàk vſzaki vagan doyde po 27. groſſi.

Példa. Jeden szokách radbi po 16. krajczarov: 7. lotov, chetvére zachimbe kúpiti. Pérve lot 1. prodajesze po krajcz. 18. à drúge po 15. à trétje po 12. à chetérte po 13. Akó hoches znati kulikobi vszake kúpiti moral tàk, dabi 1. lot dosszel po 16. krajczarov. Posztavivssi ovak:

16	18	1. 4. 3.
	15	2.
	12	2.
	13	2.
		14.

Vidis dà 18. je 2. vech, negoje 16. Posztavi andà szuprot vszakomu menysszemu 2. Kayti pakò 15. je 1. à 12. je 4. à 13. je 3. menye, negoje 16. Záto szuprot 18. posztavi. 1. 4. 3. tó jeszt 8. à vszega szkùpa 14. Tèr ondà reczi ovak: Akò 14. chini 7. tàk 8. chini 4. à 2. y 2. y 2. chine 1. y 1. y 1. kàk vidis ovde:

	Funti.		*Funti.*		
		8?)	4.	*Pérve, za kraj.*	72.
14.	7	2?)	1.	*Drúge, za kraj.*	15.
		2?)	1.	*Trétje, za kraj.*	12.
		2?)	1.	*Chetérte, za kraj.*	13.
			7.	*proba.*	112.

Mo-

Moralbi andà pérve zachimbe kupìti: lote 4. à druge, trétje, y chetérte, vszake po lot 1. Tó jeszt vszega szkupa 7. lotóv: za 112. krajczarov: tèr tàk vszaki lót doyde po 16. krajczarov.

Ovêm nachinóm takay pét, y szészt, y vech duguvany zmeſſati mores: poſztavlyajuch razluke, kàk vidis ovde:

	4	1. 3.
	3	1. 3.
7	6	3. 1.
	10	3. 4. 1.
	8	3. 4. 1.
		28.

	6	1.2.6.
	7	1.2.6.
10	9	1.2.6.
	11	4.3.1.
	12	4.3.1.
	16	4.3.1.
		51.

III. Akò czéna onaj, koju vech dugovany zméſz kúpiti hoches, bi bila jednaka z-czénum kojegagoder dugovanya, kojeſze prodaje. Tó jeſzt: Akobi lévi broy bil jednak z-kojem goder brojem med linyiami poſztavlyenem; tàk ſzuprot takovomu poſztaviti moras razluku, kakdabi iſzti ſzredni broy bil vekſſi, ali meniſſi od levoga broja, iliti czéne, koju dugovanya kúpiti hoches. Odkudà:

Példa. Akobi gdo imal trojega vina, zmed kojeh pérvoga vedro 1. preczenyeno je, po 10. à drugoga, po 6. à tretjega, po 4. ſeſztícze. Radbi pakò jednoga z-drugem: 20. veder prodati tak, dabimu vſzako vedro doſslo po 6. ſeſztícz. Kulikobi vſzakoga zmeſſati moral?

Vú ove, y vu oſztáleh takoveh példah, razluke dvojem nachinom poſztaviti mores. Kàk vidis ovde pod literum A. y B.

A.				B.		
6	10	2. 0.			10	2.0.
	6	4.		6	6	2.
	4	4. 0.			4	4.0.
		10.				8.

Pòleg nachina andà: A. Pervoga vina moralbi zmeſſati védre 4. à drugoga véder 8. ravnò tàk tretjega véder 8. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa veder 20. za 120. ſeſztícz. Kàk vidis ovde.

Védre.	*Védre.*		
		2?) 4. *Pérvoga, za ſeſztícz.*	40.
10.	20.	4?) 8. *Drúgoga, za ſeſztícz*	48.
		4?) 8. *Trétjega, za ſeſztícz.*	32.
		20. *proba.*	120.

Pò.

Pòleg nachina pakò B. Pérvoga vina moralbi zmeſsati véder 5. ravnò tak drugoga véder 5. à tretjega véder 10. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa veder 20. za 120. ſeſzticz. Kàk vidis ovde:

Védre.		*Védre.*		
		2?) 5.	*Pérvoga, za ſeſzticz.*	50.
8.	20.	2?) 5.	*Drugoga, za ſeſzticz.*	30.
		4?) 10.	*Tretjega, za ſeſzticz.*	40.
		20.	*proba.*	120.

Ar ovak obodvojem nachinom 20. véder chini 120. ſeſzticz.

IV. Jeſzu joſche nekoja ſzimo ſzpadajucha od zlata, y ſzrebra, koja kaytiſzu vſzem draga; dragomije takay od takoveh nekoja poſztaviti, od kojeh nigdo rad odſztupiti neche.

Példa. Jeden Goſzpon ima trojega ſzrebra (aliti budi zlata) Pérvo: je probe 16$^{te.}$ à drugo 9$^{te.}$ à trétje 7$^{me.}$ Radbi pakò za tuczet noſev 12$^{te.}$ probe napraviti 72. lota. Akò hoches znati kulikobi vſzakoga zmeſſati moral. Poſztaviſſi ovak:

	16	3.	5.
12	9	4.	
	7	4.	
		16	

Vidis: dà 16. je 4. vech, negoje 12. Andà fzuprot vfzakomu menyffemu, tó jefzt fzuprot 9. y 7. pofztavi 4. Kayti pakò 9. je 3. à 7. je 5. menye: záto fzuprot 16. pofztavi 3. y 5. tó jefzt vfzega fzkùpa 16. Tèr ondà reczi ovak: Akò 16. chini 72. tàk 8. chini 36, à 4. y 4. chini 18. y 18. kàk vidis ovde:

Lòti.		Loti.		
		8?)	36.	*Pérvoga.*
16.	72.	4?)	18.	*Drúgoga.*
		4?)	18.	*Tréjega.*
		16	72.	*proba.*

Moralbi andà pérvoga zmeffati: 36. lotóv: à drugoga 18. ravnò tàk tretjega 18. Tó jefzt vfzega fzkùpa 72. lota, y tó 12te. probe.

Akò pàk nebi hotel fztanovitu probu imati, zmeffalbi vendar vfzakojachkoga fzrebra: ter hoches znati koje probe, tàk zmeffano morabiti? tàkje dofztà vfzako pofzeb fzrebro povekflàti z-fzvojum pro-

probum; y povekſſanu pridati: y pridánu razdeliti z-pridanem ſzrebrom.

Példa. Jeden Goſzpon dálje Szrebernaru ſzvojeh gumbov 8. lotóv 15te. probe; à tubakeru 6. lotóv 13te. probe; slícz pakô 10. lotóv 9te. probe. Akò hoches znati koje probe mora biti vſze ſzkùpa ſzrebro? Povekſſay lote z-probum: tó jeſzt 8. lotóv z-15tum.; à 6. lotóv z-13tum. probum; ravnò tàk 10. lòtóv z-9tum. probum; dà tàk vſzega ſzkùpa izide 288. Oveh pakò 288. akò razdelís z-24. loti; izide 12. Kak vidis ovde:

Rachun.

Loti.	*Probe.*	
8	15	120
6	13	78
10	9	90
24		24 | 288 | 12. *Probe.*

```
24|288|12. Probe.
   24
   -48
    48
    --
```

Andà vſze ſzkùpa ſzrebro mora biti 12te. probe.

Példa. Jeden ima 8. lotóv ſzrebra 12te. probe, à 6. lotóv 9te. probe à 5. lo-

tóv 8$^{me.}$ probe. Akò hoches znati, kojeje probe vſze ſzkupa? y akobi hotel imati, dabi bilo 14$^{te.}$ probe, kulikobi moral finoga ſzrebra 16$^{te.}$ probe primeſſati?

Ovde naypervich znati moras, kojeje probe vſze troje. Povekſſay andà (kakti malò pervò) vſzako ſzrebro z-ſzvojum probum, y povekſſano razdeli z-19. loti, tèr tàk recheno troje ſzrebro izide: 10$^{te.}$ probe kak vidis ovde:

Rachún.

Loti.	*Probe.*		
8	12.	96.	
6	9.	54.	
5	8.	40.	
19	19	19,0,	10. *Probe.*
		19	
		--0	

Szadà akò hoches znati kulikò lotov 16$^{te.}$ probe primeſſati moras tàk, dati recheno ſzrebro doyde: 14$^{te.}$ probe. Odnemi 14. od 16. oſztanu 2. Odnemi takay *1*0. od *1*4. oſztanu 4. Tèr onda reczi ovak: Akò na 2. idu 4. tàk na *1*9. doyde 38. kàk vidis ovde:

Ra-

Rachún.

2. 4. 19?
4
2|76|38. *Lotov.*
6
16
16
--

Andà finoga szrebra 16te probe moralbi primeszati 38. lotóv. Ar ovak (rachunajucsi kakti pervò) akò vszako poszeb, (pod Rachunom A) chetvero szrebro povekssas z-szvojum probum, y povekszano razdelis z-57. loti. Ali pak (pod Rachúnom B.) akò 19. lotov povekssas z-10tum. probum; à 38. lotóv z-16tum. probum, vszigdar izide 14ta. proba. Kak vidis ovde:

Rachun: A

Loti.	*Probe.*	
8	12	96.
6	9	54.
5	8	40.
38	14	608.
57		57|79,8,| 14ta. *Probe,*

57
228
228

Rachun: B.

Loti.	*Probe.*	
19	10	190.
38	16	608.
57		57|79,8,| 14. *Pro,*

57
228
228

Példa. Jeden ima 8. lotov ſzrebra 15te. probe, Akobi hotel imati 12te. probe; kulikobi drúge materie primeſſati moral? Odnemi 12. od 15. da tak oſztanu 3. tèr ondà reczi: akò na 12. idu 3. tàk na 8. doydu 2. Kàk vidis ovde:

Rachún.

12.	8.	8.		
3.		3.		
	12	24	2.	*Loti.*
		24		

Moralbi andà druge materie primeſſati 2. lota: tèr tàk iz 8. doyde 10. lotóv, y tó 12te. probe.

Ali znano je, dà ſzrebro, y zlato ſchimſze bolye, sge, ztemgaje menye; à ſchimgaje menye, ztemje bolſse. Zatoſzeje od toga jakay potrebno ſzpomenuti.

Példa. Jedenje imal 16. lotóv ſzrebra, ali zlata 12te. probe; ſgalgaje pakò tàk dugò, damuje doſslo na 8. lotóv. Akò hoches znati koje probe mora biti;

Re-

Reczi: (c) Ako na 10. ide 12. tàk na 8. doyde 15.

Rachún.

10. 12. 8? „

12. . . . . :

„ 8 | 1 2,0, | 15te. *probe.*
· 8

40

40

Ovak andà zeſgano ſzrebro morabiti *15*te. probe.

Pelda. Jedenje naſſel falat ſzrebra 24. lote. Kadabiga pakò zeſgal bil, izilslo-je *18*. lotóv *12*te. probe. Kojeje probe pervo bilo? Reczi: Akò na *18*. ide *12*. tàk na 24. doydè 9.

Rachún.

18. 12. 24? „

12. . . . . :

36

18

„24 | 2 1 6 | 9te. *Probe.*
2 1 6

(c) *Pàleg ovoga Déla Navuka Tretjega.*

Andà takov falat fzrebra, moralje biti 9te. probe.

Akoprèm pako takovi rachúni mogu biti menyffi, y vekffi prez kraja, y koncza. Neftimay vendar, dabi takay fzrebro, y zlato prez kraja, y konza moglo biti gorffe, y bolffe. Ar fzrebro, y zlato, kadaje chiſzto zeſgano (kakti duſſa) nigdar bolye nezgori; y záto niti bolffe probe prez kraja, y koncza poſztati nemore.

Proba ovoga Navuka biva pòleg ovoga Déla Navuka Pervoga. More takay biti (kàk zgora vidis) pòleg Déla pervoga Navuka drugoga. I ova znajuchi, hodmo nadalyě.

DEL CHETERTI.

Od Poſzlednyeh Rachúnov.

NAVUK PERVI.

Od Jedno-verſztnoga krivoga Rachúna.

I. OVde krívi Rachún (diachki: *Regúla Falſi, ſeu Poſitionis*) neznamenuje krivichno, ali hman rachunanye; negò Rachún takov, vu kojega kakov-

fze

fze goder bròy poſztavi, akoprèm nebi-bil pravi; rachunajuch vendar, moreſze pravi pogoditi. Zoveſze pakò: *Jedno-verſztni* diachki: *Simplicis Poſitionis?* Kay-ti ovde; za pogoditi pravi broy, doſzta-je jeden krivi bròy, iliti rachún poſzta-viti: daſze tèm nachinom razluchi od *Dvoj-verſztnoga*, vu kojem morajuſze per-vò dvá krivi broji poſztaviti; negoſze právi pogodi. Niſtarmanye: vſzkaki on bròy; aliti budi rachún, kojſze more po-goditi po Jedno-vèrſztnom krivom ra-chúnu, moreſze takay pogoditi po Dvoj-verſztnom. Nemoreſze vendar vſzaki on pogoditi po Jedno-verſztnom, kojſze more po Dvoj-verſztnom. Ar drugêm nachinôm biva ov: à drugem on. Tèr tèm takay nachinôm jeden od drugoga razluchavaſze.

Vu Jedno-verſztnom andà krivom rachúnu, poſztavi bròy kojegatije goder drago: poſztavlyenoga pàk tàk, y tulikò puti priday, odnemi, povekſſay, y raz-déli; kàk, y kulikò puti pravi bròy je pridan, odnet: povekſſan, y razdelyen. Akotiſze pripeti pogoditi kayſzi ſelel znati,

znati, dobrò. Akò ne? tàk vu ſzrednye meſzto Tricza, poſztavi rachún pravoga broja; à vu pérvo meſzto, poſztavi rachún, koj je iz krivoga broja iziſſel; vu tretje pakò meſzto poſztavi krivi broy. Tèr iz tàk poſztavlyeneh Jedno-verſztni Vupravni Tricz jeden put, ali akoje potrebno, (*a*) po vech puti napravi.

Példa. Trí Brati A. B. C. radibi kúpiti jednu hiſu za Rany 810. Kayti pakò brat B. ima dvà puti vech druſine, negò brat A. à brat C. tri puti vech negò B. záto takay brat B. mora dva puti vech penéz dati, negò A. brat: C. pakò trí puti vech, nego B. Akò hoches znati kuliko vſzaki mora dati?

Poſztavi na brata A. kulikoti goder drago. Akò poſztavis dâ A. mora dati Rany: 2. ták B. mora dati dvá puti tuliko, tò jeſzt 4. à C. trí puti vech, nego B. tó jeſzt 12. tèr tak vſzi ſzkùpa 18. Morabi pak (kakje recheno) dati 810. krivò àndà poſztavil jeſzi. Niſtarmanye reczi (*b*) Ako vſzi trí moraju dati Rany: 810. tak

(*a*) *Kakje vu Déla Tretjega Navuku Petom.*
(*b*) *Pòleg Déla Tretjega Navuka Pervoga.*

tak pòleg krivoga rachúna, pravichno brat A. mora dati Rany: 90. à B. 180. tó jeszt dvá puti vech nego A. à C. 540. tó jeszt trí puti vech, nego B. tèr tak vszi trí 810. Posztavlyajuch rachún (c) naymrè ovak;

"18	810.	2?	) A.	90.	
		4?	) B.	180.	
		12?	) C.	540.	
		18"		810.	*Proba.*

Pelda. Jeden Szoldát kúpilszije bil orusje, y konya za tabor z-vszum szprávum za Rany: 180. Buduchi pako opitan: Kulikoje za vszako poszeb dál? Odgovorilje: dáje za konya trí puti? à za szprávu konyszku dvá puti vech dál, nego za orusje. Akò hoches znati kulikoje za vszako poszeb dál?

Ovde takay za orusje posztavi kulikoti drágo. Akò posztavis 6. tak za konya posztaviti moras trí puti tuliko, tó jeszt 18. à za szprávu dvá puti tuliko, kuliko za orusje, tó jeszt 12. da tak za vsze szkupa doyde 36. Moralobi pak doyti

(c) Kakti vu Déla Tretjega Navuku Petom.

doyti 180. Reczi anda; Akoje za vfze fzkùpa dál Rany: 180. tak (poleg krivoga rachúna) moralje dati za orusje Rany: 30. à za konya trí puti tulikò; to jefzt 90. à za fzprávu konyfzku dva puti vech, negò za orusje: to jefzt 60. tèr tak za vfze fzkùpa 180. kak vidis ovde:

		6?)	30.	*Za Orusje.*
„36	180,	18?)	90.	*Za konya.*
		12?)	60.	*Za fzpravu.*
		36„	180	*proba.*

Példa. Jeden Tovarus na konczu fivlenya fzvojega videchi fmehku fzvoju Tovarufficzu, vu Teftamentu ofztavilje Rany: 2261. z-tem nachinom: daj ako porodi Szina; tak oveh penez, fzinu nay budu $\frac{2}{3}$ à Matere: $\frac{1}{3}$ Ako pak porodi kcher; tak kchere nay bude $\frac{1}{3}$ à Matere: $\frac{2}{3}$ Pripetilofzeje pako daje porodila fzina; y kcher. Povechmi kuliko poleg Teftamenta na vfzakoga doyde?

Ovde: pervo nego rachún napravis, premifzliti moras: da Otecz Matere ni hotel ofztaviti: $\frac{2}{3}$ à kchere $\frac{1}{3}$ akobifze fzin narodil. Ar drugach na fzina nikav nebi

doſslo,

doſslo. Negoje hotel rechi: dà ſzinu nay bude dvá puti vech, nego Matere: ravno tak Matere dvá puti vech, nego kchere.

Poſztavi anda na ſzina kulikoti goder drago (moras vendar tuliko poſztaviti: da ono kay poſztavis budeſze moglo po dvá puti na dvoje razdeliti: naymrè zbog Matere, koje mora doyti dvá puti menye, nego ſzinu; à kchere dvá puti menye, nego Matere; y tó záto: dati rachún prez drobiſſev izide) Ako na ſzina poſztavis 20. tak Matere doyde dvá puti menye: tó jeſzt 10. Kchere pako takay dvá puti menye, nego Matere: tó jeſzt 5. à vſzem trem 35. Moralobi pak doyti: 2261. Reczi andà: Akoje Otecz vſzem trem oſztavil Rany. 2261. tak poleg Teſtamenta ſzinu doyde 1292. à Matere 646, à kchere 323. Tó jeſzt: Matere dvá puti menye negò ſzinu: ravnò tak kchere dvá puti menye, nego Matere. Kak vidis ovde:

		20?)	1292.	*Szinu.*
35.	2261.	10?)	646.	*Matere.*
		5?)	323.	*Kchere.*
		35.	2261.	*proba.*

Odkudà razmetiſzi mogel.

II. Akobi pravi Rachùn na vech szträn, koje niszu jednake, razdelyen bil, onda y ti tuliko puti, y tak razdeli krivi Rachún kak, y kuliko je puti razdelyen pravi. Ali kaytiſze nemore vszaki tak razdeliti prez drobiſſa. Zatoje krivi rachún potrebnò takov poſztaviti, koj bude ſzpodoben pravomu: tó jeſzt: kojſze bude mogel prez drobiſſa tàk razdeliti, kakje razdelyen pravi. Razdeliſze pako vszaki on, koj iz pravoga Rachúna povekſſaneh Imenitelov izhagya. Ar ovoga Navuka példe vekſsêm talôm vu drobiſ-ſeh poſztavlyajuſze. Kak to obilneje navucha ova:

Példa. Peter buduchi pobofen, po ſzmerti ſzvoje oſztavilje gotovoga novcza Rany. 1521. z-tem nachinom: daſze oveh penéz $\frac{1}{2}$ nay razdeli Rodbine: à za duſſu $\frac{1}{3}$ na Czirkvu pako $\frac{1}{4}$ Ako hoches znati kulikò vſzakomu doyde?

Ovde nemores dati Rodbine $\frac{1}{2}$ à za duſſu $\frac{1}{3}$ Ar $\frac{1}{2}$ y $\frac{1}{3}$ pridani (*d*) chiné $\frac{5}{6}$ Ter tak na Czirkvu nebi oſztalo nego ſzamò $\frac{1}{6}$ Nego ovde poſztaviti moras jeden ra-

chún

(*d*) *Pòleg Déla drugoga Navuka ſeſztoga. II.*

chún, kojſze more razdeliti na dvoje, na troje, y na chetvero. Takov pako je 24. Ar vu oveh drobiſſeh $\frac{1}{2}\,\frac{1}{3}\,\frac{1}{4}$ povekſſani Imeniteli (e) chiné 24.

Ako anda poſztavis: daje Peter oſztavil Rany. 24. y oveh 24. razdelis z-2. doyde Rodbine 12. Ako z-3. doyde za duſſu 8. Ako z-4. doyde na Czirkvu 6. tó jeſzt vſzega ſzkupa 26. Moralobi pako doyti 1521. Reczi anda: Ako je Peter oſztavil Rany. 1521. tak poleg poſztavlyenoga krivoga rachuna Rodbine doyde 702. à za duſſu 468. à na Czirkvu 351. tó jeſzt 1521. kak vidis ovde:

		12 ?)	702.	*Rodbine.*
,,26.	1521.	8 ?)	468.	*Za duſſu.*
		6 ?)	351.	*Na Czirk.*
		26,,	1521	*proba.*

Példa. Jeden Szkúpecz buduchi opitan: kuliko ima czekinov? Kakti vech takoveh, tak takay on, ni hotel izraven povedati. Negoje rekel: da $\frac{1}{3}\,\frac{1}{4}\,\frac{1}{5}$ chini: 9400. Akobi rad znati kuliko ima?

Poſztavi da ima 60. Ar vu rechenom

(e) *Kakſzu vu Déla drugoga Navuku drúgom. II.*

drobiſſu 3. puti 4. je 12. à 12. puti 5. je 60. Oveh pakò 60. (razdelivajuch) $\frac{1}{3}$ chini 20. à $\frac{1}{4}$ chini 15. à $\frac{1}{5}$ chini 12. tó jeſzt vſzega ſzkupa 47. Moralobi pakò chiniti kakje rekel 9400. Reczi anda: Ako 47. izhagya iz 60. tak iz 9400. doyde, dà Szkupecz imati mora 1200. czekinov.

Rachún.

```
47.          60.        9400
:            :...........60
:..........47|56,4,0,0,|1200. Czek.
              47
              -94
               94
              --00
```

Példa. Jeden Otecz zauffalje bil ſzvojemu ſzinu poloviczu penéz. Malovredni pakò ſzin vu malom vremenu $\frac{1}{3}$ je zaigral: à $\frac{1}{4}$ je zapil. Nitimu ni vech oſztalo, negò ſzamo Rany. 30. Kulikò je Otecz imal penéz? Hochu rechi povechmi kakovbi mogel biti broy on, od kojega, ako odnemes poloviczu à od polovicze $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ oſztane 30.

Poſztavi: daje Otecz imal 24. Rany.

Ar

Ar vu oveh drobiſſeh $\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{4}$-povekſſani Imeniteli chiné 24. Oveh pakò 24. polovicza, je 12. Od kojeh ako odnemes $\frac{1}{3}$; tak odnemes 4. Ako $\frac{1}{4}$ tak odnemes 3. Tő jeſzt: ako vſzega ſzkùpa odnemes 7. oſztane 5. Moralobi pak oſztati 30. Reczi anda: Akò 5. oſztaje od 14. tàk 30. oſztati mora od 144. Tér tak moralje Otecz imati Rany. 144. à ſzin poloviczu. To jeſzt Rany. 72.

Rachún.

```
5.          24.      30
:           :......24
:..................5|720|144 Otecz.
                    |5
                    22
                    20
                     20
                     20
```

Ar oveh 144. polovicza je 72. Akò pàk od 72. odnemes $\frac{1}{3}$ tak odnemes 24. Ako $\frac{1}{4}$ tak odnemes 18. To jeſzt vſzega ſzkupa 42. Ako andà 42. odnemes od 72. oſztane, kuliko y je oſztalo, naymre 30. Rany. Ravnò tak biva ova.

Pela

Példa. Trí tati A. B. C. pokraliſzu penezi. Kądabi pakò vlovlyeni na ſzúd doſsli; pitalje Szúdecz: kulikoſztę pokrali? y gdeſzu penezi? Ovoje (veli tát A.) pri mene $\frac{1}{3}$ à pri B. $\frac{1}{4}$ à pri C. $\frac{4}{10}$ y potroſſiliſzmo 10. Rany. Povechmi kulikoſzu vkrali?

Ovde takay poſztaviti moras Rachún, od kojega odnéti budes mogel: $\frac{1}{3}\frac{1}{4}\frac{4}{10}$ Takov pakò je 120. Ar 3. puti 4. je 12. à 12. puti 10. je 120. Ako anda od 120. odnemes $\frac{1}{3}$? tak odnemes 40. Ako $\frac{1}{4}$? tąk odnemes 30. Ako $\frac{4}{10}$? tak odnemes 48. (Ar $\frac{1}{10}$ chini 12. andà 4. puti 12. chini 48.) tó jeſzt vſzega ſzkùpa 118. Oveh pako 118. ako odnemes od 120. oſztanu 2. Moralobi pak oſztati 10. Arſzu tati rekli daſzu 10. Rany potroſſili. Reczi anda: Akò 2. oſztaju od 120. tak 10. oſztaje od 600.

Rachún.

```
2.          120          10?
:           :...........120
:.....................2|12,0,0,| 600. Rany.
                       |12     |
                       -- 00
```

An-

Anda vukrali jeſzu tati Rany. 600. Ar ako od 600. odnemes $\frac{1}{3}$? tak odnemes 200. Ako $\frac{1}{4}$ tak odnemes 150. Ako $\frac{4}{10}$ tak odnemes 240. Ter tak A. vukralje Rany. 200. B. 150. C. 240. à vſzi tri 590. Koje ako odnemes od 600. oſztane potroſſeneh 10. Rany.

III. Akobiſze zverhu vſzega pravoga Rachúna kakov broy pridal, ali odnel; tàk znamenye je daſze moraju dvá krivi Rachúni poſztaviti (*f*) Niſtarmanye: ako iſzti broy, od pravoga Rachúna odnemes, ali pridas, vſze jednêm nachinôm rachunati, y pravi broy pogoditi mores.

Példa. Chetiri ſzéla: A. B. C. D. moraju dati Rany. 396, ſzelo: A. mora dáti $\frac{1}{2}$ y zviſſe 10. à B. mora dati $\frac{1}{7}$ menye 20. à C. $\frac{1}{3}$ y zviſſe 8. D. pako $\frac{1}{4}$ menye 6. Ako hoches znati kuliko mora dati vſzako ſzelo?

Odnemi naypervich od 396. naviſſek na ſzelo: A. y C. tó jeſzt 10. y 8. velim 18. Oſztane 378. Zatem: k-ovem 378. na ſzelo B. y D. priday 20. y 6. (Ar ſzelo B. mora dati 20, menye: à D. 6. me-

(*f*) *Poleg ovoga Déla Nuvuka Drugoga.*

menye: to jeszt 26.) doyde 404. Ter ondà pochemssi rachunati kakti pervo.

Posztavi: da vsze chetiri szele dati moraju 120. Ar vu oveh drobisseh $\frac{1}{2}\frac{3}{5}\frac{1}{3}\frac{1}{4}$ povekssani Imeniteli chine 120. Oveh pakò 120. $\frac{1}{2}$ chini 60. à $\frac{3}{5}$ chini 72. à $\frac{1}{3}$ chini 40. à $\frac{1}{4}$ chini 30. tó jeszt vszega szkupa 202. Moralobi pak biti 404. Reczi anda. Ako na 202. ide 404. tàk na szelo A. doyde Rany 120. na B. 144. na C. 80. na D. 60. à na vsze szkupa 404. Kak vidis ovde.

		60?)	A.	120.
202.	404.	72?)	B.	144.
		40?)	C.	80.
		30?)	D.	60.
		202.		404.

Ali kaytije recheno da szelo A. mora dati 10. à C. 8. visse. B. pakò 20. à D. 6. menye. Zatò na szelo A. priday 10. à na C. 8. Ravno tàk od szela B. odnemi 20. à od D. 6. Tèr tak bolye reches: da szelo A. mora dati Rany. 130. à B. 124. à C. 88. à D. 54. à vszi szkùpa 396. Kak vidis ovde:

A.

A.	B.	C.	D.
120)	144)	80)	60)
Priday. 10)	*Odnemi.* 20)	*Priday.* 8)	*Odnemi.* 6)
130	124	88	54

A. 130
B. 124
C. 88
D. 54

396 *proba.*

Példa. Jeden dusenje bil 1000. Rany. buduchi pakò opitan: Imali s-chim dúge izplatiti? Dabi (veli) imal josche jeden put tulikò, kulikò imam, y takay $\frac{1}{3}$ y $\frac{1}{4}$ y zverhu vszega toga 70. Rany. takbi ondà sztoprav izplatil 1000. Rany. Povech, ako znas, kulikò ima?

Odnemi naypervich navissek od duga: tó jeszt 70. Rany. od 1000. dà tàk osztane 930. Tèr ondâ posztavi da ima 12. Ar vu oveh drobisséh $\frac{1}{3}\frac{1}{4}$ povekssani Imeniteli chiné 12. Josché jeden put pak 12. chini 24. à $\frac{1}{3}$ chini 4. à $\frac{1}{4}$ chini 3. tó jeszt vszega szkùpa 31. Moralobi pak bici 930. Reczi andà: Akò 31. dohagya iz 12. tàk 930. doyde iz 360.

Rachún.

```
31.        12.        930?
                       12
                      186
                      93
         ....31|1116,0,|360. Rany.
                93
                186
                186
                  0
```

Duſſnik anda mora imati Rany. 360. Ar joſchê jeden put tuliko chini 720. à $\frac{1}{3}$ chini 120. à $\frac{1}{4}$ chini 90. tó jeſzt vſzega ſzkůpa 930. k-kojem akò pridas 70. izide, kàkje recheno 1000. Rany.

Példa. Jeden Jagar, videchi divje racze, zachudilſzeje govorechi: daih more biti 100. Nâto podignuſseſze racze, y rekoſſe: da naſz ni 100. Nego: dabinaſz joſche tulikò bilo, kulikonaſz je, y jedna polovicza, y polovicze polovicza; takbinaſz ondà z-tobum ſzkůpa, bilo 100. Povech, kulikoih je bilo?

Odnemi naypervich Jagara, velim 1. od 100. oſztane 99. Ter ondà poſztavi: daihje bilo 8. (Ar povekſſani Imeniteli

chi-

chiné 8.) à joſché jedan put tulikô je 16. à $\frac{1}{2}$ je 4. à $\frac{1}{4}$ je 2. tó jeſzt vſzega ſzkupa 22. Moralobi pak biti 99. Reczi andà: Ako 22. dohagya iz 8. tak 99. doyde iz 36.

Rachún.

```
22.            8           99
:              :...........8
:.......................22|7 9,2,|36. Rácz.
                          |6 6   |
                          ------
                           1 3 2
                           1 3 2
                           - - -
```

Moraloje andà biti 36. rácz. Ar joſche jeden put tulikô chini 72. à $\frac{1}{2}$ chini 18. à $\frac{1}{4}$ chini 9. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa 99. k-kojem, akô pridas Jagara doyde 100.

Példa. Jedna Majericza noſzilaje koſſaru jajecz naproday. Iduchi pàk pian mús prehitilje koſſaru, y z-jajczi. Saloſztna Majericza, kadabi plachuch iſsla tuſit piancza; dokonchano je, da mús mora platiti kvár. Buducha andà opitana kuliko je bilo jajecz? Ja veli, ſzama pravò neznam kulikoihje bilo. Tó vendar

znam dobrò: da alifzem broila po 2. ali po 3. ali po 4. vfzigdarmije ofztalo 1. kadafzem pàk broila po 5. tak nikay ni ofztalo. Povech, ako mores, kulikoihje bilo.

Ovde takay vu oveh drobiffeh $\frac{1}{2}\ \frac{1}{3}\ \frac{1}{4}$ povekffani Imeniteli chiné 24. Moraloje andà vu koffare biti tajecz 24. Ali kaytije recheno: daje vfzigdar jedno zviffega ofztajalo. Zato bolye reches daihje bilo 25. Tèr tàk ako 25. razdelis ali z-2. ali z-3. ali z-4. vfzigdar ofztane 1. Ako pàk razdelis z-5. ofztane nikay.

Akobi pàk Majericza rekla bila: dà kadaie broila po 2. takje ofztalo 1. à kadaie broila po 3. takfzu ofztale 2. à kadaje broila po 4. takfzu ofztale 3. kadaje pak broila po 5. takfzu ofztale 4. Ondà vu oveh drobiffeh $\frac{1}{2}\ \frac{1}{3}\ \frac{1}{4}\ \frac{1}{5}$ povekffani Imeniteli chiné 120. Tèr tak moraloje biti jajecz 120. menye 1. Tó jefzt 119. Ar ovak, ako 119. razdelis z-2. ofztane 1. akò z-3. ofztanu 2. ako z-4. ofztanu 3. ako z-5. ofztanu 4. Ako takay z-7. nikay. Niftarmanye moglobi biti dvá, ali trí puti

tuli-

tulikò jajecz. Odkudà po koſſare, ali po lupinah, ali po kakve druge prilike poznati mores: jeli jajecz moglo biti jeden put 120. ali dvá puti tulikò; to jeſzt 240. alí trí puti tulikò, tó jeſzt 300. y tak na dalye. Vſzigdè vendar, dati rachún izide, moras poſztaviti 1. menye.

IV. Akobiſze pakò veſz Rachún vu razdelivanyu, iliti vu drobiſſeh, y vu navisku zaderſaval; tàk prez krivoga rachúna doſztaje ſzamò drobis pridati, y vu pridanom videti kuliko falí dà nechini jednoga czéloga broja? Ali kulikogoder drobiſſu falí, tulikje naviſſek; iz naviska pakò lehkò poznas kulikje oſztàli Rachún (g)

Példa. Turſzki Czar, pitalje negdà Czeſzarſzkoga Legatuſſa kulikò Czeſzar ima Szoldatov? Legatus hotejuchi taíti, rekelje: dà nezna drugàch povedati; nego: daje vu Vugerſzke zemlye: $\frac{1}{3}$ à vu Horvatſzke $\frac{1}{6}$ à vu Nemske $\frac{1}{9}$ à vu Pemſzke $\frac{5}{18}$ vu Latinſzke pako zemlye 16000. Akò hoches znati kuliko Czeſzar ima Szoldatov? Ovde

(g) *Kakti vu Déla Tretjega Navuku Pétom, II.*

Ovde $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{9}$ $\frac{5}{18}$ moras pridati (*h*) dà tak vſzega ſzkupa doyde $\frac{2}{3}$ $\frac{8}{2}$ $\frac{8}{4}$ velim (*i*) $\frac{8}{9}$ Moralobi pak doyti $\frac{9}{9}$ kayti anda falí $\frac{1}{9}$ znamenye je dà $\frac{1}{9}$ chini 16000. Ako pak $\frac{1}{9}$ vu Latinſzke zemlye chini 16000. tak $\frac{1}{3}$ vu Vugerſzki chini 48000. à vu Horvatſzke $\frac{1}{6}$ chini 24000. à vu Nemske $\frac{1}{9}$ chini 16000. à vú Pemſzke $\frac{5}{18}$ chini 40000. Tó jeſzt vſzega ſzkùpa 144000. Tuliko anda Czeſzar ima Soldatov kuliko vidis ovde:

$\frac{1}{9}$.	16000.	$\frac{1}{3}$?)	48000.	*Vu Vuger.*
		$\frac{1}{6}$?)	24000.	*Vu Horv.*
		$\frac{1}{9}$?)	16000.	*Vu Nemſ.*
		$\frac{5}{18}$?)	40000.	*Vu Pemſz.*
			16000.	*Vu Latinſz.*
			144000.	

Példa. Pythagoras, glaſzoviti negdaſnyega vremena Skolnik, buduchi opitan: kulikò ima diakov vu skole? Odgovoril je

(*h*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Séſztoga. IV.*
(*i*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Pétoga. IV. VI.*

je dà $\frac{1}{2}$ rachúna; à $\frac{1}{3}$ piſſe, à $\frac{1}{7}$ chteje, y 3. pred vrati ſztoje. Ako hoches znati kulikoihje vſzeh ſzkùpa imal?

Ovde takay $\frac{1}{2}\,\frac{1}{4}\,\frac{1}{7}$ moras pridati dà tak vſzega ſzkupa doyde $\frac{50}{56}$ Moralobi pak doyti $\frac{56}{56}$ kayti andà joſchè $\frac{6}{56}$ falí, Znamenye je: da $\frac{6}{56}$ chini 3. diake, koji pred vrati ſztoje. Reczi andà: Ako $\frac{6}{56}$ chini 3. tàk (pòleg recheneh drobiſſev) 14. diakov rachúna; à 7. piſſe; à 4. chteju. Tèr tak vſzeh ſzkùpa moralje imati 28. Kak vidis ovde:

		$\frac{1}{2}$)	14.	*Rachúnaju.*
$\frac{6}{56}$	3.	$\frac{1}{4}$)	7.	*Piſſeju.*
		$\frac{1}{7}$)	4.	*Chtèju.*
			3.	*Sztojé.*
			28.	

Ar ovàk akò 28. razdelis z-2. doyde 14. ako z-4. doyde 7. ako 7. doyde 4. Tó jeſzt 25. k-kojem ako Pridas 3. doyde 28. Ali kayti ova leglye bivaju poleg ovoga Déla Navuka Drugoga. Záto takova nadalye oſztaviti hochemo. Niſtarmanyè. V.

V. Jeszu joschè nekoji rachúni szimo szpadajuchi, koji kayti zmesſana dugovanya vu szebe zaderſavaju; záto takay Razluke (diachki : *Differentias*) imaju. Tó jeszt: kulikò jeden broy, je vekſſi od drugoga, vu rachun poſztavitiſze mora. Nachin pako takoveh (zbòg teskoche, diachki zván: *Regula Caci, seu Virginum*) leglyeſze more z-peldami pokazati; nego z-rechmi iztolnachiti. Nayti andà bude.

Példa. Proſzilisſzu vu ime Bosje penez Bógczi, y Bogícze. Videchi poboſen chlovek: daihje 10. dálje vſzakomu Bógczu po 5. y vſzake Bogícze po 3. groſſe: à vſzem ſzkùpa 38. groſſi. Akò hoches znati kulikoje bilo Bógczev? y kulikò Bogícz?

Poſztavi naypervich (kàk zdola vidis pod Literum B.) med dvé linyie groſſi 5. y gro. 3. Kayti pakò 5. je 2. vech, negoje 3. Zato ſzuprot 5. (pod Literum C.) poſztavi Razluku 2.

Zatem poſztavi daje bilo 10. Bogícz (Ar vu takoveh Rachuneh vſzigdar, y vſzigdar tàk poſztaviti moras : kakdabi

vſzi

vſzi oni bili, kojemje naymenye razdelyeno) Deſzetem pakò Bogíczam doyde 30. groſſi. Akò pàk pod Literum A 30. odnemes od 38. oſztane Bógczem 8. groſſi.

Akoje pàk Bógczem oſztalo 8. groſſi: tèr hoches znati kulikoihje bilo? tàk pod Literum D. 8. groſſi razdéli z-Razlukum, tó jeſzt z-2. Izidu pod Literum E. 4. Bógczi. Akoſzu pak bili 4. Bógczi, tàk nereczi kakſzi pervo rekel: daje bilo 10. Bogícz; nego daihje bilo 6. Tèr tàk vſzakomu Bogczu doydu 4. groſſi, y vſzake Bogícze 3. gro. à vſzem ſzkùpa 38. groſſi. Kak vidis ovde pod Literum F.

A.	B.C.	D.	E.	F.
38.	5|2	8	4. *Bógczi.*	20. *gro.*
30.	3|0		.6. *Bogícz.*	18. *gro.*
-8.			10	38. *proba.*

Pelda. Dvanajeſzt Kramarov, velim: 12. terſili, ali dobili jeſzu 39. Rany. Tó jeſzt: vſzaki Latin dobilje Rany. 5. à vſzaki Nemecz Rany 2. Akò hoches znati kulikoje bilo Latinov? y kulikò Nemczev?

Poſztavi naypervích (kakti pervo) Y med

med dvê linyie pod Literu H. Rany. 5. y Rany. 2. à pod Literu I. Razluku 3. Ar. 5. je 3. vech, negoje 2.

Zatem: posztavi daje bilo vszeh 12. Nemczev. Arje zgorá recheno: daszе moraju vszi oni posztaviti kojiszu naymenye dobili. Dvanajeszt pakò Nemczev dobilobi 24. Rany. Oveh 24. akò pod Literum G. odnemes od 39. osztane Latinom 15. Rany.

Akò pak Latinom osztalo je 15. Rany, tèr hoches znati kulikoih je bilo? tàk pod Literum K. 15. razdéli z-Razlukúm, to jeszt z-3. da tàk izide, pod Literum L. 5. Latinov. Akò je pak bilo 5. Latinov; tàk z-novich rechi moras: daje bilo 7. Nemczev. Tèr tàk nà vszakoga Latina doyde 5. Rany. y na vszakoga Nemcza 2. Rany. à na vsze szkùpa 39. Rany. kàk vidis ovde pod Literum M.

G.	H.	I.	K.	L.	M.
39.	5	3....	15	5. *Lat.*	25. *Rany.*
24.	2	0.........		7. *Nem.*	14. *Rany.*
15.				12....	.39. *proba.*

Akò pàk délni bròy (kakovje zgora pod Literum D. y K.) nebisze mogel razdeliti

deliti prez oſztanka; takje znamenye, da nemore právi Rachún iziti: y tó ne ſzamò ondà, kadaje dvoja féla vu Rachúnu; negò takay ondà, kadaſzu trí, ali chetiri féle. Ar:

VI. Akoje troja féla vu Rachunu; tak moras poſztaviti dvé Razluke, y délni bròy na dvé ſztrani tàk razdéliti; da ako jednu ſztran razdelis z-vekſſum, à drugu z-menyſſum Razlukum, od nijedne nikay neoſztane; Nachin pakò takovoga razdelivanya je ov: Naypervîch na nayvekſſu Razluku poſztavi 1. Ako ono, kayti oſztane, nebi mogel razdeliti z-drugum Razlukum, prez oſztanka; tàk drugóch na nayvekſſu Razluku poſztavi 2. à tretjich 3. y tak nadalye, doklamtigoder tuliko oſztane kuliko budes mogel z-drugum, ali (akoihje vech) z-trétjum Razlukum, prez oſztanka razdeliti. Ako mene nerazmes ovoti je:

Példa. Cheterinajeſzt lyudih troje meſtrie, tó jeſzt Soſtari, Szaboli, y Kováchi povadiliſzuſze vu kerchme. I zbog toga tuſeni pri Czehu moraliſzu platiti birſſaga 46. Rany. Naymre: vſzaki Soſtar,

moralje dati Rany. 6. à vszaki Szaból, rany. 5. y vszaki Kovách rany 2. Akò hoches znati kulikoje bilo Soſtarov, Szabolov, y Kovachev?

Poszcavi naypervich (kàk zdola vidis pod Literum E.) birſſaga rany 6. 5. y 2. Kayti pakò 6. je 4. vech; â 5. je 3. vech; negoje 2. Zato takay (pod Literum F.) szuprot 6. poszcavi razluku 4. à szuprot 5. poszcavi 3.

Zatem poszcavi daje bilo 14. Kovachev (Arje zgora rechenò: daſze naypervich poszcaviti mora, kakdabi vszi oni bili, kojszu naymenye dáli, akoprem tó ni, niti nemore biti isztina) à 14. Kovachev moralobi dati 28. rany. Koje akò (pod Literum D.) odnemes od 46. osztane Soſtarom, y Szabólom délnech 18. rany. Oveh pakò 18. moras na dve sztrani tak razdeliti; dà akò jednu sztran razdelis z-vekſſum razlukum, tó jeszt: z-4. à drugu z-menyſſum, to jeszt: z-3. od nijedne nikay neosztane. I da to laglye vchinis: na nayvekſſu razluku pervi put poszcavi 1. Akò pérvoga osztanka nebi mogel razdeliti z-drúgum menyſſum razlukum

prez

prez drugoga oſztanka, tàk drugi put na vekſſu Razluku poſztavi 2. à tretji put 3. y tàk na dalye doklamſze goder pervi oſztanek razdeliti bude mogel z-menyſſum Razlukum prez oſztanka.

Akò andà na vekſſu Razluku: tó jeſzt na 4. poſztavis, daje bil 1. Soſtar oſztane 14. Kak vidis pod Literum A. Akò poſztavis daſzu bili 2. oſztane pod Literum B. 10. Akò poſztavis daſzu bili 3. oſztane pod Literum C. 6. Kak vidis ovde.

A.	B.	C.
4 | 18 | 1)	4 | 18 | 2)	4 | 18 | 3)
4	8	12
14	10	—6

Pokehdob andà; niti pod Literum A. 14. niti pod Literum B. 10. nemores razdeliti z-drugum menyſſum Razlukum, tó jeſzt: z-3. prez oſztanka: znamenye je: dà nitije bil 1. Soſtar nitiſzu bili 2. Kayti pakò pod Literum C. oſztanek, tó jeſzt 6. mores razdeliti z-3. prez oſztanka (Ar 3. vu 6. nahagyas 2. puti, y nikay neoſztane) znamenye je: daſze 18. Rany mora razdeliti na dve ſztrani, zmed kojeh

kojeh jedna chini 12. à druga 6. kak vidis pod Literum C. Akò anda (pod Lit. G.) iſzteh 12. razdelis z-vekſſum Razlukum, tó jeſzt z-4. izidu 3. Soſtari. Ravnò tàk akò 6. razdelis z-menyſſum Razlukum, tó jeſzt z-3. izidu 2. Szaboli. Akoſzu pak bili 3. Soſzrari, à 2. Szaboli, takje moralo biti 9. Kovàchev. Ar vſzeh ſzkùpa biloje 14. Kak vidis pod Lit. H. Tèr tàk na vſzakoga Soſtara doyde Rany 6. y na vſzakoga Szabolą Rány 5. y na vſzakoga Kovacha Rany 2. à na vſze ſzkùpa Rany. 46. Kak vidis ovdè pod Literum I.

D.	E.	F.	G.	H.		I.	
46.	6	4 ...	12	3.	*Soſtarie*	18.	*Rany.*
28.	5	3 ...	6	2.	*Szabóli.*	10.	*Rany.*
18	2	0		9.	*Kovach.*	18.	*Rany.*
				14		46.	*proba,*

Ovu pakò y oſztale tàkove példe mores kak drugach priſzpodobiti: daſzu nayſmre 46. groſſi zàpili, dobili, ali kak drugach med ſzobum ràzdelili.

VI. Akoje vu Rachunu drobis, tak czéle bròje na drobis oberni (*k*) tèr pòleg obernyeneh Razluke poſztavi, y Rachún napràvi.

Pél-

(*k*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Tretjega. II.*

Pelda. Jeden Goſzpodàr imalje 20. tesákov. Tó jeſzt: oráche, kopáche, y ſnyáche. Dálje pakò vſzakomu oráchu 3. groſſe, y vſzakomu kopáchu 2. groſſa, à dvem, y dvem ſnyáchem 1. groſſ. tó jeſzt vſzakomu $\frac{1}{2}$ gro. iliti 1. dinyar; à vſzem ſzkùpa 20. groſſi. Akò hoches znati, kulikoje je bilo oráchev? à kuliko kopáchev, y ſnyáchev tàk, da niti menye, niti vech neizide? negò 20. tesákov, y 20. groſſi.

Ovde, y vu oſztaleh takoveh Rachuneh, groſſe, oberni na dinyare: dà tak na vſzakoga orácha doyde 6. dinarov, y na vſzakoga kopacha 4. din. y na vſzakoga ſnyacha 1. din. à na vſze ſzkùpa 40. dinyarov. Tèr onda, poſztavi (kak zdola vidis pod Lit. B.) med dvé linye: 6. 4. y. 1. din. à z-deſzna pod Lit. C. poſztavi Razluku 5. y 3. Ar 6. je 5. vech, à 4. je 3. vech, negoje 1.

Zatem poſztavi kakdabi bili vſzi ſnyáchi, à na 20. ſnyáchev doſslobi 20. dinyarov. Koje ako (pod Lit. A.) odnemes od 40. din. oſztane orachem, y kopachem délneh 20. Oveh pakò 20. mo-

ras

ras na dvé ſztrani tak razdeliti, da akò jednu ſztran razdelis z-vekſſum Razlukum; à drugu z-menyſſum, od njiédne nikay neoſztane.

Poſztavi andà gornyem nachinôm, na vekſſu Razluku, tó jeſzt na 5, daje bil 1. orách. Oſztane 15. Kak vidis ovde:

$$\begin{array}{c|c|c} 5 & 20 & 1 \\ & \cdot 5 & \\ \hline & 15 & \end{array}$$

Pokehdob anda 15. mores razdelit z-menyſſum Razlukum, tó jeſzt z-3. prez oſztanka (Ar 3. vu 15. nahagyas 5. puti, niti nikay neoſztaje) znamenyeje: da 20. moras razdeliti na dvé ſztrani: zmed ko-jeh jedna chini 5. à druga 15. Ako anda (pod Lit. D.) 5. razdelis z-vekſſum Razlukum, tó jeſzt z-5. izide 1. orách. Ako pak 15. razdelis z-menyſſum Razlukum, tó jeſzt z-3. izide 5. kopáchev. Akoje pak bil 1. orach, à 5. kopachev, takje moralo biti 14. ſnyachev. Ar vſzeh ſzkùpa biloje 14. Kak vidis pod Lit. E. Ter tak jednomu oràchu doydu 3. groſ-ſi, â petem kopáchem 10. gro. â 14.

ſnyà-

ſnyáchem 7. gro. Tó jeſzt 20. tesákov, y 20. groſſi. Kak vidis ovde pod Lit. F.

A.	B.	C.	D.	E.	F.
40.	6	5....	5	1. *Orach, za*	3. *gro*
20.	4	3....	15	5. *Kopachev, za*	10. *gro.*
20.	1	0.......		14. *Snyachev, za*	7. *gro.*
				20...........	20. *prob.*

Példa. Jeden kupilje 40. ptícz za 2. Rany: iliti 40. groſſi: y vſzaku pticzu jerebiczu plachalje po 3. groſſe; à vſzakoga branyuga po 2. groſſa, y vſzakoga skvorcza po gro. ½ to jeſzt po 1. gyukeſz. Akobi hotel znati kulikoje bilo jerebícz? à kuliko branjugov, y skvorczév?

Ovde takay groſſe oberni na gyukeſze: da tàk vſzaka jerebicza doyde po 15. gyukeſzóv, à vſzaki branyug po 10. gyuk. y vſzaki skvorcz po 1. gyuk. à vſze ſzkúpa za 200. gyukeſzov. Tèr tak pod Lit. G. med dvé linyie poſztavi 15. 10. y 1. gyuk. Kàyti pako 15. je 14. vech; à 10. je: 9. vech; negoje 1. Záto takayſſe, pod Lit. H. ſzuprot 15. poſztavi 14. à ſzuprot 10. poſztavi 9.

Zatem poſztavi (kakti malo pervo)

daje kupil 40. skvorczév za 40. gyukeſzóv. Koje akò pod Lit. F. odnemes od 200, oſztane na jerebicze, y branyuge 160. gyuk. Oveh pakò 160. moras na dvé ſztrani tak razdeliti: da akò jednu ſztran razdelis z-vekſſum Razlukum, tó jeſzt z-14. à drugu z-menyſſum, to jeſzt z-9. od nijedne nikay neoſztane. I da tó v-chinis, rachunaj, kakti pervo.

Akò anda rachunajuch, na vekſſu razluku to jeſzt; na 14. poſztavis: daje kupil 1. jerebiczu; oſztane pod Lit. A 146. Akò poſztavis: daje kupil 2. oſztane pod Lit. B. 132. Akò poſztavis: daje kupil 3. oſztane pod Lit. C. 118. Akò poſzſtavis: daje kupil 4. oſztane pod Lit. D. 104. Akò poſztavis: daje kupil 5. oſztane pod Lit. E. 90. Kak vidis ovde.

A.	B.	C.	D.	E.
14 | 160 | 1)	14 | 160 | 2)	14 | 160 | 3)	14 | 160 | 4)	14 | 160 | 5)
1.4	2.8	4.2	5.6	.70
146	132	118	104	-90

Pokehdob anda niti 146. niti 132. niti 118. niti 104. nemores razdeliti z-menyſſum Razlukum, tó jeſzt z-9. prez oſztanka. Kak vidis ovde:

9.

9|14,6,|16)	9|13,2,|14)	9|11,8,|13)	9|10,4,|11)
.9	.9	.9	.9
56	42	28	14
54	36	27	9
-2	-6	-1	-5

Znamenye je: dà nitije kupil jerebiczu 1. niti 2. niti 3. niti 4. Kayti pako, pod Literum E. ofztanek, to jeſzt 90. chiſztò mores razdeliti z-menyſſum Razlukum, tó jeſzt: z-9. prez oſztanka. Ar 9. vu 90. nahagyas 10. puti, niti nikay neoſztane. Kak vidis ovde:

9|90,|10.
 9
 -0

Znamenye je; daje moral kupiti 5. jerebicz, à 10. branyugov. Ar ako 90. odnemes od 160. gyuk. oſztane 70. Tèr tak ochiveſztò je: da 160. moreſze razdeliti na dvé ſztrane, tó jeſzt na 70. y na 90. Ako anda pod Lit. I. 70. razdelis z-vekſſum Razlukum, to jeſzt z-14. izide 5. jerebicz. Ako pak 90. razdelis z-menyſſum Razlukum, to jeſzt z-9. izide 10. branyugov. Ako je pak bilo 5. jerebicz, à

 10.

10. branyugov, lehkò mores zpoznati: daje moralo biti 25. skvorczév. Tèr tak vſzaka jerebicza doyde po 3. groſſe; y vſzaki branyug po 2. gro. y vſzaki skvorcz pó 1. gyukeſz. Tó jeſzt 40. gláv pticz. Kàk vidis pod Lit. K. y. 40. groſſi. Kak vidis ovde pod Lit. L.

F.	G.	H.	I.	K.	L.
200	15	14	70	5. *Jerebícz, za*	15. *gro.*
40	10	9	90	10. *Branyúg. za*	20. *gro.*
160	1	0		25. *Skvorcz. za*	5 *gro.*
				40.	40. *prob.*

Példa. Jeden Terſecz kúpilje 100. gláv marhe, za 100. Rany. Veli pakò: daje za vſzakoga vola dál 10. Rany. à za vſzakoga bíka 1. Rany. y za vſzakoga kozla ½ Rany: to jeſzt 10. gro. Akò hoches znati kulikoje kúpil volov, bíkov, y kozlov?

Oberní Ranyiske na groſſe, y rachunay kakti pervo. Izide 1. vol za 10. Rany. à 9. bíkov za 45. Rany. à 90. kozlóv, takay za 45. Rany. To jeſzt 100. gláv, za 100. Rany. Kàk zrachúnano, y na kratkom poſztavlyeno vidis ovde:

I.

1.	*Vol*	*za* 10.	*Rany.*
9.	*Bikov*	*za* 45.	*Rany.*
90.	*Kozlóv*	*za* 45.	*Rany.*
100.	*Gláv*	*za* 100.	*Rany.*

Akobi pak Terſecz rekel bil: daje za vſzakoga vola dál 5. Rany. à za vſzakoga bíka 1. Rany. y za vſzakoga kozla 1. groſs; tak ondà izide 19. volóv zá 95. Rany. à 1. bík za 1. Rany. y 80. kozlóv za 80. gro: iliti za 4. Rany. Tèr tak takay 100. gláv, za 100. Rany. Kak vidis ovde:

19.	*Volóv*	*za* 95.	*Rany.*
1.	*Bík*	*za* 1.	*Rany.*
80	*Kozlòv*	*za* 4.	*Rany.*
100.	*Gláv*	*za* 100.	*Rany.*

VII. Akoſzu chetiri féle vu Rachúnu, tàk anda moras trí Razluke poſztaviti, y délni broy, iliti pervi oſztanek, koj pervi put izhagya iz odnimanya (kakovje zgora pod Lit. F. 160.) na trí ſztrane tàk razdeliti: daſze vſzaka poſzeb ſztran z-ſzvojum Razlukum prez oſztanka razdeliti bude mogla.

Példa. Odisloje vu Tabor iz chetvere Generalie 14000. Szoldátov. To jeſzt. Kar-

Karlovſchani, Kriſevchani, Banovczi, y Szlavonczi. Koji kadabi viteskò vojuvali, y nepriatela obladalí bili; Kraly, aliti budi Poglavár voyſzke dalje vſzakomu Karlovſchanu 7. Rany. y vſzakomu Kriſevſchanu 6. Rany. y vſzakomu Banovczu 4. Rany. y vſzakomu Szlavonczu 3. Rany. à vſzem ſzkùpa 64000. Rany. Akò hoches znati kulikoihje bilo iz vſzake Generalie?

Poſztavi tri Razluke, y rachunay kakti pervo. Izide 2000. Karlovſchanov; à 3000. Kriſevſchanov; à 5000. Banovczev; à 4000. Szlavonczev. Tó jeſzt 14000. Szoldatov, y 64000. Rany. Kak vidis ovde:

64000.	7	4 ...	8000	2000. *Karlovſ.*	14000. *Rany.*
42000.	6	3 ...	9000	3000. *Kriſevſ.*	18000, *Rany.*
22000.	4	1 ...	5000	5000, *Banovcz.*	20000. *Rany.*
	3	0		4000. *Szlavonc.*	12000. *Rany.*
				14000	64000. *proba.*

More takay biti 3000. Karlovſchanov, y 2000. Kriſevſchanov, y 4000. Banovczev, y 5000. Szlavonczev. Tèr tak takay 14000. Szoldátov, y 64000. Rany. Kàk zrachunano, y na kratkom poſztavlyeno vidis ovde:

3000

3000.	*Karlovſ*.	21000.	*Rany*.
2000.	*Kriſevſ*.	12000.	*Rany*.
4000.	*Banovcz*.	16000.	*Rany*.
5000.	*Szlavoncz*.	15000.	*Rany*.
14000.	Szoldatov . . . . y	64000.	*Rany*.

Odkuda znati moras: da takovi rachúni, vech puti, drugach, y drugach iziti mogu. I záto.

Proba ovoga Navu*ka* ni potrebna, a*kò* pravi bròy pogodis.

NAVUK DRÚGI.

Od Dvoy-Verſztnoga krivoga Rachuna.

I. RЕcheno je malopervo na pochet*ku* gornyega Navu*ka*: da a*kò* po jednom *k*rivem broju nemores pogoditi pravoga; ta*k* ondà moras dvá *k*riva poſztaviti.

A*kò* anda poſztavil jeſzi jeden bròy, tèr rachunajuch (*a*) niſzi pogodil pravoga; ta*k* pazi dobrò: jeſzili vutom falel, *k*aytiſzi menye, ali *k*aytiſzi vech poſztavil; negobi poſztaviti moral? zbóg *k*ojega zro*ka* ta*k*ay *k*rivi Rachún je menyſſi, ali vek-

(*a*) *Pòleg Déla Tretjega Navuka Pérvoga.*

vekſſi od pravoga. Akoſzi vutom falel, kaytiſzi menye poſztavil, tàk kulikojegoder krivi Rachún menyſſi od pravoga, tuliku poſztavi falingu, y poleg falinge: *m.* to jeſzt *menyſſi*. Akoſzi pak vutom falel, kaytiſzi vech poſztavil; tàk takay, kulikojegoder krivi rachún vekſſi od pravoga, tuliku poſztavi falingu, y poleg falinge *v.* tô jeſzt *vekſſi*.

Zatem poſztavi drugi krivi broy, z-kojemſze budes uffal pogoditi pravoga. I akoga joſchè nebi pogodil: tàk pazi dobrò (*kakti* pervo) jeli falinga vutom kaytije krivi Rachún menyſſi, ali vekſſi od pravoga? Akoje menyſſi? tàk kulikoje menyſſi, tuliku poſztavi falingu, y poleg falinge *m.* Akoje vekſſi? tak kulikoje vekſſi tuliku poſztavi falingu, y poleg falinge *v.*

Nadalye: vſzaku poſzeb falingu z-poſztavlienem krivem brojem na kris povekſſay. To jeſzt: pervu falingu povekſſay z-drugem krivem brojem; à drugu z-pervem. Kadaje pak povekſſas, vnogò bolye, y marliveje pazi: jeſzuli obodvá krivi Rachúni menyſſi, ali vekſſi od pravoga Rachúna? To jeſzt: jeli pòleg vſzake

ke falinge: *m. m.* ali *v. v.* Alije mozibiti pòleg jedne *m*, à poleg druge: *v.* Ar.

II. Akoje pòleg jedne falinge *m.* à poleg druge *v.* tak onda, y falinge, y povekſſane na kris broje razluchenò, priday, y pridane razdéli z-pridanemi falingami. Tèr tak izideti pravi, kôga iſches, y znati ſelis bròy, iliti Rachún. Navuka ovoga ovotije zerczalo.

Példa. Dvé Seſztre: Bara, y Mare noſzileſzu jajcza naproday: Buduche pak opitane: kuliko vſzaka ima? Ja (veli Bara) imam tuliko: da akobi mene Mara dála 8. takbi obodvé jednako imale, Akobi pak ja Mare dála ſzamo 5. takbi ona trí puti tuliko imala kulikobi mene oſztalo. Povechmi proſzimte kulikò vſzaka ima;

Ovdeſze pitaju dvá takova broja, zmed kojeh, ako od drugoga k-pêrvomu pridas 8. tàk pervi tulik bude. kulikje drugi. Ako pak od pervoga odnemes ſzamo 5. y pridas k-drugomu, tàk drugi bude trí puti vekſſi od pervoga.

Poſztavi daje Bara imala jajecz kulikotigoder drago; à ono kay poſztavis

akotiſze nebi pripetilo pravò poſztaviti, zvalòſze bude krivi broy. Ako anda pervich na Baru poſztavis, kak zdola pod Lit. B. poſztavlyeno vidis 10. jajecz, tàk pod Lit. C. na Maru poſztaviti moras 26. tó jeſzt 16. viſſe. Ar je recheno: dà akobi Mara Bare dala 8. takbi obodvé jednako imale. Akobi pak Bara Mare dala 5. takbi Bare oſztalo 5. à Mare bi doſslo 31. Moralobi pak doyti ſzamò tri puti vech, negò Bare, tó jeſzt 15. Pokehdob andà 15. je: 16. menye negoje 31. premalo na Baru poſztavil, y falel jeſzi vu 16. I zato poleg nove falinge pod Lit. A. poſztavim. 16. to jeſzt menye 16.

Akò drugôch na Baru poſztavis viſſe, tó jeſzt, kàk zdola vidis pod Lit. B. 20. jajecz, tak pod Lit. C. na Maru poſztaviti moras 36. Ar ovak, akobi Mara Bare dála 8. vſzakabi imala 28. Akobi pak Bara Mare dala 5. takbi Bare oſztalo 15. à Mare bi doſslo 41. Moralobi pak doyti tri puti vech, nego Bare, to jeſzt 3. puti 15. iliti 45. Pokehdob andà 45. je 4. vech, negoje 41. prevechſzi na Baru poſztavil, y falel vu 4. Zato poleg ove fa-

linge

linge, pod Lit. A. poſztavi *v.* 4. to jeſzt: *viſſe* 4.

Zatem iſzte falinge povekſſay z-krivemi broji na kris. Tó jeſzt 16. povekſſay z-20. à 4. z-10. I kayti jedna falinga je *m.* à druga *v.* záto povekſſane na kris broje priday, y pridane razdeli z-pridanemi falingami, tó jeſzt z-20. izide: Bare 18. jajecz. Kak vidis ovde:

Rachún.

```
        A.         B.          C.
m.     16    X    10..........26.
v.      4         20..........36.
      ------------------
       20.       320
       :          40
       :       ---------
       :..20 |36,0,| 18. Bara.
             |20   |
             -----
             160
             160
             -----
             ...
```

Akoje pàk Bara imala 18. jajecz, tàk Mara, moralaje imati 16. viſſe; to jeſzt; 34. I akò ovoga nebi veruval, ali mogel pogoditi, tàk falinge, y krive broje, kojeſzi na Maru poſztavil bil, rachunay ovak.

Rachún.

```
m. 16  X  26.
v.  4     36.
-----------------
20.       576
          104
    ---------
..20|68,0,|34. Mara.
    |60   |
    ----
    -80
     80
    ---
    --
```

Vszakojachki andà Bara imalaje 18. jajecz, à Mara 34. Ar ovàk: ako Mara Bare dá 8. vszaka bude imala 26. Akò pak Bara Mare dá 5. tàk Bare osztane 13. à Mare doyde tri puti 13. tó jeszt 39.

Példa. Jeden ima dvá konya, y jednu konyszku szprávu za 60. Rany. Veli pakò; dà koj hoche imati gorssega konya z-szprávum; tàk mora dati dvá puti vech, negobi dál za bolssega konya, y za szprávu. Koj pak hoche imati bolssega konya z-szpravum, tak mora dati tri puti vech, negobi dál za gorssega konya, y za szpravu. Ako hoches imati konya z-szprávum, povech: kakvuje czenu vszaki kony?

Ov-

Ovde szamò povedati moras dvà takva broja; zmed kojeh, akò k-pervomu pridas 60. tàk pervi bude dvá puti vekſſi, nego drugi. Akò pàk iſzteh 60. pridas k-drugomu, tàk drugi bude trí puti vekſſi; negò pèrvi.

Akò pervich pod Lit. B. poſztavis: daje gorſſi kony za Rany 30. y na konya verſes ſzpravu. To jeſzt: na Rany 30. verſes 60. tàk pod Lit. C. poſztaviti moras: daje bolſſi kony za Rany 45. Ar ovák gorſſi z-ſzpravum dvá puti vech chini, nego bolſſi. Ako pak na bolſſega verſes ſzprávu. Tó jeſzt: na 45. verſes 60. doyde 105. Moralobi pàk doyti ſzamò trí puti tulikò, kulikoſzi poſztavil bil za gorſſega konya, tó jeſzt: 3. puti 30. iliti 90. Prevech anda za bolſſega, à premalo za gorſſega poſztavil, y falel jeſzi. Ar 90. je 15. menye, negoje 105. I záto: poleg 15. pod Lit. A. poſztavi *m.* tó jeſzt: *menye* 15.

Akò drugôch pod Lit. B. poſztavis viſſe: daje naymre gorſſi kony za Rany. 40. y na konya verſes ſzpravu, iliti Rany. 60. tàk pod Lit. C. poſztaviti moras, da-

je bolſſi kony za Rany 50. Ar ovak gorſ-ſi z-ſzpravum dvá puti vech chini, nego bolſſi. Ako pàk na bolſſega verſes ſzpravu. To jeſzt: na Rany 50. verſes 60. doyde 110. Moralobi pàk doyti trí puti túliko, kulikoſzi poſztavil za gorſſega konya, tó jeſzt tri puti 40. iliti 120. Prevech andà doſslo je na gorſſega konya. Ar 120. je 10. vech negoje 110. I zato poleg 10. pod Lit. A. poſztavi *v.* to jeſzt: *vech* 10.

Zatem iſzte falinge povekſſay (kakti zgora) z-krivemi broji na kris. I kayti obodvé falinge niſzu jednake, to jeſzt: *m. m.* ali *v. v.* nego jedna je *m.* à druga *v.* záto povekſſane na kris broje priday, y pridane razdeli z-pridanemi falingami; tó jeſzt: z-25. Izide za gorſſega konya 36. Rany. kakti ochituje ov.

Rachûn.

	A.		B.	C.
m.	15	X	30	45
v.	10		40	50

25. 600
300

..25 | 90,0, | 36. *Rany. Gorſſi.*
7.5
150
150

Ako-

Akoje pàk gorſſi kony za 36. Rany. prez drugoga Rachúna, lehkò poznati mores: da bolſſi mora biti za 48. Rany. Ar akò na gorſſega konya poſztavis ſzpravu, to jeſzt na Rany 36. poſztavis 60. tàk doyde 96. tó jeſzt: dvá puti 48. Ako pàk na 48. poſztavis 60. tàk doyde trí puti vech, to jeſzt tri puti 36. iliti 108.

Ali akò iz jednoga Rachúna nebi mogel lehkò pogoditi za kulikoje bolſſi kony; tàk poſztavivſſi falinge y krive broje, koyſzu zgora pod Lit, C. rachunay, Kakti pervo, ovak.

```
m.  15  X  45.
v.  10     50.
   ----------
   25.    750
    .     450
         -----
   25 | 120,0, | 48. Rany. Bolſſi.
      | 100
       -----
       -200
        200
       -----
        ---
```

Példa. Jeden zmed dveh Peter: ali Pavel radbiſzi ſzenokoſſu kúpiti za 100. Rany. Ali nijeden zadoſzta nima penéz.

Nego

Negò veli Peter: dabimu Pavel szvojeh poszudil $\frac{1}{2}$ y 10. Rany. takbi mogel szenokosſu kupiti. Pavel pako veli: dabimu Pèter poszudil szamò $\frac{1}{3}$ szvojeh penéz takbi szám kupiti mogel szenokosſu. Povèchmi kuliko vszaki ima penéz. Velim: povechmi tákova dvá broja, zmed kojeh, akò od drugoga odnemes poloviczu, to jeszt $\frac{1}{2}$ y 10. tèr pridas k-pérvomu tàk doyde 100. Akò pàk od pérvoga odnémes $\frac{1}{3}$ y pridas k-drugomu takay doyde 100.

Akò pervich, pod Lit. B. posztavis: dà Peter ima 60. Rany. tak takaij na Paula pod Lit. C. posztaviti moras 60. Ar ovak: ako Peter poszudi od Paula $\frac{1}{2}$ to jeszt Rany 30. y takaij 10. doyde Petru 100. Ako pàk Pavel od Petra poszudi $\frac{1}{3}$ tó jeszt Rany 20. nedoyde Paulu nego szamò 80. Moralobi pàk doyti, kakti Petru 100. Kaytije anda Petru dosslo visse 20. zato pod Lit. A. posztavi falingu v. 20.

Akò drugôch pod Lit. B. posztavis: dà Peter ima 30. Rany. tàk na Paula pod Lit. C. posztaviti moras 120. Ar ovak:

akò

akò Peter poſzúdi od Paula $\frac{1}{2}$ tó jeſzt Rany. 60. y takay 10. doyde Petru 100. Ako pàk Pavel od Petra poſzúdi $\frac{1}{3}$ tó jeſzt Rany 10. doyde Paulu 130. Morálobi pàk doyti ſzamò 100. kaytije andà Petru doſſlo menye 30. zato pod Lit. A. poſztavi falingu *m.* 30.

Ove pakò falinge, kayti niſzu jednake, nego jedna je *v.* à druga *m.* Zato povekſſane na kris broje (kakti dò ſzadà) priday, y pridane razdéli z-pridanemi falingami, tó jeſzt z. 50. izide: da Peter ima Rany. 48.

Rachún.

	A.		B.	
v.	20	X	60	60.
m.	30		30	120.
	50		600	
			1800	
	50		2400	48. *Peter.*
			200	
			400	
			400	
			0 0 0	

Akò pàk Peter ima 48. tàk Pavel mora imati 84. Ar ovak akò Peter poſzúdi

od Paula $\frac{1}{2}$ tó jeszt 42. y 10. tàk Peter bude imal 100. rany. Ako pàk Pavel poszudi od Petra $\frac{1}{5}$ to jeszt 12. takay Pavel bude imal 100.

Példa. Dvá Brati moralíbiszi jednakó razdeliti rany 60. Ali nisz tàk chinili; negoje vszaki zgrabil, kulikoje mogel. Kadabisze pak pomerili bili, takje sztarejssi mlajssemu dál $\frac{1}{4}$ à mlajssi sztarejssemu $\frac{1}{3}$ terszu ondà jednaki bili, tó jeszt vszakije imal 30. rany. Povêch; kulikoje vszaki bil pervo zgrabil? Tó jeszt: razdeli 60. rany. na dve sztrani tak, da akò od perve sztrani k-druge pridas $\frac{1}{4}$ à od druge k-perve pridas $\frac{1}{3}$ vszigde izide 30.

Akò pervîch pod Lit. B. posztavis: daje sztarejssi brát zgrabil, hochemo rechi (*b*) 12. rany. tak pod Lit. C. mlajssi moralje zgrabiti 48. Akò andà sztarejssi mlajssemu, od 12. dá $\frac{1}{4}$ to jeszt 3. osztanemu: 9. Akò pâk mlajssi sztarejssemu od 48. da $\frac{1}{3}$ tó jeszt 16. tàk sztarejssi bude imal 25. Moralbi pàk imati 30. Kayti andà ima menye 5. zato pod Lit. A. posztavi pérvu falingu *m.* 5.

Akò

(*b*) *Pòleg ovoga Déla Navuka Pervoga. II.*

Ako drugôch pod Lit. B. posztavis: daje sztarejssi brat zgrabil 36. takje mlajssi pod Lit. C. moral zgrabiti 24. Ako andà sztarejssi mlajssemu, od 36. dá $\frac{1}{4}$ to jeszt 9. osztanemu 27. Akò pàk mlajssi sztarejssemu, od 24. dá $\frac{1}{3}$ tó jeszt: 8. tàk sztarejssi budé imal 35. Moralbi pák imati szamò 30. Kayti anda ima visse 5. zato pod Lit. A. posztavi drugu falingu *v.* 5.

Pokchdob anda ovde takay jedna falinga je *m.* à druga *v.* zato povekssáne na kris brojò priday, y pridane razdeli z-pridanemi falingami. Izide sztarejssemu bratu 24. rany.

Rachun.

	A.		B.	C.
m.	5	X	12	48.
v.	5		36	24.
	10		180	
			60	
			240	

10 | 24,0, | 24. *Sztarejssi.*

20

-40

40

--

Akoje pak sztarejssi zgrabil 24. rany. ochiveszto je: daje mlajssi zgrabiti moral 36.

36. Tèr tàk, ako fztarejffi mlajffemu da $\frac{1}{4}$ to jefzt 6. à mlajffi fztarejffemu $\frac{1}{3}$ to jefzt 12. vfzaki bude imal 30. Rany.

Példa. Jeden decharicz imajuchi 6. lét razgovarialfzeje negdà z-fzvojem otczem, pitajuchi nyega: Japicza: kulikò vi imate lèt? Ja, moy fzinko, imam: 60. lèt. Jefzem andà dèfzet puti fztarejffi, negofzi ti. Nato reche fzin: à chefz kulikobi lêt vi, trí puti fztarejffi bili, negò ja; dabi obodvá fiveli?

Ovde takay, nikay drugo nepitafze, nego jeden fztanoviti bròy, kojega akó pridas k-rechenem dvem brojem; tó jefzt: k-6. y k-60. tak: 60. z-pridanem, trí puti vech bude, nego: 6:

Akò andà pervîch pod Lit: B. pofztavis: dá obodvà fiveti moraju: 30. let; takbi onda fzin imal: 36. à otecz: 90. lèt. Moralbi pàk otecz imati tri puti vech; negò fzin, tó jefzt: 108 lét. Kayti andà 108. je 18. vech; negoje 90. záto: pod Lit. A. pofztavi pérvu falingu: v. 18.

Akò drugòch, pod Lit. B. pofztavis: dà obodvá fiveti moraju menye, tő jefzt 20. lét takbi ondà fzin imal 26. à otecz 80. lét.

lét Moralbi pàk otecz imati tri puti vech, nego szin, tò jeszt. 78. Kayti andà 78. je 2. menye negje 80. záto pod Lit. A. poszta: vi drugu falingu: *m.* 2. Rachunajuch pakò, kakti pervo, izide 21. Leto kàk vidis ovde:

Rachún.

	A:		B.
v.	18	X	30.
m:	2		20.
	20.		360
			60
	.20	42,0.	21. *Léto*
		40	
		-20	
		20	
		--	

Anda vszaki moralbi joschè fiveti Lét: 21. Tèr tàk szin imalbi Lét: 27. à otecz 81. tó jeszt: trí puti tulikò kuliko szin.

Példa. Alexander Veliki, y glaszoviti negdafnyega vremena kraly, opitanje bil vu razgovoru: kulikò ima Lét? Buduchi pakò krutò jakò múder, ni hotel izraven povedati; negoje rekel: Efestion ima dvé lete

lete menye, nego Ja; à Clitus ima 4. léta vech, nego mí obodvà; vſzi trí pakó imamo 96. lèt. Povech kulikoje lét imal Alexander, Efeſtion, y Clitus?

Ovde 96. razdeliti moras na tri ſztrane ták: dá pérva ſztran bude imala 2. menye; nego drúga; á trétja 4. vech; nego obodvé pérve. J zàto.

Akó peryîch zdola pod Lit. B. poſztavis: daje Alexander imal 30. Let; takje Efeſtion, pod Lit. C. moral imati 2. menye, tò jeſzt 28. á Clitus tulikó kuliko ovi obodvá, y 4. viſſe, tò jeſzt, pod Lit. D. 62, vszi tri pakò 120. Moralibi pàk imati ſzamó 96. Prevech andá pervîch poſztavil jeſzi. Ar 120. je 24. vech negoje 96. J záto pod Lit. A. pervu falingu poſztavi: *v.* 24.

Akó drugôch pod Lit. B. poſztavis daje Alexander imal. 20. lét, takje Efeſtion pod Lit. C. imal 18. à Clitus pod Lit. D. 42. vſzi trí pàk 80. Moralibi pakò imati 96. Premaló andá drugôch poſztavil jeſzi. Ar 80. je 16. menye, negoje 96. J zàto pod Lit. A. drúgu falingu poſztavi: *m.* 16. Rachunajuch pakó, kakti pervo, izide na

Ale-

Alexandra lét 24. kàk vidis ovde.

Rachún.

	A.		B.	C.	D.
v.	24	X	30....28......62.		
m.	16		20....18......42.		

40 480
480
....40|96,0,| 24. *Alexander.*
80
-160
160

A*k*oje pà*k* Alexander imal lét 24. ta*k*je Efestion moral imati: 2. menie: to jeszt 22. à Clitus tuli*k*o, *k*uli*k*o Alexander y Efestion, y 4. visse to jeszt 50. tèr tàk vszi trí szkùpa, kakje zgora recheno 96. lèt.

Példa. Tri paydassi: Peter, Pavel, y Matek, igraliszu za penezi. I na pérvi màh Peter dobilje od Paula $\frac{1}{2}$ Potlam pa*k* Pavel dobilje od Mate*k*a $\frac{1}{3}$ Zadnîch ta*k*ay Mate*k* dobilje od Petra $\frac{1}{4}$ oneh penéz, zkojemije Peter dossel bil pervi pùt igrat. I na

kon-

konczu igré, vszakije napúnoma imal 70. Rany. to jeszt, vszi szkupa 210. Pitamte szada, kulikoje vszaki pervo imal.

Ovde 210. na trí sztrani tak razdeliti moras; da ako od pérve sztrani odnemes $\frac{1}{4}$ y pridas k-tretje sztrani; à od druge sztrani odnemes $\frac{1}{2}$ y pridas k-perve sztrani; od tretje pako sztrani odnemes $\frac{1}{3}$ y pridas k-druge sztrani: na vszaku sztran izide 70.

Ako pervich pod Lit. B. posztavis (c) na Petra Rany 24. y od 24. odnemes Matekov dobichek, to jeszt $\frac{1}{4}$ iliti 6. Rany. osztane Petru 18. Mora pak Peter z-poloviczum, iliti z-$\frac{1}{2}$ Paułoveh penéz imati 70. Pokehdob anda Petru do 70. josche fali 52. znamenye je, daje Paveł moral imati 104. Ar ovak ako Peter od Paula dobi $\frac{1}{2}$ tak Peter bude imal 70. à Paulu osztane 52. Kayti pakò takay Pavel z-$\frac{1}{3}$ Matekoveh penéz, mora imati 70. â falimu josche 18. znamenye je: da 18. je $\frac{1}{3}$ Matekoveh penéz, y zàto Mateku osztanu $\frac{2}{3}$ to jeszt: dvà puti 18 iliti 36: K-kojem ako pridas 6. koje Matek dobilje

(c) Pòleg ovoga Dela Navuka Pervoga. II.

bilje od Petra, doydu 42. Moralobi pàk takay Mateku doyti 70. Kayti je anda dofslo menye 28. znamenye je: dafzi pervich premalo bil poſztavil na Petra, y zato pòd Lit. A. poſztavi *m.* 28.

Ako drugôch na Petra pod Lit. B. poſztavis viſſe, tó jeſzt: 48. y od 48. odnemes Matekov dobichek, to jeſzt $\frac{1}{4}$ iliti 12. oſztane Petru 36. Falimu andà 34. do 70. Velim fali mu polovicza Pavloveh penez, tèr tàk Pavlu oſztane druga polovicza iliti 34. Fali pako Pavlu 36. do 70. to jeſzt tretjna, iliti $\frac{1}{3}$ Matekoveh penez. Anda Mateku oſztanu $\frac{2}{3}$ to jeſzt 72. k-kojem, ako pridas gorni dobichek od Petra, doyde 84. Moralobi pak doyti ſzamo 70. Kayti anda doſslo je viſſe 14. zatò pod Lit. A. poſztavi *v.* 14. Rachunajuch pakò vſze jednêm, do ſzada ſzpomenutem, nachinom; izide na Petra 40. Rany. Naymre ovak;

Rachún.

```
          A.        B.
   m.    28    X    24
   v.    14         48
         ---------------
         40       1344
                   336
              ---  ---
        42 | 1 6 8,0, | 40 Peter,
           | 1 6 8    |
             ---  ---
             - - - 0
```

Akoje pak Peter imal 40. takje Pavel moral imati 80. Ar ovak ako Petèr zgubi $\frac{1}{4}$ tó jeſzt 10. Rany. y dobi od Petra $\frac{1}{2}$ iliti 40. tàk Peter bude imal 70. à Pavlu oſztanu 40. Akoje pak Pavlu oſztalo 40. takje Matek moral imati 90. Ar ovak ako Pavel od Mateka dobi $\frac{1}{3}$ to jeſzt 30. tak Pavlu doyde 70. à Mateku oſztane 60. Akò takay Matek od Petra dobi $\frac{1}{4}$ iliti 10. Rany. doyde 70. Akojé anda Peter imal 40. à Pavel 80. à Matek 90. takſzu vſzi tri imali, kakje zgora recheno 210. Rany.

Példa. Jeden radbiſzi hiſe kupiti; ali ako hoches rechi, dúge izplatiti. Nemajuchi

juchi

juchi pakò penéz mora ſivínu prodati. Ako anda vſzaku glavu prodá po 5. Rany. takmû joſche falelo bude za hiſe 30. Rany. Ako pak vſzaku glavu prodá po 6. Rany. takmu zviſſega doyde 40. Rany. Moresli pogoditi, kulikò ima gláv ſivíne? y za kulikoſzu hiſe?

Ovde iſzkati moras jeden takov broy, kojega akò povekſſas z-5. y k-povekſſanomu pridas 30. tak tulikò doyde, kulikobi doſslo dabiga povekſſal z-6. y od povekſſanoga odnel 40.

Akò anda pervîch pod Lit. B. poſztavis: da ima 100. glàv ſivine y vſzaku glavu prodá po 5. Rany. y K-prodanem pridas, KuliKoſzi reKel, dabi falelo, to jeſzt 30. Rany. doſslobi za hiſe 530. Rany. Ali hochemo videti, doydeli viſſe 40. AKobi vſzaKu glavu prodal po 6. Rany. AKobi anda 100. glàv prodàl po 6. Rany. doyde 600. to jeſzt 70. viſſe, negoje doſslo po 5. Rany. Moralobi pak doyti ſzamò 40. viſſe. Falel andà jeſzi pod Lit. A. v. 30.

Akò drugôch pod Lit. B. poſztavis: dà ima 60. gláv ſivíne, y vſzaku glávu

prodá po 5. Rany, y k-prodanem pridás 30. doyde 330. Akobi pak vszaku glavu prodal po 6. Rany doyde 360. to jeszt 30. visse. Moralobi pak doyti 40. visse. Falel andà jeszi pod Lit. A. *m.* 10. Nadalye pak rachunajuch, kakti pervo, izide 70. gláv sivine.

Rachún

```
        A.         B.
  v.   30    X    100.
  m.   10          60.
      ------------------
       40.        1800
       :          1000
       :        --------
       :.....40 |280,0,|70 Gláv.
                |280   |
                 ------
                 ---0
```

Ima andà 70. glàv sivine. Tèr tak hise doydu za 380. Rany. Ar akò vszaku glavu prodá po 5. Rani. doyde 350. tó jeszt 30. menye, negoszu hise vredne. Ako pak vszaku glavu prodá po 6. Rany. doyde 420. to jeszt 40. visse; negoszu hise.

Példa. Jeden diak iz skole doyduchi domom, pitalje drusine: jelivasz joschc tuli-

tulikò, kulikovaſzje pervo bilo? Jeden zmed vſzeh odgovori: danaſz ni tulikò, nego, dabinaſz bilo joſchè tulikò, kulikonaſz je, y $\frac{1}{4}$ takbinaſz bilo tuliko viſſe od 14. kulikobi naſz menye bilo od 40. Akoſziſze kay v-skole navuchil, povech: kulikoje perſón druſine?

Ovde ſzamo paziti moras kulikoje med 14. y med 40. Je naymre (*d*) 26. Oveh pakò 26. poloviczu, to jeſzt 13. ako pridas k-14. doyde 27. tèr tàk 13. viſſe od 14. y 13. menye od 40. Odgovor anda razmeti moras ovak; dabiih bilo tuliko, kulikoihje; y $\frac{1}{4}$ takbiih bilo 27. Odkudà izkati moras takov broy, kojega ako poſztavis joſchè jeden put, y $\frac{1}{4}$ doyde 27.

Ako anda pervîch pod Lit. B. poſztavis daihje bilo 8. tak joſchè jeden put 8. je 16. à $\frac{1}{4}$ je 2. to jeſzt vſzega ſzkùpa 18. Moralobi pak biti 27. I kayti je menye 9. poſztavi pod Lit. A. *m.* 9.

Ako drugôch pod Lit. B. pòſztavis daihje bilo 16. tak joſche jeden put 16. je

32.

(*d*) *Pèleg Déla Pèrvoga. Navuka Tretjega*

32. à $\frac{1}{4}$ je 4. to jeſzt vſzega ſzkupa 36. Moralobi pak biti 27. I kaytije viſſe 9. poſztavi pod Lit. A *v.* 9. Rachunajuch pakò, kakti pervò doyde 12. Kak vidis ovde:

Rachún.

	A.		B.
m.	9	X	8.
v.	9		16.
	18		144
			72

18 | 2 1,6, | 12. *Perſon.*
1.8
-36
36
--

Mora andà biti druſine 12. perſón. Ar joſchè jeden put 12. je 24. à $\frac{1}{4}$ je 3. tó jeſzt vſzega ſzkùpa, kak recheno je 27. iliti tulikò viſſe od 14. kulikoje menye od 40. tèr tàk 13. viſſe, 13. menye.

III. Akoſzu obodvé falinge jednake, to jeſzt: *m. m.* ali *v. v.* tàk takay falinge z-krivemi broij na kris povekſſay. Ali (pazi dobro) nit povekſſane na kris broje, niti takay falinge nepridavay, kakti pervo; nego vſzigde menyſſega odnemi

od

od vekſſega: tèr iz oſztankov Rachun razdelivanya napravi.

Példa. Jeden kupil je gorſſega platna 12. Rêſſov; à bolſſega 8. Réſſov. za 11. Rany. ali dà drugach zbog rachúna rechem, za 220. gro. Plachalje pàk bolſſe z-5. groſſi draſſe, nego gorſſe. Povechmi pochemje vſzako plachal?

Ovde 220. razdeliti moras na dvé ſztrani tak: da akò pérvu ſztran razdelis z-12. à drugu z-8. tak iz druge izide 5. viſſe, nego iz pérve.

Akò anda pervich pod Lit. B. poſztavis: daje gorſe plachal po 5. groſſi; takje bolſſe pod Lit. C. plachati moral po 10. gro. tèr tak gorſſega 12. Réſſov, à bolſſega 8. Réſſov doyde za 140. gro. Moralobi pak doyti za 220. gro. Kayti anda doſsloje menye 80. zato pod Lit. A. poſztavi *m.* 80.

Akò drugôch pod Lit. B. poſztavis: daje gorſe plachal po 6. groſſi; takje bolſſe pod Lit. C. plachati moral po 11. gro. tèr tak gorſſega 12. Réſſov, à bolſſega 8. Réſſov doyde za 160. gro. Moralobi pak doyti 220. Kayti anda doſsloje menye

60. zato pod Lit. A. poſztavi *m.* 60.
Pokehdob andà ovde obodvé falinge jeſzu *m. m.* zato povekſſane na kris broje, y falinge nepridavay, kakſzi do ſzadà vu gorneh peldah chinil; nego: menyſſega odnemi od vekſſega. Tó jeſzt 300. odnemi od 480. oſztane 180. Ravnò tak 60. odnemi od 80. oſztane 20. Tèr onda ako 180. razdelis z-20. izide gorſſe platno po 9. groſſi.

Rachún.

	A.		B.	C.
m.	80	X	5	..........10.
m.	60		6	..........11.

20 480
300
....20 | 180 | 9. *Gro. gorſſe.*
180
-- -- 0

Akoje pak gorſſe plachal po 9. groſſi; takje bolſſe plachati moral po 14. gro. tó jeſzt 5. gro. draſe. Tér pravò tàk za gorſſega 12. Reſſov po 9. gro. y za bolſſega 8. Reſſov. po 14. gro. doyde 220. gro.

Példa. Jeden oſzel noſzechi tovor, zeſztalje lenoga tesáka pitajuchi nyega: moy

moy brate kuliko ti noſzis; Ja (veli tesák) noſzim tuliko: dà akobi ti nâme tvojega tovora poſztavil jednu ſtertínku; takbi obodvá jednak tovor noſzili. Akobi pak ja nâte poſztavil jednu ſtertinku; takbi ti dva puti vech noſzil, nego ja. Povech ſzada oſzlu, kulik tovor vſzaki noſzi?

Ovde povedati moras dvá broja; zmed kojeh, ako od drugoga k-pervomu pridas 1. tak obodvà budu jednaki: Akò pak od pérvoga k-drugomu pridas 1. tak drugi bude tri puti vekſſi od pervoga.

Akò anda petvich pod Lit. B. poſztavis na tesàka 9. ſtertink; tàk pod Lit: C. na oſzla poſztaviti moras 11. Ar ovak: akobi oſzel na tesáka poſztavil 1. vſzakibi noſzil 10. Akobi pak tesak na oſzla poſztavil 1. takbi tesáku oſztalo 8. à na oſzlabi doſslo 12. Moralobi pak doyti dvá puti vech, nego na tesáka, to jeſzt 16. Kaytije andà doſslo menye 4. poſztavi pod Lit: A. *m.* 4.

Akò drugôch pod Lit: B. poſztavis na tesáka menye, tó jeſzt 6. ſtertínk, tàk pod Lit: C. na oſzla poſztaviti moras 8.

Ar ovak akobi oſzel na tesáka poſztavil 1. vſzakibi noſzil 7. Akobi pak tesák na oſzla poſztavil 1. takbi tesaku oſztalo 5. à na oſzlabi doſslo 9. Moralobi pàk doyti dvá puti vech, nego na tesáka to jeſzt 10. Kaytije àndà doſslo menye *1.* poſztavi pod Lit: A. *m. 1.*

Pokehdob àndà ovde takay obodvé falinge doſsle jeſzu: *m. m.* zato vu povekſſaneh na kris brojeh 9. odnemi od 24. oſztane 15. Ravnò tak vu falingah *1.* odnemi od 4. oſztanu 3. Akò pak z-3. razdelis 15. doyde na tesáka 5. ſtertink.

Rachún.

	A.		B.	C.
m.	4	X	9.........	11.
m.	1		6.........	8.
	3		24	
			9	
	..3		15 / 15	5: *Na tesáka.*

Ako pak tesák noſzi 5. ſtertink; tàk oſzel mora noſziti 7. Ar ovak akò oſzel na tesáka poſztavi 1. vſzaki bude noſzil 6.

Ako

Akò pak tesák na oſzla poſztavi 1. tak teſáku oſztanu 4. à na oſzla doyde 8. to jeſzt kakje recheno, dvà puti vech, nego na tesáka.

Példa. Jeden Goſzpon pogodilje teſáka na 30. dan, y obechalje vſzaki dan platiti po 8. groſſi. Akò pak nebi mogel ali hotel delati, za vſzaki takov dan, moral bude tesák Goſzponu povernuti 6. groſſi. Na konczu pakò dela, vchinivſſi rachún, zaſzluſilje tesak rany $8\frac{1}{2}$ velim 170. gro. Ako hoches znati, kulikoje dán delal? y kulikoje manguval?

Ovde: 30. dán moras na dvé ſztrani tak razdeliti: da akò pérvu ſztran povekſſas z-8. à drugu z-6. tak na pérvu doyde 170. viſſe; nego na drugu.

Akò andà pervîch pod Lit. B. poſztavis: daje tesák delal 27, dan; tàk pod Lit. C. poſztaviti moras: daje manguval 3. dní Za 27. pako dán dobilbi 216. à za 3. dni zgubilbi 18. gro. Tér tak zaſzluſilbi 198. gro. Moralbi pak zaſzluſiti ſzamo 170. Prevechbi anda 28. gro: zaſzluſil. I zato pod Lit. A. poſztavi *v.* 28.

Akò drugôch, pod Lit. B. poſztavis:

 daje

daje delal 26. dán tak, pod Lit. C. poſztaviti moras: daje manguval 4. dni. Za 26. pakò dán dobilbi 208. à za 4. dni zgubilbi 24. gro. Tèr tak zaſzluſilbi 184. gro. Moralbi pak zaſzluſiti ſzamo 170. Prevechbi anda 14. gro. zaſzluſil. I záto pod Lit. A. poſztavi *v.* 14.

Pokẹhdob andà ovde takay obodve falinge jeſzu *v. v.* vu povekſſaneh na kris brojeh 378. odnemi od 728. Ravnò tak 14. odnemi od 28. Ako pak 350. razdelis z-14. doyde delatneh 25. dán.

Rachún.

	A.		B.	C.
v.	28	X	27	3.
v.	14		26	4.
	14.		728	
			378	

14 | 350 | 25. *Dán delatneh.*
28
70
70
— —

Ako je pak 25. dàn delal, ochiveſztò je daje moral manguvati 5. dán. Tèr tak, ako za vſzaki delatni dan Goſzpon tesàku dá

dá 8. gro. à za vſzaki zamugyen dán tesak Goſzponu poverne 6. gro. oſztane tesaku, kakje recheno 170. tó jeſzt Rany: 8½.

Példa. Jeden Goſzpodar pogodílje ſzługa ſzvojega na jedno czélo leto tak, y z-tem zavezom: da kadà ſzluga bude delal; Goſzpodar, vſzaki dán moral bude platiti 12. groſſi. Kadà pak ſzluga, zbog lenoſzti, ali hman vremena, bude manguval, za vſzaki takov dan, moral bude Goſzpodaru dati za hranu 8. groſſi. Na konczu pakò leta, vchinivſſi rachún, nyeden nijednomu, nikay ni bil duſen platiti. Povechdami kulikoje dán ſzluga delal? y kulikoje manguval.

Ovde czélo leto, to jeſzt 365. dán, moras na dvé ſztrani tàk razdeliti: da akò pervu povekſſas z-12. à drugu z-8. obodvé jednake izidu.

Ako andà pervich pod Lit. B. poſztavis daje ſzluga delal 100. dán; tak pod Lit. C. poſztaviti moras daje manguval 265. dan. Ali ovak: pod Lit. A. doyde 920. gro: menye za delo; negò za manguvanye. I záto:

Ako drugôch pod Lit B. poſztavis: daje

daje délal 130. dán; tak pod Lit. C. poſztaviti moras: daje manguval 235. dan. Ali ovak takay, pod Lit: A. doyde 320. groſſi menye za delo, negò za manguvanye. Moralobi pak jednakò doyti: Rachunajuch anda, kakti malo pervo, doyde na delo 146. dán.

Raçhún.

```
        A.          B.           C.
m.   920    X    100......... 265.
m.   320         130......... 235.
     ---------------------
     600      119600
               32000
               -----
      600 | 876,0,0, | 146. Dán delal.
            600
            ---
            2760
            2400
            ----
            3600
            3600
            ----
            ----
```

Akoje pak 146. dán delal, ochiveſzto je: daje moral manguvati 219. dán. Tèr ravnò tak akò Goſzpodar 146. ſdan plati po 12. groſſi, ali ſzluga 219. dan po 8. gro. vſzigde izide 1752. gro.

Példa. Jeden vertlar, noſzechi iz ver-

ta

ta koſſaru hrúſſek: kadabi zeſztal bil na putu, dobroga ſzvojega priatela; dalmû-je polovíczu hrúſſek, y 1. zviſſe. Iduchi nadalye: zeſztalje takay drugoga priatela, y dalmuje poloviczu hrúſſek, y 2. zviſſe. Ravnò tak tretjemu, dalje poloviczu, y 1. zviſſe: nitimû vech nijedna ni oſztala. Doyduchi anda domom préz hruſſek, y nayduchi diake, poveda pripetchenye; tér pita: kulikòje hruſſek iz verta poneſzel, y priatelom razdelil? Dugo rachunajuch, nijeden ni mogel pogoditi. Povech andà ti?

Ovde iſzkati moras jeden takov broy, od kójega, ako pervi put odnemes $\frac{1}{2}$ y 1. à drugi púr od onoga kay oſztane $\frac{1}{2}$ y 2. à tretji put takay od onoga kay oſztane; $\frac{1}{2}$ y 1. tak zadnich nikay neoſztane.

Akò andà pervich, pod Lit. B. poſztavis: daje iz verta poneſzel 30. hruſſek, terje pervomu priatelu dál poloviczu, y 1. to jeſzt 16. takmûje oſztalo. 14. Akoje pak od 14. drugomu priátelu dál poloviczu, y 2. takmuje oſztalo 5. Akoje pak od 5. tretjemu priatelu dâl poloviczu, y 1. velim $2\frac{1}{2}$ y 1. takmûje oſztalo $1\frac{1}{2}$.

Nebi

Nebi pak moralo nikay oſztati. Poſztavi anda pod Lit: A. *v.* $1\frac{1}{2}$.

Akò drugôch, pod Lit. B. poſztavis daje iz verta poneſzel 22. hruſſke, terje pétvomu priatelu dál poloviczu y 1. takmuje oſztalo 10. Akoje pak od 10. drugomu priatelu dál poloviczu. y 2. takmuje òſztalo 3. Akoje pak od 3. tretjemu priatelu dál poloviczu, y 1. takmuje oſztalo $\frac{1}{2}$ Nebi pak moralo nikay oſztati. Poſztavi auda pod Lit. A. *v.* $\frac{1}{8}$.

Akò pak falinge z-krivemi broij na kris povękſſas (*e*) y menyſſega odnemes od vekſſega izide 18. hruſſek. Kak vidis ovde:

Rachun.

	A.		B.
v:	$1\frac{1}{2}$	X	30.
v.	$\frac{1}{8}$		22.
	1		33
			15
			18. *Hrúſsek.*

Andaje vertlar iz verta poneſzel, y priatelom razdelil 18. hruſſek. Ar ovak

ako-

(*e*) *Pòleg Dela Drugoga Navuka Oſzmoga.*

akoje pérvomu dál poloviczu y 1. takje dál 10. y oſztalomûje 8. Akoje od 8. dál poloviczu, y 2. takje dál 6. y oſztaleſzúmu 2. Akoje pak od 2. dál poloviczu, y 1. takje dal obodvé: termu tak zadnyîch nikay ni oſztalo.

Példa. Piſſe Vitruvius *Lib. 9. Cap. 3.* dà Hieron negdaſneh Poganinov Kraly, obechalje bil krivem ſzvojem bogom zlatu korunu alduvati, y vúto nakanenye dálje zlataru 12. funtov chiſztoga zlata. Ali zlatar, pohlepen za zlatom, delajuch korunu, na meſzto zlata, nekulikò ſzrebra, je primeſſal. Razmevſſi tó Kraly, poſztalje ſzerdit; pitajuchi vnoge; kulikobi zlata vukradyeno moglo biti? Nigdar nigdo poznati ni mogel. Zato dozove vuchenoga Archimedeſſa govorechi: Ovoje koruna iz 12. funtov zlata, y ſzrebra. Ako muder, y pameten jeſzi, kaktiſze ſztanovito od mene, y od vſzeh vredneh preſtimavas, povech: kulikoje ovde zlata? y kulikoje ſzrebra? Archimedes: znajuchi od jedne ſztrani; daje ſmehkeſſe zlato, y zatoga menyſſi falat ide na vagu, nego ſzrebra. Od druge pakò ſztra-

ai, znajuchi dobrò rachunati, z-veſzelyem, y z-ſzmehom takvoga glaſza, odiſſelje k-vode; y tachinu ſzrebernara zpoznalje ovak.

Naleealje naypervîch jeden skàf verhom pun vode. Zatem: vzelje 12. funtov chiſztoga zlata, y 12. funtov chiſztoga ſzrebra, y takay korunu: Poſztavilje pakò, ali da bolye rechem: polehkoje zpuſztil vſzako poſzeb, vu pun skàf, y marlivoje pazil: kulîkoje od vſzakoga vode iziſslo. Kadaje andà ſzpuſzil zlato, izîſsloje vode funtov $7\frac{1}{3}$. à kadaje zpuſztil ſzrebro, iziſslo je funtov $10\frac{2}{3}$ Kada je pàk zpuſzil korunu, iziſsloje funtov $7\frac{4}{5}$. Videchi anda: daje od korune, y viſſe izeſslò vode; nego od chiſztoga zlata, y menye, nego od chiſztoga ſzrebra: zpoznalje taki: dà koruna ni iz chiſztoga zlata. Kulikoje pak ſzrebra primeſſano bilo, ni drugach, nego pòleg ovoga Navuka rachunajuch, ſzpoznalje ovak.

Poſztavilje naypervich (kak zdola, pod Lit. B. poſztavlyeno vidis) kakdabi vu korune bilo chiſztoga zlata funtov 8. à pod Lit. C. ſzrebra funti 4. tó

jeſzt

jeſzt óbodvojega funtov 12. kakje y koruna bila. Na 8. pakò funtov chiſztoga zlata, izhagyaju vode funti $4\frac{4}{5}$. Ar akoje na 12. funtov iziſslo funtov $7\frac{1}{5}$ tàk (*f*) na 8. izidu $4\frac{48}{60}$ Velim 4. y (*g*) $\frac{4}{5}$ Ravnò tàk, na 4. funte ſzrebra, izhagyaju vode funti $3\frac{3}{5}$ to jeſzt, od obodvojega funtov $8\frac{2}{5}$ Moralobi pak iziti, kakti od korune, tó jeſzt funtov $7\frac{4}{5}$ kayti anda iziſsloje viſſe $\frac{3}{5}$ iliti $\frac{6}{10}$ zato: pod Lit. A. poſztavilje pervu falingu *v.* $\frac{6}{10}$.

Poſztaviljo drugôch pod Lit. B. kakdabi vu korune bilo chiſztoga zlata funtov 9. à ſzrebra pod Lit. C. funti 3. tó jeſzt 12. Na 9. pakò funtov zlata, izhagya vode $5\frac{2}{5}$ à na 3. funte ſzrebra izhagyaju funti $2\frac{7}{10}$ tó jeſzt vſzega ſzkùpa funtov $7\frac{11}{10}$ Moralobi pak iziti, kakti od korune, tó jeſzt funtov $7\frac{4}{5}$ Velim $7\frac{8}{10}$ Kayti anda iziſsloje viſſe $\frac{3}{10}$ zato pod Lit. A. poſztavilje drugu falingu *v.* $\frac{3}{10}$ Rachunajuch pakò, kakti malo pervo, iziſsloje na korunu zlata funtov 10. Kàk vidis ovde:

(*f*) *Pòleg Déla Tretjega Navuka Pervoga. V.*
(*g*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Petoga. IV.*

Rachún.

A. B. C.

v. $\frac{6}{10}$ X 8......4.

v. $\frac{3}{10}$ 9......3.

3 — 54

: 3 24

......3 | 3,0, | 10. *Fúntov zlata.*

3

-0

Akoje pak bilo 10. funtov zlata, takſzu morali biti 2. funti ſzrebra. Ar ovak, od 10. funtov zlata, y od 2. funta ſzrebra, tuliko izhagya (*b*) vode, kulikoje iziſslo od korune. Tachinu anda ochiveſztò ſzpoznal, y pokazal je Archimedes. y zato mudroſzti ſzvoje, pri Kralyu, veliku hvalu je zadobil; à pri naſz vekivechni ſzpomenek oſztavil.

Proba ovoga Navuka (kakti Pervoga) ni potrebna, akoſzî rachunajuch iſztinu, y pravi bròy pogodil.

NAVUK TRETJI.

Od Szpodobnoga, Rachúnov Napreduvanya.

I. NApreduvanye Rachúnov, je jeden réd

(*b*) *Pòleg Déla Tretjega Navuka Pérvoga. V.*

red vech brojev, zmed kojeh jeden od drugoga je vekſſi, ali menyſſi. Kayti pakò jeden broy od drugoga more biti malo, ali vnogo vekſſi. Záto znati moras: daje troje napreduvanyè. Jednoſze zove *Naturalſzko*(diachki: *Progreſſio Naturalis*) vu *k*ojem vſza*k*i poſzlednyi broy je ve*k*ſſi z-1. Ka*k*ti ovde:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Drugoſze Napreduvanye zove *Szpodobno* (Diachki: *Progreſſio Arithmetica*) vu *k*ojem vſzaki poſzlednyi bròy, je vekſſi ali z-2. ali z-3. ali z-4. y ono, ſchimje vekſſi, iliti ſchimſze jeden od drugoga razluchava, zoveſze *Razluka* (*a*) Diachki: *Differentia*. Kakti ovde;

A. 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15. 17. 19.
B. 2 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26.

Vu Napredavanyu: A. vidis: da vſzkaki poſzlednyi bròy je z-2. vekſſi; à vu Napreduvanyu B. je z-3. vekſſi.

Tretjeſze Napreduvanye zove: *Povekſſano* (Diachki: *Progreſſio Geometrica*) vu kojem vſzaki poſzlednyi bròy, povekſſa-

(*a*) *Kakti vu Déla Tretjega Navuku Dezétom.*

vekſſavajuch, je ali dvá, ali tri, ali chetiri puti vekſſi. Kakti ovde.

C. 2. 4. 8. 16. 32. 64. 128. 256.
D. 1. 3. 9, 27. 81. 243. 729.

Vu Napreduvanyu C. vidis: dà vſzaki poſzlednyi bròy je dvà puti vekſſi; à vu Napreduvanyu D. je trí puti vekſſi.

Znati takay, y paziti oſzebujnò moras: kulikoje brojev vu vſzem Napreduvanyu, tó jeſzt: kulikò puti Rachún ide na viſſe, ali na menye. Kàkti zgora vu Napreduvanyu A. vidis. da ide 10. puti, à vu Napreduvanyu B. ide 9. puti. à vu Napreduvanyu C. ide 8. puti; à vu Napreduvanyu D. ide 7. puti na viſſe.

Ali vech puti doyde takovo Napreduvanye: daſze nezna kulikoje brojev: iliti: kulikò puti Rachún ide na viſſe: y akoſze prèm zná kulikò puti ide na viſſe, neznaſze vendàr kakvaje Razluka: y akoſze prèm zna takay Razluka, joſcheſze mozibiti nezna; kakovje Naymenyſſi, ali Nayvekſſi broy. Zato od vſzeh takoveh hochemo ſzada na kratkom govoriti. Akaygoder govorili budemo od ſzpodob-

noga

noga Napreduvanya, tofze takay razmeti mora od Naturalszkoga. Ar obodvoje jednêm nachinom biva.

Jefzu pàk nèkoj, koj takove Rachúne drugach, y dragach navuchaju. Dafze vendar ti vutom nezmutis; Ja tebe rose iz ternya izebrati hochu: dà jednêm nachinôm, y menyfsêm trudôm znal budes vfze ono, kay drugi znadu z-vekf-fem.

Akoje andà Naturalfzko, ali Szpodobno Rachúnov Napreduvanye, y znás kakovje Naymenyffi; y nayvekffi bròy, y kakvaje Razluka, tèr hoches znati kulikò puti Rachún ide na viffe; tàk Naymenyffi bròy odnemi od Nayvekffega, y ofztanek razdeli z-razlukum, y k-razdelyenomu zadnich priday 1. Kakti.

Naymeny:	*Nayveks:*	*Razluka.*
3.	15.	2.

Akoje Naymenyffi bròy 3. à Nayvekffi 15. à Razluka 2. tàk 3. odnemi od 15. ofztane 12. Zatem 12. razdeli z-Razlukum 2. doyde 6. kojem, ako zadnyich pridas 1. doyde 7.

Akoje andà Naymenyffi bròy 3. à

Nay-

Nayvekſſi 15. à Razluka 2. tàk Rachún od 3. do 15. mora iti na viſſe 7. puti. Kak vidis ovde.

3. 5. 7. 9. 11. 13. 15.

Példa. Jeden Otecz ima doſzti Szinóv, y doſzti penez. Kaytije pakò na ſztarejſſe ſzine vech potroſſil, nego na mlajſſe; záto takayſſe neche vſzem blaga razdeliti jednako; nego Szpodobno tàk, dà ſ-chimje jeden brat ſztarejſſi od drugoga z-tem bude 30. Rany. menye imal. Dopaloje pàk Nayſztarejſſega ſzina 760. Rany. à Naymlajſſega 1000. Rany. Ako hoches znati kulikoje bilo ſzinóv.

Odnemi Naymenyſſi bròy od Nayvekſſega, tó jeſzt 760. od 1000. oſztane 240. Koje ako razdelis z-Razlukum 30. y k-razdelyenem pridas 1. doyde 9.

Moraloje andà biti 9. ſzinóv. Ter tàk Rachún ide na viſſe 9. puti.

II. Ako pàk znás: kulikò puti Rachún ide na viſſe; znás takay, kakovje Neymenyſſi, y nayvekſſi bròy: tèr hoches znati kakvaje Razluka, iliti kulikoje jeden broy vekſſi od drugoga; tàk Naymenyſſi broy odnemi od Nayvekſſega, y oſztà-

oſztanek razdeli z-tulikò, kulikò put Rachún ide na viſſe; z-1. vendar menye. To jeſzt: ako Rachun ide na viſſe 13. puti; tak ti razdeli z-12. Ako ide 20. puti, tak razdeli z-19. Akò idè 100. puti tak ti razdeli z-99. I tak nadalyè. Kakti.

Naymeny.	*Nayvekſſi*	*Ide na viſſe*
2.	32.	11.

Akoje Naymenyſſi brój 2. à Nayvekſſi 32. y Rachún na viſſe ide 11. puti; tàk odnemi 2. od 32. oſztane 30. koje ako razdelis z-10. (Ar Rachun na viſſe ide 11. puti: y recheno je: da moras razdeliti z-1. menye) doyde 3.

Ako andà Rachún od 2. do 32. ide na viſſe 11. puti, tàk Razluka mora biti 3. tó jeſzt: jeden broj od drugoga mora biti z-3. vekſſi. Kak vidis ovde.

2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29. 32.

Példa. Jeden Goſzpon, y Goſzpodár obèchalje ſzluge ſzvojemù na pérvò leto dati 12. Rany. y ako bude vech lét ſzlu-ſil; vſzako leto, kuliko tulikò plachu povekſſati. Povekſſavalje pako Goſzpon plachu tàk, daje ſzluge na 17to leto doſslo plache Rany 36. Ako hoches znati, kuliko-

likoje Goszpon szluge vszako leto po-vekssaval plachu?

Odnemi Naymenyssi broy od Nay-vekssega, tó jeszt 12. od 36. osztane 24. Kaytije pàk zluga 17. lét szlusil; zato z-1. letom menye, to jeszt z-16. razdeli 24. Tèr tàk doyde $1\frac{8}{16}$ Velim $1\frac{1}{2}$ Rany.

Moralje andà vszakò leto Goszpon szluge povekssati plache Rany. 1. $\frac{1}{2}$ I toje Razluka isztoga Rachúna.

III. Akò znás kulikò puti Rachún ide na visse, y kakvaje Razluka, y kakovje Naymenyssi bròy: tèr hoches znati kakovjè Nayvekssi; tàk kulikogoder puti Rachùn ide na visse, tulikò povekssay z-Razlukum y k-povekssanem priday Naymenyssi broy: tér tak izide Nayvekssi. Kakti;

Ide na visse.	*Razlu:*	*Naymeny.*
10.	4.	6.

Akò Rachún ide na visse 10. puti; à Razluka je 4. tàk 9. (tó jeszt 1. menye) povekssay z-4. da tàk doyde 36. k-kojem akò pridas Naymenyssi broy 6. izide 42.

Akò anda pochetek je od 6. y Rachún na visse ide do 10toga. à Razluka je 4. tak

Nay-

Nayvekſſi broy mora biti 42. Kak vidiš ovde.

6. 10. 14. 18. 22. 26. 30. 34. 38. 42.

Példa. Jeden Goſpodàr najelſzije teſaka, dabimu zdenecz izkopal. Ali veli teſak: dà ſchim bude glublye kopal, z-tem hoche, y vekſſu plachu imati. Pogodiliſzuſze vendàr ovak: da pérvi klaffter, ali akò hoches rechi pérvi dan Goſzpon plachal bude 12. groſſi; à drugi dan 14. gro. à tretji dan 16. gro: I tàk nadalye. Kopalje pak czeleh 20. dan. Akò hoches znati, kuliko plache doyde na zadnyi dan?

Povekſſay 1. dan menye, to jeſzt 19. dan z-razlukum 2. (Arje placha dan na dan 2. puti vekſſa) dà tàk doyde 38. k-kojem, akò pridas Naymenyſſi broy, tó jeſzt 12. izide nayvekſſi 50.

Zadnyi anda dan placha doyde na 50. gro.

IV. Akò pak znàs kulikò puti rachún ide na viſſe, y kakvaje Razluka, y kakovje Nayvekſſi broy, tèr hoches znati, kakovje Naymenyſſi? tak kulikogoder puti Rachún ide na viſſe, tulikò (menye

nye 1.) povekſſay z-Razlukum, y povekſſane odnemi od Nayvekſſega, tèr tak izide Naymenyſſi. Kakti.

Ide na viſſe.	*Razlu.*	*Nayvekſſi*
13.	3.	40.

A*k*o Rachún ide na viſſe 13. puti: tà*k* 1. menye, to jeſzt 12. povekſſay z-Razlukum iliti z-3. y pove*k*ſſane odnemi od Nayve*k*ſſega broja iliti od 40. oſztane Naymenyſſi 4. Kà*k* vidis ovde.

37. 34. 31. 28. 25. 22. 19. 16. 13. 10. 7. 4.

Példa. Jedan Kraly, na*k*anilje fzilnûm ru*k*ûm nepriatelu Varas vuzeti, y daſze ſzoldati vernejſſe derſali budu: pérvomu, *k*oy vu Varas chèz zíd vlezne, y na ſtúrmu vudri, obechalje dati 1000. Rany. à drúgomu 970. à tretjemu 940. y ta*k* nadalyè vſza*k*omu poſzlednyemu 30. Rany. menye. Na ta*k*ov dár, pòleg Kralyevſz*k*e volye vites*k*o derſaloſzeje 28. ſzoldatov. Akò hoches znati, kulikò Ranyiski doyde na zadnyega ſzoldata?

Povekſſay jednoga menye ſzoldata to jeſzt 27. z-Razlukum 30. dâ tak doyde 810. Koje ako odnemes od Nayvekſſega broja, tó jeſzt od 1000. oſztane najme-

menyſſi 190. Na zadnyega andà ſzoldata doyde 190.

Akobi pak bilo 25. ali 26. ſzoldatov; tàk na zadnyega nikay nebi doſslo. Ar povekſſaneh 25. z-Razlukum 30. nemores odnéti od *1*000. (*b*) Od kudà.

Znati moras: da akoprem Szpodobno Rachunov Napreduvanye, prez kraja, y konczа more iti na viſſe; nemore vĕdar prèz kraja, y koncza iti na menye. Kakti ovde.

190. 160. *1*30. *1*00. 70. 40. *1*0. 0.

Vidis: da 190. z.Razlukum 30. ſzamò ſzedem puti more iti na menye.

V. Kada pak znás kokovje Naymenyſſi, y Nayvekſſi broj, y kulikò puti Rachún ide na viſſe (akoprèm neznas kakvaje Razluka) tèr hoches znati kulikò chini vſzega Napreduvanya veſz ſzkupa Rachún; tàk Naymenyſſi broj priday k-najvekſſemu, y pridanoga povekſſay z-tulikò, kulikoje brojèv vu Rachunu. Tó jeſzc tuliko, kuliko puti Rachún ide na viſſe. Tèr tàk povekſſan bròy bude pravo dvá puti tulik, kulikoje vſze napreduvanye. Odkuda akoga razdelis z-2. izideti veſz

Ra-

(*b*) *Pòleg Dela Pervoga, Navuka Treijega. I.*

rachún vszega Napreduvanya. Kakti ovde:

4. 7. 10. 13. 16. 19. 22. 25. 28.

Ako hoches znati kuliko vszi ovi broj chiné; tàk Naymenyssi broj 4. priday k-Nayvekssemu 28. da tàk doyde 32. Koje ako povekssas z-9. (Ar Rachún ide na visse 9. puti) doyde 288. Oveh pako 288. ako razdelis z-2. izide 144.

Andà vesz Rachún isztoga Napreduvanya chini 144. Kak szám ochiveszto zpoznati mores (c) I tak nadalyè vu vszeh takoveh Rachúneh.

Példa. Jeden mús moralje szvojemu Goszponu dati deszetoga kernyaka. Buduchi andà opitan kuliko ima glàv? Odgovorilje; da ima vu 13teh lugéh: y kulikogoder puti vu pervom lúgu ima 3. tuliko puti vu drugom ima 5. à vu trétjem 7. y tak nadalye. Kadabi pak issli bili vu pérvi lúg, naslilszu 9. gláv. Odkuda szudiliszu: da vu drugom lúgu mora biti 3. puti 5. iliti 15. à vu trétjem 3. puti 7. iliti 21. (Arje mús rekel: da kulikoje puti vu pervom lúgu 3. tulikoje puti vu drugom

(c) *Poleg Déla Pervoga, Navuka Drugóga.*

gom 5. à vu tretjem 7.) *Ako* hoches zna. ti kuliko ima vſzeh ſzkùpa gláv.

Ovde naypervich znati moras kulikò ima gláv vu zadnyem lúgu. Povekſſay andà poleg gornyega vuputchenya 1. lúg menye, tó jeſzt 12. z-Razlukum 6. (Arje recheno: dà v-vſzakem lugu ima 6. gláv viſſe) izide 72. k-kojem, ako pridas 9. gláv doyde: da vu zadnyem lugu mora biti gláv 81.

Szadà ako hoches znati kulikoje vſzeh ſzkùpa? tàk Naymenyſſi broj 9. priday k-Nayvekſſemu 81. doyde 90. Koje, ako povekſſas z-13. (Ar je 13. lugóv) doyde 1170. Ako pak 1170. razdelis z-2. doyde 585.

Mora andà, akoje moguche, mus imati gláv 585.

Példa. Od pol dan, do pol nochi izbiloje 12. vúr. Ako hoches znati kulikoje puti bat vu zvon vudril?

Priday Naymenyſſi bròj k-Nayvekſſemu, tó jeſzt 1. vuru k-12. vuram y pridane povekſſay z-12. (Arſzu vure 12. puti bìle) dà tàk doyde 156. Koje ako razdelis z- 2. doyde 78.

An-

Andá od pol dan, dó pól nochi bat vu zvón vudrilje 78. puti.

Ovêm nachinôm: gore ſpomenuti. Otecz, koijezmed 9teh ſzinóv, Nayſztarejsſemu dál 760. à Naymlajſſemu 1000. Rany. Akò hoches znati kulikoje vſzeh penèz bilo? tàk 760. priday k- 1000. y pridane povekſsay z- 9. dà tàk doyde 15840. koje akò razdelis z- 2. izide vſzeh ſzùkpa penéz 7920. Rany.

Ravnò ták recheni ſzluga, koije 17. lét ſzluſil, y pérvo leto imal 12. à zadnye léto 36. Rany: Akò hoches znati kulikoje vſzega ſzkùpa zaſzluſil; tàk 12. priday k- 36. y pridane povekſsay z- 17 y povekſsane razdeli z- 2. Tèr tàk vſzega ſzkùpa doyde 408. Rany.

Ravnò tàk on, koije 20. dàn zdenecz kopal, y pérvi dan zaſzluſil 12. á zadnyi dan 50. gro. Akò hoches znati kulikoje vſzega ſzkùpa zaſzluſil; tàk 12. priday k- 50. y pridane povekſsay z- 20. y povekſſane razdeli z- 2. Tèr tàk vſzega ſzkùpa doyde 620. groſſi.

Ravnò ták on Kraly, koije 28. ſzoldatov daruval, y pérvomu dál 1000. à zadnye mu 190 Akò. hoches znati kulikoje

vſzem

vszem szkùpa razdelil ? tàk 190. priday k-1000. y pridane povekssay z- 28. y poveksſane razdeli z- 2. dà tàk vszega szkùpa doyde 16660. J tàk nadalyè vu vszakem Szpodobnem Napreduvanyu rachunay, Ar akobiprem Rachún szto: ali jezero puti issel na visse, ovêm nachinòm mores na berzom, y na kratkom tò zrachunati kajbi drugi keszno, y teskó, tér mozibiti, y zlocheszto zrachunal.

Dà pako takov nachin je szeguren, y isztinszki zrokje ov: Ar kadaje Napreduvanye na par. Tó jeszt: kada Rachún na visse ide ali 6. ali 10. ali 20. puti tak ondà szkradnyi dvá broji tuliko chiné kuliko chiné dvá szrednyi, kojszu jednakò daleko od szkradnyeh. Kakti ovde.

a. b. c. d. e. f. g. h.
1. 4. 7. 10. 13. 16. 19. 22.

Vidis da Rachún na visse ide na par. Ar ide 8. puti. Vidis takay: da broji *a*, y *h*. tuliko chinè, kuliko chiné *d*. y *e*. ali *b*. y *g*. ali *c*. y *f*. naymre. 23. Ako andà 23. povekssas z-tuliko, kuliko puti Napreduvanye ide na visse, tó jeszt z-8. ochiveszto je: da mora dvá puti vech izi-

ti. I zato, zadnyîch, morafze razdeliti z-2.

Kada pak Rachun ide na viffe: na impar, to jefzt ali 7. ali 9. ali 13. puti; tàk ondà fzkradnyi broji dvá puti vech chiné, nego chini fzam fzredny. Kakti ovde.

a. b. c. d. e. f. g.
2. 4. 6. 8. 10. 12. 14.

Vidis: dà Rachún ide na viffe, na impar. Ar ide 7. puti. Vidis takay: dà fzkradnyi brojí *a.* y *g.* dvá puti tuliko chiné, kuliko chini fzrednyi *d.* naymrè *16.* Ravno tak *b.* y *f.* ali *c.* y *e.* chiné *16.* Akò anda *16.* povekffas z-tuliko, *kuliko* puti Napreduvanye ide na viffe, to jefzt: z-7. y povekffane (zbog rechenoga zro*ka*) razdelis z-2. izide vfzega Napredùvan*y*a, vefz Rachun na 56. I záto.

Proba ovde ni potrebna. Niftarmanye ovu ifzínu probuvati mores, ali vnogo vekfsêm trudôm pridavajuch. (*d.*)

NAVUK CHETERTI.

Od Povekffanoga Rachúnov Napreduvanya.

I. ZOvefze ov Navuk Napreduvavanye Po-

(*d*) *Pòleg Déla Pérvoga Navuka Drugoga.*

Povekſſano (diachki *Progreſſio Geometrica*) y razluchavaſze od Napreduvanya Szpodobnoga, kayti onde jeden bròy od drugoga ni zevſzema vekſſi, nego Szpodobnò: ovde pakò, jeden od drugoga je dvá, ali trí, ali chetiri puti vekſſi: tèr tak ide na viſſe povekſſavajuch. Kakti ovde.

A. 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. 128.
B. 2. 6. 18. 54. 162. 486. 1458.

Vu Napreduvanyu A vidis dà vſzaki poſzlednyi bròj je dvà puti vekſſi, y na viſſe ide 8. puti; à vu Napreduvanyu B. vſzaki poſzlednì broj je trí puti vekſſi, y na viſſe ide 7. puti.

Ravnó tàk ako Rachún ide na menye, tàk vſzaki poſzlednyi broy je dva, ali trí ali chetiri puti menyſſi; tèr tàk, ide na menye razdelivajuch. Kakti ovde.

C. 32. 16. 8. 4. 2. 1. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$. $\frac{1}{16}$.
D. 36. 12. 4. $1\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{6}$. $\frac{1}{18}$.

Vu Napreduvanyu C. vidis: dà vſzkaki poſzlednyi bròy, je dvá puti menyſſi. Arje razdelyen z-2. à vu Napreduvanyu D. je 3. puti menyſſi. Arje razdelyen z-

3. tèr-tak razdelivajuch (*a*) prez kraja, y koncza-more biti menyſſi: Kakti takay povekſſavajuch vekſſi. Ono pako ſ-chimje menyſſi, ali vekſſi, nezoveſze Razluka, kakti vu Napreduvanyu Szpodobnom, negoſze zove *Imenitel*. Diachki *Denominator*. Ali ako mozibiti, nebi znal, kakov-je Imenitel; tàk vekſſi bròy razdeli z-menyſſem, kojje naybliſſe poleg nyéga. Kakti ovde.

E. 30. 20. $13\frac{1}{3}$. $8\frac{8}{9}$. $5\frac{25}{27}$.

Akò 30. razdelis z-20. izide $1\frac{1}{2}$ Ravnò tàk: ako 20. razdelis z-$13\frac{1}{3}$ ali (*b*) $13\frac{1}{3}$ z-$8\frac{8}{9}$ izide $1\frac{1}{2}$ Andà Imenitel, to jeſzt on bròy z-kojemſze Rachun povekſſava, ali razdeliva je $1\frac{1}{2}$ I tak nadalye.

II. Pervo pak, nego znal budes, kakſze more najti nayvekſſi bròy, znati moras, daſze ovde redôm Naturalſzkem (pochemſſi od o) mora tulikò brojév poſztaviti, kuliko puti Ràchún ide na viſſe; menye vendar 1. Tó jeſzt: ako Rachun ide na viſſe 8. puti, tàk ti Naturalſzko Napreduvanye poſztavi do 7mioga-Kakti ovde.

F.

(*a*) *Pòleg Déla Drugoga Navuka Devetoga.*
(*b*) *Poleg Déla Drugoga Navuka Devetoga.*

F. 3. 6. 12. 24. 48. 96. 192. 384.
0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Vidis: dà Rachun ide na viſſe 8. puti. Andà pochemſſi od 0. redôm Naturalſzkêm, pod Nayvekſſi bròy doyde 7. Takovi pàk broji, kojſze poſztavlyaju zdola, zovuſze: *Kaziteli*. Diachki: *Indices*. Kayti ni ſzamo kaſeju, kulikoje Nayvekſſi broy dalekò od Naymenyſſega; nego takay, kak daleko gornyi broy ſzkache. Naymrè: ako ſzamoga z-ſzobum povekſſas; y povekſſanoga razdelis z-Naymenyſſem brojem, tàk iz kazitela 2. gornyi broji ſzkochi na kazitela 4. iz 4. na 8. iz 8. na 16. Ravnò tàk iz kazitela 3. ſzkochi na 6. iz 6. na 12. iz 12. na 24. Tèr tak vſzigdar dvá puti dalye. Kakti ovde.

G. 3. 6. 12. 24. 48. 96. 192. 384. 768. 1536. 3072.
0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Akò tretji broy, pod kojemje kazitel 2. povekſſas ſzamoga z-ſzobum; velim: ako 12. povekſſas z-12. y povekſſanoga razdelis z-Naymenyſſem brojem 3. tak na kazitela 4. doyde 48. Akò takay 48. povekſſas z-48. y povekſſane, razdelis z-Naymenyſſem brojem 3. tàk na kazitela

8,

8. doyde 768. Akò takay 768. povekſſas z-768. y povekſſane razdelis z-Naymenyſſem brojem 3. tàk na kazitela 16. doyde 196608. Andà iz kazitela 2. ſzkáche na 4. iz 4. na 8. iz 8. na 16. Tèr tak vu Napreduvanyu G. 17ti. broy, pod kojega doyde kazitel 16. mora biti 196608. Odkuda videti mores: dà ako ſzamo tri, ali chetirí naymenyſſe broje poſztavis; lehkô, y berzò pogoditi mores nayvekſſega. Pochimlyi vendar gornyi bròj od takvoga kazitela povekſſavati: da doydes pravo na on broj, kòjega znati felis.

Akò pàk nebi mogél pravò na on bròj doyti, kojega znati felis; Kakti ovde.

5. 10. 20. 40. 80. 160. 320. 640. 1280. 2560. 5120.
0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Akobi pochel rachunati od kazitela 3. y akobi hotel znati kuliko chini 11ti broy pod kojega dahagya kazitel 10. vidis dà od 3. nemores doyti na 10, nego na 6. Kayti andà od 6. do 10. falé 4. zato on bròy, koije obèr kazitela 6. povekſſay z-onem brojem, koije obèr kazitela 4. Velim 320. povekſſay z-80. y povekſſane razdeli z-Naymenyſſem brojem, tó jeſzt z-5. Tèr ondà na kazitela 10. doyde 5120.

Ravnò tàk akobi pochel rachunati od kazitela 2. do kazitela 4. od 4. do 8. falelibi joſche 2. do 10. I zato moralbi on broy koije obèr kazitela 8. z-onem brojem povekſſati, koije obèr kazitela 2. Velim moralbi 1280. povekſſati z-20. y povekſſane razdeliti z-Naymenyſſem brojem 5. Tèr tàk takay (kakti pervò) na kazitela 10. doſslobi 5120.

III. Kadà pak znás, kakovje Naymenyſſi, y Nayvekſſi broy y kakov je Jmenitel tèr hoches znati kuliko chiné vſzi ſzkupa broji, iliti vſze Napreduvanye; tàk Naymenyſſi broy odnemi od Nayvekſſega, y oſztanek razdeli z-tuliko kulikoje Imenitel; z-1. vendar menye, To jeſz: Akoje Imenitel 4. tàk ti razdeli z-3. Akoje Imenitel 3. tak ti razdeli z-2. y k-razdelyenomu zadnyich priday nayvekſſega: tèr tàk izide veſz rachún vſzega Napreduvanya.

Példa. Jeden ima na prodaju jedne zidane hiſe, y na hiſah 12. oblokov. Veli pakò: dà za hiſe nepotrebuje vech, nego ſzamo za pervi oblok krajczara 2. à za drugi 6. à za tretji 18. à za cheterti 54. y tak nadalye, za vſzaki oblok 3. puti

viſſe

visse. Ako hoches znati za kuliko doy-
du hise? Pervò zrachunati moras kuliko
doyde za 12ti oblok? Ali vu rachun ne-
posztavi vsze obloke nego szamo 3. ali 4.
Redôm vendar posztavi 11. kazitelov. Ar
pokehdob daje 12. oblokov, y (pòleg
gornyega vupuтchenya) pod pervi ob-
lok morasze posztaviti 0. ochivesztò je
dà pod 12ti oblok doyde kazitel 11. na-
ymrè ovak:

2. 6. 18. 54.

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

Tèr ondà: akò hoches znati za kulikò
doyde 12.ti oblok; tàk obèr kazitela 2.
povekssay 18. z- 18. y povekssane razdeli
z- pervém oblokom tó jeszt z- 2. krajcza-
ri, tèr tàk na kazitela 4. doyde 162. Oveh
takay 162. akò povekssas z- 162. y pove-
kssane razdelis z- 2. tàk na kazitela 8. doy-
de 13122. kayti pàk od 8. dò 11. joschè
3. falé záto iszteh 13122. povekssay z- o-
nem brojem pod kojemje kazitel 3. tó jeszt
z- 54. y povekssane razdeli z- 2. doyde
354294.

Andà 12ti oblok pod kojemje kazitel 11.
doyde

doyde za 354294. krajczarov.

Szadà ako hoches znati za kulikò doydu vszi obloki, iliti vsze hise; tàk Naymenyssi broj odnemi od Nayvekssega. Tó jeszt: pervi oblok od zadnyega obloka: Velim *2.* kraj. od 354294. y osztanek razdeli z-Iminitelom 3. ali da bolye rechem z-1. menye, tó jeszt z-2. (Arje recheno: dà akoje Imenitel 3. takszе mora razdeliti z-2.) doyde 177146. k-kojem, akò zadnyich pridas Nayvekssi brój, tó jeszt 354294. doyde 531440.

Andà vszi obloki, iliti hise doydu za krajczarov 531440. To jeszt: za Rany. 8857. y za kraj. *20.*

Példa. Jeden prodaje verloga konya, dobrò podkovanoga. Veli pako: dà akomu gdo dá za pérvi chavel szamò novecz 1. á za drugi chavel novcza *2.* à za tretji *4.* à za cheterti 8. y tak na dalye do 24toga chavla: hochemu dati konya. Ako hoches znati za kuliko prodaje konya.

Ovde pervo zrachunati moras za kulikò doyde zadnyi chavel, iliti: kuliko doyde na 23toga kazitela. Posztavivssi andà ovak

1. 2. 4. 8. 16. 32. --- 1024. --- 1048576. -- 8388608.
0. 1. 2. 3. 4. 5. ---- 10. ---- 20. ---- 23.

Akò hoches pocheti rachunati od Kazitela 5. tak 32. povekſſay z-32. y povekſſane razdeli z-Naymenyſſem brojem, tó jeſzt z-1. (Ali 1. nerazdeliva) dà tak na kazitela 10. doyde 1024. Akò takay 1024. povekſſas z-1024. tàk na kazitelà 20. doyde 1048576. I kayti od 20. dŏ 23. falé joſchè 3. záto iſzteh 1048576. povekſſay z-onem brojem kòj je obèr kazitela 3. tó jeſzt z-8. doyde 8388608.

Andà obèr kazitela 23. tó jeſzt 24^ti chavel doyde za 8388608. novczév.

Szada akò hoches znati za kuliko doydu vſzi chavli; tàk naymenyſſi bròj, tó jeſzt 1. odnemi od Nayvekſſega: oſztatóne 8388607. k-kojem ako pridás iſzti Nayvekſſi broj izide 16777215.

Ovak andà vſzi chavli alitibudi kony doydeza 16777215. novczev. To jezt (c) 209715. Rany, y za 15. novczév.

Akobi pak hotel ſzamo 12. chavlov platiti; tàk (rachunajuch od pervoga chavla) nebi doſslo nego 3072. novcza, tó jeſzt 38. Rany y 32. novcza.

Pel-

(c) *Poleg Déla Pervogâ, Navuka Petoga.*

Példa. Jeden fzluga zavezalfzeje verno fzlufiti fzvojega Gofzpodara 9. lét, zatem nachinom: damu na pervo leto dà 1. psenichno zérno, à na drugo leto 20. zérn, à na tretje 400. à na cheterto 8000. y tak nadalye: vfzako leto 20. puti viffe. Ako hoches znati kuliko zafzlufi chèfz 9. lét. Pervo zrachunati moras kulikò doyde na 9to. leto. Pofztavivffi anda ovak.

1. 20. 400. -- 160000. - - 2560000000.
1. 2. ---- -- 4. ---------- 8.

Akò 400. povekffas z-400. tàk na kazitela 4. doyde 160000. Ako takay 160000. povekffas z-160000. tàk na kazitela 8. tó jefzt na 9to leto doyde 2560000000. zérn.

Szadà ako hoches znati kulikò doyde na vfzeh 9. lét: tak Naymenyffi broj, tó jefzt 1. odnemi od Nayvekffega: ofztane 2559,999999. Koje ako razdelis z-19. (Arje Imenitel *20.* y recheno je: dafze vfzigdar mora z-*1.* menye razdeliti) doyde *134736842I.* K-ovem pak ako pridas Nayvekffi broj, tàk vfzega fzkůpa na 9. lét doyde *2694736842I.* zérn.

Kayti pako dobre pfenicze (Akò ne-

veruješ, vagay, y meri) 480. zérn ide na 1. lot, à 35. lotóv tó jeszt (d) 16800. zérn vu 1. posunszki polich, à 32. polichi, iliti 1120: lotóv, tó jeszt 537600. zern ide vu 1. vagan. Záto ako recheneh 26947368421. zern, razdelis z-537600, izide na 9. lét vaganov 50125 $\frac{16842}{537600}$. Ali prevechbi to bilo jednomu szluge.

Takovêm nachinôm jeden Kraly, obechalje bil negda szvojega dvorjanika plachati. Ali kadabi bil pochel rachunati: izisslojc tulikò sitka, da ni imal schim platiti. Tàk chudnovito je Rachunov Napreduvanye.

IV. Jeszu nekoj terszci, y kramari, koji kada dugovanya na zdelichne vage prodaju; na meszto lotóv, y funtov, vnosinu selezneh, ali kameniteh falatóv imaju, koje na vagu mecheju. Ja pakò velim: da akoszu szamo 4. falati zmed kojeh jeden od drugoga je tri puti smehkssi (kaktije 1. 3. 9. 27.) doszta budu za vszakojachku smehkochu, tià do 40. funtov. Odkuda akobi gdo hotel vagnuti 21. lot szvile, takbi na jednu sztran vage moral

(d) Pòleg Dela Pervoga, Navuka Chetertoga.

ral poſztaviti 27. y 3. àna drugu ſztran 9. y ſzvilu: tèr tàk akobi vaga jednako ſztala, doſslobi ſzvile 21. lot. Ravnò tàk: akobi hotel vagnuti 20. lotóv, takbi na jednu ſztran moral poſztaviti 27. y 3. àna drugu ſztran 9. 1. y ſzvilu.

Akobi pak bilo 5. takoveh falateh, kojbi ſmehki bili lot. 1. 3. 9. 27. 81. takbi ondà mogel vagnuti vſzakojachki terh dò 121. lota. Akobi pak bilo 6. falatov, takbi mogel vagnuti do 364. lotov. to jeſzt tulikò, kulikò chini vſze ſzkupa takovo Napreduvanye. I tak nadalye.

Takovo vaganye, takay more biti; akoje jeden falat od drugoga dvá puti ſmehkſſi: kaktije 1. 2. 4. 8. 16. Menyeje vendar (kàk ſzam vidis) falatov potrebno: akoje jeden od drugoga trí puti vekſſi.

V. Ali veli mudri Ariſtoteles: dà nekoje kramarske vage: akoprem jednako ſztoje, kadaſzu prazne zdelichicze, mogu vendar krivichne biti. Naymrè akò on klinchecz, na kojem ſtanſicza premahuje, ni pravo vſzredinu zabit. Odkudà akobi gdo napravil ſtanſiczu 12. perſztov dugu

dugu, terbi klinchecz zàbil, szamo za r. perszt dalye od szredine: akoprem zdelichicze tàk szlofil: dabi prazne jednako sztale; kadabi vendar vu jednu zdelichiczu tuliko lotóv posztavil, kuliko vu drugu, ondà nebi jednako sztale, nego ona sztrani, kadeje dugſſa ſtanſicza, bi konchemà 1. lot bolyè prevagnula. Zato : daſze kúpczi vutom nevkanyu; kada dvoje: jeli pravichna vaga; tàk jeden put vagnyeno dugovanye, nay drugoch vu drugu zdelichiczu premechů. Tèr onda: ako bude jednakò sztala; takje dobra, y pravichna; à drugachje lasliva.

Próba ovoga Navuka (kakti gornyega) biva poleg Déla Pervoga Navuka Drugoga.

NAVUK PETI.

Od Szlaganya Dugovany.

I. OVde videti hochemo, kulikoſze puti vech dugovany drugach, y drugach ſzloſiti, iliti poſztaviti more. Kakti ove dvé litere: *a. b.* moguſze dvá puti drugach y drugach poſztaviti, naymrè: *ab. ba.* Ravnò tàk trí litere a. b. c. muguſze ſeſzt puti

dru-

drugach, y drugach poſztaviti naymrè: *abc. acb. bca. bac. cab. cba.*

Nachin pako vèch liter, alitibudi dugovany tàk zlagati je ov: Poſztavi redòm Naturalſzkêm tulikô brojév kulikoje liter, y tàk poſztavlyene jednoga povekſſay z-drugem, y povekſſanoga drugoga povekſſay z-tretjem; à tretjega z-chetertem; y tak nadalyè. Tèr ondà kulikoder bude zadnyi tak povekſſan, tulikoſze puti litere drugach, y drugach ſzloſiti mogu. Ovêm nachinôm: akobi hotel znati kulikoſze puti drugach, y drugach ſzloſiti mogu 4. litere; tàk poſztavivſsi ovak:

A.	B.
1. a.	*1. a.*
2. b.	*2. b.*
3. c.	*3. c.*
4. d.	*4. d.*
24	*5. e.*
	120

Reczi pod Lit. A. 1. put 2. je 2. à 2. puti 3. je 6. à 6. puti 4. je 24. Anda 4. litere, moguſze drugach, y drugach ſzloſiti 24. puti. Ravnò tak pod Lit. B. 5. liter

ter moreſze drugach y drugach ſzloſiti 120. puti.

II. Ovem takay nachinôm oni, koji iz jedne rechi, vech rechih drugo, y drugo znamenujucheh napravlyaju, znati mogu: kulikoſze puti mogu litere drugach, y drugach ſzloſiti. Takovo pak ſzlaganye zoveſze diachki: *Anagramma.* Odkuda akoje *Programma.* ROMA. Tak iz iſzteh liter doyde *Anagramma*: AMOR. MORA. MARO. ARMO. RAMO. Ravnò tak doyde: CORPUS. PROCUS. PORCUS. &c. Iz oveh pako rechih: *Ave Maria gratia plena Dominus tecum.* Vekivechnoga Szpomenka vreden izide Anagramma: *Deipara ſum inventa, ergo immaculata.*

Akobi pak vu jedne rechi dve litere jednake bile; takſze onda povekſſan bròy zadnyich razdeliti mora z-2. kakti vu ove rechi: MARKA. Vidis: daje pet liter, y poleg gornyega rachúna poſztavlyenoga pod Lit. B. moglebiſze 120. puti drugach, y drugach ſzloſiti. Ali kaytiſzu vu iſzte rechi dve jednake litere, naymrè: AA. záto 120. razdeli z-2. tèr tak doyde, da-

ſze

ſze iſzta rech drugach, y drugach ſzloſiti more ſzamò 60. puti. Naymre: MARKA. MRAKA. KRAMA. KARAM. &c.

Akobi pak vu jedne rechi tri litere jednake bile, takſze povekſſan broy zadnyich razdeliti mora z-6. Ar tri litere, drugach, y drugach, moguſze ſzloſiti 6. puti. Ovem nachinom:

Példa. Akobi k-ſztolu ſzele 3. Perſone, takbi drugach, y drugach poſzeſzti mogli 6. puti. Akobiih ſzelo 5. takbi drugach, y drugach poſzeſzti mogli 120. puti. Akobiih ſzelo 7. takbi drugach, y drugach poſzeſzti mogli 720. puti. I tak nadalye.

III. Akobi pak hotel znati kuliko redov doyde iz vech dugovany; aliti budi líter; kakti: akobi hotel znati kuliko redov doyde iz 5. líter tak, dà vu jeden réd, vſzakojachki doydu dvé litere, kakvegoder hoches imati? Poſztavi z-leva 2. y 1. à zdeſzna 5. y 4. Kak vidis ovde.

A.	B.	
2	5	
1	4	
2	20	10. *Redov.*

Tèr ondà reczi pod Lit. A. 1. put 2. je 2. à pod Lit. B. 4. puti 5. je 20. koje, akò razdeliș z-2. doyde 10. Anda iz 5. líter doyde 10. redov, y vu vszakom rédu po dvé litere, kakvetije goder drago izebrati kàk ochivesztò vidis ovde.

ab. bc. cd. de.
ac. bd. ce.
ad. be.
ae.

Akobi bilo 5. liter, y vu vszakom redu 3. literi; tak posztavivssi ovak:

C.	D.
3	5.
2	4.
1	3.

6 | 60 | 10. *Redov.*

Reczi pod Lit. C. 2. puti 3. je 6. à pod Lit. D. 4. puti 5. je 20. à 20. puti 3. je 60. koje, ako razdelis z-6. doyde 10. Andà iz 5. liter doyde 10. redov, y vu vszakom redu po 3. litere tak posztavlyene: dà zmed peteh liter, moraju doyti 3. litere, kakjegoder posztavis. Kak vidis ovde.

abc

a b c.	*b c d.*	*c d e.*	*d e b.*
a b d.	*b c e.*		
a b e.			
a c d.			
a c e.			
a d e.			

Ravnò tak rachunajuch, akobi bilo 10. liter, y vu vſzakom redu po 4. litere; doyde 210. redóv. Kak vidis zdolà pod Lit. E. Akobi pak vu vſzakom redu bilo po 5. liter, tak iz 10. liter doydu 42. redi. Kak vidis ovde pod Lit. F.

E.

4	10	
3	9	
2	8	
1	7	
24	5040	210. *Redov.*

F.

5	10	
4	9	
3	8	
2	7	
1	6	
120	5040	42. *Reda.*

Kayſzegoder pak govori od liter, toſze takay razmeti mora od vſzakojachkeh brojev, koji rechenêm nachinôm ſzloſeni, iliti zvezani, zovuſze diachki, *bini*, *terni*, *quaterni*, *quini*, &c.

IV. Nitite prez zroka takoveh Rachunov, iliti brojév vezati nenavucham. Ar znay: dà vu drugeh Orſzageh, navlaſztitò pak vu Rimu, je ſztanovita igra, diachki zvana: *Olla fortuna*; à drugach *Lotto*. Kadè vu vedrichiczu, ali ſakel, poſztavlyaſze 90. brojév. Naymrè 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. do 90. Zmed kojeh vſzaki ſzkorò meſzecz, iznimlyeſze ván 5. Ako anda gdo jednoga, ali dvá, ali trí, ali chetiri, ali vſzeh pét pogodi; vnoſinu penéz dobiti more. Koj vendàr vech takoveh brojev igra, mora y vech platiti; à ſchim vech platí, z-temſze y vech dobiti uffa. Igra pakò, iz drugeh takayſſe varaſſev vnoſina lyucztva. Ali pervo, negobi gdo ſzeguren bil: da vſzeh pét brojev vu jednom redu pogoditi hoche; tak gornyem nachinôm rachunajuch, iz 90. brojév moralbi napraviti 43949268. redóv.

Akobi pak vu vſzaki réd hotel poſztaviti po 4. broje tak doyde 2555190. redóv. Akobi hotel poſztaviti po 3. broje; tak doyde 117480. redóv. Akobi zadnyich vu vſzaki réd hotel poſztaviti po 2. broja tak doyde 4005. redóv.

Od-

Odkuda vidis: dà zmed 90. brojév oneh pét kojſze van iznemeju, pogoditi tak, dà vu jeden red doydu, je teskò, y chudnovito. Niſtarmanye pripetitiſze more po ſzreche: dà z-dvemi, ali z-tremi groſſi nekoj dobé po 100. Rany. à z-10. groſſi, ali z-1. Ranyiskom dobiti mogu vnoſinu jezér. Kaktiſzu vnogi tak igrajuch dobili, y naglò obogateli.

NAVUK SESZTI.

Od Zgankih.

ZNano je mene, y tebę: daſze nekojem nekoja dopadaju: y vnogiſze naydu, koj rajſſi poſzluſſaju chudnovita, nego haſznovita. Dà andà takovem takay, zadovolyno vuchinim: za kratek chaſz, y vugoden vech puti razgovor, otajne nekoje zganke ovde poſztaviti, y tak razłoſnò iztolnachiti hochu: dà ako, y kulikò konchemà proſzte rachúne znás; vſza ovde poſztavlyena lehkò razmeti budes mogel. Jeſzu pak ova, naymrè.

Kakſze more pogoditi gdo kakov broy miſzli, ali kulikò vu moſnye penéz ima?

AKò hoches ovo znati ; tak reczi : dà on broy, kojega miſzli (ali ti budi ono, kay vu moſnye ima) nay otajno povekſſa z-3. Tó jeſzt: nay trí puti tuliko poſztavi. Ali akò nezna rachunati na pero ; nayſzi vzeme graha, ali kukuruze.

Kada pak trí puti tulikò poſztavi, ondaga pitay : jeli poſztavlyen, iliti povekſſan bròy par, ali impar ? Akòje par, tàk reczi: daga nay razdeli nadvoje. Akoje impar, tàk nay pridá 1. da tak doyde par; tèr ondà nay razdeli na dvoje.

Zatem reczi : dà tàk razdelyen broy, nay povekſſa z-3. Kadaga pak povekſſa, ondà pitay, kulikoje puti vu povekſſanem 9 ? Ako odgovori : daje jeden put, tak mu ti povech: daje miſzlil 2. Ako odgovori daje dva puti 9. tak je miſzlil 4. Akoje trí puti 9. takje miſzlil 6. I tak nadalyè znay, dà kulikojegoder puti vu povekſſanem zadnyich broju 9. tulikoje puti on miſzliti moral 2. y akòje bil impar ; miſzlilje 1. viſſe.

Példa. Peter miſzli, ali akò hoches rechi, vu moſnye ima Rany 4. za koje ti niti neznas. Niſtarmanyè lehkò pogodi-

ti

ti mores kulikò ima? Ar akò on 4. povekſſa z-3. doyde 12. Akò 12. razdeli z-2. doyde 6. Akò 6. povekſſa z-3. doyde 18. Morati pak povedati: damuje zadnyich doſslo 2. puti 9. Odkuda taki ti rechi moras: dà ima Rany 4. Ar, kakje zgora recheno, vſzaki devetak chini 2.

Ravnò tak: akobi Peter imal Rany 7. tak 3. puti 7. je 21. koje, kayti nemore razdeliti z-2. záto mora pridati 1. dà tàk doyde 22. Tèr ondà: ako 22. razdeli z-2. doyde 11. Ako 11. povekſſa z-3. doyde 33. Morati pak povedati: daje vu 33. trí puti 9. Ti anda moralbi mu povedati dà ima Rany 6. Ali kaytije on pridal 1. záto ti takay k-6. priday 1. termu ondà iſztinſzkò povech: dà ima Rany 7.

Akò pak Peter nebi znal, ali hotel povedati, kulikoje puti vu zadnyem broju 9. takti nay pové kulikje zadnyi broy. Vu kojem, kulikò puti bude 9. ſzám zrachunay, ter ondà povech, kulikò ima penéz. Akoje vendar bil impar, y onje pridal 1. tak ti takay zadnyich priday 1.

Takove zganke takayſſe mogu biti ovak. Reczi onomu, koteri moſnyu ima, da

da nay szvoje penezi povekssa z-2. y k-povekssanem pridá 4. y pridane povekssa z-5. y k-povekssanem pridá 12. Kuliko mu pak zadnyich izide, morati povedati. Kadati pak pové, ondà od vszeh odnemi 32. y naypotlam zdeszna zbrissi o. Ter tàk kulikotigoder osztane zleva, tulikò penêz biti mora.

Példa. Peter ima Rany 15. koje akò povekssà z-2. doyde 30. Akò prida 4. doyde 34. Akò 34. povekssa z-5. doyde 170. Ako prida 12. doyde 182. Mora pak povedati daje zadnyich tulikò dosslo. Ako andà ti od 182. Odnemes 32. osztane 150. Ako takay zbrisses o. osztane 15. Tuliko anda Peter ima Rayniski.

Kak mores pogoditi, gdotije kay vukral?

POsztavi Persone na réd, dâ budes znal kojaje pérva, drûga, trétja ali deszéta. Zatem obernisze, ali odidi van, dà nebudes videl tata. Tèr ondà jednomu zmed vszeh, koteri bolye zná rachunati reczi: dà onu Personu, kotera je vkrala dugovanye nay povekssa z-2. Tó jeszt: ako-

akoje trétja perſona vkrala, tak nay 3. povekſsà z-2. Akoje pák cheterta vkrala, tàk nay 4. povekſsa z-2. y k-povekſsanem nay pridá 5. y pridane zadnyich nay povekſsa z-5. kulikomu pak zadnyi put izide, pitayga. Kadati pak pové, ondá deſzni bròy zbriſsi, y zadnyich odnemi 2. Kayti pak oſztane, ono mora biti tát. Ovêm nachinòm.

Példa. Akoje 6ta Perſona vkrala rubecz, tàk nay reche 2. puti 6. dà tàk doyde 12. k-kojem, ako pridá 5. doyde 17. Akò 17. povekſsa z-5. doyde 85. Morati pak povedàti, daje tulikò doſslo. Od kojeh ako ti zdeſzna zbriſses 5. oſztane 8. ako od 8. odnemes 2. oſztane 6. Vidis andà, daje 6ta Perſona tát.

Akoſzu trí Perſone, y troja dugovanya, tak ne ſzamò Perſone, nego takay dugovanya, morajuſze na réd poſztaviti; daſze bude znalo, koje dugovanye je pérvo, drúgo, y trétje. Tèr ondà.

Reczi: Dà pérva Perſona ſzvoje dugovanye nay povekſsa z-2. à drúga Perſona ſzvoje dugovanye z-9. à trétja Perſona ſzvoje dugovanye z-10.

Zatem reczi: dà tak povekſſana dugovanya nay pridadu, y pridana odnemeju od 60. kulikoim pak oſztane. morajuti povedati. Kulikoti pak povedu, tulikò ti razdeli z-8. kayti pak iz razdelivanya izide, ono mora biti dugovanye, kojeje vzelà pérva Perſona: à kulikò oſztane, onoje dugovanye vzeto od druge Perſone. Kada pak pogodis dvé Perſone, y dvoje dugovanye, ochiveſztò je: daje tretja Perſona, tretje dugovanye vzéla.

Példa. Trí Perſone, pili jeſzu troje vino: naymrè Peter iz pehara trétjega, velim 3. à Pavel iz pehara drugoga, velim 2. à Jakop iz pehara pérvoga velim 1. Ti vondar toga neznajuchi, velis: dà rachunajuch pogoditi hoches, gdoje iz kojega pehara píl. Reczi andà: dà Peter ſzvoy pehar nay povekſſa z-2. à Pavel z-9. à Jakob z-10. dà tak vſzega ſzkùpa doyde 34.

Zatem reczi: dà tulikò, kulikoje iziſslo, naymrè 34. nay odneme od 60. y nayti pové: damuje oſztalo 26. koje, akò ti razdelis z-8. izidu 3. à oſztanu 2.

Andà Peter pilje vino iz pehara trétje-

ga.

ga, velim iz 3. à Pavel iz 2. Akoje pàk Peter píl iz trétjega, à Pavel iz drugoga; ochiveſzṫò je daje Jakop moral piti iz pérvoga.

Rachûn

```
Peter. 3.        Pavel 2.        Jakop 1.
       2.              9.              10.
      ---             ---             ---
       6              18              10
      18..............:                :
      10...............................
      ---
      34.........  60
                   34
               8 | 26 | 3. Peter.
                 | 24 |
                 ------
                 2. Pavel.
```

Akoje vech dugovany, aliti budi brojev (ni vendar vech od 9.) kojeſzu drugi povzeli; tak reczi: dà perva Perſona ſzvoy bròy nay povekſſà z-2. y k-povekſſanem pridá 5. y pridane povekſſa z-5.

Zatem reczi: Dà k-iſzṫem povekſſànem brojem, takay druga Perſona nay pridá ſzvoy bròy, y k-pridanomu, joſchè nay pridá 10. y vſze ſzkùpa povekſſa z-10.

Ravnò tàk trétja, y chetérta, ali péta

Persona, vszaka poszebe redôm, nay pridá szvoy bròy, y pridanoga povekssa z-10.

Kadà pak vsze ovo vuchini, pitati moras: kulikoje zadnyi put izisslo? kada pak chul budes odgovor, tak od povedanoga broja, akoszu bile dvé Persone, odnemi 35. Akoszu bile trí Persone, tak odnemi 350. Akoszu bile chetiri, tak odnemi 3500. Akoih je bilo pét, tak odnemi 35000. I tak nadalyè. Kulikoti, pak osztane, tulikoje, vszaka poszeb Persona vzéla. Rachunajuch naymrè vszaki poszeb bròy kakti jedinke.

Példa. Chetiri Persone miszliju chetiri broje (koteri niszu vekssi od 9.) Ali akotije drago rèchi: iz sztola vuzeli jeszu penezi. Naymrè: Peter Rany 3. à Pavel 5. à Jakop 8. à Janko 2. Akò ti neznajuchi, hotelbì znati, gdoje kulikò vzél?

Reczi Petru (ali komugoder drugomu znajuchemu rachunati) dà szvoje penezi, tó jeszt Rany 3. nay povekssa z-2. dà tak doyde 6. k-kojem, ako pridá 5. doyde 11. Akò 11. povekssa z-5. doyde 55.

Zatem reczi: dà k-55. Pavel nay pridá szvojeh Rany 5. dà tàk doyde 60. k-kojem,

jem, akò jofchè pridá 10. doyde 70. Akò 70. povekfsa z-10. doyde 700.

Reczi nadalyè: dà takay Jakob k-700. nay pridá fzvojeh Rany 8. dá tàk doyde 708. koje akò povekfsa z-10. doyde 7080.

Ravnò tàk Janko, nay pridá fzvoje Rany 2. dá ták doyde 7082. Ali zadnyich nemora povekfsati z-10.

Morati pak povedati, damuje zadnyi put izifslo 7082. Od kojeh, ako ti odnemes 3500. ofztane 3582. Tó jefzt: Peter vuzelje Rany 3. à Pavel 5. à Jakob 8. à Janko 2.

Kak mores pogoditi gdoje vzel perfzten, y na kojgaje perfzt, y perfzta pregibiczu pofztavil?

OVde takay porediti moras Perfone, dà budes znal, kojaje pérva, druga, trétja, ali dvajfzéta. Ravnò tàk znati moras: dà akoje pálecz na leve ruke perfzt pérvi, tàk na defzne ruke mora biti defzéti: à pregibicza poleg nohta pérva, poleg dlani pakò tretja. Tèr ondà.

Reczi jednomu, koteri zná kadeje perfzten; dà nay Perfonu povekfsa z-2. Tó

jeſzt: akojé perſzten pri trétje Perſone, tàk nay 3. povekſſa z-2. dà dàk doyde 6. Akoje pri chetérte Perſone; tak nay 4. povekſſa z-2. dà tàk doyde 8. y k-povekſſanem nay pridá 5. y vſze ſzkupa nay povekſſa z-5.

Zatem reczi: dà k-povekſſanem nay pridá bròy perſzta. Tó jeſzt: akoje perſzten na ſeſztom perſztu; nay pridá 6. Akoje na oſzmom perſztu; nay pridá 8. y vſze ſzkùpa takve broje nay povekſſa z-10. y k-povekſſanem zadnyich nay pridá pregíbiczu, na koje je perſzten. Naymrè, akoje na pregibicze pérve nay pridá 1. Akoje na drúge; nay prida 2. Akoje na trétje, nay prida 3.

Kadà pak vſze ovo vuchini pitayga onda, kulikomuje zadny put iziſslo? kadati pak pové, ondà tí od vſzeh odnemi 250. kulikoti pak oſztane, ono pérvi zdeſzna broy kazal bude pregibiczu, à drugi perſzt; à tretji, Perſonu, kojaje perſzten vuzela. Ovêm nachinòm.

Példa. Akoje 6ta Perſona vzela perſzten, y poſztavilagaje na 4ti perſzt, à na 3tu pregibiczu; tak 6. nay povekſſa z-2.

da

da tak doyde 12. k-kojem, akò prida 5. doyde 17. Akò 17. povekſſa z-5. doyde 85. Akò prida perſzt 4ti. velim 4. doyde 89. Ako 89. povekſſas z-10. doyde 890. Ako prida pregibiczu 3tu velim 3. doyde vſzega ſzkùpa 893. Morati pak povedati, daje zadnyich tuliko izifslo. Ako anda ti od 893. odnemes 250. oſztane 643. Ter tak pogodilſzi: daje perſzten na 3te pregibicze, á na 4tom perſztu; y pri 6te Perſone.

Ako vu drugom zdeſzna meſztu zadnyich izide 0. takje znamenye: da perſzten mora biti na 10tom perſztu. I onda od tretjega broja moras odnéti 1. kakti: akobi perſzten bil pri 14te Perſone, na 10tom perſztu, á na 1. pregibicze; tak, rachunajuch kakti pervo, izifslobi zadnyich 1751. Od kojeh, akobi odnel 250. oſztalobi 1501. Pokehdob anda ovde vu drugom zdeſzna meſztu oſztalo je 0, zato od 5. odnemi 1. da tak zleva oſztane 14. á vſzega ſzkupa doyde 1401. Ter tak pogodis: daje perſzten na 1. velim: na perve pregibicze, na 10tom perſztu, á pri 14te Perſone.

Kàk

Kàk mores, prez vszakoga pitanya, pogoditi, gdoje kulikò zrachunal?

REczi: Daszi on, komuje drago rachunati, nay zapisse bròy, kakvogagoder hoche. I ti takay pri szebe zapissi kulikoti je drago.

Zatem reczi: daszi on szvoy bròy nay povekssa ali z-2. ali z-3. ali z-4. y tó, akomuje drago po vech puti. Ti takay tvoy bròy tak, y tulikò puti povekssay, kak y kulikoje puti on szvojega povekssal.

Zadnyich reczi: da on, szvoy bròy zadnyi put povekssan, nay razdeli z-onem brojem, koterogaszije pervi put zapiszal bil. Ti takay tvoy bròy zadnyi put povekssan, akò razdelis z-pérvem; obodvá jednakò narachunate. Tèr tàk iz tvojega rachúna pogodis, kulikoje on zrachunal.

Példa. Peter zapiszalje pri szebe, hochemo rechi 7. Ti pak pri szebe zapissi akotije drago 4. Akò on 7. povekssa z-3. (moras pak znati z-kulikem povekssa) tak y ti 4. povekssay z-3: dà tak pri Petru doyde 21. à pri tebi 12. Akò drugoch

Peter

Peter 21. povekſſa z-2. tak y ti 12. povekſſay z-2. dà tak pri Petru doyde 42. à pri tebi 24. I tak nadalyè. Akò Peter zadnyich povekſſàn bròy, tó jeſzt 42. razdeli z-pérvem ſzvojem brojem, iliti z-7. izidemu 6. Ti takay ako 24. razdelis z-pérvem tvojem brojem izideti 6. Pregovori andà: daje Peter zadnyich zrachunal 6.

Akobi pak rekel Petru: dà zadnyi ſzvoy bròy, tó jeſzt 42. nay razdeli z-6. Povech: damuje iziſſel pervi, tó jeſzt 7. akoprem neznas kakovje. Akobi vendar y pérvoga hotel znati, tak reczi: dà nay k-rechenem 6. pridá pérvoga, tó jeſzt 7. y pové kulikò vſze ſzkupa chini? Onti odgovori dà chini 13. Ti andà prez pitanya znajuchi: daje pervo narachunal bil 6. lehkò pogodis, dà pérvi bròy, mora biti 7. Ar akò 6. odnemes od 13. oſztane 7. Onſze pàk bude chudil kak tó ti pogadyas?

Niſtarmanye: ako ti pri tebe pervi put zapiſſes 1. vnogoti leglye rachunati bude. I mozibiti napamet povés, kulikoje drugi teskò zrachunal na pero.

Kàk mores pogoditi, kulikoje na kojem folijuſſu linyi, akoprem niſzi nigdar Knige videl ?

REczi onomu, koteri toga neveruje: dà nay linye prebroi, vſze trí po trí: naymrè ovak: jeden, dvá, trí; jeden dvà, trí; y tak nadalyè, doklàm vſze prebroi. Opitayga pak kulikoje zadnyi put naþroil? Akò reche, daje nabroil 1. tàk ti zapiſſi jeden put 70. Akò reche, daje nabroil 2. tàk ti zapiſſi dvá puti 70. tó jeſzt 140. Akóje nabroil 3. tak nikay nezapiſſi.

Zatem reczi: dà nay broji pét, y pét linyii, ovak: jeden, dvá, trí, chetiri, pét; jeden, dvá, trí, chetiri, pét. Kulikò pàk zadnyi put nabroi, tuliko puti ti zapiſſi 21. y ákobi na punoma 5. nabroil, nikay nezapiſſi.

Ravno tak reczi: dà tretjich nay broi ſzedem, y ſzedem linyii. Kuliko pak zadnyi put nabroi, tuliko puti ti zapiſſi 15. y akobi na punoma ſzedem nabroil, nikay nezapiſſi.

Naypotlàm pak: popiſzane broje priday, y od pridaneh kulikogoder puti mores

res odnemi 105. Kulikoti pak ofztane, tuliko mora biti linyii. A kakfze goder pogadyaju linye; takfze rachunajuch, takayfsè pogoditi mogu kárte, groffi, ali kakvogoder drugo bròyno dugovanye. Znati vendar moras: da vu ovakove zganke nemore biti vech od 105. linyii, aliti budi groffi.

Példa. Jeden vzelje iz fztola, y vu rukah ima hochemo rechi 29. groffi. Koje ako razdéli z-3. tó jefzt: akoje broil bude po trí; ofztanumu 2. y záto zapiffi 2. puti 70. tó jefzt 140. Akoje broil bude po pét; ofztanu 4. y záto drugôch zapiffi 4. puti 21. tó jefzt 84. Akoje broil bude po fzedem; ofztane 1. y záto tretjich zapiffi 1. put 15. Zapiffes pako vfzega fzkùpa 239. Od kojeh odnéti mores dvá puti 105. tó jefzt 210. Akò andà od 239. odnemes 210. ofztane 29. Tèr tak pogoditi mores, daje tulikò groffi.

Kàk mores pogoditi, vu koje ruke je par, ali impar?

REczi onomu, z-kojem hoches igrati; dà ono, kay dersí vu leve ruke, nay

povekſſa z-kakvemgoder hoche parnem brojem ; to jeſzt: ali z-2. ali z-4. ali z-6. Ono pàk, kay dersí vu deſzne ruke, nay povekſſa z-imparnem brojem, tó jeſzt: ali z-3. ali z-5. y povekſſane nay pridá. Opitayga pàk, jeli obodvà tak pridáni chiné par, ali impar; Akò chiné par? takje vu deſzne ruke par; à vu leve impar. Akò chiné impar? takje vu deſzne ruke impar; à vu leve par.

Példa. Peter vu leve ruke dersí lesnyakov 7. à vu deſzne 6. Ako 7. povekſſa z-2. à 6. z-3. vſzega ſzkùpa doyde 32. tojeto par. Znamenye andà je: daje vu deſzne ruke par. Akobi pak vu leve ruke derſal leſnyakov 6. à vu deſzne 7. terbi 6. povekſſal z-2. à 7. z-3. doſslobi vſzega ſzkùpa 33. tojetó impar. Znamenyebi andà bilo daje vu deſzne ruke impar; à vu leve par. Dapachè: akobi gdo ſzamò ono, kay vu leve ruke dersí povekſſal z-parnem brojem, y povekſſane pridal k-onomu, kay dersí vu deſzne ruke, pogoditi mores kadeje par, ali impar: akoprem ono, kay derſi vu deſzne ruke, s-nichem nebi povekſſal.

Kàk

Kàk mores pogoditi, gdotije kakovo dugovanye iz ſztola vuzel?

POſztavi na ſztol troje dugovanye: Akotije drago tubakeru, rubecz, y klyuch, koja imenuvati mores A. E. I. Nabrói takayſſe 24. groſſe, ali karte: ali, akò ovoga nimas tak 24. zérn graha.

Zatem: poredi takay trí Perſone; y Pérvomu day zérno 1. à drúgomu 2. à trétjemu 3. dà tak joſchè na ſztolu oſztane 18. zérn. Tèr ondà oberniſze k-obloku, ali izidi ván iz hiſe, y reczi: daſzi zmed treh dugovany, vſzaki nay vzeme jedno, kojemugoder drago. Kadaje pak povzemeju reczi: dà on, koterije vzél tubakeru iliti dugovanye A. nay iz ſztola vzeme joſchè tulikò zérn, kulikoſzimu ti dál. Tó jeſzt: akoſzimû ti pervò dál 1. tak nay vzeme joſchè 1. Akoſzimû dál 2. tàk nay vzeme joſchè 2. Akoſzimu dál 3. tàk nay vzeme joſchè 3. On pakò, koterije vzél rubecz, iliti dugovanye E. nay vzeme dvá puti tuliko zérn, kulikoſzimu ti dál. Tó jeſzt: akoſzimu dál 1. tak nay vzeme 2. Akoſzimu dál 2. nay vzeme 4. Akoſzimu dal

3. nay vzeme 6. koterije pak vzél klyuch, iliti dugovanye I. nay vzeme chetiri puti tuliko zérn, kulikofzimu ti dál. Tó jefzt: akofzimu dál 1. nay vzeme 4. Akofzimu dál 2. nay vzeme 8. Akofzimu dal 3. nay vzeme 12. Kada pak vfze ovo, kak zapovedal jefzi povzemeju; povérnifze vu hifu, y prebrói, kulikoje zérn na fztolu ofztalo.

Akoje ofztalo zerno 1.takje znamenye: daje pérva Perfona vzela tubakeru iliti dugovanye A.à druga Perfona rubecz,iliti dugovanye E. Kada pak dvé Perfone pogodis, ochivefzto je: daje trétja Perfona morala trétje dugovanye I. vuzeti.

Akofzu ofztale zérne 2. takje pérva Perfona vuzela dugovanye E. à druga A. à trétja I.

Akofzu ofztale zérne 3. takje perva Perfona vuzela dugovanye A. à druga I. à tretja E.

Akoje ofztalo zérn 5. (Ar 4. nigdar nemogu ofztati) takje pérva Perfona vuzela dugovanye E. à druga I. â tretja A.

Akoje ofztalo zérn 6. takje pérva Perfona vuzela dugovanye I. â druga A. â trétja E.

Ako-

Akoje oſztalo zérn 7. takje pérva Perſona vuzela dugovanye I. â druga E. â tretja A. Kakti tolnachi ova.

Tablicza.

Zernye.	1.	2.	3.	5.	6.	7.
Perſone.	1.2.3	1.2.3	1.2.3	1.2.3	1.2.3	1.2.3
Dugovanya.	A.E.I	E.A.I	A.I.E	E.I.A	I.A.E	I.E.A

Ali kayti mozibiti ove Tablicze nemores vſzigdar z-ſzobum noſziti ; záto konchemar zapameti réchi ove.

1. 2. 3. 5. 6. 7.
sAlvE cErtA AnIma, sEmIta vItA quIEs.

Kàk mores zmed dobreh zlochéſzté izebrati ?

PRipetiloſzeje negda : da kadabiſze po morju vozilo bilo 15. Kerſchenikov, y 15. Turchinov : zdignuliſzuſze vetri, y ſzlapi tak veliki ; daſzu vſzi na ſzkradnye pogibeli bili. Mornar vendar uffalſzeje iz pogibeli iziti : akobiſze vſzaki deveti chlovek vu morje hitil. Vſzi k-tomu jednako privolili jeſzu govorechi : daje bolye nekojem nego vſzem poginuti. Mornar pa-

pako buduchi múder, takje lyucztvo poredil: daje vszaki devéti Turchin izhitchen; â nijeden Kerschenik. Naymrè ovak:

OOOO ooooo OO o OOO o O oo OO ooo O oo OO o.

Vu kojem rédu, veliki O. znamenuje Kerschenike; â mali *o.* znamenuje Turcze. Ako anda (pochemssi zleva) vszakoga devetoga Turchina bítis; osztanu szami Kerscheniki. I da tó bolye zapametis, navuchisze réchi ove.

*p*O*p*U*l*EA*m* *v*I*rg*A*m* *m*A*t*E*r* *r*E*g*I*n*A *t*E*n*E*b*A*t*

Vu kojeh: A. znamenuje 1. E. 2. I. 3. O. 4. U. 5. Pokehdob anda vu ove rechi *p*O*p*U*l*EA*m*: pérva zmed veksseh lítere je O. â druga U. trétja E. cheterta A. znati moras: daje Mornar pérvich na réd posztavil 4. Kerschenike; potlam 5. Turchinov; za ovemi 2. Kerschenika; â za nyimi 1. Turchina. I tak nadalyè, kaktije zgora poredyeno.

Ovêm nachinôm: akobi koteri Poglavár zmed 20. krivczev hotel vszakoga szedmoga, â vszeh szkùpa poloviczu pogubiti;

ti; takbi moral vekſſe med menyſſe krivcze porediti ovak.

,oo,,,o,,,,oooo,,,,,ooo.

Kàk mores, buduch na zemlye, turen zmeriti?

REcheno je zgora (a) daſze more zmeriti po ſzenczu. Niſtarmanyê moreſze y prez ſzencza zmeriti ovak: Vzemi jednu paliczu ravnu, y pravò tak viſzoku, kakje od zemlye do oka tvojega. Mores vendar tuliko dugſſu puſztiti, kulikoſze vu zemlyu zabode.

Zatem leži na herbet, y vùz poplat noge tvoje, jednako paliczu zabodi tak, y tuliko puti bliſe, ali dalye od turna; doklam chez verhunecz palicze izraven gledech videl budes verhúnecz turna. Tèr onda iſztinſzko veruy: da kakjegoder daleko od oka do turna; takje viſzok turen od zemlye do verhúncza; ali akotije drago zmeriti do obloka. Ovêm nachinôm takay zmeriti mores hráſzt, ali kakvogoder drugo drevo.

(a) Vu Déla Tretjega Navuku Pérvom. VII.

Kàk mores ſirinu grabe, ali vodé zmeriti?

VZemi jednu paliczu od zemlye do oka viſzoku; â drugu dvá puti menyſſu. I ôvu menyſſu zabodi poleg grabe, aliti budi vode; â z-vekſſum odídi tak daleko; da cheſz verhúnecz vekſſe, y menyſſe palicze gledech, videl budes prek grabe. Tèr onda znay: da kakjegoder daleko od velike palicze do male, takje daleko od male palicze prek grabe. Ali onde od-kuda meris, mora biti jednaka zemlya; drugach faleti hoches.

Kàk mores poznati, koje leto je Preſztupno?

RAzdeli leto z-4. Akò oſztane 1. takje znamenye: daje pérvo leto po Pre-ſztupnem. Akò oſztanu 2. takje drúgo. Akò oſztanu 3. takje trétje. Akò nikay neoſtane; tak onda mora biti preſztupno. Kakti: akò leto 1758. razdelis z-4. oſzta-nu 2. znamenye andà je: dà iſzto leto, po Preſztupnem je drúgo. Akò pak leto 1760. razdelis z-4. nikay neoſtane. I zato: iſzto leto je Preſztupno.

Zrok pako Preſztupnoga leta je ove Ar vſzako leto ima 365. dán, y *ſzkorò* 6. vúr. Kayti andà oveh 6. vur, chèſs 4. léta chini 24. vure, tó jeſzt 1. dan; zato vſzako chetérto leto ima 1. dan viſſe: tó jeſzt vſzega ſzkùpa 366. dán: y zatoſze zove Preſztupno. Rekelſzem pakò: dà vſzako leto ima 365. dán y *ſzkoro* 6. vúr. Ar nekulikò minut falí; naymrè tulikò: dà trí puti od 100. do 100. lét, nedoyde leto Preſztupno; chetérti put, pàk doyde. Odkudà leto 1700. ni bilo Preſztùpno: kakti takay leto 1800. y 1900. nebude Preſztupno: akoſze prem more razdeliti z-4. à 2000. bude Preſztupno.

Kàk jednomu more biti Szobota, à drugomu Nedelya?

AKobi jeden odiſſel na ſzuncheni izhod, à drugi na zahod, terbiſze pod zemlyum ſzkùp zeſztali. Ar on, koteribi na ſzuncheni izhod odiſſel, vſzakibimu dan kulikò tulikò menyſſi bil. Koteribi pak na ſzuncheni zahod odiſſel vſzakibimu dan bil vekſſi. Ovàk negdà iz Spanyolſzkoga Orſzaga, po morju, jedni odiſ-

slifzu na fzuncheni izhod, à drugi na zahod; kadabifze pak fzkùp zefztali bili; oni, koterifzu odifsli na fzuncheni izhod, reklifzu daje Szobota. Koterifzu pak odifsli na zahod, reklifzu daje Nedelya. Ovêm nachinôm: akobiifzeprem dvá jednu vuru narodili, rechibifze vendar moglo: dà jeden od drugoga; more biti 1. dan fztareiffi.

Kàkfzufze negdà tri Gofzpodari, y tri Szluge chèz vodu vozili?

DOyduchi k-vode, nafslifzu ladjiczu fzamò za dvé Perfone fzegúrnu. Kade, kadabifze povadili bili, nijeden fzluga z-luczkem Gofzpodarom nifze hotel voziti. Prepelyalifzufze vendar vfzi. Povechmi: kakfzufze vozili?

Prepelyalifzufze naypervich dvá fzluge; zmed kojeh jeden povernulfzeje nazad, y prepelyalje tretjega fzlugu. Potlam pak vfzaki fzluga prepelyalje fzvojega Gofzpodara.

Z-podobnêm nachinôm jeden mús iduchi na fzenyem z-vukom, kozum, y z-zelyem, nikakfze ni uffal chefz vodu

prei-

preiti. Ar akobi prepelial bil vuka, takbi koza zelye pojela. Akobi pak prepelyal bil zelye; takbi vuk kozu pojel. Kayje anda bil chinechi?

Prepelyalje naypervich kozu, potlam pak vuka. Ali kadaje vuka prepelyal, kozuje nazad odpelyal, y oſztavivſſiju ſzamu na bregu, prepelyalje zelye. Zadnyich pak prepelyalje takay kozu, y takje prez kvara odiſſel.

Od treh Zajczev.

DVá Otczi, y dvá Szini vloviliſzu negdà trí zajcze, y vſzakogaje dopal jeden zajecz. Povech: kàk tó more biti?

Moralje biti Otecz, Szin, y Szina Szín tó jeſzt vnuk. Tèr tak dva Otczi, y dvá ſzini, y vſzakomu jeden zajecz. Odkudà velé diaki.

Tres lepores capiunt: duo Patres, & duo nati.
Accipit & leporem, quilibet inde ſibi.

Kàk mores pogoditi, gdoje kulikò na koczke hitil?

OBerniſze od koczkih, ali iz hiſe izidi, y akoſzu dvé koczke reczi: dà nay-

pervich nay híti obodvé, y jednu nay prebroi zgora, y zdola; à drúga szamò zgora y nayju posztavi na sztrán.

Zatem reczi: dà onu koczku, koteruje zgora, y zdola prebroil nay drugoch híti, y kulikomu doyde nay pridà, iliti pribroi k-vszem pérvem brojem, y nay zmirom osztavi obodvé koczke. Ti pak doyduchi vu hisu; akò pogledas, y prebrois kulikoje zgora na obodveh koczkah, y pridas joschè 7. izideti pravò tulikò, kulikoje on nabroil.

Akoszu trí koczke; y vsze trí híti; tàk dvé nay zgora, y zdola prebroi; à trétju szamò zgora, y nayju posztavi na sztrán.

Zatem reczi: dà isztc dvé od zgora, y od zdola prebrojene koczke, nay drugoch hiti, y jednu odzgora, y od zdola; à drugu szamò od zgora nay prebroi, y kakti pèrvo, posztavi na sztrán.

Zadnyich reczi: dà nay tretju koczku, malo pèrvo od zgora, y od zdola prebrojenu, szamu hiti, y od zgora pribroi k-pérvem: dà tàk znal bude: kulikoje vszega szkupa izisslo? Ti pak doyduchi: vsze trí szamò od zgora prebroi. K-kojem akò

pri-

pridas trí puti szèdem; pogodis: daje nyemu tulikò izifslò. Vsze jednêm nachinôm pogodis: akoje 4. ali 5. koczkih. Pazi vendar: kulikoje puti on zgorà y zdola broil. Ar pokehdob dà vszaka dobra koczka, zdola, y zgora ima 7. píknicz; ti moras tulikò puti 7. pridati, kulikoje puti on zgora; y zdola broil.

Kàk mores pogoditi, gdoje kakvu kartu zapametil, ali doteknul?

AKoszu 4. Persone, y vszaka szvoju kartu hoche zapametiti; tàk vszakomu day 4. karte: zmed kojeh, vszakiszi nay zapameti jednu, koju hoche. Zatem: vzemi vszakoga poszeb karte, y jedne na druge zmechi. Pazi vendar chijeszi pervich, drugôch, tretich, y zadnyich zmetal. Zatem: obernivssi licze gore, razmechije redôm vu chetiri kupcze tak, dà nijedna vech szkùpa nebude, kakszu pervo bile. Opitay pak chijaje vu kojem redu? kadà pak odgovor primes, lehkò pogodis, gdoje koju zapametil. Ar vu vszakom kupczu, vszake Persone ni nego jedna Karta. Akoje vech Person, tak moras y vech kárte pódeliti.

Drûgi Nachin.

VZemi 15. kárt, y obernivssi licze gore, posztavije vu 3. kupcze, tó jeszt vu vszaki kupecz po 5. Zatem opitay: vu kojemje kupczu karta, kojuje zapametil. Kadati pak povê, ondà ti kupcze szkûp tàk zmechi: dà povedan kùpecz bude v-szredine. I tak chini dò trétjega; à chetérti put mora doyti vu szrednyi red szrednya. Ali dà drugi neszpazi: kàm dohagya chetérti put, kakju opazis, mores zmessati karte, y potlam ziszkati, tèr pokazati kakvaje. Ravnòti tak doyde: akobi vu vszaki réd posztavil po 9. kárt.

Tretji Nachin.

SZkûp szpravi vsze karte, y obernivssi licze dole, szkrovnò pogley kakvaje dolnya. Tèr ondà pochemssi od zgora, karte razlosnò na kûp izmetay doklam vsze izmeches (Metemtoga pak opomeni drugoga: dà nay pazi na bròy, y nayszi zapameti kartu kakvu hoche) Vzemssie vendar potlam nazad ponudi drugoga: daje navadnêm nachinôm, nay zdise doklàm hoche. I kadasze zadovoli, ondà ti y pak izmetay, kakti pervo. Kadà pak onu izmè-

mèches kojaje pervo dolnya bila, ondà muchech bróy, doklàm onu nabrois kojuje on zapametil. Tó jeszt: akoje on zapametil dvajszetu, tàk y ti tiliko bróy, y dvajszetumu van hiti. Akobiti pak zmenykalo kárt; takje drugoch poberi, y bróy doklam do one doydes, kojuje on zapametil.

Nekojemsze pak lepsse vidi: ako gdo zpukne kartu, y poszraviju obèr vszeh kárt; ter onda zdise. Ali ovak zpuknyena, vu izmetanyu, doyde pérva za onum, kojaje pervich bila dolnya.

Chetírti Nachin.

POmechi po sztolu odpertò y razluchenо vu trí réde 27. kart. Tó jeszt vu vszaki red po 9. naymrè ovak.

a.	*b.*	*c.*	*d.*	*e.*	*f.*	*g.*	*h.*	*i.*
k.	*l.*	*m.*	*n.*	*o.*	*p.*	*q.*	*r.*	*s.*
t.	*u.*	*v.*	*x.*	*y.*	*z.*	*æ.*	*œ.*	*&.*

Zatem opitay: vu kojemie rédu karta ona, kojuje zapametil? Akò reche, daje vu pérvem; tak ti pochemssi zleva, od zgora dole jednu za drugum, y vszaku posszeb z-desznum rukum pobiray, y vu levu

zmechi ovak: a. k. t. b. l. u. c. m. v, y tak nadalyè. Akoje vu ſzrednyem redu; tàk pobiray ovàk: k. t. a, l. u. b, m. v. c. Akoje vu trétjem redu; tàk pobiray ovak: t. k. a, u. l. b, v. m. c. I kadaje vſze tàk poberes; drugochje takay po ſztolu pomechi, kakti pervo, y opitay vu kojemje ſzadà rédu. I tak chini do tretjega. Ar trétji put: akoje vu pervom rédu, mora doyti vu ono meſzto, kade zgora vidis c. Akoje vu drugom rédu, tak mora doyti onde, kadeje m. à vu trétjem redu onde kadeje v.

Péti Nachin.

AKò hoches napervi máh pogoditi dvé karte, kojeje drugi zapametil; tak vzemi 30. kart, y pomechi po ſztolu dvé y dvé ſzkupa, tó jeſzt jednu na drugu kakvemgoder hoches redôm, ali prez reda, y reczi: dà zmed vſzeh nay zapameti dvé koje hoche, takve vendar, kojeſzu ſzkùpa. I kadaje zapameti, ondà ti dvé y dvé, kakgoder lesé ſzkùp zmechi y poredije ovak: Pochemſſi zleva poſztavi naypervih dvé, jednu pod drugu. Potlam pak tretju poſztavi zdeſzna à chetertu nisè dolè zleva, y tak

y tak nadalyè doklam zgora redòm doyde 5. kárt, à zleva 6. naymre ovak:

a.	*c.*	*e.*	*g.*	*i.*
b.				
d.				
f.				
h.				
k.				

Zatem pod c. y pák posztavi dvé, jednu pod drugu naymrè l. y m. Potlàm pàk jednu na desznu pod e. à drugu na levo pod m. I tàk nadalyè doklam vsze pomeches ovak:

a.	c.	e.	g.	i.
b.	*l.*	n.	p.	*r.*
d.	*m.*	*t.*	v.	y.
f.	o.	*u.*	*æ.*	ei.
h.	q.	x.	*au.*	*œ.*
k.	s.	z.	eu.	&.

Tèr ondà kasuch réde, ne zleva na desznoj, nego od zgora dole, opitay vukojemszu rédu one dvé kárte kojeje zapametil? Akò reche: daszu obodvé vu pervem rédu, tak moraju biti: *a. b.* Akò reche: daszu vu drugom rédu; tàk moraju biti *l. m.* à vu trétjem redu: *t. u* vu chetértem: *æ. au.* vu pétom pak redu: *œ.* &. Ar iszte kárte, kojeszu pervo szkùp bile, jeszi jednu pod drugu vu jeden réd metal.

Akò pak reche: daje jedna vu pervem, à druga vu drúgem rédu; tàk mora biti: c.d.

à vu pérvem, y trétjem rédu: e. f. à vu pérvem, y chetértem: g. h. à vu pérvem, y pétem: i. k.

Akoje vu drúgem, y trétjem redu; takje: n. o; à vu drugem y chetértom: p. q. à vu drúgem, y pétem: r. s.

Akoje vu trétjem, y chetértem rédu, takje: v. x. à vu trétjem, y pétem: y. z.

Akoje vu chetértem, y pétem takje: ei. eu. Ar takove pervichſzu bile ſzkupà; drugôch pokò jedna od druge, tak je razluchena; kakſzemti ſzadà povedal. Ovêm nachinôm: akobi prem bilo 100. kárt, vſzigdar mores pogoditi dvé, kojeje drugi zapametil. Szamo pazi dobro na réd.

Séſzti Nachin.

AKo hoches: dà ti drugi dá pravo one karte, koje ti budes proſzil; tak vu jeden kùp vſze ſzpravi, y ſzkrovno pogley, kakvaje zdolyna kaktibi mozibiti bila kralyicza.

Zatem: obernivſſi dole licze, vſze po ſztolu ſzìm, y tàm, razmèchi. Pazi vendar dobro na kraliczu: y proſzi: dati nay dá kraliczu. Onti pak mozibiti da kralya. Ali on nemora gledeti, kaytije dál. Akoti anda da kralya; tàk ti proſzi iztoga kralya. Akoti za kralyem da kavala, tak proſzi iztoga kavala. Ako za kavalom da dechaka; ter neches vech proſzititi; tak reczi daſzi ſzam ides izkat dechaka. Ti pak iſchi, y zdigni kraliczu, za koju znati moras. Tèr tak vu

rukah

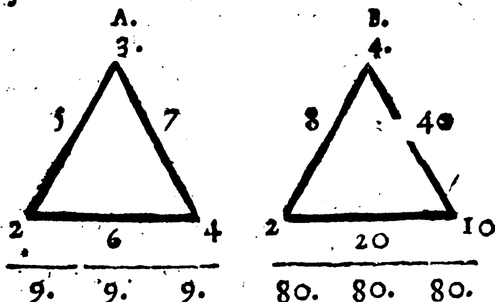
rukah imal budes vſze one karte, kojeſzi proſzil: akoprem pervo niti ti, niti on ni znal kadeſzu bile.

Kàk mores 10. alì 100. napìſzati prez 0.

REechenoje zgora (b) daſze 10. napiſzati moré ovak $9\frac{9}{9}$ à 100. ovak $99\frac{1}{1}$ ali: kakgoder drugach ſzamo da vu drobiſſu zgora, y zdola jednak bude broy.

Akobi pak iz 6. hotel napraviti 15. tak 6. napiſſi na paperu, y oberniga nao-pak: dà tak doyde 9. à pervoje bilo 6. tó jeſzt 15. Priproſchaki pak vele: dà iz dveh mogu napraviti 10. kada dve palicze na kris poſztave ovak X.

Ako hoches dati iz treh vuglov jednak bròy izide; tak pervi vugel priday k-drugomu, à drugoga k-tretiemu; à tretjega k-pervomu; y pridàne josche jeden put priday vſzakoga k-ſzvojemu vuglu na kris Ravnò tak: ako budes povekſſaval jednoga z-drugem; izideti z vſzeh treh vuglov, jednak broy. Kakti ovde:

(b) *Vu Dèla Drugoga Navuka Pervem II.* Pod-

Pod Lit. A. 2. y 3. chini 5. à 3. y 4. chini 7. à 4. y 2. chini 6. Akò andà 5. pridas k-4. à 7. k-2. à 6. k-3. izvſzakoga vugla izide 9.

Ravnò tak pod Lit. B. 2. puti 4. je 8. à 4. puti 10. je 40. à 2. puti 10. je 20. Akò andà 8. povekſſas z-10. à 20. z-4. à 40. z-2. iz vſzakoga vugla izide 80.

Ovêm nachinôm takayſſe iz chetirehvuglov mora iziti jednak bròy: kakvegoder broje na vugle poſztavis.

Alije vekſsi poſzel, vech brojév tak porediti: da kakſzegoder pridavali budu, vſzigdar jednak bròy izide. Kakti ovde

Tablicza A.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Tablicza B.

8	1	6
3	5	7
4	9	2

15.

Vu Tablicze B. vidis: dà ali budes broil od vugla do vugla: ali od zgora dole: ali zleva na dèſzno: vſzigdarti izide 15. Takovó pak chudo biva ovak: Popiſſi naypervich 9. brojév onêm rédôm, kak vidis vu Tablicze A. Zatem iſzte broje od jednoga vugla do drugoga vſze poberi, y poſztavi je vu Tablicza B. ali ne na vugle, nego vu ſzredinu y tó na kris. Zadnyich takay one kojſzu oſztali, po vugleh pomechi.

Akoſzu chetiri redi brojév; tak kakgoder vu pérve Tablicze od vugla do vugla ſzto-

je; takje ti vu drugu Tabliczu od vugla do vugla poſztavi. Oſztale takay vu prazna meſzta poſztavi ovak:

Tabl. Pérva.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

Tabl. Drúga.

1	15	14	4
12	6	7	9
8	10	11	5
13	3	2	16

34

Akò hoches dàti izide leto; y jeſzu 3. redi brojév; tak od leta odnemi 12. y oſztanek razdeli z-3. Akoſzu 4. redi, tak odnemi 30. y oſztanek razdeli z-4. Akoje 5. redóv; tak odnemi 60. y oſztanek razdeli z-5. Odkuda akobi hotel: dabiti iz treh redóv iziſslo leto 1758. tak od leta odnemi 12. y oſztanek, to jeſzt 1746. razdeli z-3. doyde 582. Ov anda broy vu pervu Tabliczu moras poſztaviti pérvi, à drugi 383. tretji 384. y tak nadalyè: vu vſzaki poſzlednyi oblok 1. viſſe. Iz pérve pak Tablicze, ako broje, poleg gornyega vuputchenya, preneſzes vu drugu Tabliczu odkudagoder broil budes vſzigdarti izide leto 1758. Kàk vidis ovdo.

Tabl. Pérva.

582	583	584
585	586	587
588	589	590

Tabl. Druga.

589	582	587
584	586	588
585	590	583

Leto 1758.

Akobi pak hotel: dabiti vu pérve Tablicze vſzaki poſzlednyi broy bil z-2. vekſsi; tak ondà od leta odnemi 2. puti 12. tó jeſzt 24. Akobi hotel, dabiti bil z-3. vekſsi; tak odnèmi 3. puti 12. Vſzigdar vendar oſztanek razdeli z-3. akoſzu trí redi, kak je zgora rechenO. Ovêm nachinôm: akobi hotel leto 1758. tak porediti dabi vu pérve Tablicze jeden od drugoga bròy bil z-4 vekſſi; kaktije 6. 10. 14. 18. tak od 1758. odnemi 4 puti 12. tò jeſzt 48. y oſztanek, tó jeſzt 1710. razdeli z-3 da tak doyde 570. Koje ako poſztavis vu pérve Tablicze pervi oblok, à vu drugi 4. viſſe, tó jeſzt 574. y tak nadalye; izideti leto 1758. Kàk vidis ovde.

Tabl. Pérva.

570	574	578
582	586	590
594	598	602

Tabl. Drúga.

598	570	590
578	586	594
582	602	574

Leto. 1758.

Takova pak Tablicza zbòg ſzkrovnoſzti ſzvoje zoveſze diachki: *Quadratum Magicum*.

I ova tebe znati, naybude zadoſzta; à koj prigovori, nay bolye napravi.

PRI-

PRILOSEK.

Od Plache, Interssev, y Hitczev.

POkehdod dà vnogi ali neznaju, ali akò znadu, mozibiti tulikò vremena nimaju rachunati: kulikò Plache szlugam, ali za kostu; kakti takayſse Intereſſa na dnéve, tyedne, y meszecze davati, ali prijemati moraju. Záto takovem posztavil jeszem Tabliczu, pòleg kojesze vszaki lehko ravnati bude mogel, kakvajegoder pogodba, ali Interes. Kakti akoszisze pogodil, na leto davati Rany. 135. niszi pak szlusil, ali na koste bil, nego szamò 2. meszecza; 3. tyedne, y 5. dan: akoprem 135. Rany. ni vu Tablicze; nistarmanye: ako pervich pogledas, kuliko doyde na 100. Rany. potlam pak kuliko doyde na 30. Rany. à zadnyich, kulikò doyde na 5. Rany; lehkò najdes, kulikò vszega szkupa doyde na dnéve, tyedne, y meszecze.

Akoprem pakò 3. novczi (rachunajuch 4. novcze vu jednom groſſu) chiné 2. kraj-

czara; ja vendar, vu vnogeh meſztah, rajſſiſzem poſztavil 3. novcze, nego 2. krajczara. Ar ovak Plache, ali Intereſſa nijeden fenig zviſſega nedohagya, nego vu Tablicze poſztavlyeno vidis. Odkudà: akò gdo na leto ima Plache, ali Intereſſa Rany. 100. takmû na 1. dan doyde 14. krajczaróv, y 3. novczi, y nekulikò zviſſega. Ono pak kayje zviſſega chini menye, nego 1. fenig, to jeſzt: menye negoje trétja ſztran novcza. Ar vſzaki novecz noſzi 3. fenige; à krajczar noſzi 4. Kaytiſze andà menyſſi penez ne nabagya: zato na meſzto onoga, kayje zviſſega, poſztavil jeſzem zvezdiczu. Poſzeb takayſſe poſztavil jeſzem 4. tyedne, à poſzeb 1. meſzecz. Ar akoje 12. meſzecz vu letu, vſzaki meſzecz (zvûn Szechna (je vekſſi od 4. tyednov. Rachunalſzem pakó vu letu 52. tyedna, à 365. dán.

Kayti pak nekoji, vnoſinu penéz brojechi, nebroje penez za penezom; nego na jeden put hitaju po 5. ſeſztícz, ali po 5. deveticz, ali po 5. groſſi, ali po 5. krajczarov. Zato takayſſe poſztavil jeſzem Tabliczu zadoſztà z-probuvanu, y previgyenu, poleg koje (kuliko Híti more chiniti Ranyiskov, ali kulikò Ranyiski more chiniti Híti) ſzegurnò y uffanò prez vſzake dvoyne, penezi davati ali prijemati mores. Pogley andà!

Pla-

Rany. 1.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 1. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	—	—	*
2. dni.	—	—	*
3. dni.	—	—	*
4. dni.	—	—	*
5. dan.	—	—	1*
6. dan.	—	—	1*
„ 1. tyeden.	—	1	*
2. tyedna.	—	—	3*
3. tyedne.	—	1	3*
4. tyedne.	—	3	2*
„ 1. meszecz.	—	5	—
2. meszecz.	—	10	—
3. meszecz.	—	15	—
4. meszecz.	—	20	—
5. meszecz.	—	25	—
6. meszecz.	—	30	—
7. meszecz.	—	35	—
8. meszecz.	—	40	—
9. meszecz.	—	45	—
10. meszecz.	—	50	—
11. meszecz.	—	55	—

Rany. 2.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany 2. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	—	—	*
2. dni.	—	—	*
3. dni.	—	—	1*
4. dni.	—	1	*
5. dan.	—	—	2*
6. dan.	—	1	1*
„ 1. tyeden.	—	—	2*
2. tyedna.	—	3	2*
3. tyedne.	—	6	1*
4. tyedne.	—	9	*
„ 1. meszecz.	—	10	—
2. meszecz.	—	20	—
3. meszecz.	—	30	—
4. meszecz	—	40	—
5. meszecz	—	50	—
6. meszecz	1	—	—
7. meszecz	1	10	—
8. meszecz	1	20	—
9. meszecz	1	30	—
10. meszecz	1	40	—
11. meszecz	1	50	—

Rany 3.

Akò plache, ali Intereſſa na leto ide Rany. 3. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No
„ Na 1. dan	—	—	*
2. dní.	—	—	1*
3. dní.	—	1	*
4. dni.	—	1	1*
5. dán.	—	—	3*
6. dán.	—	2	1*
„ 1. tyeden.	—	1	3*
2. tyedna.	—	6	1*
3. tyedne.	—	8	3*
4. tyedne.	—	13	1*
„ 1. meſzecz.	—	15	—
2. meſzecz.	—	30	—
3. meſzecz.	—	45	—
4. meſzecz.	1	—	—
5. meſzecz.	1	15	—
6. meſzecz.	1	30	—
7. meſzecz.	1	45	—
8. meſzecz	2	—	—
9. meſzecz.	2	15	—
10. meſzecz.	2	30	
11. meſzecz.	2	45	

Rany. 4.

Akò Plache, ali Intereſſa na leto ide Rany. 4. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No.
„ Na 1. dan.	—	—	*
2. dnì.	—	1	*
3. dni.	—	1	1*
4. dni.	—	1	2*
5. dán.	—	1	3*
6. dán.	—	3	1*
„ 1. tyeden.	—	3	2*
2. tyedna.	—	9	*
3. tyedne.	—	13	1*
4. tyedne.	—	16	3*
„ 1 meſzecz.	—	20	—
2. meſzecz.	—	40	—
3. meſzecz.	1	—	—
4. meſzecz.	1	20	—
5. meſzecz.	1	40	—
6. meſzecz.	2	—	—
7. meſzecz.	2	20	—
8. meſzecz.	2	40	—
9. meſzecz.	3	—	—
10. meſzecz.	3	20	—
11. meſzecz.	3	40	—

Rany. 5.

Akò Plache, ali Intereſſa na leto ide Rany. 5. tàk doyde »

	Ra.	Kr.	No
» Na 1. dan.	---	---	1*
2. dni.	---	---	2*
3. dni.	---	---	3*
4. dni.	---	1	3*
5. dán.	---	4	*
6. dán.	---	4	1*
» 1. tyeden.	---	5	1*
2. tyedna.	---	10	2*
3. tyedne.	---	15	3*
4. tyedne.	---	23	*
» 1. meſzecz.	---	25	---
2. meſzecz.	---	50	---
3. meſzecz.	1	15	---
4. meſzecz.	1	40	---
5. meſzecz.	2	5	---
6. meſzecz.	2	30	---
7. meſzecz.	2	55	---
8. meſzecz.	3	20	---
9. meſzecz.	3	45	---
10. meſzecz.	4	10	---
11. meſzecz.	4	35	---

Rany. 6.

Akò Plache, ali Intereſſa na leto ide Rany. 6. tàk doyde »

	Ra.	Kr.	No
» Na 1. dan.	---	---	1*
2. dni.	---	1	1*
3. dni.	---	2	1*
4. dni.	---	3	1*
5. dan.	---	4	1*
6. dán.	---	5	1*
» 1. tyeden.	---	6	1*
2. tyedna.	---	13	1*
3. tyedne.	---	20	1*
4. tyedne.	---	26	2*
» 1. meſzecz.	---	30	---
2. meſzecz.	1	---	---
3. meſzecz.	1	30	---
4. meſzecz.	2	---	---
5. meſzecz.	2	30	---
6. meſzecz.	3	---	---
7. meſzecz.	3	30	---
8. meſzecz.	4	---	---
9. meſzecz.	4	30	---
10. meſzecz.	5	---	
11. meſzecz.	5	30	

Rany. 7.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany, 7. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No
„ Na 1. dan.	---	1	*
2. dni.	---	---	3*
3. dni.	---	1	3*
4. dni.	---	3	2*
5. dán.	---	5	1*
6. dan.	---	6	1*
„ 1. tyeden.	---	8	*
2. tyedna.	---	16	*
3. tyedne.	---	24	*
4. tyedne.	---	30	3*
„ 1. meſzecz.	---	35	---
2. meſzecz.	1	10	---
3. meſzecz.	1	45	---
4. mèſzecz.	2	20	---
5. meſzecz.	2	55	---
6. meſzecz.	3	30	---
7. meſzecz.	4	5	---
8. meſzecz.	4	40	---
9. meſzecz.	5	15	---
10. meſzecz.	5	50	---
11. meſzecz.	6	25	---

Rany. 8.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany, 8. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	---	1	*
2. dni.	---	1	2*
3. dni.	---	3	1*
4. dni.	---	3	3*
5. dan.	---	5	2*
6. dan.	---	7	1*
„ 1. tyeden.	---	9	*
2. tyedna.	---	16	3*
3. tyedne.	---	26	2*
4. tyedne.	---	36	1*
„ 1. meſzecz.	---	40	---
2. meſzecz.	1	20	---
3. meſzecz.	2	---	---
4. meſzecz.	2	40	---
5. meſzecz.	3	20	---
6. meſzecz.	4	---	---
7. meſzecz.	4	40	---
8. meſzecz.	5	20	---
9. meſzecz.	6	---	---
10. meſzecz.	6	40	---
11. meſzecz.	7	20	---

Placha, ali Interes.

Rany. 9.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 9. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No
„ Na 1. dan.	---	1	*
2. dni.	---	2	1*
3. dni.	---	2	3*
4. dni.	---	5	1*
5. dan.	---	5	3*
6. dán.	---	8	1*
„ 1. tyeden.	---	8	3*
2. tyedna.	---	20	1*
3. tyedne.	---	31	*
4. tyedne.	---	40	2*
„ 1. meſzecz.	---	45	---
2. meſzecz.	1	30	---
3. meſzecz.	2	15	---
4. meſzecz.	3	---	---
5. meſzecz.	3	45	---
6. meſzecz.	4	30	---
7. meſzecz.	5	15	---
8. meſzecz.	6	---	---
9. meſzecz.	6	45	---
10. meſzecz.	7	30	---
11. meſzecz.	8	15	---

Rany. 10.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany 10. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No.
„ Na 1. dan.	---	---	2*
2. dni.	---	1	3*
3. dni.	---	4	1*
4. dni.	---	5	2*
5. dan.	---	8	*
6. dan.	---	9	1*
„ 1. tyeden.	---	10	2*
2. tyedna.	---	23	*
3. tyedne.	---	33	2*
4. tyedne.	---	46	*
„ 1. meſzecz.	---	50	---
2. meſzecz.	1	40	---
3. meſzecz.	2	30	---
4. meſzecz.	3	20	---
5. meſzecz.	4	10	---
6. meſzecz.	5	---	---
7. meſzecz.	5	50	---
8. meſzecz.	6	40	---
9. meſzecz.	7	30	---
10. meſzecz.	8	20	---
11. meſzecz.	9	10	---

Pla-

Rany. 20.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany, 20. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	--	1	3*
2. dni.	---	5	2*
3. dni.	--	9	1*
4. dni.	--	13	*
5. dán.	---	14	3*
6. dán.	--	18	2*
„ 1. tyeden.	---	23	*
2. tyedna.	--	46	*
3. tyedne.	1	9	*
4. tyedne.	1	30	3*
„ 1. meszecz.	1	40	---
2. meszecz.	3	20	---
3. meszecz.	5	---	---
4. meszecz.	6	40	---
5. meszecz.	8	20	---
6. meszecz.	10	---	—
7. meszecz.	11	40	—
8. meszecz.	13	20	—
9 meszecz.	15	---	—
10. meszecz.	16	40	—
11. meszecz.	18	20	—

Rany. 30.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 30. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No.
„ Na 1. dan.	—	4	1*
2. dni.	—	9	1*
3. dni.	—	14	1*
4. dni.	—	18	2*
5. dán.	—	23	2*
6. dán.	—	28	2*
„ 1. tyeden	—	33	2*
2. tyedna.	1	9	*
3. tyedne.	1	43	1*
4. tyedne.	2	16	3*
„ 1. meszecz.	2	30	—
2. meszecz.	5	—	—
3. meszecz.	7	30	—
4. meszecz.	10	—	—
5. meszecz.	12	30	—
6. meszecz.	15	—	—
7. meszecz.	17	30	—
8. meszecz.	20	—	—
9. meszecz.	22	30	—
10. meszecz.	25	—	—
11. meszecz.	27	30	—

Pla-

Rany. 40.

Akò Plache, ali Interesſa na leto ide Rany. 40. tàk doyde,,

	Ra.	*Kr.*	*No*
,, Na 1. dan.	---	5	2*
2. dni.	---	13	*
3. dni.	---	18	2*
4. dni.	---	24	3*
5. dán.	---	32	1*
6. dán.	---	37	3*
,, 1. tyeden.	---	46	*
2. tyedna.	1	30	3*
3. tyedne.	2	16	3*
4. tyedne.	3	3	2*
,, 1. meſzecz.	3	20	---
2. meſzecz.	6	40	---
3. meſzecz.	10	---	---
4. meſzecz.	13	20	---
5. meſzecz.	16	40	---
6. meſzecz.	20	---	---
7. meſzecz.	23	20	---
8. meſzecz.	26	40	---
9. meſzecz.	30	---	---
10. meſzecz.	33	20	---
11. meſzecz.	36	40	---

Rany. 50.

Akò Plache, ali Interesſa na leto ide Rany 50. tàk doyde,,

	Ra.	*Kr.*	*No*
,, Na 1. dan.	—	8	*
2. dni.	—	14	3*
3. dni.	—	23	2*
4. dni.	—	32	1*
5. dan.	—	41	*
6. dan.	—	47	3*
,, 1. tyeden.	—	56	2*
2. tyedna.	1	53	3*
3. tyedne.	2	53	*
4. tyedne.	3	50	1*
,, 1. meſzecz.	4	10	—
2. meſzecz.	8	20	—
3. meſzecz.	12	30	—
4. meſzecz.	16	40	—
5. meſzecz.	20	50	—
6. meſzecz.	25	—	—
7. meſzecz.	29	10	—
8. meſzecz.	33	20	—
9. meſzecz.	37	30	—
10. meſzecz.	41	40	—
11. meſzecz.	45	50	—

Rany. 60.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 60. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	—	9	1*
2. dni.	—	18	2*
3. dni.	—	28	2*
4. dni.	—	37	3*
5. dan.	—	49	*
6. dan.	—	59	*
„ 1. tyeden.	1	9	*
2. tyedna.	2	16	3*
3. tyedne.	3	26	2*
4. tyedne.	4	36	1*
„ 1. meſzecz.	5	—	—
2. meſzecz	10	—	—
3. meſzecz.	15	—	—
4. meſzecz.	20	—	—
5. meſzecz.	25	—	—
6. meſzecz.	30	—	—
7. meſzecz.	35	—	—
8. meſzecz.	40	—	—
9. meſzecz.	45	—	—
10. meſzecz.	50	—	—
11. meſzecz.	55	—	—

Rany. 70.

Akò Placha, ali Interessa na leto ide Rany. 70. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	—	10	2*
2. dni.	—	23	*
3. dni.	—	33	2*
4. dni.	—	46	*
5. dan.	—	56	2*
6. dan.	1	7	3*
„ 1. tyeden.	1	20	1*
2. tyedna.	2	40	2*
3. tyedne.	4	—	3*
4. tyedne.	5	23	*
„ 1. meſzecz.	5	50	—
2. meſzecz.	11	40	—
3. meſzecz.	17	30	—
4. meſzecz.	23	20	—
5. meſzecz.	29	10	—
6. meſzecz.	35	—	—
7. meſzecz.	40	50	—
8. meſzecz.	46	40	—
9. meſzecz.	52	30	—
10. meſzecz.	58	20	—
11. meſzecz.	64	10	—

Pla-

Rany. 80.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany, 80. tàk doyde „

	Ra.	Kr.	No
„ Na 1. dan.	---	13	*
2. dni.	---	24	3*
3. dni.	---	37	3*
4. dni.	---	51	2*
5. dán.	1	5	1*
6. dán.	---	18	1*
„ 1. tyeden.	1	30	3*
2. tyedna.	3	3	2*
3. tyedne.	4	36	1*
4. tyedne.	6	9	*
„ 1. meszecz.	6	40	---
2. meszecz.	13	20	---
3. meszecz.	20	---	---
4. meszecz.	26	40	---
5. meszecz.	33	20	---
6. meszecz.	40	---	—
7. meszecz.	46	40	—
8. meszecz.	53	20	—
9. meszecz.	60	---	—
10. meszecz.	66	40	—
11. meszecz.	73	20	—

Rany. 90.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 90. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No.
„ Na 1. dan.	—	14	1*
2. dni.	—	28	2*
3. dni.	—	42	3*
4. dni.	—	59	1*
5. dán.	1	13	1*
6. dán.	1	28	1*
„ 1. tyeden.	1	43	1*
2. tyedna.	2	26	2*
3. tyedne.	5	10	2*
4. tyedne.	6	53	3*
„ 1. meszecz.	7	30	—
2. meszecz.	15	—	—
3. meszecz.	22	30	—
4. meszecz.	30	—	—
5. meszecz.	37	30	—
6. meszecz.	45	—	—
7. meszecz.	52	30	—
8. meszecz.	60	—	—
9. meszecz.	67	30	—
10. meszecz.	75	—	—
11. meszecz.	82	30	—

Rany. 100.

Akò Plache, ali Intereſſa na leto ide Rany. 100. tàk doyde „

	Ra.	Kr	No
„ Na 1. dan.	---	14	3*
2. dni.	---	32	1*
3. dni.	---	47	3*
4. dni.	1	5	1*
5. dan.	1	22	*
6. dán.	1	37	2*
„ 1. tyeden.	1	53	3*
2. tyedna.	3	50	1*
3. tyedne.	5	46	*
4. tyedne.	7	40	2*
„ 1. meſzecz.	8	20	---
2. meſzecz.	16	40	---
3. meſzecz.	25	---	---
4. meſzecz.	33	20	---
5. meſzecz.	41	40	---
6. meſzecz.	50	---	---
7. meſzecz.	58	20	---
8. meſzecz.	66	40	---
9. meſzecz.	75	---	---
10. meſzecz.	83	20	---
11. meſzecz.	91	40	---

Rany. 200.

Akò Plache, ali Intereſſa na leto ide Rany 200. tàk doyde „

	Ran.	Kr	No
„ Na 1. dan.	---	32	1*
2. dni.	1	5	1*
3. dni.	1	37	2*
4. dni.	2	10	2*
5. dan.	2	42	3*
6. dan.	3	15	3*
„ 1. tyeden.	3	50	1*
2. tyedna.	7	40	2*
3. tyedne.	11	30	3*
4. tyedne.	15	23	*
„ 1. meſzec.	16	40	---
2. meſzecz.	33	20	---
3. meſzecz.	50	---	---
4. meſzecz.	66	40	---
5. meſzecz.	83	20	---
6. meſzecz.	100	---	---
7. meſzecz.	116	40	---
8. meſzecz.	133	20	---
9. meſzecz.	150	---	---
10. meſzec.	166	40	---
11. meſzec.	183	20	---

Rany. 300.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 300. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No
„Na 1. dan.		47	3*
2. dni.	1	37	2*
3. dni.	2	27	1*
4. dni.	3	15	3*
5. dan.	4	5	2*
6. dan.	4	55	1*
„1. tyeden.	5	46	*
2. tyedna.	11	30	3*
3. tyedne.	15	16	3*
4. tyedne.	23	3	2*
„1. meſzec.	25	—	—
2. meſzecz.	50	—	—
3. meſzecz.	75	—	—
4. meſzecz.	100	—	—
5. meſzecz.	125	—	—
6. meſzecz.	150	—	—
7. meſzecz.	175	—	—
8. meſzecz.	200	—	—
9. meſzecz.	225	—	—
10. meſzec.	250	—	—
11. meſzec.	275	—	—

Rany. 400.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany 400. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No.
„Na 1. dan.	1	5	1*
2. dni.	2	10	2*
3. dni.	3	15	3*
4. dni.	4	23	*
5. dan.	5	28	1*
6. dan.	6	33	2*
„1. tyeden.	7	40	2*
2. tyedna.	15	23	*
3. tyedne.	23	3	2*
4. tyedne.	30	46	*
„1. meſzec.	33	20	—
2. meſzecz.	66	40	—
3. meſzecz.	100	—	—
4. meſzecz.	133	20	—
5. meſzecz.	166	40	—
6. meſzecz.	200	—	—
7. meſzecz.	233	20	—
8. meſzecz.	266	40	—
9. meſzecz.	300	—	—
10. meſzec.	333	20	—
11. meſzec.	366	40	—

Pla-

Placha, ali Interes.

Rany. 500.

Akò Plache, ali In-tereſſa na leto ide Rany, 500. tàk doyde „

	Ran.	Kr	No
„Na 1.dan.	1	22	*
2. dni.	2	42	3*
3. dni.	4	5	2*
4. dni.	5	28	1*
5. dán.	6	50	1*
6. dan.	8	13	*
„1.tyeden.	9	36	1*
2. tyedna.	19	13	1*
3. tyedne.	28	49	2*
4. tyedne.	38	26	2*
„1.meſzec.	41	40	—
2.meſzecz.	83	20	—
3.meſzecz.	125	—	—
4.meſzecz.	166	40	—
5.meſzecz.	208	20	—
6.meſzecz.	250	—	—
7. meſzecz.	291	40	—
8.meſzecz.	333	20	—
9.meſzecz.	375	—	—
10.meſzec.	416	40	—
11.meſzec.	458	20	—

Rany. 600.

Akò Plache, ali In-tereſſa na leto ide Rany, 600. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No
„Na 1.dan.	1	37	2*
2. dni.	3	15	3*
3. dni.	4	55	1*
4. dni.	6	33	2*
5. dan.	8	13	*
6. dan.	9	51	1*
„1.tyeden.	11	30	3*
2. tyedna.	23	3	2*
3. tyedne.	34	36	1*
4. tyedne.	46	9	*
„1.meſzec.	50	—	—
2. meſzecz.	100	—	—
3.meſzecz.	150	—	—
4.meſzecz.	200	—	—
5.meſzecz.	250	—	—
6.meſzecz.	300	—	—
7. meſzecz.	350	—	—
8.meſzecz.	400	—	—
9.meſzecz.	450	—	—
10.meſzec.	500	—	—
11. meſzec.	550	—	—

Rany. 700.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 700. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No
„Na 1. dan.	1	55	*
2. dni.	2	50	*
3. dni.	5	45	*
4. dni.	7	38	3*
5. dán.	9	33	3*
6. dán.	11	28	3*
„1. tyeden.	13	26	2*
2. tyedna.	26	53	3*
3. tyedne.	40	23	*
4. tyedne.	53	50	1*
„1. meszec.	58	20	---
2. meszecz.	116	40	---
3. meszecz.	175	---	---
4. meszecz.	233	20	---
5. meszecz.	291	40	---
6. meszecz.	350	---	---
7. meszecz.	408	20	---
8. meszecz.	466	40	---
9. meszecz.	525	---	---
10. meszec.	583	20	---
11. meszec.	641	40	---

Rany. 800.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 800. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No
„Na 1. dan.	2	10	2*
2. dni.	4	23	*
3. dni.	6	33	2*
4. dni.	8	46	*
5. dan.	10	56	2*
6. dán.	13	9	*
„1. tyeden.	15	23	*
2. tyedna.	30	46	*
3. tyedne.	46	9	*
4. tyedne.	61	30	3*
„1. meszec.	66	40	---
2. meszecz.	133	20	---
3. meszecz.	200	---	---
4. meszecz.	266	40	---
5. meszecz.	333	20	---
6. meszecz.	400	---	---
7. meszecz.	466	40	---
8. meszecz.	533	20	---
9. meszecz.	600	---	---
10. meszec.	666	40	
11. meszec.	733	20	

Pla-

Rany 900.

Akò plache, ali Interessa na leto ide Rany. 900. tàk doyde „

	Ran.	Kr	No.
„Na 1.dan.	2	27	1*
2. dní.	4	55	1*
3. dní.	7	23	1*
4. dni.	9	51	1*
5. dán.	12	18	2*
6. dán.	14	46	2*
„1.tyeden.	17	16	3*
2. tyedna.	34	36	1*
3. tyedne.	51	53	3*
4. tyedne.	69	13	1*
„1.meſzec.	75	—	—
2. meſzecz.	150	—	—
3. meſzecz.	225	—	—
4. meſzecz.	300	—	—
5. meſzecz.	375	—	—
6. meſzecz.	450	—	—
7. meſzecz.	525	—	—
8. meſzecz.	600	—	—
9. meſzecz.	675	—	—
10. meſzec.	750	—	—
11. meſzec.	825	—	—

Rany. 1000.

Akò Plache, ali Interessa na leto ide Rany. 1000. tàk doyde „

	Ran.	Kr.	No
„Na 1.dan.	2	42	3*
2. dnì.	5	28	1*
3. dni.	8	13	*
4. dni.	10	56	2*
5. dán.	13	41	1*
6. dán.	16	24	3*
„1.tyeden.	19	13	1*
2. tyedna.	38	26	2*
3. tyedne.	57	40	2*
4. tyedne.	76	53	3*
„1.meſzec.	83	20	—
2. meſzecz.	166	40	—
3. meſzecz.	250	—	—
4. meſzecz.	333	20	—
5. meſzecz.	416	40	—
6. meſzecz.	500	—	—
7. meſzecz.	583	20	—
8. meſzecz.	666	40	—
9. meſzecz.	750	—	—
10. meſzec.	833	20	—
11. meſzec.	916	40	—

Na

Na Glavno Interes.

GLAVNO	Interes. po 5. na 100.		GLAVNO	Interes. po 5. na 100.	
Rany.	Ran.	Kraj.	Rany.	Rany.	Kraj.
1. chini.	—	3	600	30	—
2	—	6	700	35	—
3	—	9	800	40	—
4	—	12	900	45	—
5	—	15	1000	50	—
6	—	18	2000	100	—
7	—	21	3000	150	—
8	—	24	4000	200	—
9	—	27	5000	250	—
10	—	30	6000	300	—
20	1	—	7000	350	—
30	1	30	8000	400	—
40	2	—	9000	450	—
50	2	30	10000	500	—
60	3	—	20000	1000	—
70	3	30	30000	1500	—
80	4	—	40000	2000	—
90	4	30	50000	2500	—
100	5	—	60000	3000	—
200	10	—	70000	3500	—
300	15	—	80000	4000	—
400	20	—	90000	4500	—
500	25	—	100000	5000	—

GLAVNO	Interes, po 6. na 100			GLAVNO	Interes po 6. na 100.		
Rany.	Ra.	Kr.	Gy.	Rany.	Rany.	Kr.	Gyn.
1. chini.	—	3	1	600	36	—	—
2 —	—	6	2	700	42	—	—
3 —	—	9	3	800	48	—	—
4 —	—	12	4	900	54	—	—
5 —	—	18	—	1000	60	—	—
6 —	—	21	1	2000	120	—	—
7 —	—	24	2	3000	180	—	—
8 —	—	27	3	4000	240	—	—
9 —	—	30	4	5000	300	—	—
10 —	—	36	—	6000	360	—	—
20 —	1	12	—	7000	420	—	—
30 —	1	48	—	8000	480	—	—
40 —	2	24	—	9000	540	—	—
50 —	3	—	—	10000	600	—	—
60 —	3	36	—	20000	1200	—	—
70 —	4	12	—	30000	1800	—	—
80 —	4	48	—	40000	2400	—	—
90 —	5	24	—	50000	3000	—	—
100	6	—	—	60000	3600	—	—
200	12	—	—	70000	4200	—	—
300	18	—	—	80000	4800	—	—
400	24	—	—	90000	[illegible]400	—	—
500	30	—	—	100000	[illegible]000	—	—

Hiti po 5. Sefzticz.

Akoje vfzaka Hít po 5. Sefzticz, tak„

„Tulikò Hiti.	Tulikò chini. Rany.	Kraj.	Hiti	Rany.	Kraj.
1	1	25	21	29	45
2	2	50	22	31	10
3	4	15	23	32	35
4	5	40	24	34	—
5	7	5	25	35	25
6	8	30	26	36	50
7	9	55	27	38	15
8	11	20	28	39	40
9	12	45	29	41	5
10	14	10	30	42	30
11	15	35	31	43	55
12	17	—	32	45	20
13	18	25	33	46	45
14	19	50	34	48	10
15	21	15	35	49	35
16	22	40	36	51	—
17	24	5	37	52	25
18	25	30	38	53	50
19	26	55	39	55	15
20	28	20	40	56	40
			41	58	5
			42	59	30
			43	60	55
			44	62	20
			45	63	45

Hiti po 5. Seszticz.

Hiti.	Rany.	Kraj.	Hiti.	Rany.	Kraj.
46	65	10	71	100	35
47	66	35	72	102	—
48	68	—	73	103	25
49	69	25	74	104	50
50	70	50	75	106	15
51	72	15	76	107	40
52	73	40	77	109	5
53	75	5	78	110	30
54	76	30	79	111	55
55	77	55	80	113	20
56	79	20	81	114	45
57	80	45	82	116	10
58	82	10	83	117	35
59	83	35	84	119	—
60	85	—	85	120	25
61	86	25	86	121	50
62	87	50	87	123	15
63	89	15	88	124	40
64	90	40	89	126	5
65	92	5	90	127	30
66	93	30	91	128	55
67	94	55	92	130	20
68	96	20	93	131	45
69	97	45	94	133	10
70	99	10	95	134	35

Hiti po 5. Sesfzticz.

Hiti	Rany.	Kra.
96	136	—
97	137	25
98	138	50
99	140	15
100	141	40
200	283	20
300	425	—
400	566	40
500	708	20
600	850	—
700	991	40
800	1133	20
900	1275	—
1000	1416	40
2000	2833	20
3000	4250	—
4000	5666	40
5000	7083	20
6000	8500	—
7000	9916	40
8000	11333	20
9000	12750	—
10000	14166	40

Akoje vſzaka Hit po 5. Seſzticz, tak „

„Tulikò	Tulikò chini.		
Rany.	Hit.	Seſz.	Kraj
1	—	3	9
2	1	2	1
3	2	—	10
4	2	4	2
5	3	2	11
6	4	1	3
7	4	4	12
8	5	3	4
9	6	1	13
10	7	—	5
11	7	3	14
12	8	2	6
13	9	—	15
14	9	4	7
15	10	2	16
16	11	1	8
17	12	—	—
18	12	3	9
19	13	2	1
20	14	—	10

Hiti

Hiti po 5. Seszticz.

Ran.	Hit.	Seszt.	Kraj.	Rany.	Hiti.	Seszt.	Kraj.
21	14	4	2	46	32	2	6
22	15	2	11	47	33	—	15
23	16	1	3	48	33	4	7
24	16	4	12	49	34	2	16
25	17	3	4	50	35	1	8
26	18	1	13	51	36	—	—
27	19	—	5	52	36	3	9
28	19	3	14	53	37	2	1
29	20	2	6	54	38	—	10
30	21	—	15	55	38	4	2
31	21	4	7	56	39	2	11
32	22	2	16	57	40	1	3
33	23	1	8	58	40	4	12
34	24	—	—	59	41	3	4
35	24	3	9	60	42	1	13
36	25	2	1	61	43	—	5
37	26	—	10	62	43	3	14
38	26	4	2	63	44	2	6
39	27	2	11	64	45	—	15
40	28	1	3	65	45	4	7
41	28	4	12	66	46	2	16
42	29	3	4	67	47	1	8
43	30	1	13	68	48	—	—
44	31	—	5	69	48	3	9
45	31	3	14	70	49	2	1

Rany.	Hiti.	Seszt.	Kraj.	Rany.	Hiti.	Seszt.	Kraj.
71	50	—	10	96	67	3	14
72	50	4	2	97	68	2	6
73	51	2	11	98	69	—	15
74	52	1	3	99	69	4	7
75	52	4	12	100	70	2	16
76	53	3	4	200	141	—	15
77	54	1	13	300	211	3	14
78	55	—	5	400	282	1	13
79	55	3	14	500	352	4	12
80	56	2	6	600	423	2	11
81	57	—	15	700	494	—	10
82	57	4	7	800	564	3	9
83	58	2	16	900	635	1	8
84	59	1	8	1000	705	4	7
85	60	—	—	2000	1411	3	14
86	60	3	9	3000	2117	3	4
87	61	2	1	4000	2823	2	11
88	62	—	10	5000	3529	2	1
89	62	4	2	6000	4235	1	8
90	63	2	11	7000	4941	—	15
91	64	1	3	8000	5647	—	5
92	64	4	12	9000	6352	4	12
93	65	3	4	10000	7058	4	2
94	66	1	3				
95	67	—	5				

Akoje vſzaka Hít po 5. Deveticz, tàk „

„Tulikò Hiti.	Tulikò chini. Rany.	Kraj.
1	—	35
2	1	10
3	1	45
4	2	20
5	2	55
6	3	30
7	4	5
8	4	40
9	5	15
10	5	50
11	6	25
12	7	—
13	7	35
14	8	10
15	8	45
16	9	20
17	9	55
18	10	30
19	11	5
20	11	40

Hiti.	Rany.	Kraj.
21	12	15
22	12	50
23	13	25
24	14	—
25	14	35
26	15	10
27	15	45
28	16	20
29	16	55
30	17	30
31	18	5
32	18	40
33	19	15
34	19	50
35	20	25
36	21	—
37	21	35
38	22	10
39	22	45
40	23	20
41	23	55
42	24	30
43	25	5
44	25	40
45	26	15

Hiti po 5. Deveticz.

Hiti.	*Rany.*	*Kraj.*	*Hiti.*	*Rany.*	*Kraj.*
46	26	50	71	41	25
47	27	25	72	42	—
48	28	—	73	42	35
49	28	35	74	43	10
50	29	10	75	43	45
51	29	45	76	44	20
52	30	20	77	44	55
53	30	55	78	45	30
54	31	30	79	46	5
55	32	5	80	46	40
56	32	40	81	47	15
57	33	15	82	47	50
58	33	50	83	48	25
59	34	25	84	49	—
60	35	—	85	49	35
61	35	35	86	50	10
62	36	10	87	50	45
63	36	45	88	51	20
64	37	20	89	51	55
65	37	55	90	52	30
66	38	30	91	53	5
67	39	5	92	53	40
68	39	40	93	54	15
69	40	15	94	54	50
70	40	50	95	55	25

Hiti.	Ranj.	Kra.
96	56	—
97	56	35
98	57	10
99	57	45
100	58	20
200	116	40
300	175	—
400	233	20
500	291	40
600	350	—
700	408	20
800	466	40
900	525	—
1000	583	20
2000	1166	40
3000	1750	—
4000	2333	20
5000	2916	40
6000	3500	—
7000	4083	20
8000	4666	40
9000	5250	—
10000	5833	20

Akoje vſzaka Hit po 5. Deveticz, tak„

„Tulikò Ranj.	Tulikò ehini.		
	Hit.	Dev.	Kra
1	1	3	4
2	3	2	1
3	5	—	5
4	6	4	2
5	8	2	6
6	10	1	3
7	12	—	—
8	13	3	4
9	15	2	1
10	17	—	5
11	18	4	2
12	20	2	6
13	22	1	3
14	24	—	—
15	25	3	4
16	27	2	1
17	29	—	5
18	30	4	2
19	32	2	6
20	34	1	3

Ran.	Hit.	Devet.	Kraj.	Ranj.	Hiti.	Devet.	Kraj.
21	36	—	—	46	78	4	2
22	37	3	4	47	80	2	6
23	39	2	1	48	82	1	3
24	41	—	5	49	84	—	—
25	42	4	2	50	85	3	4
26	44	2	6	51	87	2	1
27	46	1	3	52	89	—	5
28	48	—	—	53	90	4	2
29	49	3	4	54	92	2	6
30	51	2	1	55	94	1	3
31	53	—	5	56	96	—	—
32	54	4	2	57	97	3	4
33	56	2	6	58	99	2	1
34	58	1	3	59	101	—	5
35	60	—	—	60	102	4	2
36	61	3	4	61	104	2	6
37	63	2	1	62	106	1	3
38	65	—	5	63	108	—	—
39	66	4	2	64	109	3	4
40	68	2	6	65	111	2	1
41	70	1	3	66	113	—	5
42	72	—	—	67	114	4	2
43	73	3	4	68	116	2	6
44	7[illegible]	2	1	69	118	1	3
45	7[illegible]	—	5	70	120	—	—

Hiti po 5. Deveticz.

Ranj.	Hiti.	Deve.	Kraj.
71	121	3	4
72	123	2	1
73	125	—	5
74	126	4	2
75	128	2	6
76	130	1	3
77	132	—	—
78	133	3	4
79	135	2	1
80	137	—	5
81	138	4	2
82	140	2	6
83	142	1	3
84	144	—	—
85	145	3	4
86	147	2	1
87	149	—	5
88	150	4	2
89	152	2	6
90	154	1	3
91	156	—	—
92	157	3	4
93	159	2	1
94	161	—	5
95	162	4	2

Ranj.	Hiti.	Deve.	Kr.
96	164	2	6
97	166	1	3
98	168	—	—
99	169	3	4
100	171	2	1
200	342	4	2
300	514	1	3
400	685	3	4
500	857	—	5
600	1028	2	6
700	1200	—	—
800	1371	2	1
900	1542	4	2
1000	1714	1	3
2000	3428	2	6
3000	5142	4	2
4000	6857	—	5
5000	8571	2	1
6000	10285	3	4
7000	12000	—	—
8000	13714	1	3
9000	15428	2	6
10000	17142	4	2

Hiti po 5. Groſſi.

Akoje vſzaka Hít po 5. Groſſi, tak „

„Tulikò *Hiti.*	Tulikò chini. *Rany.*	*Kraj.*
1	—	15
2	—	30
3	—	45
4	1	—
5	1	15
6	1	30
7	1	45
8	2	—
9	2	15
10	2	30
11	2	45
12	3	—
13	3	15
14	3	30
15	3	45
16	4	—
17	4	15
18	4	30
19	4	45
20	5	—
21	5	15
22	5	30
23	5	45
24	6	—
25	6	15
26	6	30
27	6	45
28	7	—
29	7	15
30	7	30
31	7	45
32	8	—
33	8	15
34	8	30
35	8	45
36	9	—
37	9	15
38	9	30
39	9	45
40	10	—
41	10	15
42	10	30
43	10	45
44	11	—
45	11	15

Hiti

Hiti po 5. Grossi.

Hiti.	Ran.	Kraj.	Hiti.	Ranj.	Kraj.
46	11	30	71	17	45
47	11	45	72	18	—
48	12	—	73	18	15
49	12	15	74	18	30
50	12	30	75	18	45
51	12	45	76	19	—
52	13	—	77	19	15
53	13	15	78	19	30
54	13	30	79	19	45
55	13	45	80	20	—
56	14	—	81	20	15
57	14	15	82	20	30
58	14	30	83	20	45
59	14	45	84	21	—
60	15	—	85	21	15
61	15	15	86	21	30
62	15	30	87	21	45
63	15	45	88	22	—
64	16	—	89	22	15
65	16	15	90	22	30
66	16	30	91	22	45
67	16	45	92	23	—
68	17	—	93	23	15
69	17	15	94	23	30
70	17	30	95	23	45

Hiti

Hitì po 5. Grossi.

Hiti.	Rany.	Kraj.	Hiti.	Rany.	Kraj.
96	24	—	800	200	—
97	24	15	900	225	—
98	24	30	1000	250	—
99	24	45	2000	500	—
100	25	—	3000	750	—
200	50	—	4000	1000	—
300	75	—	5000	1250	—
400	100	—	6000	1500	—
500	125	—	7000	1750	—
600	150	—	8000	2000	—
700	175	—	9000	2250	—
			10000	2500	—

Akoje vszaka Hiti po 5. Grossi tàk„ „Tulikò Tulikò chini.

Rany.	Hiti.
1	4
2	8
3	12
4	16
5	20
6	24
7	28
8	32
9	36

Ra.	Hiti.	Rany.	Hiti
10	40	24	96
11	44	25	100
12	48	26	104
13	52	27	108
14	56	28	112
15	60	29	116
16	64	30	120
17	68	31	124
18	72	32	128
19	76	33	132
20	80	34	136
21	84	35	140
22	88	36	144
23	92	37	148

Hiti

Hiti po 5. Grossi.

Rany.	*Hiti.*	*Rany.*	*Hiti.*	*Rany.*	*Hiti.*
38	152	65	260	92	368
39	156	66	264	93	372
40	160	67	268	94	376
41	164	68	272	95	380
42	168	69	276	96	384
43	172	70	280	97	388
44	176	71	284	98	392
45	180	72	288	99	396
46	184	73	292	100	400
47	188	74	296	200	800
48	192	75	300	300	1200
49	196	76	304	400	1600
50	200	77	308	500	2000
51	204	78	312	600	2400
52	208	79	316	700	2800
53	212	80	320	800	3200
54	216	81	324	900	3600
55	220	82	328	1000	4000
56	224	83	332	2000	8000
57	228	84	336	3000	12000
58	232	85	340	4000	16000
59	236	86	344	5000	20000
60	240	87	348	6000	24000
61	244	88	352	7000	28000
62	248	89	356	8000	32000
63	252	90	360	9000	36000
64	256	91	364	10000	40000

Hiti

Hiti po 5. Krajczarov.

Akoje vſzaka Hit po 5. Krajczar. tàk „ „Tulikò Hiti, Tulikò chini.

Tulikò *Hiti.*	*Rany.*	*Kraj.*	*Hit*	*Ra.*	*Kr.*	*Hit.*	*Ra.*	*Kr.*
1	—	5	19	1	35	44	3	40
2	—	10	20	1	40	45	3	45
3	—	15	21	1	45	46	3	50
4	—	20	22	1	50	47	3	55
5	—	25	23	1	55	48	4	—
6	—	30	24	2	—	49	4	5
7	—	35	25	2	5	50	4	10
8	—	40	26	2	10	51	4	15
9	—	45	27	2	15	52	4	20
10	—	50	28	2	20	53	4	25
11	—	55	29	2	25	54	4	30
12	1	—	30	2	30	55	4	35
13	1	5	31	2	35	56	4	40
14	1	10	32	2	40	57	4	45
15	1	15	33	2	45	58	4	50
16	1	20	34	2	50	59	4	55
17	1	25	35	2	55	60	5	—
18	1	30	36	3	—	61	5	5
			37	3	5	62	5	10
			38	3	10	63	5	15
			39	3	15	64	5	20
			40	3	20	65	5	25
			41	3	25	66	5	30
			42	3	30	67	5	35
			43	3	35	68	5	40

Hit	*Ra.*	*Kr*	*Hiti.*	*Ran.*	*Kr.*
69	5	45	94	7	50
70	5	50	95	7	55
71	5	55	96	8	—
72	6	—	97	8	5
73	6	5	98	8	10
74	6	10	99	8	15
75	6	15	100	8	20
76	6	20	200	16	40
77	6	25	300	25	—
78	6	30	400	33	20
79	6	35	500	41	40
80	6	40	600	50	—
81	6	45	700	58	20
82	6	50	800	66	40
83	6	55	900	75	—
84	7	—	1000	83	20
85	7	5	2000	166	40
86	7	10	3000	250	—
87	7	15	4000	333	20
88	7	20	5000	416	40
89	7	25	6000	500	—
90	7	30	7000	583	20
91	7	35	8000	666	40
92	7	40	9000	750	—
93	7	45	10000	833	20

Akoje vſzaka Hit po 5. Krajczarov, tàk „

„ Tulikò	Tulikò chini.
Rany	*Hiti.*
1	12
2	24
3	36
4	48
5	60
6	72
7	84
8	96
9	108
10	120
11	132
12	144
13	156
14	168
15	180
16	192
17	204
18	216
19	228

Hiti po 5. Krajczarov.

Rany.	Hiti.	Rany.	Hiti.	Rany.	Hiti.
20	240	46	552	72	864
21	252	47	564	73	876
22	264	48	576	74	888
23	276	49	588	75	900
24	288	50	600	76	912
25	300	51	612	77	924
26	312	52	624	78	936
27	324	53	636	79	948
28	336	54	648	80	960
29	348	55	660	81	972
30	360	56	672	82	984
31	372	57	684	83	996
32	384	58	696	84	1008
33	396	59	708	85	1020
34	408	60	720	86	1032
35	420	61	732	87	1044
36	432	62	744	88	1056
37	444	63	756	89	1068
38	456	64	768	90	1080
39	468	65	780	91	1092
40	480	66	792	92	1104
41	492	67	804	93	1116
42	504	68	816	94	1128
43	516	69	828	95	1140
44	528	70	840	69	1152
45	540	71	852	97	1164

Hiti po 5. Krajczarov.

Rany.	Hiti.	Rany.	Hiti.	Rany.	Hiti.
98	1176	600	7200	4000	48000
99	1188	700	8400	5000	60000
100	1200	800	9600	6000	72000
200	2400	900	10800	7000	84000
300	3600	1000	12000	8000	96000
400	4800	2000	24000	9000	108000
500	6000	3000	36000	10000	120000

K O N E C Z.

